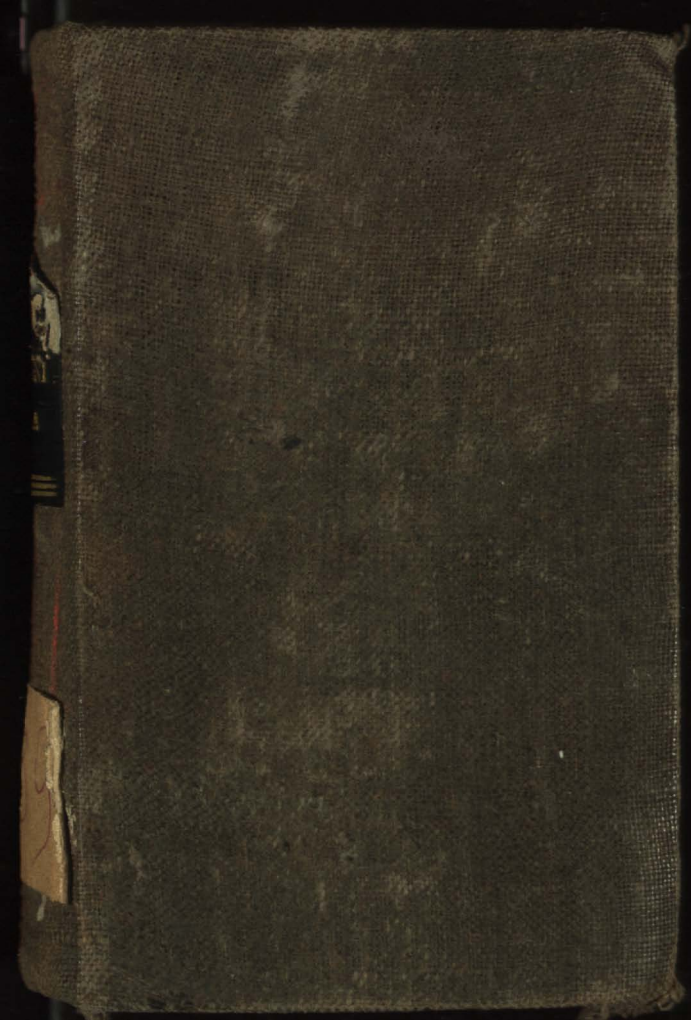

N 299 (I. 299).

115 87

N 8285

Dział 9

Znak 733

W. inw. 3427

Dział

Znak

inw.

115
87

Znak

inw.

^{11. 91.}
HORATII
TVRSELLINI

E' SOCIETATE

I E S V. ⁵²⁹
_{66.}

HISTORIARVM

AB ORIGINE MVNDI

vsque ad annum 1598.

EPITOMÆ

LIBRI X

Bibliotheca

Scholae

Bibliotheca
Rossii

DVACI. *1621*

Ex Typographia BALTAZARIS BEL-
LERI, sub Circino Aureo.

Anno 1630.

Cum Privilegio.

Auctor. Richartus

PATRI ADMODVM
REVERENDO AC DOMINO
OBSERVANDO

D. NICOLAO
DV BOIS.

ANTIQUISSIMI NOBILISSIMIQUE MONASTERII
S. Amandi Ordinis D. Benedicti Praelato electo.

FFERO tandem, &
offero Tvo NOMI-
NE inscriptum alie-
num hunc partum,
ADMODVM REVERENDE
DOMINE, quem & ego pol-
licitus sum aliquando, & Tv
iam dudum fortassis expecta-

A 2 sti,

EPISTOLA

sti, mole quidem exiguum,
sed pondere, & rerum, quæ
narrantur gravitate sane præ-
stabile, qui velut in exigua ta-
bella res ab orbe condito ma-
ximè memorabiles comple-
xus, lectorem mira breuitate,
elegantia, claritate, varietate,
per omnium sæculorum com-
pendia circumducit: ut certo
mihi persuadeam vix quid-
quam in hoc genere aut pro
breuitate dilucidius, aut pro
varietate gratius & ornatius
prodire potuisse. Hoc Tu
ipse mecum fateberis, si au-
ctorem noueris esse HORA-
TIVM TVRSCELLINVM, qui
ut Romanus patria, ita Ro-
manus eloquio tersam illam
floquentis olim Reipub. Ro-
manæ Latinitatem huic sæ-
culo

DEDICATORIA.

culo representauit: fidem fa-
ciunt sancti FRANCISCI XA-
VERII res gestæ ab eo manda-
tæ litteris, & magnæ Matris
Lauretanæ historia, quæ ex
eiusdem scriptoris officinâ
prodiit. TIBI autem, tuoque
NOMINI hoc quidquid est
operis dicatum volui, acce-
dente eorum, quorum nutus
reueieor, Superiorū inquam
meorum voluntate, ut ali-
quod extraret, & non vulgaris
obseruantia in Te mea, &
Tui vicissim in me amoris &
benevolentia singularis ar-
gumentum. Cum enim TUA
illius humanitatis venit in
mentem, qua me hactenus
complexus es, & in laborum
partem pro communi bono,
& re litteraria promouenda

EPIST. DEDIC.

venire voluisti: ingratus ego
 sim si tantæ benevolentiae
 sensu non commouear, aut
 vicaria quadam opella pro vi-
 rili non recognoscam. Acci-
 pe ergo ADMODVM REVE-
 RENDE DOMINE, hunc amo-
 ris in TE mei velut obsidem
 mihi olim familiarem TVR-
 SELLINVM, & tantisper, dum
 ampliora & TVIS digniora
 meritis mihi dederint & DEUS
 & tempus, hoc quantulum-
 cumque addictissimi animi
 monumentum æqui boniq;
 consule. Duaci pridie Kalen-
 das Ianuarias M.DC. XXIII.

Admodum R. D. V.

Servus in Christo

RICHARDVS GIBBONS.

APPROBATIO
Theologorum.

NOs infra scripti sanctæ Theologiæ
 Doctores fidem facimus, nos vidisse
 & perlegisse librum, cui inscriptio,
*Horatii Tursellini, à Societate IESV,
 Epitoma Historiarum Libri X. in quo
 nihil fidei Catholicæ, Apostolicæ, &
 Romanæ, nec morum probitati repu-
 gnans animaduertsum; quin res, & narra-
 tio ipsa, distincta, composita, sine vanita-
 te, sine ineptijs, brevis, quod satis sit, &
 fida. Lugduni 5. Nouemb. 1619.*

B. ROBERTVS BERTHELOT
 Episc. Damasci.

DEVILLE.

A 4

ALIA

ALIA.

HÆc epitome Historiarum à
P. HORATIO TURSELLINO
edita, prorsus digna est, quæ, siue
ob sermonis elegantiam, siue ob
varietatem rerum, typis iterum ite-
rumque mandetur. Ita ego infra-
scriptus, ex auctoritate Reueren-
dissimi Domini Episcopi Attrebat.
cenſeo. Duaci 29. Decembr.
1622.

FRANCISCUS Fournel
tivs è Societate IESV.
S. Theolog. Doctor ac
Professor.

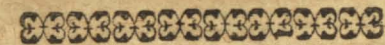
PRI-

PRIVILEGIUM.

EGO infraſcriptus Societatis IESV in
Gallo Belgica Prouincialis, iuxta
privilegium à Serenissimis Principibus
noſtris eidem Societati noſtræ conceſ-
ſum, quo bibliopolis omnibus prohibe-
tur ne libros ab eiſdem Societatis ho-
minibus compoſitos abſque Superiorum
permiſſione imprimant, facultatem do-
Baltaxari Bellerio Typographo Dua-
cenſi, vt Horatii Turſellini è Societate
IESV Epitomæ Historiarum libros de-
cem ad 3 annos proximos imprimere &
liberè diſtrahere poſſit. In cuius rei fi-
dem has manu propria ſubſcriptas, &
Officij noſtri ſigillo munitas dedimus.
Duaci 24. Octobris 1622.

FLORENTIUS DE
MONTMORENCY.

AS ENCO-

ENCOMIUM ELEGAN-
TISSIMI HVIVS COMPENDII,
historiarum ab orbe condito
synopsim plenam paucis pagellis
exhibentis.

*Q*ua primo inuentam viderunt sa-
cula sphaeram.

Præclara Siculi dexteritate Senis:
Admirata breui totum sub imagine
mundum

Artificis doctas obstupere manus.
Namque ibi fiderei stellata volumina
cali,

Et numero innumeras, quas rotat
axe, facies,
Et varios Luna vultus, Solisque labores
Zodiaco longas suppeditante vias;
Cunctaq; disparibus terrarum climata
zonis

Et circum fusas undiq; Tethis aquas,
Æmula natura manus illa inclusit in
vno,

Tam vastæ melis tanta elementa,
vitro.

Magnum opus, & dignum prædotti
pectori ausum

Quem

Quem pia posteritas ornet, honoret,
amet.

Non minor est paruo laus omnia sem-
para libro

Distinctè paucis explicuisse schedis:
Qua sex millenis hominum genus egit
in annis,

Quæque recensentur mille volumi-
nibus:

Sæpius ut libro memoretur Horatius
vno,

Quam mille integris ceteri in histo-
rijs.

Quin etiam est maius, fugitina volu-
bilis æui

Tempora, qua nullo stant abitura
pede,

Ad stabilem reuocare gradum, aspectu-
que sub vno

Sistere, qua nunquam iuncta fuere
simul.

Quinimo est melius, laudisque capa-
cius alta,

Et fructus animi utilioris opus,
Cuncta sub exiguo signasse exempla li-
bello.

Quæ formet mores mens studiosa
suos.

Longum iter obliquis præcepta amba-
gibus augent,

Exempla ingressum dant breuiora
vis.

A 6

A 7

At si perspicua breuitatem luce peror-
nes,

Et memori pingas singula gesta nota:
Lacteus & suauis si nectare sermo vennu-
stus

Qua breuis & clarus pinxerit ante
stylus:

Nil ultra vilius cupidus desiderat ardor
Lectoris, totam proluit inde sitim.

Talem miramur te Turselline, suauem
Melle, breuē filo, perspicuum calamo.

Sic suauem, ut si deberet Suadela lo-
quelam

Fundere, non alio funderet illa modo.
Sic breuem, ut historia Latia Gracæ
medullam

Ingentem, minimo clauferis in nucleo.
Sic clarum, ut quis te verset, simul inte-
grè & vno

Idem omnes veterum contineatur opes.
Si, sua tempus ubi sita sint Archiua,
requirat,

Fortè alio haud essent inuenienda lo-
co.

Denique quid plura ingemino? Punctum
omne tulisti,

Delitijs mulces, utilitate places:
Sapius ut libro lauderis Horatius vno

Quam vel mille alij mille volumini-
bus.

F. L. D. S. M. B.

Elo-

Elogium authoris, ex Catalogo
Scriptorum Societatis IESV,
Auctore P. Petro Ribadeneira
eiusdem Societatis Theologo.

PORATIUS TURSELLINUS,
natione Italus, patria Romanus,
in ipso adolescentiæ flore Societatem
nostram expetens, assecutus est; & cum
alijs, tum Humanioribus potissimum
litteris excultus, illas per multos annos
in Collegio Romano docuit: Collegij
etiam Florentini ac Lauretani Rector
fuit. Scripsit.

De vita B. Francisci Xaverij lib. VI.
Epistolarum eiusdem Francisci lib. IV.
quas in vnum corpus collegit, atque ele-
ganter ex Hispano sermone Latinas fe-
cit.

Compendium Grammatices Emanue-
lis Aluarez.

Item, Varia Poemata & Tragedias
sacras.

Ad hæc, Orationem funebrem in mor-
tem GREG. XIII. Pont. Max.

Lauretana historia lib. V.

Item, libellos duos, alterum.

De

*De usu particularum Latini sermo-
nis; alterum.*

Nomenclatorem vocum Latinarum.

*Historiam ab orbe condito ad nostra
tempora, maxima perspicuitate ac sim-
plici elegantia conscriptam. Sed Ho-
RATIVM alias ingenij sui lucubrationes
meditantem, postquam per duodevigin-
ti annos Romanam iuventutem ad ve-
rum eloquentiæ iter, instituit, invida
mors sustulit; & ad Diuos vii speramus,
transulit, anno salutis, ni fallor, M. D.
XCIX. ætatis supra sexagesimum. Erat
religione, animi submissione, modestia,
affabilitate, mansuetudine, ceterisque
virtutibus supra modum amabilis. Præ-
ter hæc, quæ prælo mandata in vulgus
emanarunt, reliquit &*

*Commentarios præterea in omnes
sermō Ciceronis de arte Oratoria libros,
& in orationes eiusdem.*

HORA-

HORATIJ
TVRSELLINI
IN SVAM EPITOMEN
HISTORIARVM
PRÆFATIO
AD LECTOREM.

ANTA his **I***Coriarum
multitudo est, atque va-
rietas, cuiusvis ut homi-
nis non sit aut perlegere omnes, aut
in ordinem redigere, aut memoria
custodire, quo fit ut complures ab
historiarum lectione abhorreant,
multi epitomam aliquam, ac sum-
mam historiarum desiderent, ubi
res maxime memorabiles breuiter,
atque ordine comprehendantur,
nam Chronicorum scriptores ferè
ita ieiunos exilesq. esse dicunt, ut*

non

non sedent famem, sed augeant: si
qui autem pleniores existant, vel
inquinatam orationem adhibere,
vel historiarum auctores omitti-
re, ut qua fastidium afferant lecto-
ribus, qua rebus abrogent fidem.
Quare ego ab adolescentia cum
non negligenter in historiarum
monumentis aliquandiu versatus
essem: appositum mihi aliquod me-
moriale subsidium parandum pu-
taui, feci, non inuitus tum alio-
rum causa, tum mea, ut hanc qua-
lemcumque historiarum epitomen
paulatim contexerem, saeculorumq;
omnium memoriam, obseruatis
notatisq; temporibus, perbreui, nec
inutili, ut spero, volumine com-
plecterer, feci etiam, ut praecipuos
cuiusque rei adscriberem auctores
fontesq; indicarem, unde scilicet, si
cui libitum foret, eadem illa ube-
rius liceret haurire. Eius olim epi-
toma

toma pars prior cum mihi forte
excidisset, descriptaq; esset à pluri-
bus: multi viri & prudentia, &
auctoritate praestantes, qui meas
aliquid putabant nugas, me deniq;
perpulerunt, ut quod priuatum bo-
num esse volueram, paterer esse cō-
mune; & quod rude, & inchoatum
circumferri dolebam, perfectū, atq;
absolutum ipse vulgarem. Ceterum
in notandis Hebraica historia tē-
poribus, Hebraorum auctoritatem,
qua certior habetur, secuti sumus.
Et quoniam inter annalium histo-
riarumq; scriptores saepe de vno al-
tero ve anno, aut etiam de pluribus
est controuersia: optimū factū exi-
stimavi, ut haec, quae memoria cau-
sa breuiter cursimq; perstringuntur,
non aurificis statera, ut dicitur, sed
populari trutina examinarem. Scō-
tum est enim ex opinabilibus & in-
certis, certa & explorata excerpere.

Itaque

Itaque integris potius, ac solidis,
quàm fractis numeris, & immi-
nutis iusta per intervalla (accom-
modatè videlicet ad memoriam)
rerum memorabilium tempora no-
tanda duximus, quo & memoria
imbecillitati, & temporum veri-
tati quàm maximè seruiremus.
Porro quo commodior libellus fo-
ret, ad tot res tamq̃ varias identi-
dem recolendas, ea forma edendum
surauius, quæ facile & in sinu
gestari, & manibus teri posset.

HORA-

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER I.

ADAMVS.

RIMVM igitur omnium *Gen. 1.*
constat, condito ornatoque *1. & 2.*
Mundo Adamum, humani *Ios. an-*
generis principem, à Deo *tiq. l. 3.*
esse præpositum, & in a-
menissimis hortis diuina manu consti-
tis, vbi vitalis poma arboris suppete-
rent, collocatum. Ceterum huic Euam
sociam, & adiutricem datam, ruinæ
causam

causam extitisse. Adamus quippe diuinam legem neglexit, non tam vetiti pomi specie, quam illecebra inductus vxoris. Ergo vnâ cum noxâ socia, beatis hortis in perpetuum expulsus, morti, ceterisque miserijs, quæ mortalem conditionem comitantur, obijcitur; repentè ex beato miser, & auctor hominum generis ruens, secum in eundem casum posteritatem traxit omnem. Exilij initio Adamus Caimum, & Abelen genuit, quorum ille agricola, hic pastor fuit. Sed cito domesticum malum interuenit inuidia. Abelis sacrificia Deus, igni è cælo demisso, probauit: Caimi non item. Itaque homo inuidus fratrem interfecit. Ob eam cædem parentes diu in luctu fuerunt, ipse vltimè patricidij conscientia, profugus errauit. Et tamen homo demens urbem condidit eius posteris Musicam, Ferrariam, aliasque artes vel ad vitæ commoditatem, vel ad delectationem inuenere. Impia Caimi, pia Sethi, qui postea Adamo natus est, progenies extitit.

ENOCHVS.

Anno à Mundo cond. propè M.

Gen. c.
5. Ios. 1.
b.

Enochus Sethi trinepos, anno post Mundum conditum propè millesimo

fimo, ob summam Dei familiaritatem, diuinitus est ex hominum cætu, atque oculis raprus. Huius filius Mathusales, cum annos ferè mille vixisset, nihilo faciliorem, quam ceteri, expertus est mortem. Vulgo autem mortales mortis obliui, vitæ longitudine (plerique enim annum explebant nongentesimum) aburi exeperunt.

Sethi porro gens connubijs cum Caimi gente iunctis, Gigantes progeniit, & in externos lapsa mores, omnia pudoris atque officij repagula perfregerit.

Itaque anno post Mundum conditum MDCLVI. flagrans vbique libido, perpetuis quadraginta dierum imbris, terrarumq; omnium eluione restinguitur. Animantium nihil vsquam reliquum sit præter id, quod Noë vir bonus Dei monitu in arca, seu naui quadam ingenti asseruârât ad sobolè. Sub eluionem vis, & vita hominum imminuta est. Ad subsidium imbecillitatis, carnes concessæ, Vinum quoque à Noë inuentum, sed haustum vberius ne ipsi quidem pepercis auctori. Ebrium, ac nudatum parentem Chamus ludibrio habere, alijs demonstrare cepit. at Semus, & Iaphetus auersis, iniecto pallio contegunt. Ergo pater, re postea cognita, Chami progeniem execratus, ceteris liberis bene precatur.

A tribus

EPITOMÆ

4
 Atribus hisce Noë filijs gentes omnes
 toto terrarum Orbe paulatim sunt pro-
 pagatæ. Iapheto Scythia, & Europa,
 Chamo Syria, Ægyptus, & Africa, Se-
 mo Assyria, India, & reliqua Asia ob-
 uenerunt.

NEMBROTHVS.

Anno à Mundo cond. MDCCC.

Gen. 6. Nembrothus Chami nepos, anno
 10. Ios. post diluuium circiter centesimo,
 6. 1. auctor ceteris fuit, vt ante digressum,
 summæ altitudinis turrim communiter
 excitarent, siue inundationis perfugium,
 siue conueniendi monumentum. Cete-
 rum superbis mortalium conatibus diui-
 num obsticit numen. repente vna, qua
 tum utebantur omnes, lingua in duas &
 septuaginta, quor erant familię, diuinitus
 dispersitur Sublato igitur sermonis com-
 mercio, ædificatio abiecta est. ex eo ter-
 rarum Orbis frequentari coëptus. lingua,
 quę communis antea fuerat, in Heberi
 (à Semo originem ducebat) familia, ac
 gente mansit, inde Hebræa dicta. Turris
 inchoata, ex linguarum confusione, Ba-
 bel primùm, deinde Babylon est appel-
 lata. In ea Nembrothus (qui fortassis
 idem Belus fuit) imperitauit. Constat
 Belum

HISTOR. LIB. I.

5
 Belum in Assyria regnasse primū, anno Euf-
 circiter MDCCCL. à Mundo condito; chron.
 regnum obtinuisse annos LXV. nihil Aug. de
 memoria dignum gessisse. ci. l. 18.

Ninus autem Beli filius impia pietate Diod. l.
 adductus, parentis sui monumentum, ac 3. Inst.
 simulacrum coli iussit pro Deo. Ea ido- l. 1.
 lorum, Deorumque origo notatur. Aug. de
 Equè verò in homines iniuriosus Ninus ciu. l. 8.
 exiit, atque impius in Deum. Impe-
 randi studio flagrans, pessimo exemplo,
 imperium armis propagate instituit.
 Ergo Asiam in suam redigit ditionem.
 Zoroastre Bactrianorum Rege, eodem-
 que magis inventore debellato, Bactris
 potitur. Idem Ninam seu Niniuem vr-
 bem condidit: Assyriorum imperium
 constituit, quod annos vixit circiter
 MCCC. Ipse regnavit LIV. Nino Agia- Euf.
 leus, primus Syctioniorum Rex, terè chron.
 æqualis numeratur.

Semiramis virago Nini coniux & Diod. l.
 cupiditatis imperandi socia, eluso filio 3. Inst.
 regnum præstigijs quibusdam interuen- l. 1.
 tit, ad seque transtulit. Ne cuiquam pa-
 reret nubere omnino noluit. Ab ea Ba-
 bylon magnificentiissimè est extructa:
 Asia, Media, Persis, Ægyptus ingenti
 cum exercitu peragrata: magna Libyę,
 Æthiopięque pars subacta. Ceterum
 bellum Indis illatum feliceiore princi-
 pio,

EPITOMÆ

pio, quàm exitu gessit. Ad vltimum imperiosa mulier libidini turpissimè ser-
uicns, à Nino filio, cuius incestos expe-
tuerat amplexus, necatur anno imperij
XIII.

Diod. l.
3. l. 11.
l. l.

Ninus, seu Ninias superioris Nini fi-
lius, à patre penitus degeneravit, perin-
de quasi luxuria cum matre certaret. Re-
gni administrationem Præfectis com-
misit: ipse delicijs effeminatus conse-
ruit in cœtu mulierum, perniciosiore
etiam exemplo, quàm instituto. Nequi-
tiæ suæ imitatores XXX. deinceps Assy-
riorum Reges habuit, alium alio nequio-
tem, qui omnes perinde ac sinati non
essent, in tenebris, ac silentio iacuerunt,
verbo Reges, re autem vera mancipia
voluptatis.

ABRAMVS.

Anno à Mundo cond. MM.

Gen. c. 11. & 12. 10f. (vt Eusebio, & Augustino placet) Nini
anti. l. maioris temporibus natus est. Itaque
1. c. 7. minore regnante Nino, à Deo euocatur,
& 8. anno post Mundum conditum circiter,
MM. Domo igitur relicta, Deum se-
quitur multis sæculis ante Philosophos

natos,

HISTOR. LIB. I.

7

natos, qui id præceperunt. Palæstinam
Sedem posteris promissam suis cum
peragraret, annonæ inopia coactus, de-
scendit in Ægyptum. Ibitrapam quidem
à Pharaone Rege vxorem desiderauit.
Sed breui Dei immortalis beneficio.
maximis cum muneribus recepit inta-
ctam. Ægypto repentè ex inopi opulen-
tus excedit. Lothum inde Fratrís filium,
peregrinationis comitem, Sodomis ca-
prium abductum, cæso hoste liberat.
Victor Melchisedeco Sacerdoti decumas
perfoluit. Porro iam centenarius cum si-
bi ac suis, Dei iussu præputia circumci-
disset, è Sara coniuge sterili, diuinitus
promissum genuit filium, ei ex risu ma-
tris Isaaci nomen inditum. Nondum na-
tus erat Isaacus, cum Abrahami meritis
exoratus Deus Lothum vnà cum eius
vxore, ac liberis Sodomæ incendio ere-
mit. Sed Lothi vxor, quod contra Ange-
li educantis præceptum respexisset, in
statuam salis est versa, stultitiæ docu-
mentum. Lothus ipse vino, & filiarum
calliditate delusus, ostendit nihil esse
tam scdum, quod non admittat ebrie-
tatem. Isdem temporibus Titans extir-
runt in Creta, quorum natu maximus
Saturnus fuit, qui pater perhibetur Iouis.

Abrahami porro fides (Ismaele filio
cum Agare ancilla eius matre ablegato)

B

diuini

Gen. 14

Gen. 17

Gen. 22

Gen. 29

Euf.
chyon.
Diod. l.
6.

Gen. 21

& 22

diuinitus tentata mirè enituit, magno suo ac suorum bono. Imperanti Deo, vt Isaacum vnicum filium stirpis, sua manu immolaret, parere non dubitauit. conatus pro factio fuit, iam impositum arę filium ferro appetebat, cum repentē celesti voce dextram cohibere, filio parere iubetur. spectata pietas, egregiaque obediendi voluntas, copiosissima labole remuneratur, Christoque promisso.

*Euf.
chron.*

Hebręorum parenti Abrahamo, Iouem Deorum patrem, Crete Regem, supparem facit Eusebius, vt multis hominibus iunior, ille Deorum pater inueniatur. Is propter paternam in populos charitatem, Deus est habitus. Eius fratres Neprunus, & Pluto, alter regię classis perfectus, alter funerum inuentor in Gręcia. quę res illi maris, huic inferorum imperium, ac numen peperit apud stultam antiquitatem.

ISAACVS.

Anno à Mundo cond. MMC.

*Gen. 25
& 26.
Ios. 1. 1.* Isaacus primis Gręcię Dijs haud multo iunior, vero exorato Deo, Esauum, & Iacobum ex Rebeca vxore genuit sterili. Geraras annonę causa profectus, Dei numine & coniungis pudi-

pudicitia Abimelechi Regis libidine intactam seruat, & re familiarem auget vehementer, Ceterum affecta iam ætate, cum nihil cerneret, à Iacobo filio deceptus, Esauum illi non sine diuino consilio posthabuit.

Isaaci ferd equalis Argiuorum Rex primus Inachus extitit, cuius filius Phoroneus vagos homines, ac dispersos in vnum coegisse locum, ac moribus legibusque sepsisse, memoratur à Gręcis.

*Euf.
chron.
Aug. de
ci. l. 18.
Paus.
l. 2.*

IACOBVS.

Anno à mundo cond. MMCC.

Iacobus Mesopotamiam petens, in quiete Dei speciem vidit, è summis scalis Christum sibi pollicentis. inde apud Labanum auunculum maximos greges labore, atque solertia sibi parauit ex Lia, Rachele, alijsque vxoribus Patriarchas progeniuit, duodecim Tribuum auctores. In Palestinam rediens, post nocturnam cum Angelo luctam, Israel à Deo appellatur. Hinc Israelitis nomen factum.

*Gen. 28
Ios. 1. 1.*

In Patriarcharum ætate Apollo, Diod. l. Mars, Vulcanus, Venus, Minerua, Ios. 6. c. 15. uis filii, præcipua Gręcię numina, & su.

B 2

per

Orf.
l. 1.
Aug. l.
18. de
ci. s. 8. perstitutionum Patriarchæ inciderunt. Itemque Ogyges primus Rex Atticæ, quo regnante, memorabilis illa Atticæ inundatio exitit (mortalium animis superstitutione iam obrutis) annis ante Verberem conditam circiter ML.

IOSEPHVS.

Anno à Mundo cond. MMCCCL.

Gen. 37
Ios. l. 2.
Gen. 39
40. 41.
Gen. 41
ad 46.
Act. 7.
Exo. 38 Iosephus vnus è Patriarchis, paulo post Ogygium diluuium ac superstitionis, vitiorumque omnium eluuium, præclara pudicitie ac moderationis documenta dedit. A fratribus in Ægyptum per inuidiam amandatus, ac venditus, tum alijs, tum suæ genti salutis fuit. quippe heræ libidine elusa, falso crimine coniectus in vincula, obdiuinam coniectionum somniorum solertiam, è carcere ad imperium euocatur, annonæque & Ægypto præpositus ab ipso Rege, Saluator orbis terræ appellatur. Ceterum altitudinis animi, fortunæ insolentiam superans, fratribus iniuriam, vlciscendi oblata occasione, condonat. Patri persuadet, vti cum stirpe vniuersa demigret in Ægyptum. Erant Israëlitarum tum omnino capita LXXV. sed breui eorum soboles, mirum in modum propagata

c. ff

est. quamvis post Iosephi mortem, opprimente Rege, ærumnis vegetiorem fecundiorēque fieri diceret.

Iosephi pœnè æqualem statuit Eusebius Spartum Phoronei filium, qui Spartam condidit, paucis antè annis, quàm Argus, Phoronei nepos, is qui ob prudentiam inædibilem Centoculus dictus est, Argos conderet, quamquam Pausanias Spartam à Lacedæmone Eurotæ Regis filio, conditam prodit, eamque Spartæ vxoris eius nomine appellatam. Iobum quoque patientia nobilitatum, Iosephi supparem facit Hieronymus: alij tamen multo iuniorem. Per idem tempus Prometheus, & Atlas egregij Astrologi extiterunt, fabulosis Græcorum carminibus inelyti. Prometheus Iapeto (is vnus è Titanibus fuit) natus, quod rudes homines ad humanitatem informasset, hominem ex luto finxisse: quod in Caucaſo Scythiæ monte siderū cursus obseruaret assidue, Caucaſo affixus; quod ignis eliciendi è silice alendique rationem inuenisset, ignem Dijs subripuisse, dictus est à Poëtis. Atlas autem eius frater, propter summam Astrologiæ scientiam, cælum humeris sustinuisse perhibetur, & Atlanti Mauritaniam, monti fecisse nomen.

Euf.
chron.

Pausa.
l. 3.

Euf.
chron.
Aug. de
ci. l. 18.
Diod. l.
6. c. 17.

MOSES.

Anno à mundo cond. MMCCCC.

Exod. 6.

1. 2. 3.

Ios. 1. 2.

Moses Iacobi abnepos, Tribu Leui, LX. circiter annis post Iosephi mortem, difficillimo Israelitarum tempore natus, à Pharaonis filia educatus est, & litteris excultus Ægyptijs. Octogenarius, auctore Deo, adiutore Aaron fratre Israelitarum gentem ab Ægyptiorum seruitute vindicare aggreditur. denique rege plurimis, maximisque prodigijs percusso, anno post diluuium circiter DCCC. Israelitas, Ægyptiorum spolijs onustos, educit. Phale, seu pascha solemnèsq; Azymorum ferias instituit, partæ libertatis monumentum. Censa sunt Israelitarum ad milia sexcenta, præter pueros, feminas, ac promiscuum vulgus. Omnes prospera videntes valetudine, Moſen secuti, dace itineris Angelo, noctu ignis specie, nubis interdiu. Ceterum imminente cum omnibus copijs Ægyptiorum Rege,

Exo. 14

Moses sublata virga, viam suis inter Erythræi maris fluctus aperit, munitque mari in montis speciem vtrinque curuato. Insequentes Ægyptij, fluctibus circumuenti ad vnum obruuntur omnes,

nes, vt ne nuntius quidem tantæ cladis superesset. Israelitis porro vasta in solitudine commeatus diuinitus suppeditabatur. manna de cælo, aquæ è faxis defluebant. Ad Sinam montem leges Hebræis per Moſen datæ. Aurea arca, & tabernaculum templi instar effectum. Sacra & ceremoniæ, institutæ. Aaron summus sacerdos consecratus. Missi deinde ex Pharan solitudine exploratores in Palæstinam, ea de incolarum proceritate renunciarunt, quibus cunctus populus animo consternatus est; sic prorsus, vt desperata regionis eius possessione, in solitudine mori præoptaret. proinde iratus Deus confirmat fore, vt præter Iosuem, & Calebem, qui populum bono animo esse iusserant, ex omni multitudine, quæ censa in solitudine erat, ad promissam sedem perueniat nemo. Itaque eos Moſes Dei iussu, annos XL. per solitudinem longissimo circuitu circumduxit, quoad scilicet quicumque Dei numen offenderant, interissent. Nec verò interitus causæ defuerunt. Chores, Dathan, & Abiron, Moſi, & Aaroni obrectantes, vnâ cum familijs, vasto terræ hiatus absorpti sunt. CCL. eorum sectatores, thus incendentes, cœlestis ignis incendio hausti. Millia hominum quin-

Exod.

16. 17.

19 20.

Num. 14.

15.

Num. 16.

decim, qui illorum interitum Moſi vitio
verterent, dira clade maclata Aaron ipſe
ſummus Sacerdos qui in elicienda aqua
è ſilice addubiſſet, extinctus Eleazaro
filio, in eius locum ſuffectus. Complures
alii, viz, ac laboris tædio de Moſe que-
ſti, igneis ſerpentibus diuinitus immiſ-
ſis, in conſtantia, ac remeritatis ſuæ pe-
nas dederunt. Ceterum ipſe Moſes pro-
pitiatio precibus Deo, eius monitu æ-
neum in medio ſtatuit, ac myſticum ſer-
pentem, cuius aſpectu faucij ſanabantur.
Haud ita multo poſt Balaas ariolus, pri-
mo Angeli admonitu fauit Iſraelitis, ex-
ecratione in fauſtam precationem verſa:
inde reuerſus ad ingenium, indigenas
puellas obiecit, vt eos in fraudem illice-
ret. Haud facile aliàs magis cuiuſquam
enituit religionis ardor, quàm cum Phi-
neæ. is quippe libidinis auctoribus in
omnium conſpectu tranſfixis, ipſoque
Balaæ, cum quinque Regibus indigenis,
N. 26. obruncato, Iſraelitici nominis macu-
lam aboleuit. XL. inde libertatis, & pe-
reggrinationis anno ad Iordanem cenſu
habito, ſumma eorum, qui arma ferre
poſſent, amplius DC. millium fuit, in
quibus nemo omnino ex ijs, qui antea
cenſi fuerant præter Ioſuem, Caleb-
Dente. que, nam Moſes ex Abari monte pro-
miſſam ſedem cum proſpexiſſet, interijt,
e. 34. Ioſue

Ioſue ſucceſſore designato.

Eodem ferme tempore ſacra, & cere-
monias Moſes tradidit Hebræis, & Ce-
rops Athenarum conditor (diabolo
videlicet Deum æmulante) ſimulacra, &
ſacrificia induxit in Græciam. Cecrope
regnante Mercurius, Atlantis nepos, Io-
uis & Maie filius, idemque eloquentia,
& multarum rerum inuentor extitit.
Deucalion, obruta eluione Theſſalia, Euf.
mortales complures in Parnaſſi iugis, vbi chron.
imperitabat, conſeruauit, eoſque Pyr-
rhæ coniugis opera, à dura, agreſtique Diod. l.
vita ad humanum cultum, ciuilemque 6. c. 8.
traduxit. Hinc locus multiplici fabulæ Apol.
datus. Eadem tempeſtate perinde ac ſi l. 1.
ad hominum perniciem ignis cum aqua
coniuraſſet; Phaëthonte Rege, maxi-
mum in Italia ad Eridanum flumen ex-
aſſit incendium, Poëtarum licentia haud
parua fingendi materies. O Enotrus
porro, Lycaone prognatus, quaſi id de-
trimentum ſarcire vellet, Areadum co-
lonia in Italiam conductæ, ad mare In-
ferum conſedit, Vmbrisque indigenis
repulſis, frequentauit Italiam. Hi Abo-
rigenes primùm ab incerta origine: inde
ab Italo Rege Itali appellati, regioni
Italia nomen fecere.

Euf. ch.
Idemda
prapar.
l. 10.
Diod.
l. 6.

Euf.
chron.
Diod. l.
6. c. 8.
Apol.
l. 1.

Euf.
chron.
Dion.
l. 1.
Pausan.
l. 3.

IOSVES.

Anno à Mundo cond. MMD.

Ios. c. 1. **I**osues, alter Hebræorum Dux, paulo
Ios. an- serius, quam Oenotrus, sed glorio-
sig. l. 5. rius multo ad destitutam sedem suos
Ios. 11. 3. perduxit. Iordane flumine diuinitus
 paulisper siccato, traduxit exercitum.
 Hierichontis inde oppidi muros, Arca
 fœderis septies circumlata, tubarum
 clangore, atque exercitus clamore dis-
 sturbat. Amorihæos Gabaonem sociam
Ios. 10
11. Hebræis urbem obsidentes adortus.
 Sole ac Luna eius iussu per vnus diei
 spatium, tanquam spectatōribus victo-
 riæ subsistentibus, occisione occidit.
 Demum XXX. Regibus omnibusque
Ios. 12
13. Palestinæ gentibus debellatis, Israeli-
 tas in promissa maioribus sede colloca-
 uit. Agrum, & oppida CXV. bello ca-
 pta, tributum diuisit anno post Mundum
 conditum circiter MMD.

Iud. c. 1 Iudæa Tribus inde Adonizibecum
 Chananeorum Regem, acie victum ce-
 pit, capto præcidit manus, pedesque. Nec
 dubia Dei ultoris ira fuit, ipso Rege pro-
 dentia, LXX. olim Reges ab se captos pa-
 si supplicio esse mactatos. Exin Hiero-
 solyma aliaque ab alijs tribubus capte

ciui-

ciuitates, & vectigales factæ, Deo haud-
 quamquam id probante, qui feriri cum ijs
 fœdus vetuerat.

Dum Iosues Hebræos in destinata se-
 de constituit, Danaus, quinquaginta ge-
 neris per totidem filias contrucidatis, *Euseb.*
Oros.
 Ægypti regno potitur. sed à Lino gene-
 ro pulsus, Argos occupat Orcus, Molos. *Diod. l.*
 forum Rex, Proserpinam Cereris filiam, *8 c. 2.*
 è Sicilia abripit. Triptolemus subinde
 longa naui frumētum à Cerere acceptū,
 Eleusinam (Atticæ ea vrbs erat) primū
 inuexit. Europa ab Ioue rapta Minoem,
 ac Rhadamantum, tertiarq; Orbis terra-
 rum parti nomen peperit. ingens Poëtis
 materies fabularum. Per eadem ferè tem-
 pora Athenis consilium Areopagitarum
 extitit, ex eo dictum, quod in ea vrbs
 regione, qui Areopagus appellabatur,
 Mars capitis causam dixisset. Busiris *Pausa.*
 quoque Neptuni, & Libyæ filius, ad Ni-
 lum, per speciem hospitalitatis, in hospi-
 res sœuisse dicitur, sanctissimo hospitij
 iure violato. Haud multo humanius sub
 ea tempora ab Rege Mesopotamiæ ac-
 cepti sunt domi suæ Israelitæ, quippe
 deserta auita religione, deserti ipsi à Deo
 sunt, & finitimo Regi traditi in seruitu-
 tem, quod idem illis postea sœpius vsu
 venit, nimirum, vt quem secundis rebus
 ignorarent, aduersus agnoscerent Deum.

B 6

Ad

Ad eos deinceps liberandos, Iudices diuino munere concessi.

IUDICES HEBRÆORVM.

OTHONIEL.

Anno à mundo cond. MMDXXX.

End. c. 3
Ios. l. 5.
Iud. c. 4
Othoniel primus Hebræorum Iudex populum resipientem, Mesopotamix Rege casio in libertatem vindicat. Othonieli Endus ambidexter, idemque Eglonis Moabitaram Regis interfecto, Eudo Debora successit, mulier virtute plusquam virili. Hæc Barachum ducem exercitus ad bellum comitata, insignem de hostibus victoriam peperit, mulieris victoriæ Iahel mulier particeps, fuit, quæ Sisaram hostium imperatorem ex fuga receptum, lacte pro aqua dato, consopit: dormienti tempora trabali traiecit clauo, hostiumque cladem ducis exde cumplauit.

Euf. chron.
Aug. l. 8 de ci.
26.
Diod. l. 4.
Dum in Palaestina etiam mulieres bellicis laudibus florent, apud ceteras nationes viri pacis ferè artibus viguerunt. Trismegistus Mercurij nepos, in Ægypto doctrinæ gloria præstitit. Ianus in Latio imperitauit. Cadmus, Europæ frater, litteras à Phœnicia deportauit in

in Græciam; Thebas in Bæotia condidit. Rhadamanthus in Lycia, Minos in Crera in sula summa cum seueritatis laude regnarunt. Acrisius Argiuorum Rex Amphictyonas, grauissimum Græciæ consilium, instituit: Apollinis Delphici eodem, & oraculum excitauit. Interim Amphion Lini æqualis, Cadmo ciecto, Thebanæque arce, per conciliatos blanda oratione agrestes homines, extructa, magnam Poëtis mentendi licentiam fecit. Liber Dionysius, seu Bacchus Nysam urbem propter Indum flumen condidit. Indiam muliebri Baccharum exercitu subegit. Perseus Danae, & Ioue natus, ingens Poëtarum argumentum. Gorgoni meretrici eximia specie, caput depulit. exin celerrima Bellerophontis nauis traiecit in Asiam: Barbaros domuit, victos suo nomine Persas appellauit. Pelops quoque Tantali filius, Pisæ Rex, deductis colonis, Peloponneso nomen fecit. Huius soror Niobe fuit, quæ ob amissos liberos ex mærote stupefacta, Poëtarum mendacio locum dedit. Dardanus Ioue genitus, Teucri gener Dardaniæ, eius filius ac successor Tros, Troadi regioni nomen fecerunt: Iano Saturnus successit in Latio. quo Rege omnia cõmunia, omnes liberos fuisse perhibent. Inde Auræ seculū appellatū. Idem Saturnus agros solere,

Apoll.
l. 3.

Diod. l. 6. c. 15.

Plato

in Gorg.

gia.

Pausan.

l. 2.

Euf. ch.

Diod. l. 1. c. 5.

c. 5.

Euf. ch.

Diod. l. 5. c. 15.

c. 12.

l. 8.

c. 12.

Entrop.

l. 1.

Iust. l. 47.

colere, domos ædificare, vineas ponere, fruges colligere docuit. Neque agrorum modo, sed etiam ingeniorum culturam per id tempus à Græcis accepit Italia. Pelasgi, maritima Italiæ ora, quæ Siciliæ est proxima, occupata, litteras in Italiam attulerunt. Ab his regio Magna Græcia nominata. Siculus Itali filius, Italia pulsus à Pelasgis, in proximam traiecit insulam, quam olim Cyclopes tenuerant, tum Sicani incolebant. Ab Siculo Rege Siculi, ab his insula Sicilia dicta. Haud ita multis ætatibus, post Græcas litteras in Italiam inuectas, vernaculæ in Latio litteræ extiterunt. Ab Saturno Picus, à Pico Faunus quartus ab Iano, regnum per manus accepit. Fauni vxor, eademque Latini Regis mater, Latinas litteras reperisse memoratur. Ita eadem ferme ætate hæc Latinis litteras; Debora victoriam peperit Hebræis.

GEDEON.

Anno à mundo cond. MMDC.

Ind. c. 6
c. 7. **G**EDEON porro Iudex Hebræorum IV. facinus edidit omnium gentium litteris celebrandum. Roris ac velaris miraculo confirmatus, Dei monitu viros ex omni exercitu trecentos de-

legit.

legit. Hos tubis, ac lampadibus atmauit. Tum lagenas, quibus inclusæ lampades erant, complodi, inflarique tubas omnes imperat vno tempore. Infolita pugna species vsque eo Madianitarum castra turbauit, vt mutua se cæde conficerent. Sentires vtique diuina potius, quam humana opeliberatam Hebræis, & otium partum. Gedeonis filius patri dissimilis Abimelechus fuit is fratribus cæsis numero ad LXX. tyrannidem occupauit minimè diuturnam. Intra triennium, memori diuini Numinis ira, dum turri Thebeti (oppidi nomen est) ignem subdit, molæ fragmine capiti incusso prostratur à femina: moribundus armigero se necandum præbet; ne casus mulieris dicatur manu.

Extremam Gedeonis diuini Hebræorum Ducis ætatem, Græcorum heroes attingere, haud exigua materia fabularum. Hercules, Orpheus, Castor, Pollux, ceterique Myniæ siue Argonautæ, Argonauis ædificata, Iasone Duce, è Thessalia Colchos (ea Ponti regio est) nauigarunt. Ibi Medæ Colchorum Regis filia opera, custodes feros ac barbaros delinunt. Thefauros eo à Phryxo è Thessalia deportatos auferunt. In reditu Laomedontem, Ili filium, Troiæ Regem, ob pactam mercedem negatam, viola-

Pausa.

l. 7.

Pli. l. 8.

Dion.

l. 1.

Diod. l.

6.

Eutrop.

l. 1.

Aug. de

ci. l. 18.

Ind. 9.

Diod. l.

5. c. 3.

Dares

Phry. l.

1.

viola-

Diod. l. 7. c. 5. violatamque iurifurandi religionem, obtruncant: regnum Priamo; eius filio tradunt. Theseus Ægei filius, Dædali ope, cum Taurum quemdam Minois Regis assecram in certamine superasset, *Plut. in Theseo.* gravissimo tributo Athenas, patriam suam liberavit: eandemque, compulsis *Faleph. Apollo. l. 3.* Atticæ incolis à vicis frequentavit. At *Diod. l. 5. c. 13.* Minos Dædalum fugientem classe infectus, in Sicilia à Corcalo Rege necatur: *Plut. in Theseo.* in balneo. Theseus inde cum Centauris, Thessalis equitibus, bene pugnavit, seque Herculi comitem adiunxit. Bellicosus hominibus bella non desuere. Amationes mulieres è Scythia oriundas, amissis in bello viris, cum armis animum virilem sumperant: occupant Asiam: *Hero. l. 4.* Ephesum considerant His Hercules, ac *Diod. l. 3.* Theseus intulere bellum, easque prælio vicerunt, maiore victarum gloria quam sua. quippe & mulieres cum talibus viris fortiter depugnarunt, & captivæ, cæsis custodibus, aufugerunt. Hercules porro olympicos ludos, Theseus Isthmios fertur instituisse. Fœda ipsæ ferè temporibus spectacula edidit. Græcia. *Euf. ch. Plut. in Theseo.* Atreus, & Thyestes Pelope nati, plusquam fraterna inter se odia exercebant. Thyestes enim fratris vxori stuprum intulit: Atreus illi vicissim filios epulandos apposuit: Oedipus à Laiò patre expos-

EUS.

tus, eum deinde in rixa ignarus occidit, agrumque Thebanum, Sphinge insidiola muliere elusa occisique, pacatum reddidit. Ita paternum regnum adeptus, Iocastam matrem inscius ducit vxorem. Ceterum re omni ex Tyresia vate cognita, sibi ipse eruit oculos, regnum Etheocli, & Polynici filijs relinquit sed breui intellectum est, quàm infida esset regni societas. Polynices regno à fratre pulsus, ad Adrastum Argiuorum Regem confugit, eius opibus subnixus, fratri bellum infert, comite Amphiarao vate, qui ab Eriphyla coniuge auro corrupta proditus, Alcmeoni filio, matrem ut necaret imperavit, hoc scelerator vxore, quod filium fecit parricidam. Eo bello Amphiarus hiatu terræ absorptus: Polynices & frater mutuis vulneribus periit.

I E P H T E S.

Ephres vii. Hebræorum Iudex, *Iud. c. 21.* his, atque ipso Hercule paulo minor natu, virtute ac religione, longè *Ios. l. 3.* maior exiit: si signa cum hoste collaturus vovit, si vicisset, se Deo immolaturum quicquid reverenti primum occurrisset. configit cum hoste: victoriam refert: voti damnatur: domum red-

cuar.

eunti, filia, quam vnica habebat, prima omnium obuiam venit, victoriam, quam gratulabatur, funestatura. Quare ille filia se vnica orbauit, vt suo dolore iurifurandi religionem sanciret.

Hero. l. Multo grauior sub idem tempus Priamo Troiano Regi casus euenit, cui cum
1. Helenam, à Paride filio suo raptam,
Dares Græcis reddere noluisse, diuturno bello confictatus, liberis, regno, vita orbatur à Græcis. Troia euersa anno à
Phry. Mundo condito circiter MMDCCC.
Diâ. ante primam Olympiadem CCCCVI.
Cret. ante Romam conditam CCCCXXXII.
Dion. l. Labdone Hebræorum Iudice (vt Eusebio placet) qui Samsonem proximè antecessit. Ænea Troia profugus in Italiam venit. Ibi cum Latino, Latinorum Rege (ab Iano is quintus erat) fœdus, affinitatemque iungit. oppidum ab se conditum, ab vxoris nomine, Lauinium appellat. Turnum Rutulorum Regem prælio fundit, fugatque florentes inde Hetruscorum opes fregit; Latinoque in acie mortuo, ipse omnem tulit victoriæ fructum. Ad firmandas opes, Trôianis Latinorum leges ab eo, ac nomen impositum. Latinorum ipse Rex dictus. Cum regnatum esset in Latio à Regibus quinque, annos circiter CL. paucis interiectis mensibus, Æneas aduersus Hetrus-

cos

eos benè pugnans interiit: cum exanimum eius corpus nusquam appareret, Deus Indiges habitus.

SAMSON.

SAMSON ab heroicis recens temporibus, Ænæ tempore suppar fuit, superior robore. Leonem inermis necauit: Philisthæos domuit: siciens ex asini maxilla, qua hostes trucidarat, fufus ad Deum precibus, fontem eliciuit. Ceterum inuictam bello virtutem, in pace mulier vicit. Dalida, quam deperibat, prodente, amissis cum coma viribus, in hostium potestatem peruenit. quibus, orbatus luminibus, diu ludibrio fuit. Demum receptis cum capillo viribus, turpis seruitutis honestum quæsiuit exitum. Domus eius, vnde Philisthai ludentem ipsum spectabant; columnas conceuit: quibus confractis, ædium ruina, hostium victor opprimitur.

Quieta interea res in Latio fuit. Ascanius Ænæ filius, Lauinio noueræ relicto, Albam longam condidit. Syluius inde Ænæ filio posthumo regnum à populo delatum est, à quo Albani

*Iud. 14.
Ios. 1. 5.*

*Dion. l.
1.
Lin. l. 1.*

bani Reges, Syluij appellati. Iulo Ascanij filio sacerdotium datum, quod gens Iulia ab Iulo orta hereditarium habuit. Turbis interim, ac bellis Palestina non caruit.

Iud. c. 20. Ios. l. 5. 1. Reg. 4. Benjaminia Tribus, quod nefarium Gabaitarum flagitum defenderet, à ceteris Tribubus bello illato, penè deleta est. Ciuili bello hostile successit. Hebræi aduersus Philistæos cum malè pugnant; Arcam fœderis in castra deferri iubent. sed, irato Deo, diuinum præsidium detrimento magis, quàm adiuumento fuit. Cômisso prælio, maximam cladem recipiunt. Arca ipsa in hostium peruenit manus, quo nuncio percussus Helis Sacerdos, ac Iudex, è sella corruit, fractisque ceruicibus expirauit. Arca apud hostes captiua, breuissimulatum Dei numen ostendit. maximas quippe hostium Dijs, corporibus, agris intulit clades. Itaque mense septimo, quam capta fuerat, cum donis vtrò remittitur, plaustròque imposita nouo. à bobus ipsi, nullo rectore, in Hebræos fines deuehitur. E Bathsamitis qui Arcam curiosè introspererant, millia amplius quinquaginta, diuinitus illata clade perierunt.

S. A.

SAMVEL.

Samuel porro Iudex postremus, *2. Reg. 9. Ios. an. tig. l. 6.* Hebræis regem postulantibus, Saulèm è Tribu Benjaminia, paternas afinas queritantem, Dei admonitu consecrat regem, septennio antequam Æneas Syluius, Æneæ nepos, regnare occorrit in Latio. Administrata res Hebræa est à Iudicibus annos, circiter CCCC.

REGES HEBRÆORVM.
SAVL.

Anno à mundo cond. MMDCCCC.

Saul Israëlitarum Rex primus, *Reg. l. 1. c. 11.* cum regno regum accepit annum, anno post Mundum conditum propè MMDCCCC. Is Iabenses, Natha Rege deuicto, qui dextros illis oculos, si deditionem facerent, effodere constituerat, obsidione liberat. Philistæos, diuina Ionathæ filij virtute perterrefactos, cædit, fugatque. Ceterum Ionatham, qui paternæ ignarus execrationis, è summa virga mel siluestre gustasset, morri iuratus addidit. Sed recenti iuuenis merito discussum periculum, & infantis supplicium, deprecanti populo

populo condonatum. Rex porro re primum benè gesta, deinde grauitè offendit. Amalecitis cæsis, eorum Regem, ac prædam, contra diuinum imperium seruauit. Quocirca reijcitur à Deo, in eius locum Dauid, è Iudæa tribu, sufficitur. Hic Golia Philistæo gigante, ex prouocatione interfecto, regius euasit gener. Sed magno illi Regis affinitas itertit. A socero primum clam insidijs petitus, deinde palam armis exagitatatus est. Ceterum patientia, ac mansuetudine soceri furorem fregit. Bis eum interficere cum posset impune, noluit. Proinde ipse diuini Numinis beneficio, è præsentibus periculis non semel est ereptus. At Saul XX. regni anno aduersus Philistæos pugnans clade accepta, Deo, ac Dauidi pœnas dedit. Eius corpus ab hostibus suspenditur mœnibus: caput in fano Dagonis affigitur. Dauid, inimici soceri morte deplorata, regno iam diu debito potitur, Rege Latinorum Latino Syluio, Ænæ Syluij filio.

D A V I D.

Reg. l. 2
2of. l. 7. **D**Auid Rex, homo eximia erga inimicos mansuetudine, hostium perpetuo victor extitit. Hierosolymæ arcem

arcem vi captam, muniuit, eamque suo nomine, Dauidis urbem dixit. Ibi cum & sibi, & Deo sedem, ac domicilium collocasset, sacrum Tabernaculum, & Arcam fœderis, incredibili apparatu, ac lætitia statuit. Idem porro libidine lapsus, documentum dedit imbecillitatis humanæ. Adulterium homicidio curauit. Sed à Nara propheta obiurgatus, agnouit culpam, lachrymisque delevit, propè honestius post casum surgens, quàm antè stertisset. Culpam tamen pœna est secuta. Qui vxori Vriæ stuprum obtulisset, ipsumque interficiendum curasset, regno ab Absalone filio pellitur. In vxoribus suis id probri accipit, quod coniugi intulerat alienæ. Ceterum diuino Numine demissione placato, Absalonem acie superat, regnum amissum recipit. Illustre vel irati, vel placati Dei documentum.

Eodem fermè tempore Absalon, impietatis in patrem pœnas luit; & Codrus Atheniensium Rex postremus, laudem tulit egregiæ in patriam pietatis. Bello Peloponnesiaco seu Doriensi, cum ex oraculo cognouisset, superiores fore hostes, nisi Atheniensium Rex cecidisset, caput suum pro patriæ salute deuouit, atque idipsum præca-

Enf.
chron.
Aug. de
ci. l. 18.
Iust. l. 2.

uacates

uentes fefellit hostes. Rustico vestitu indutus, gregarium militem Dorienſem ex iurgio ſauciat, ab eo, vt optabat interemptus, hostium obſidione patriam eximit, Pater Patriſ, re magis, quam nomine. Eius morte Athenarum adminiſtratio ad Magiſtratus deuenit, qui Archontes ſunt appellati. Eorum primus Medon fuit filius Codri. Annis circiter LX. poſt extinctum Athenienſe regnum, Hebraicum labefactatum eſt ab eo, à quo vel optimè conſtitutum oportuit.

SALOMON.

Reg. I. 3

c. 3.

Iſſ. I. 8.

Salomon Rex Hebræorum III. ſimul cum diuina ſapientia bonorum omnium copiam acceperat. Templum à Dauid patre deſtinatum, magnificentiſſimè exædificarat, inſtruxeratque anno poſt Mundum conditum propè MMM. Alba Syluo Rege Latinorum. In eius dedicatione boum XX. ouium C. millia, eoque amplius immolarat. Propter egregiam ſapientiæ famam, donis Regum, ac nationum egregiè cultus, perpetuam Paleſtinæ pacem, ſeruumque omnium pepererat copiam. Sed res nimium ſecundæ eum peſtum dederunt. Ad extremum orti, & bonorum

rum abundantia talem virum ſui diſmillimum fecit, ſapientiam in amentiam vertente luxurie. Ille omnium mortaliū ſapientiſſimus, vxoribus DCC. concubinis CCC. iſſque alienigenis, impleuit regiam. Ab his iam ſenex perducitur ad cultum Deorum, aris quidem, ac templis dicatis. Vſque eò difficile eſt amare, ac ſapere etiam ſapienti. Ergo iratus Deus per vatem præſignificauit fore, eius vt regnum diſtraheretur. Itaque anno regni ſui XL. moriens, Roboam filium reliquit regni labantis heredem. Salomone, ſenior aliquanto Homerus fuit, ſiquidem exiitit (vt Herodotus perhibet) anno CLXVIII. poſt bellum Troianum.

ROBOAS.

Roboas, nutans paterna culpa imperium, ſua ſtultitia euerſit. A populo rogabatur, vt de oneribus à patre impoſitis, remitteret, ſuadebant ſenes conſiliarij, vt æquis populi poſtulis obſequeretur: iuuenes contra diſſuadebant. Ille æqualium vſus conſilio, acerbè admodum reſpondet populo, cuiusque iuſta poſtulata reiſcit. Ergo auctore Ieroboas, exorta ſeditione, duæ dumtaxat Tribus, Iudæa, & Benjaminia in

hinc manserunt: reliquæ regnum Ieroboæ detulerunt, sic duo ex vno regna facta. alterum Iudæ, seu Hierosolymæ: alterum Israelis, siue Samariæ dictum est. Iudæa Tribus ac Benjaminia Roboæ, ac stirpi deinceps paruerunt Dauidicæ: ceteræ Tribus à Ieroboæ primo Rege (ne Hierosolymitani templi religio eas ad Iudææ Regem reuocaret) ad Deorum simulacra traductæ, deprauatæque, diuersissimarum stirpium Reges habuere. Quippe Samariæ Reges omnes ad vnum impij fuerunt, cultoresque idolorum: Hierosolymæ Reges non item. Et hæc duo regna perpetuis inter se bellis ferè contenderunt. Neutris tamen diuini vates defuerunt. Ieroboam Regem Israelitarum thus aureo vitulo incendentem, Propheta grauitè accusauit. Extemplo Rex ira furens comprehendit hominem manu porrecta, iubet. ecce tibi manus, ita vt erat, exaruit. Tum verò Rex suum scelus agnoscere, diuino supplicare vari, ita illo deprecante manum incolumem recipit. Propheta in reditu ab alio Propheta per mendacium deceptus, apud eum contra Dei cœnauit imperium, non tamen impunè Ab eo digressum leo diuinitus immisus interfecit. Asinum, quo is vehabatur, dimittit incolumè. Roboas quoque Rex Hierosolymæ paulatim Iero-

3. Reg.
13.

3. Reg.
14.

Ieroboæ impietatem æmulatus, auitam interim religionem neglexerat: aras, statuas, lucos in collibus instituerat. Itaque à Sefaco Ægypti Rege Hierosolyma obsidetur. Accedit Semeiæ prophetæ denunciatio, Iudæos desertos à Deo, quòd ipsi antè Deum deseruissent. Illi resipiscere: pacem à Deo, ac veniam suppliciter orare. Nec spes eos fefellit. Sefacus pacem, omni sacra supellestilipactus, dedit. Excrandæ tamen illæ religiones diu collibus hæserè. Roboas XVII. regni anno excedens è vira, Abiæ filio regnum legat, Syluio Athi Rege Latinorum.

Enf.
chron.

ABIAS.

A bias vt paternæ impietatis labem elueret, religionis causa Ieroboæ intulit bellum. Ceterum illius copijs circumuentus, Dei fidem implorat. Ecce autem sacerdotalium tubarum clangore, & Iudæi clamore exercitus, tantus repente timor incescit hostes, vt effusa fuga palantes caderentur. Constat eo prælio L. Israëlitarum millia desiderata. Ieroboam ipsum diuinitus percussum non diu fuisse superstitem. Abiæ III. regni anno Asa filius successit.

Reg. 1.3
Paral.
1.2.
Ios. 1.8.

C.2

ASA.

Reg. l. 3.
Paral.
l. 1.
Ios. l. 8.

A Sa summa Rex pietate, expiata Hierosolyma, & foedissimo Priapi simulacro ad Cedronem torrentem exusto, templum adornauit. Zaram Æthiopem innumerabilibus cōpijs Hierosolymitanum agrum vastantem, diuino auxilio implorato, praelio vicit, inde cum Benadabum Damasci Regem in Baasam Regem Israhelitanum magnis muneribus incitasset, ab Hanano Propheta Dei verbis obiurgatur, quod d Syria potius Regem implorasset, quam Deum; cuius nuper maiore in periculo presentem sensisset opem. Ibi tum ille obiurgationis impatiens diuinum vatem in vincula conijci iubet. Itaque ipse haud dubia ira diuini Numinis, pedibus æger, cœlesti ope neglecta, medicorum arte fretus interiit; documentūq; fuit medicamenta parum prodesse corporibus eorum, qui diuinam animo respuant medicinam. Regnavit annos XLI. eius bustum nimio luxu factum, vnguentis odoribusq; exquisitissimis adhibitis: quasi vnguentorum odor arrogantiae infamiam posset obruere.

Enf.
chron.

Hoc regnante, Cap. s regnum tenuit in Latio. Amrius Israhelitarum Rex Samariam urbem regiam condidit.

IOSA-

Anno à Mundo cond. MMML.

Iosaphatus Rex VI. à Dauide pietate Reg. l. 3.
Paral.
l. 2.
Ios. l. 8. David alter fuit. succisis lucis, collibusque expiatis, asseclarum primores una cum Sacerdotibus, ad suæ ditionis homines oppidatim erudiendos dimisit. Ea res finitimos ita fregit hostes, vt ei munera mitterent, & vestigal sponte penderent. At Achabus Samariæ Rex, Iezabele Sidoniorum Regis filia in matrimonium ducta, perinde quasi impietate cum Iosaphati pietate certaret, Baali fanum Samariæ dicat: aras & lucos instituit. Huius magistra infans coniux Iezabel fuit, cuius furori in sacros vates sœuienti Elias Thesbites resistit; imbres per annos tres, & eo amplius ab eorum ditione prohibuit, cum voluit reddidit: Pseudopphetas in certamine religionis victos, numero ad DCCCL. obtruncauit. Iosaphatus inde cum Achabo amicitiam & affinitatem iunxit, magno & periculo suo, & perniciæ liberorum. Bello, quod Achabus gessit contra Syros, Iosaphatus belli focus à Syris circumuentus, in pugna cecidisset vtique, nisi cœleste auxilium C 3 implo-

implorasset. Dei tectus præsidio, auersis-
que aliò hostibus euadit incolumis. At
Achabus, qui alieno vestitu inierat præ-
lium, casu, aut diuinitus potius sagitta
transfixus cadit. Iosaphatum porro è
bello reuersum Iehus propheta vehem-
enter inculcat, quod cum homine im-
pio societatem inierit; meruisse quidem
ipsum, vt socius calamitatis foret; sed
eius pietati Deum pepercisse; haud leue
documentum, quam exitialis sit socie-
tas improborum. Syris porro, & Moabi-
tis arma inferentibus, Iosaphatus ieiunio
& supplicationibus cœleste Numen
placat, diuinaque pugnandi ratione
hostibus occurrens, cantores præire,
diuinas laudes canentes iubet, vix can-
ceptum erat, cum repente hostes mu-
tuis se vultibus concidunt. Itaque ipse,
Deo pro se pugnante, spectator otiosus
hostilis calamitatis fuit. Dispar Ocho-
ziam Achabi filium, excepit exitus.
E cœnaculo delapsus, cum grauitè
ægotaret, misit, qui de morbi euentu
Beelzebubem consularent. his Elias ob-
uiam factus denunciat, Regem, qui Deos
consulendos putarit, eo ipso morbo
moriturum. Regios satellites ad se com-
prehendendum missos, cœlesti combusit
igni. Ipse Regi eadem prædicit, & præ-
dictionem se ipsa comprobauit. Deni-
que

Reg. l. 4
Paral.
l. 2.
Ios. l. 9.

que Elias igneo curru sublimis cum ra-
peretur in cœlum. Eliseo discipulo spe-
ctanti reliquit pallium. Hoc ille pallio
Iordanem cum percussisset, diuisis vndis
transiit. Ex eo cognitum, Eliæ spiritum
in Eliseo resedissee, quod idem postea
multæ prædictiones, & miracula decla-
rarunt. Nec ita multo post Iosaphatus
XXV. regni sui anno excedens è vita.
Ioræ filio regnum per manus tradit.

Eodem ferè tempore, quo Tiberinus *Euf.*
Capeti filius, Capys nepos, Rex Alba-
norum ab Ascanio nouus, in traiectu *chron.*
Albulæ amnis submersus, flumini nomen
dedit.

I O R A S.

Ioras Iudææ Rex, Achabi Regis
gener, impietatem soceri securus, *Reg. l. 4*
& vxoris, à paterna pietate degenerauit. *Paral.*
quippe dominandi instinctus rabie, fra- *l. 2.*
tres omnes de medio sustulit. Ergo, *Ios. l. 9.*
vltorè tanti sceleris Deo, populi pletique
ab eo deficient, & Philistæi, Arabesque
Iudæam populati, Hierosolymam ipsam,
domumque regiam diripiunt. Regia
stirps omnis adducitur in seruitutem,
vno Ochozia natu minimo relicto. Ioras
ipse insanabili alui morbo miserè (ve
etiam intestina egeret) consumptus,
exequijs, & sepulcro caruit regio.

OCHOZIAS.

Reg. l. 4.
Ios. l. 9. **O**chozias Hierosolymę Rex impius ex paterna maternaque disciplina, annum regnavit omnino vnum. Iehus à Propheta quodam, Elisei iussu Rex Samarię consecratus ad Achabi stirpem funditus delendam, Rex à ceteris Ducibus, vniuersoque exercitu consalutatur. Inde Samariam infesto agmine contendit. Ioram Samarię Regem, simulque Ochoziam, qui ad eum venerat, sibi occurrentes interfecit. Iezabelem de fenestra, vnde spectabat, præcipitari iubet ea simul & præcipitata, & à canibus (vtri Elias prædixerat) deuorata est. Sacerdotes Baalis, ac pseudoprophete, per solemnis sacrificij simulationem coacti, in ipso Baalis fano ad vnum mactantur omnes. Idolum eodem impetu comminutum est, templumque funditus euersum. Hisce rebus gestis meritis est Iehus, vt eius posteritas quartam vsque ætatem regno potirentur, nisi ipse deinde à germana religione deflexerat. Dum Iehus Samariam expiat, Athalia Ochosię mater nefarias religiones induxit Hierosolymam. Hęc stirpe regia interfecta, dominatum occupauerat: paternis, hoc est, impijs & execrandis sacris vrbem, tem-

templumque polluerat, Cæterum VII. anno, Ioiadas Pontifex, idemque Ochozię affinis (cuius quippe sororem habebat in matrimonio) Ioam Ochozię filium septennem, vxoris opera à cæde seruatum, atque in templo ipso altum educatumque centurionibus, ac populo adiuuantibus, producit: insignitum diademate Regem appellat: Athalia in-teruenientem à templo abripi; necari-que imperat: Hierosolymam expiat, Agrippa Rege Latinorum.

IOAS.

Anno à mundo cond. MMMC.

Ioas decimus à Dauide Rex Iudæo-
rum gazophylacium pro templi val-
uis statuit. Templum ab Athalia spo-
liatum, collectitia pecunia instauratum
decorauit. Sed eum bonum magister
faciebat. Ioiada mortuo, Principum
adulationibus deprauatur, deseruque
auira religione, lucos, ac Deos sequi-
tur. Zachariam prophetam, eundem-
que Ioiadę filium nefarijs religionib.
aduersantem, æquę ingratus atque im-
pius, in ipso templi vestibulo lapidibus
obruit. Ergo veniente anno, Iudæa re-
gio à non magna Syrorum manu dire-

Reg. l. 4.
Ios. l. 9.

Matthi.
23.

pta est. Regni primores ad vnum occisi. Rex ipse ignominiosè tractatus, auro omni tum sacro, tum profano sese redemit. Nec ita multo post à suis in ipso lectulo necatus anno regni XL. regis sepultura expers fuit. Eius morte regnum ad Amasiam filium peruenit.

Miseriorem etiam exitum Romulus *Euseb. Syluius XII.* Albanorum Rex habuit, *Liv. l. i.* quod esset arrogancia maiore: is supra humanum fastigium elatus, pro Deo se gerens, tonitrua, ac fulgura imitabatur. Quare cum cœleste Numen irritasset, vero ipse fulmine ictus deslagrauit, Auentinus deinde obtinuit regnum, qui colli, vbi sepultus est, cognomen dedit.

AMASIAS.

Reg. l. 4. *Ios. l. 9.* **A** Masias Rex Iudææ vt Idumæam omnibus viribus adoriretur, delectu habito, centum Israëlitarum millia conduxerat. Repentè à Propheta, Dei verbis monetur vti stipendarios dimittat milites, diuinaque magis ope, quàm militum multitudine confidat. Paret ille vel vari, vel Deo, nulla habita persoluti iam stipendij ratione consigit cum hoste: victoriam ac prædam ingentem reportat. Sed prædæ ipse suæ præda fuit Captiua ac prædatitia Deorum simulacra de-

demens colere, venerarique cœpit. Quo. circa obiurgantis Prophetæ vocem surdis respuens auribus, ab Ioa rege Samariæ, quem temerè lacessierat, amisso exercitu, capitur: muri Hierosolymitani diruuntur: templum auro, argentoque spoliatur: gaza regia, atque obsides asportantur. Rex ipse paulo post necatur à suis. At Ioa Rex Samariæ Eliseum morientem cum inuississet, ex eius vaticinatione, Benadabum Syriæ Regem tribus attriuit cladibus. Eliseus porro morte obita, publico funere celebratus est, & virtus etiam sepulti diuinitus honorata. In eius sepulchrum mortuus quidam fortè coniectus, sanctorum ossium contactu reuixit.

Elisei ferè æqualem Eusebius Licurgum perhibet, qui Lacedæmoniorum regnum à fratre relictum, cum aliquamdiu administrasset, nato fratris filio posthumo Charilao, sua sponte regno se abdicauit, non minore laude fidei, quam prudentiæ. Inde Optimatibus auctoribus, ipsoque Charilao, rem publicam constituit: agrum Laconicum virisim æqualiter diuisit: auri argentique vsum sustulit, ferreo numo inducto: leges non litteris, sed disciplinæ mandauit. In legibus, quas ille Rhetas appellauit, fuit, ne leges scriberentur, nimirum vt moribus

Euseb. chro.
Plur. imp.
Lyc. i. v.

Iust. l. 1
Euseb.

44
annos circiter M. & CCC. auctore Iustino. Mansit tamen apud Assyrios species quædam imperij: neque enim regnum, neque Reges omnino defece-
runt.

Iust. l.
16. Ap-
pian. in
Lib.

Paucis annis interiectis Elisa, quæ etiam Dido appellabatur, Pygmalionem fratrem Sichæi viri sui interfectorem exosa, omnem viri gazam clam imponit in naues: cum multis primarijs ciuibus consilij, ac viæ socijs Tyro soluit. Ad Libyam appulsa, urbem condit, quæ Byrsa primum, inde opibus aucta, Carthago dicta est. Hæc non minus vrbe condita, quam conseruata pudicitia illustris fuit. Cum enim à multis expetere-
tur procis, ne Hyarbæ Maurisiorum Regi finitimo nubere cogetetur, sibi manus attulit. Ob egregium pudicitia studio, quamdiu stetit Carthago, Dea numerata. Condita Carthago est, vt Dionysio placet, annis ante primam Olympiadem xxxviii. ante Romanam conditam circiter lxx. post captam Troiam circiter cccclxx. Sub idem tempus Bocchorus, seu Bocchorides Rex Ægypti, leges Ægyptijs, & iura constituit, haud multis annis ante primam Olympiadem, & regnum Ioathæ Regis Iudæorum.

Dion.
l. 1.

Diod. l.
2.

IOA.

IOATHAS.

Ioathas Ozia filius, vir pius, & Deo chatus. Ammonitis debellatis tributū imposuit. Hoc Rege primam Olympiadem actam, scribit Africanus, quæ ab Iphito Elæo magistratu instituta est, quinquennali Olympicorum ludorum celebritate, apud Olympiam Peloponnesi urbem inducta. Ex eo tēpore Græci ad tempora distinguenda, Olympiadas, Romanis lustris pares, adhibere cœperunt. Antè id tempus fabulæ viguerunt. Ex eo Græcorum initium ducit historia. In auspicijs primæ Olympiadis, si Herodoto credimus, Hesiodus obiit Homero iunior annis circiter CXL. Ioathas autem XVI. regni anno moriens, regnum Achæ filio legat.

ACHAS.

Achas parenti dissimillimus ab auita religione abhorruit: aras, ac statuas Baali posuit: liberos lustrauit igni. Itaque ab Regibus Samariæ ac Siria magnam cladem accepit; ab Idumæis, Philistæisque vexatus est, maximè verò ab Rege Assyriorum: cō demum dementia venit, vt Damascenos sibi placandos cen-

Reg. l. 4
Ios. l. 9.
Euseb.
in chro.
Pausa.
1.
Strab.
l. 8.
Oros. l. 2
c. 5.
Varro
apud
Conso.
Herod.
in Ho-
meri
vita.

Reg. l. 4
Ios. l. 9.

cenferet Deos, & clauso templo aras
Dijs passim excitaret.

Plut. in Eadem tempestate Theopompus La-
Eycur. cedæmoniorum Rex quo regnum, com-
municata cum populo potestate, effice-
ret diuturnius; Ephoros quinque (hi
Tribunis plebis apud Romanos persimi-
les fuerunt) creauit, annis post Lycur-
gum CXXX.

Dion. In Latio autem Romulus, & Remus
l. r. Ilia Vestali Numitoris filia nati, ab A-
Lin. l. 2 mulio maiore auunculo expositi, à Fau-
stulo, Pastore Regio educati sunt. Con-
firmata inde ætate, Numitorem aum
agnoscunt, eumque Amulio obtruncato
restituunt in regnum. Ipsi coacta pasto-
rum, & conuenarum manu, nouam in
Palatio, vbi educati fuerant, condunt
urbem, cui destinabatur imperium Or-
bis terræ.

HORA-

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER II.

ROMVLVS.

Anno à Mundo cond. MMMCCXXV.

OMA condita est (vt *Dion. l.*
Dionysio placet) Olym-
piade VII. ineunte, an-
no post Troiam euersam
CCCCXXXII. post Mun-
dum cond. circiter MMMCCXXV. Vr-
bi Romulus augurio superior nomen de-
dit, muros circumdedit. Remum fratrem
verbo

verbo quod per contumeliam muros
nouos transiisset, re vera quod regni
socium habere nollet, morte multauit.
Asylum deinde in Capitolio aperuit, ma-
gnamque perfugarum multitudinem
coegit. Ex tam paruis inijs tanta Vrbs
exitit. Ne viribus consilium deesset, cen-
tum Senatores legit. Patres ab honore,
atque atate, Patritijque eorum proge-
nies appellati. Connubia nouo populo
cum à finitimis non impetrasset extor-
sit. Consualibus ludis Sabinas, aliasque
Virgines, quæ Romam spectandi studio
confluxerant, rapi iubet. Itaque finitimi
populi Romanis inferunt bellum. Ro-
mulus Cœnitis fugatis, eorumque Rege
obtruncato, Ioui Feretrio, cui tum æ-
dem in Capitolio dicauit, opima spolia
tulit. De Antemnatis triumphauit.
Inde à Tatio Sabinorum Rege aciem
suam fugari videns, Ioui Statori tem-
plum vouet in foro, mox redintegrato
bello victores vicissim fundit, fugatque.
Ibi tum Sabinæ in aciem ex transuerso
irrupentes, prælium sua causa com-
missum precibus dirimunt. Percutitur
inter Duces fœdus, & regno consociato,
Sabini commigrant Romam. Romulus
ciuitate in curias XXX. diuisa, curijs no-
mina imposuit Sabinarum. Populum in
tres distribuit partes, quas Tribus appel-
lauit.

*Dion.
Halic.*

lauit. Tenuiorum clientelas patrocínio
commisit locupletum. Ita plebem Patri-
bus deuinxit. Bello à Fidenatibus, &
Veientibus, illato, Fidenas cepit. Veien-
tes victos agri parte multauit. Denique
exercitum extra pomerium ad Capræ
paludem cum recenseret, subita coorta
tempestate nusquam apparuit. Regnauit
annos XXXVIII.

Dum Romana res efflorescit. Hebræa
afflicta magna ex parte concidit. Paucis
annis post Urbem conditam, Samaria à
Salmanassare Assyriorum Rege capta, &
euerfa est Olympiade VIII. Tribus de-
cem cum Osea Rege in Assyrios abdu-
ctæ. vnus è captiuis Tobias fuit, cui li-
bertatem in ipsa seruitute pietas confer-
uauit. Hierosolyma quoque deinde à
Sennacheribo Salmanassaris filio obses-
sa. Rex tum erat Hierosolymæ Ezechias
Acha Rege natus, homo singulari pie-
tate. Is urbem paternis superstitionibus
expiarat: sustulerat lucos: templum or-
narat: ceremonias restituerat. Quare in-
sultante hoste, & prædicante Hieroso-
lymitanos à Deo suo liberari non posse,
confirmatur Ezechias oratione Esaiæ
vaticinantis fore, vt breui hostis obsidio-
nem solueret. Insecuta igitur nocte con-
trucidantur ab Angelo millia hostium
CLXXXV. Rex summo cum dedecore

*Reg. l. 4.
Ios. l. 9.*

Tob. i.

*4. Reg.
Ios. l. 10*

Nini-

Tob. 2.

Tob. 5.

11.

Reg. l. 4

Paral.

l. 2.

Ios. l. 10

Ninivem reuersus, in captiuos Israëlitas
furorem conuertit suum. Eam procel-
lam Tobia benignitas fecit leuiorem.
is quippe mortuos sepultura, viuos om-
ni ope iuuat. Ceterum satis iam in alienis
malis spectata, in suo casu longè
magis enituit virtus. Nidificantis birun-
dinis stercore obcæcatus, singularis pa-
tientia documentum dedit. Tandem
Raphaëlis Archangeli beneficio perop-
portuno, vt filium reducem intueretur,
lumen recepit. At Ezechias hostium me-
tu liberatus, grauem in morbum incidit.
quo morbo cum eum Esaïas denuntias-
set moriturum; ille Deum cum lacrymis
orauit pariter, exorauitque. Valetudinis
signum vmbra decem in horologio
lineas regredientem accepit. Tertio die
valens templum adiit, annis XV. ad vi-
sam additis.

NUMA POMPILIUS.

Anno ab Vrbe cond. XXXIX

Dion. l.

2.

Lin. l. 1

NUMA POMPILIUS Romanorum
Rex II. extrema Ezechia tempo-
ra attigit. Is propter sapientia famam,
ad Regnum è Curibus Sabinorum, op-
pido vocatus, eo admirabilior Rex
fuit, quod recusauit diu regnum. Ro-
mam

nam armis ferocem religione, vel po-
tius superstitione mansuefecit. Sacra
Sacerdotesque instituit: simulatis cum
Dea Ægeria nocturnis congressibus,
eius se monitu sacra, ac cetera instituire
preferens. Iani dein templum extruxit,
eiusque valuas pacis bellicque indices
clauit: annum qui mensibus Martio, &
Decembri, Romuli instituto claudeba-
tur; Ianuario ac Februario additis, ex-
pleuit. Anni initium Ianuarium esse vo-
luit. fastos nefastosque dies notauit.
Regnavit annos XLIII.

Reg. l. 9

Haud minus Manasses ab Ezechia
patre, quam Numa à Romulo, diuersus
fuit. Lucos arasque Baali restituit; li-
beros igni expiauit; somnia, auguriaque
obseruauit; magicis artibus inseruiuit;
Hierosolymam innocentium sanguine
impleuit. Accessit in scelorum cumulum
cædes Esaïæ, quem exitium, & iram
diuini Numinis denunciantem lignea
ferra dissecari imperauit. Itaque Assy-
rijs armis opprimitur; amissoque re-
gno Babylonem carens victus abstra-
hitur. Ibi ærumnis quasi expergescens
cum scelorum suorum veniam supplici-
ter petisset à Deo; etiam ab hoste im-
petrauit. Proinde diuini Numinis ma-
gis, quam barbari hostis beneficio,
in regnum restituitur. Mutata inde vitæ
ratio-

ratione, Deorum simulacra, lucos, arasque sustulit; Deum piæ, sanctæque coluit.

Herod.

l. 1.

Iust. l. 1.

Sunt qui sub id tempus Iuditham existisse velint, eam à qua Holofernes Assyriorum dux sit obruncatus. Ac sanè illa historia cum his temporibus planè congruere videtur. Gyges quoque (ut tradit Eusebius) in eadem tempora incidit, qui intimus Gandaulis Lydorum Regis fuisse assecla dicitur, ab eoque coactus ut clam nudæ Reginæ speciem contempleretur. Re deinde patefacta, Reginæ iussu Regem obruncasse, ipse regnum inuasisse.

TVLLVS HOSTILIVS.

Anno ab Vrbe cond. prope C.

Dion. l. 3.

Lin. l. 1.

Tullus hostilius interea post Numam Rex creatus, neglecta religione, ipsum Romulum ferocia superauit. Bellum Albanis intulit, eo bello placuit utrisque paucorum certamine decerni, utri utris imperarent. Tres Horatij Romani, cum Tribus Curiatij Albanis compositi. Victoria penes Romanos fuit. Albani in Populi Romani ditionem redacti. Cum rebellassent, Tullus, Metium Sufferium Albanorum Dictatorem, qui

qui defectionis auctor fuerat, quadrigis illigatum distrahit: Albanos, Alba euerfa, Romam demigrare iubet. Diruta Alba est anno prope D. postquam fuerat ab Ascanio condita. Roma Albæ ruinis aucta. Duplicato ciuium numero, Cælius mons Vrbi additus. Primores Albanorum in Patres lecti. Ordine aucto, curia exstructa, quæ Hostilia dicta est. Ad vltimum Rex diuturno implicatus morbo, nullam non suscepit superstitionem. Sed dum valetudinem malis artibus recuperare studet, vitam amisit. Sacra Ioui Elicio cum non ritè fecisset (ut profanæ historiæ produnt) fulmine ictus cum domo conflagrauit, anno regni sui xxxij.

Nihilo latior Amonis Hierosolymorum Regis exitus, is cum primos illos Regis exitus, is cum primos illos Manassæ parentis furores superasset, regni anno domi à famulis suis inter-

Reg. l. 4.

Paral. l. 2.

Ios. l. 10.

ANCVS MARTIVS.

Ancus Martius Numæ aui instituta studiosè retinens, religionem ac pacem coluit. Sed Latinorum armis lacessitus per Feciales (quos Sacerdotes iusti belli arbitros fecerat) eis bellum indicit. Multis Latinorum oppidis expugnatis, multa Latinorum millia in ciuitatem

Dion. l. 3.

Lin. l. 1.

asciscit.

asciscit. Aventinum novis ciuibus datum. Ianiculam inde munitum, & urbi sublicio ponte coniunctum. Carcer in media urbe imminens foro ædificatus. Exin Sylva Mæria Vicentibus adempta, usque ad mare Romanum imperium propagavit. Ostiam urbem in ore Tiberis condidit. Anno regni XXIII. moriens, Tarquinium Priscum liberorum suorum tutorem reliquit. apud quem plus imperandi cupiditas, quàm fides valuit. Ablegatis venatum regijs pueris, cum comitia haberentur, Priscus effecit ut ipse Rex crearetur.

Reg. l. 4

Paral.

l. 1.

Iv. l. 10

Anci æqualis Iosias numeratur Ezechie nepos. is à puero religionem amplexus Hierosolymâ expiatâ, populares ad auitam pietatem renocavit. Verùm egregiam eius virtutem parum consulta fiducia afflixit, perdiditque. Nechaoni Egyptiorum Regi in Assyrios exercitum ducenti cum infestis copijs occurrat. Dei verbis ab illo admonitus, ut prælio abstinere, nihilominus acie decernit. Itaque re malè gesta, in prælio lauciatur: ex eo vulnere paucis diebus moritur anno regni sui XXXIII. Eum cunctus populus luxit: Ieremias lamentationibus profecutus est eiusmodi, quæ deinceps canerentur.

TAR-

TARQUINIUS PRISCUS.

T Arquinius Priscus regnum fraude partum ut firmaret, centum in Patres legit, qui minorum gentium sunt appellati. Circo, qui postea Maximus dictus est, inter Palatinum, & Aventinum locum designavit. Solemnès inde annuique mansere ludi, Circenses à Circo appellati. Hetruscorum deinde opes cum fregisset, ab his principatum vitio deferentibus, coronam auream, sellam eburneam, togam purpuream pictam, sceptrum, regia insignia accepit, quibus usi sunt deinceps Reges Romani. Latinorum nomen, omnibus propè eorum oppidis captis, domat. Sabinis devictis Collatiam adimit. Infima urbis loca, cloacis è fastigio in Tiberim ductis, regio planè opere siccat. Ad eum Sibylla Cumana carminum libros attulisse dicitur, qui libri Sibyllini dicti, & XV. viris commissi. Demum Tarquinius inchoata Iouis Capitolini æde, filiorum. Anci opera graviter vulneratus, excessit è vita, cum annos regnasset XXXVII. & urbem muro lapideo cingere instituisset.

Dispar omnino fuit Romanorum conditio & Iudæorum, qui deserta aui-

D

ta

Dion. l.

4.

Liv. l. 1.

Gell. l. 1.

c. 9.

Lat. l. 1.

ta religione patriam, templum, regnū,
libertatem iisdem temporibus amiserunt, Ioachas, Iosia natus, patri dissimilimus, tertio mense regno spoliatus, Nechaoni Ægyptiorum Regi diuinitus traditur in seruitutem. Eliachus inde Ioachæ frater, cui versum nomen Ioachimus, postea est Ioachinus (qui & Ioconias dictus est) Eliacimo genitus, regni atque impietatis successor, à Nabuchodonosore Chaldæorum Rege, pari ratione cum Daniele, omnique nobilitate in seruitutem abducitur. Ex captiuorum numero Mardocheus fuit, seu potius Cis, atavus Mardochei, de quo posterius dicturi sumus.

Plut. in Solone. Grauiore conditione Athenæ liberæ vsæ sunt quàm Hierosolyma captiua. Dracon atrocissimas Atheniensibus leges imposuit, quibus æquæ minima peccata (vt pomorum, atque olerum furta) ac maxima scelera, capitalia erant. Breui tamen cum Iudæi diuina patientia abuterentur, exitialis Hierosolymæ exitus est consecutus.

Reg. l. 4. Ios. l. 10. Sedechias Rex Iudæorum postremus, ob defectionem ab Rege Babylonis filijs atque oculis orbatu est, & in catenas, ac seruitutem redactus. Templum quoque, ac Hierosolyma incensa. Ciues Babylonem traducti Olympiade

XLVII.

XLVII. anno post templum conditum circiter CCCCXL. Regnatum est Hierosolymis à Regibus XXXII. annos circiter D.

Eadē verò ætate Nabuchodonosor *Hero. l. 1.* Hierosolymam Syriæ, & Cyaxares Ninium Æsyriæ lumen extinxit Cyaxares Medorum Rex Phraortem patrem vt vlcisceretur, qui ad Ninium cum exercitu ceciderat; Ninium obsidione captam solo æquauit.

Dum Palæstina, & Syria barbarorum *Laert. l. 1. Plut. in Solone.* armis euastantur, Græcia sapientum institutis excolitur. Septem illi Græci sapientes vno tempore extitere, ex quorum numero Solon, abrogatis Draconis legibus, commodiores Atheniensibus leges tulit.

SERVIUS TVLLIVS.

Anno ab Vrbe cond. propè CC.

 Eruius Tullius VI. Romanorum *Dion. l. 4. Lin. l. 1.* Rex, Sapientum suppar ætati, vir prudens ac sapiens in primis fuit. Is Ætruscis, ac Veientibus debellatis, censum instituit: lustrum induxit, vt quinto quoque anno Populus Romanus censeretur. Populum ex censu in classes quinque, classes in centurias ex

D 2

ætate

ætate descripsit. Senatum deinde supplet. Vrbis Quirinalem, Viminalem, Exquilium montem adiungit. Urbem septem impositam montibus aggere, fossis, muroque circumdat, paucis annis post Hierosolymam euerfam. Ipse à L. Tarquinio genero ante Curiam ipsam regno, vitæque spoliatur anno regni sui XLIV. Quo cæso Tarquinius Romæ tyrannidem occupauit.

Id malum multo etiam antè senserat Græcia, vbi Tyranni complures per eadem ferè tempora extiterunt. Nam velut ex composito, Periander (is qui supplicium de nautis sumpsit, à quibus Arion Methymnaeus coactus fuerat in mare desilire) principatum occupauit Corinthi. Pisistratus Athenis, nequicquam obstitente Solone. Thrasybulus Mileti. Polycrates homo fortunatissimus in Samo insula. Agrigentinus Phalaris Tyrannorum immanissimus in Sicilia.

Eadem ætas & Tyrannorum feracissima fuit, & Sapientum. Nam præter septem illos Græciæ sapientes, & Æsopum sapientissimum, fabularum architectum, Pythagoras, qui se primus Philosophum nominauit, in ea ora Italiæ, quæ Magna Græcia dicebatur, discipulis, floruit Rege Seruio. Huic Tyrannorum

2.

notam ac Sapientum ætati, vberimus Lyricorum poetarum fœtus successit in Græcia. Sappho enim, Alceus, Stesichorus, Simonides, Anacreon, Pindarus, eodem omnes seculo illustres fuerunt.

Cyrus Persa interea Sergio Regi Rom. ætate suppar, virtute superior, Harpago Ducis copijs auctus, Astyagem auum, postremum Medorum Regem, à quo ipse infans fuerat expositus, bello petijt, debellatum in honore habuit. Imperium Medorum transijt ad Persas, cum steterisset annos circiter CCC.

Cyrus inde Assyria, Cappadocia, Arabia, ac tota propè Asia potitus, Babylonem, ibi Daniælem complexus est. Iudæos anno seruitutis LXX. liberat. Græsum opulentissimum Lydorum Regem, bello lacerantem prælio superat: expugnatique Sardibus, vrbe regia, viuum capit, & quod sine causa contra se arma sumpssisset, ardentem in pyram iniici iubet. Tum vero ille, Solonis paulo ante demortui vocem, Mortalem ante mortem beatum dicendum neminem, veram esse intelligere, Solonem magna voce inelamare. Itaque Cyrus de rerum humanarum vicissitudine admonitus, hominem supplicio

plicio liberatum, apud se liberaliter habuit.

Ipse porro infinito propagandi imperij studio longius prouectus, in fœdam calamitatem incidit. Bactrianis, Cilicibus, Paphlagonibus subactis, bellum Scythis intulit principio latiore, quàm exitu. Tomyris Reginae filium fugæ simulatione, & vini, epularumque illecebra deceptum cum exercitu cædit. Breuis & fallax fuit fructus victoriæ. Victoriæ elatus Cyrus in iniquum locum progreditur, ubi insidijs hostium, locorumque angustijs circumuentus, cum omnibus copijs conciditur. Fertur Tomyris Cyri caput in utrem, humano plenum sanguine coniecisse cum exprobratione crudelitatis. *Satis te sanguine, quem sitisti.* Obijt Cyrus, cum regnasset annos XXX. Cambyse filio herede imperij relicto.

Her. l. i

Aust. l. i

Is paterno regno Ægyptum adiecit. Smerden fratrem, quem post se regnaturum ex oraculo cognorat, clam per Magum familiarem necandum curauit. Sed breui necis fraternæ pœnas dedit. Nam cum equum ascenderet, gladio è vagina delapso, grauitè vulneratus interijt. Magus igitur ille, priusquam de Smerdis nece fama emanaret, pro eo fratrem supposuit suum, qui Smerden

oris

oris similitudine, & amictu regio fretus se simulans, regno potitur. Sed nulla simulatio diuturna fraude patefacta, pseudorex cum fratre à Persarum Principibus confoditur. Eodem fere tempore Tyrannus à Persis interfectus est, & à Romanis eiecтус.

TARQUINIUS SUPERBUS.

TArquinius superbus cognomen traxit ex factis. Senatus auctoritatem in administranda Republica neglegebat. Senatores per calumniam morte, exiliove multabat. Latomias, conpedes, catenas, Romæ primus vsurpabat. Idem quasi caligine absterfa sanum Iouis Latialis in Albano monte condidit; Ferias Latinas instituit; Iouis Capitolini templum à patre inchoatum exstruxit; Volscos armis domuit; Gabios cum vi non posset, Sexti filij dolo cepit. Ceterum eiusdem flagitio regnum amisit anno XXXV. Ardeam Rex obsidebat, cum ab eodem Sexto stuprum Lucretiæ femina nobilissimæ illatum est. Itaque Populus Romanus indignitate, & L. Bruti, qui Regis metu ad eam diem insaniam simularat, oratione permotus, Reges exigit, seseque in libertatem vindicat. Regnatum est Romæ à septem

Dion. l.

4.

Liv. l. x.

Euseb.

Dion. l.

4.

D 4

Reg.

Dion. l. 5. Regibus annos prope CCXLV. Roma liberata Olymp. LXVIII. Inde bini quotannis Consules creati coepti. Primi Consules L. Iunius Brutus, & Tarquinius Collatinus creati. Sed Collatino propter Tarquinia gentis inuidiam abdicare coacto, in eius locum P. Valerius Publicola subrogatus est, qui legem de Proouocatione ad populum tulit, fasces populo submittere instituit. Brutus, coniuratione contra libertatem patefacta, de coniuratis, in quibus erant filij eius duo, supplicium sumpsit: ipse in praelio, quod cum Tarquinij commissum est, fortissime pugnans cecidit. Vir plane amantissimus patriæ, cui & liberorum charitatem, & vitæ amorem posthabuerit.

Thucid. l. 6. Athenienses per idem tempus par causa tyrannide liberauit, pari liberatoris gloria. Hipparchus, seu Diocles Pistrato natus Harmodij fororem violarat. Itaque Harmodius Aristogitone adiutore Tyrannum obruncat. Ab Hippia Tyranni fratre nominare cædis conscios tormentis coactus, omnes Tyranni amicos nominat. quibus interfectis, querenti Tyranno equis superesset; Nemo, inquit, superest, quem mori cupiam, præter Tyrannum. Hac virtute excitata ciuitas, Hippia pulso, se in libertatem

Iust. l. 2. bertatem afferit. Harmodio, & Aristogitoni statuas ponit. Præclarius ex simili facinore, Dario Hytaspis filio præmium in Perfide obuenit. Is vnus è coniuratis erat, qui Magum illum Tyrannum necauerat. huius equus cum ante Solis ortum primus hinnitum edidisset, regnum Domino (sic enim inter Persarum Principes conuenerat) peperit.

Darius ergo Rex Persarum creatus, *Esdræ. l. 1.* potestatem Iudeis facit templi absoluendi. Babylonem, quæ à Persis descernerat, Zopyri amici dolo recepit, quippe is naso sibi, & auribus defectis, fidem fecerat Babylonij, se à Dario crudeliter tractatum ad eos confugisse. Itaque urbem, suæ fidei ab illis creditam, Regi prodit. Darius tamen malle se dixit Zopyrum illius fœditatis expertum esse, quam centum Babylonias habere. Ad huius Darij opes, Hippas Atheniensis Tyrannide cinctus, confugit eadem ferè tempestate, qua Tarquinius Superbus Porsenæ Hetruscorum Regis auxilium implorauit.

Porsena igitur bello, vt Tarquinius *Dion. l. 5.* restitueret, Romanis illato, Ianiculum occupat. Hetrusci subito ad Urbem *Lin. l. 2.* decurrunt. Hostium impetum Horatius Cocles tamdiu sustinet in sublicio

ponte solus, quoad pons à tergo rescindatur. Inde in Tiberim desiluit, atque inter hostium tela incolumis tranat ad suos Mutius porro, qui Scævola postea dictus est (quod dextra exusta, sinistra vteretur) vt patriam obsidione hostium eximeret, in eorum castra se insinuat. deceptus similitudine, Scribam pro Rege obruncat: ad tribunal Regis retractus, dextram foculo inijcit, atque exurit inspectante Rege, simulque illi trecentos iuuentutis Romanæ principes eadem ratione in caput eius coniurasse denunciat. Itaque Porsena, ne capitis discrimen in horas singulas adiret, pacis conditiones vltro Romanis tulit.

Nec virorum eo bello propria virtus fuit. Cælia virgo Romana vna ex obsidibus, dux agminis Virginum, elusis custodibus, Tiberim inter Hetruscorum tela tranavit. Tarquinius Hetruscorum tela tranavit. Tarquinius Hetrusca spe frustratus, Tusculum se ad Manilium Octavium generum suum contulit. Cum triginta populos coniurasse Manilio concitante constaret, T. Largius primus Dictator dicitur is Sp. Melium Magistrum equitum sibi adsciscit. hoc metu bellum sopitur. Autelio inde Posthumio Dictatore, in agro Tusculano ad lacum Regillum adversus Tarquiniorum copias, bene pugnatum est.

In

In ea pugna Tarquinij spes omnis cum Manilio concidit.

Haud absimili euentu Darius Persarum Rex Hippium in pristinum regnum ramis restituere est conatus. Athenis bellum maximis copijs intulit. Venienti Miltiades Atheniensium Dux, ad Marathonem cum parua manu celeriter occurrit. cum sexcentis Persarum millibus, decem Atheniensium millia ita dimicarunt, vt hos viros, illos pecudes diceres. Constat CC. hostium millia eo prælio cæsa: Regem cum reliquo exercitu fugatum. In ea pugna Themistocles adolescens suæ virtutis specimen dedit. Cynegirus miraculo fuit, qui onustam hostium nauium manibus primum, denique his præcis, mordicus retinuisse dicitur Miltiades, patria presenti periculo liberata, de Persis trophæa constituit. Maioribus inde periculis minori cum gloria Romani perfuncti sunt.

Liberata vrbs externis hostibus, internis discordijs benè concidit. Plebs à Patribus, ac fœneratoribus vexata, in Sacrum montem trans Anicnem secessit Olymp. LXXI. Sed Menenij Agrippæ oratione delinitur, & Tribunorum plebis, ac sacratæ legis præsidio adversus Patres accepto, in Urbem remigrat.

D 6

Mox

Diod. l. 8. Mox aliud ex alio periculum. Martius Coriolanus Tribunorum inuidia ab Vrbe pulsus, Volscorum armis omnem

Liui. l. 2. pæneditionem Romanis ademit, eorumque opes adeo fregit, ut Veturia matre ad eum allegata, pacem petere cogerentur. ita ille non armis, sed pietate victus recessit.

Plut. in Aristi. Dissimili animo, & euentu Aristides cognomento Iustus Athenis exulauit, breui enim restitutus, Themistoclem, cuius opera eiectus fuerat, bello Persico adiunxit, priuatis iniurijs patriæ condonatis.

Dion. l. 8. Nec minor ciuium Romanorum, quam Græcorum exstitit amor in patriam. Sp. Melium largitione periculo-

Liui. l. 2. fas libertati opes quartem, pater ipse, pro patriæ salute, morte multauit. Fabia gens, ut patriam molestia liberaret, bellum sibi Veientinum ipsa depoposcit. Veientes sæpe vicit. iam victrix ab hostibus per insidias pæne deleta est. amplius CCC. Fabij vna die ceciderunt.

Dion. l. 11. Longe grauior Persarum clades fuit

Iust. l. 2. in Græcia. Xerxes Darij Hytaspis filius paterni regni, atque odij in Græcos

Herod. l. 7. heres, iuncto nauibus Hellesponto, Athoque monte perfosso, Græciam cum

Plut. in Them. M. armatorum millibus inuasit. Ei

Leonidas.

Leonidas Rex Spartiatum, parua manu ad Thermopylarum angustias primum, deinde in ipsis castris maximam intulit cladem, donec cædendi defatigatione super stragem hostium corrueret victor. Athenienses interim relicta Vrbe, classem CC. nauium adornarant. Xerxes igitur Athenas vacuas nactus incendit. Ceterum Themistoclis Atheniensium Ducis dolo, ac virtute ad Salamina victus, fugatusque discessit. In fuga solum tempestate pontem, quem ad Abidum fecerat, offendit: piscatoriæque scapha trepidus traiecit, qui tanto fastu Hellespontum nauibus iunxerat.

Hoc rege floruit historiæ pater, Herodotus, annis prope DC. iunior Homero. Compertum est eodem tempore Græcos de Xerxe, & Gelonem in Sicilia de Carthaginensibus victoriam reportasse. Himerenses ab Amilcare Pœnorum Duce cum premerentur, legatos ad Gelonem Syracusarum Regem, rogatum auxilium miserant. at ille interceptis Amilcaris ad Seleucios litteris, in quibus erat, ut certa die equitatum mitterent, equites suos Seleuciorum mittit ornatu. qui ubi in hostium, castra venerunt, pro socijs accepti, Amilcarem sacrificantem obruncant: classem

incen-

incendunt. Gelon perturbatos Ducis & classis interitu hostes, ex composito adortus concidit, eo prælio amplius CL. Pœnorum millia cæsa traduntur.

Diod. l. 11. Haud melior Persarum conditio fuit in Græcia. Mardonius cum CCC. armatorum millibus à Xerxe ad perfequendum bellum relictus, magnam ad *Iust. l. 2* Plateas calamitatem accepit à Græcis, *Plut. in* Aristide Atheniensium, & Pausania *Them.* Laconium Ducibus. At Themistocles elusa Lacedæmoniorum, penes quos Græciæ imperium erat, insolentia, Athenas, resciciendas, & Pyræo navali addito, amplificandas curavit. Denique ille defensor, atque amplificator patriæ, primo per Ostracimum ob nimiam potentiam amandatus, deinde tanquam Pausaniæ prodicionis conscius fuisset, damnatus, ad Xerxem se confert. Ab eo honorifice exceptus, ad bellum Atheniensibus inferendum incitatur. At ille, ne aut in Regem ingratus, aut in patriam impius esset, mori statuit. Atque ut moriens patriæ, quamvis ingratae consulere, Regem obstrinxit iureiurando bellum Græcis non illaturum sine Themistocle: inde taurino cruore hausto excedit è vita

Dion. l. 10. Quinctius Cincinnatus Themistocli ut arate, sic virtute suppar perhibetur, qui

qui ab aratro ad Dictaturam vocatus, *Liv. l. 3* Q. Minutium Consulem ad Algidum obsessum ab Æquis, circumveniente vicissim, circumfessoque hoste, liberavit. Par virtus in dispari bello, eodem propè tempore, Hieronis extitit. Is Gelonis *Diod. l. 11.* frater, & Syracusani regni heres, Cumanis auxilium petentibus salutem attulit. Tyrreni tum mari portebantur. Cumas ingenti classe cinctas tenebant. cum his Hieronis classis ita conflixit, ut victrix Cumanos ex belli eriperet faucibus. Cimon quoque Miltiadis filius, Xerxis copijs ad Cyprum pari virtute denictis, ac Persarum opibus accisis, Græcas Asiæ *Diod. l. 12.* vrbes in libertatem asseruit. Crotoniata *Iust. l. 2* verò, Duce Milone athleta nobili, *Plut. in* Sybaritas prælio victos deleuerunt. *Cimon.* Sybarim solo æquarunt. Eius loco Thuria *Diod. l. 12.* condita est.

Nec verò Imperatoribus modò, *Euseb. chron.* sed etiam Philosophis Græcia floruit. eadem ætas Heraclitum, Democritum, Anaxagoram, aliosque complures effudit in ipsa Græcia. In Italia autem *Diod. Sic. l. 12* Charondam, qui Thurijs, & Zeleucum Pythagoræ discipulum, qui Locrensis leges ac iura descripsit. Roma quoque per id tempus leges adsciuit è Græcia.

Romæ anno post Urbem conditam *Dion. l. 10.* circiter 10.

Lin. l. 4

circiter CCC. pro duobus Consulibus Decemuii sine prouocatione, legum ferendarum causa creati. Hi leges à Græcia, ac potissimum Athenis per legatos petitas conscripserunt. hæc, quoniam tabulis duodecim mandatæ sunt, leges XII. tabularum appellatæ: Paucis annis, propter Appij Claudij libidinem, Collegatumque impotentiam, res ad Consules redijt.

Iust. l. 3

Diod. l. 1.

12.

Estr. l. 2

Ios. l. 11

Euseb.

skron.

Iam Roma legibus erat constituta, cum Hierosolyma denuo cingi mœnibus cœpta est. Artaxerxes Longimanus, Artabano regni insidiatore per insidias interfecto, receptaque Ægypto, Neemiæ pincernæ suo potestatem muros Hierosolymæ reficiendi fecit Olymp. LXXXIII. paucis pòst annis, quàm Esdras Sacerdos sacros Libros, qui interciderant, immutatis Hebræis litteris, in lucem protulit.

Euseb.

chr.

Plin. l. 1.

34. &

35.

Artaxerxe regnante Empedocles, & Parmenides physici, Hippocrates medicus; Polycletus, Phidias statuarij; Zeuxis, Parrhasius, Timantes pictorès clari fuerunt. Romæ autem sub nouas leges, noui Magistratus extiterunt.

Lin. l. 4.

Decenaio ferè post Decemuiros creatos, ne consulatus cum plebe communicaretur, Tribuni militum consu-

lati

laripotestate Romæ creati cœpti: primum terni, deinde quaterni, vsque ad senos, idque per annos circiter LXX. binis Consulibus non raro interiectis. Censores quoque tum primum ad censum agendum creati. Sp. Cassius, qui in suspicionem venisset regni appetendi, à C. Seruilio Ala Magistro equitum, L. Quintij Dictatoris iussu interfectus est. At Cornelius Cossus Tribunus militum Tolumnio Veientium Regem necato, spolia opima Ioui Feretrio alter ab Romulo tulit.

Eodem anno quo primum Tribuni Diod. l. 5. militum Romæ creati sunt, bellum 12.

Peloponnesiacum exarsit in Græcia, Iust. l. 5.

quod Periclis opera excitatum, totaque peruagatum Græcia annos durauit XXVI. cum communi perniciæ Græcorum. Id bellum Thucydides à Pericle eiectus in exilium, historiæ mandauit. Eo bello Brasida Spartani virtus, & Periclis prudentia maximè spectata est. Lacedæmonijs Atticam populantibus, Pericles cum hærentem agris hostem nullo posset modo depellere; classem ad Peloponnesios agros vicissim vastandos immittit. Sic hostes domestico periculo domum auocantur. denique multis vltro citroque cladi- bus illatis, cum belli vtroque tæde-

ret;

ret, pax inter Athenienses & Lacedæmonios facta est, ut belli vulneribus mederentur.

Diod. l. 13. Paucis interiectis annis bellum in Siciliam transijt. Athenienses, Catanensibus opem implorantibus bellum aduersus Syracusanos susceperunt Olymp. XC. Dario Notho Rege Persarum, annis post Troiam captam DCCC. cuius belli præclara initia, exitus calamitissimus fuit. Lamochus & Nicias Atheniensium Duces, primò aliquot aduersus Syracusanos prælia secunda fecerunt. Sed Gylippus Lacedæmoniorum Dux Syracusanis subsidio missus, exploratum eis victoriam ademit. In Syracusarum portum cum penetrassent Athenienses, primam cladem à Gylippo accipere, Lamachumque alterum ducem amittere. deinde portus aditu ab hostibus intercluso, ducibus Nicia, & Demosthene circumueniuntur. ita maxima classe, atque exercitu amisso, Atheniensium opes concenterunt. Sed armis cessantibus Athenis, bonarum artium studia vigere. Aristophanes, Cratinus, & Eupolis comici Poetæ: Sophocles, & Euripides tragici: Praxiteles statuarius insignis: Gorgias, aliique sophistæ quamplurimi, & Socrates Philosophorum parens, tum vel maximè

florue-

Euseb. chron.

floruerunt. Diagoras autem, Deos esse negans Athenis exulauit, præmio publicè proposito, si quis eum occidisset. Dum Athenienses amissis opibus ingenia excolunt, Romanorum bellica gloria, opesque creuere.

M. Furius Camillus Dictator Veios, decimū iam annum obsessos, acis cuniculis capit diripitque. Faliscos inde circumfodens, magistrum qui è Faliscis principum liberos in castra deduxerat, nudatum ac vinctum, cum pueris eum verberantibus in Urbem remisit. Hac fide iustitiaque victi hostes, qui armis restiterant, deditionem faciunt. Sed minus Camilli fides apud ciues, quàm apud hostes valuit. Ob prædam Veientanam, quam in votiuo Apollinis dono consumpsisse arguebatur, damnatus, Ardeam exulatum abiit, damno patriæ maiore, quàm suo.

Galli Senones Tarquinio Prisco regnante, Italiæ partem, quæ Gallia Cisalpinga postea dicta est, Tuscis expulsi occupant. Hi in oppugnatione Clusij, (Etruscorum id oppidum est) à Q. Fabio legato Populi Rom. irritati, in Romanos arma verterunt eorum copijs ad Alliam flumen cæsis, Urbem Brenno Duce inuadunt: captam ferro, flammaque populantur. Roma incensa, annis post

Liv. l. 5

Liv. l. 5

postquam condita est CCCLXV. Capitulum, quod se flos ciuitatis receperat, obsident. Nec defuerunt insidiæ, sed patum processere. Nocturna eorum irruptio ab anseribus patefacta, à M. Manlio, qui postea Capitolinus dictus est, manu repulsa. In angusto Romanæ res erat: nec vlla auxilij spes ostendebatur. Ibitum Camillus exul, vt gratia cum ingrata patria certaret, Dictator absens creatus, exercitum comparat. Gallos, pactum pro soluenda obsidione aurum ad iniqua pondera exigentes, ferro domat. Hostes primo concursu fusi, inde iusto prælio omnes ad vnum cæsi, vt ne testis quidem cladis relinqueretur. Ergo Camillus triumphans Urbem init. Romulus, ac Pater patriæ appellatur. Populum Romanum Veios demigrare cogitantem Romæ retinet, atque ad Urbem recreandam quibuscunque rebus potest, inuat.

Inst. l. 5 Confimilis per ea tempora Athenas
Plut. in casus excepit. Lysander Lacedæmonio-
Lysan. rum Dux opibus Persicis adiutus, Cononem Atheniensis exercitus Ducem cum fregisset, omnem Atheniensium ditionem ipsasque Athenas cepit, muros diruit. Triginta ex ipsis Reip. imposuit, qui breui tyrannidem occuparunt, Dionysio Tyranno dudum Syracusis

cusis dominante. Sed Thrasylbulus exul, *Probin*
 Tyrannis acie victis, ac de medio sub- *Thras.*
 latis, legem obliuiscendarum iniuriarum tulit, Remque publicam constituit. Paucis interiectis annis Conon item exul, Artaxerxis Mnemonis Persarum Regis classe instructus, Lylandrum naturali prælio vincit. Et Epaminonda *Plut. in*
 Thebanorum Duce, belli socio, in *Agefil.*
 Spartam mouet. Actum erat de Sparta, *Inst. l. 5*
 nisi Agesilaus Rex Lacedæmoniorum reuocatus ab Asia interuenisset. is certam hostibus exploratamque victoriam eripuit. Peropportune etiam Artaxerxes cognomento Mnemon Rex Persarum, Cyro fratre acie victo, interfectoque, Ægyptio bello implicitus omnes in Græcia discedere ab armis iussit. Hic Artaxerxes Mnemon (vt *Euseb.*
Eusebio videtur) Assuetus ab Hebræis *Afric.*
 dicitur, is qui Estherem captiuam du- *l. Esther.*
 xit vxorem. quæ consilio vsa Mardochæi natura patrui, adoptione patris, perniciem ab Amano Sattapa Iudæis comparatam in ipsius machinatoris caput, exorato Rege, conuertit. Mardochæus autem pro suis erga Regem meritis, regijs ornatus honoribus secundus ab Rege numeratus est. Huius æqualis Ctesias Gnidius fuit, qui bello Cyri
 contra

Diod. l.
3.

Euseb.
chr.

contra Attaxerxem captus, propter mendendi scientiam magno in honore ab Rege est habitus, & Persarum scripsit historiam. Conon igitur Lacedæmoniorum agros populatus Athenas reuertitur. Urbis muros eorundem, qui diruerunt, manubijs reficit. Eadem tempestate Architas Tarentinus, itemque Antisthenes, Aristippus, Xenophon, Plato, & Isocrates Socratis discipuli floruerunt, Græciæ imperio à Lacedæmonijs ad Athenienses reuocato, Olymp. circiter C.

HOE

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER III.

OMA pari vicissitudine *Lin. l. 6.*
rerum perfuncta, intra annum Camilli beneficio noua vrbs stetit. Breui etiam opibus, atque animis aucta. Capitolium saxo quadrato substratum, opus vel in Magnificencia Urbis suspiciendum. M. Manlius, qui plebem in Patres concitaret, ex Capitolij arce, quam à nocturno Gallorum impetu defenderat, deturbatus, adiecta nota, ne quis M. Manlius vocaretur. L. Sextius post longum certamen primus è plebe Consul

Liu. l. 7

Consul factus, finem Tribunis militum creandis attulit. Prætor Urbanus, qui ius diceret; Aediles curules duo, qui ludos facerent, creati cœpti. M. Curtius, ut ex oraculo patrię consuleret, in fori hiatum equo insidens, & armatus insuluit.

Iust. l. 6

Plut. in

Epami-

non. &

Agefi-

lao.

Plut. in

Lysan.

& Ly-

cur.

Iust. l.

20.

Plut. in

Dion.

Xenop.

rerum

Græc. l.

2.

Diod. l.

16.

Plut. in

Dion.

Iust. l.

21.

Liu. l. 7

Gloriosior Epaminondæ mors obigit. is Lacedæmoniorum Rege Cleombroto cum exercitu ad Leucitram cæso, ad Mantinæam cum Agefilao fortiter pugnans cecidit, saluo scuto, partaq; victoria. Cum eo Thebanorum virtus occidit, amisso Duce, itemque Atheniensium gloriæ amulo extincto. Lacedæmoniorum quoque disciplina, & laus bellica concidit, inuicta à Lysandro Duce cum auro avaritia.

A Græcis ad Carthaginenses bellica virtus transijt, qui Sardiniam armis domuerunt; & Dionysio Syracusarum Tyranno superato, multa Siculis oppida ademerunt. Haud ita multo post Dionysius interfectus à suis, tyrannidem Dionysio filio reliquit. Is ob singularem nequitiam, demum à Dione Syracusano Platonis auditore ciectus Syraculis, ludum aperuit Corinthi, docente etiam tum Athenis Rhetoricam Isocrate Magistro Demosthenis.

Dum studia optimarum artium Athe-

nis

nis vigent. Romæ artes bellicæ enitescere. T. Manlius, is qui patrem à vexatione Tribunitia vindicarat, bello Gallico, Gallum eximie proceritatis, in oculis utriusque exercitus ex prouocatione occidit, toxquem sibi, & cognomen induit. ex eo Torquatus dictus. M. item Valerius Gallum pari magnitudine, item ex prouocatione obtuscauit, corui præsidio, qui in eius galea insidens, hostem alis, rostroque retruerat. Inde cognomen illi Corui, seu Coruini factum.

Anno post Urbem condit. propè Dio. l. 16.
CCCC. Olymp. CVI. quo tempore Alexander Magnus natus est, cuius pater Philippus Rex Macedonum phalange conlertis scutis instituta, Illyrios subegit; multas de Atheniensibus, alijsque Græcis vrbes cepit; totaq; Græcia potitus esset, nisi Demosthenem Oratorem aduersarium habuisset. Nummos aureos suo nomine Philippos appellauit. Denique ad bellum Persicum administrandum Græciæ Dux, creatus, à Pausania sui corporis satellite, cuius iniuriam vindicare neglexerat, interficitur, Artaxerxe Ocho Rege Persarum, qui Ægypto recepta, Memphim, ceterasque Vrbes muris nudauit; templa diripuit, cum Artemisia Carum Regina Mausolo viro mortuo magnificentissimum

E

mum

mum sepulchrum conderet, quod Mausoleum est nominatum.

- Liu. l. 7* Nec verò per id tempus dū Ægyptij, & Græci bellis exercebantur, otium Romanis fuit. Samniticum intetum bellum extitit sanè graue, ac diuturnum. Pro Campanis, qui se, suæque Populo Rom. tradiderant, bellum Samnitibus inditum, ac variè gestum est. Latinum bellum accessit, quo bello T. Manlius Torquatus Consul filium, quod contra editum cum hoste pugnasset, quamuis viatorem securi percussit, ac militarem disciplinam suo dolore sanciuir. Eodem bell. P. Decius Mus inclinata acie Romana se pro exercitu deuouit. Naues Antiatum bello capta partim Romam in naualia subductæ, partim incensæ. Earum rostris suggestum in foro extructum adornari placuit; Rostraque id templum appellatum. Verum T. Veturius, & Sp. Posthumus Coss. magnam nomini Rom. labem aspersere. Apud Caudinas furcas, deducto in locum iniquum exercitu sub iugum à Samnitibus missi sunt cum omnibus copijs. Sed breui per Papyrium Cursorem Samnitibus victis, & vicissim subiugum vnà cum Pontio ipso eorum Imperatore & dedecoris auctore missis, eam Romani maculâ eluerunt. Diogene Cynico Aristhenis, Aristot.

Aristotele, Xenocrate, Speusippo Platonis adiutoribus docentibus in Græcia.

Multo felicius interea bella gessit Alexander Magnus Philippi filius. Is cum puer Aristoteli operam dedisset; adolescentulus Illyricos, Tracesque perdomuit. Thebas euertit. Athenas in dedicationem accepit. Inde Thessalorum, Græcorumque lociorum armis adiutus ad Persicum bellum trajicit in Asiam parua, sed firma manu (veteranorum millia XXX. equitum quatuor millia in eius exercitu erant) innumerabilem hostium multitudinem delet. Dario Persarum Rege tribus prælijs debellato, Asiam subigit. Regnum à Persis ad Macedonas traducit anno circiter cccxxx. Olymp. cxii.

Alexander porro capta Tyro, Iudæam inuadit. Sed Hierosolymis ab Iaddo summo Sacerdote amicè acceptus in templo victimas immolat. Ægypto potius Alexandriam urbem ab se conditam ex suo nomine appellat. Denique Indis subactis Babylonem reuertitur. Ibi omnium ferè nationum pacem perentium legati præstodiuere præterquam Romanorum. Hi delerant iam Caudinam maculam, aut inibi res erat. Samniticum bellum magna ex parte

Euf. chr.

Dio. l.

17.

lu l. 11

& 12.

2 Cury

tius.

Plut. in

Alex.

Qu

Curs.

l. 3.

10f. l. 12

Dio. l.

17.

lin. l. 9

parte confecerant. Habebant maximas, ac firmissimas copias, T. Manlium Torquatum, Valerium Coruinum, Fabium Max. L. Papyrium Cursorem egregios Imperatores, quos Alexandro opponerent, si in Italiam arma vertisset. Itaque Alexander intacta Italia, annos xxxi. natus (cum xlii. annos imperasset) excessit e vita, Perdica parui filij curatore relicto eo regnante Theopompus Chius, & Megasthenes Persa, & Hecataeus Abderita historici floruerunt.

Ias. cō.
App. l. i
Iust. l.
3.
Euf. chr.
Laert. l. 6. & 7
Liu. l. 9
& 10.

Alexandro mortuo multi pro vno Reges exitere Ptolemæus Lagi filius in Ægypto, Eumenes in Cappadocia, Antigonus in Asia, Lyfimachus in Thracia, Seleucus Babylone regnarunt. Cassander, Alexandri filio, ac matre Olympiade interfectis, regnum Macedonia occupavit. Eadem tempestate Menander comicus Poëta, Crantor Xenocratis, Crates Thebanus Diogenis Cynici discipulus, Epicurus, Zeno Citricus Cratis auditor, idemque Stoicorum parens, itemque Theophrastus Aristorelis auditor nomen habuerunt.

Romæ sub Alexandri mortem Appius, qui postea cæcus factus est, Censor Appiam viam munivit. Collegium Angurum quinque additis, ad novem peruenit. Fabius Max, Etruscorum opes mul-

tis

eis prælijs fregit. Decius filius patris exemplum XL. anno post secutus, bello Samnitico se pro exercitu Populi Romani deuouit. L. Papyrius Cursor Samnitum copias iureiurando obstrictas fudit, ac fugauit sic, vt religione absolutas diceret.

Nondum erat Samniticum bellum extinctum, cum Tarentinum ob legatos Populi Romani violatos, excitatum est anno post Urbem cond. circiter ccccl. Quo bello aduersus Pyrrhum Pirotarum Regem, qui Tarentinis auxilio venerat, Curijs & Fabritijs Coss. integritas, ac virtus enituit. Papyrius denique Pyrrhum deuictum Italia expulit. Tarentinos ad deditionem compulit. Samnites, qui cum Tarentinis bella coniunxerant, debellauit. Samnium deleuit, sic vt ne appareret quidem materia xxx. triumphorum. Appuli, Brutij, Lucani eius belli contagione subacti sunt.

Longè dissimili ratione Iudæi in Ptolemæi Regis ditionem venerunt. Dum Alexandri Magni successores inter se de Imperio decertant, Ptolemæus Lagi filius amicitia simulatione Iudæam occupat: captiuos in Ægyptum quamplurimos abducit. At Agathocles Syracusarum Tyrannus à Pœnis obsessus, occultè cum classe trajicit in Africam. Ita

E 3

hostes

hostes ad defendendam patriam auocat. Pace cum Carthaginiensibus facta, Siciliæ imperio potitur. Huic Hieron successit, qui propter summam moderationem Rex à Syracusanis appellatus est. Hic primi belli Punici occasionem Romanis dedit.

Polyb.

l. 1.

Epit.

Li. l. 16.

Flo. l. 2

c. 1. & 2

Appia.

in Lyb.

Populus Romanus anno post Urbem conditam circiter CCCC LXXX. Olymp. CXVI. domita subactaque tota pœne Italia, vt Mamertinis socijs contra Hieronem, & Carthaginienses auxilium ferret, transmisit in Siciliam. Vnde gradum fecit ad Imperium Orbis terræ. Sed cum annos propè D. in Italia subigenda laborasset; annorum CC. spatio totum pœne terrarum Orbem in suam ditionem redegit. Romani igitur Appio Claudio Duce Hieronem vincunt: victo pacem petenti dant. Pœnis profligatis, oppida Siciliæ complura in deditionem accipiunt. C. inde Duilius victoriam, triumphumque naualem de Pœnis primus reportauit. Mox Atilio Regulo Imperatore bellum in Africam transit. Is Tuneto, alijsque Pœnorum oppidis vi captis, Carthaginem obsidet. Verum à Xantippo Lacedæmoniorum Duce, qui Pœnis subsidio venerat, victus in potestatem hostium venit. Eius virtus egregia in calamitate magis.

gis, quàm in victoria enituit. Romanis missis de redimendis captiuis, rem sibi ac suis salutarem, inutilem patriæ dissuasit. Ipse ne datam hosti fidem falleret, Carthaginem reuersus, omni cruciatu necatur, non minore fortitudinis laude, quàm fidei. Lucatius denique Consul nauali prælio Carthaginiensium opes fregit. Pacem his conditionibus dedit, vt Sicilia, Sardinia, ceterisque insulis excederent, certum tributum per annos XX. Populo Romano penderent. Ita bellum primum Punicum vigesimo anno confectum. Iam iterum clausus anno post Urbem cond. circiter D. Sed Liguribus, Illyricis, & Insubribus Gallis bellum mouentibus paulo post apertus, omnes debellati, & subacti. M. Marcellus Consul Viroadomaro Insubrum Rege interfecto, tertius à Romulo spolia Ioui Ferebrio opima tolit. C. Flaminius Censor viam Flaminiam muniuit, & circumextruxit.

At in Græcia Aratus, Cleanthes, & Euseb. Chrysippus Zenonis auditores, Arcefilaert. Las, mediæ Academiæ auctor, Demetrius Phalereus Theophrasti discipulus præclara ingeniorum ac doctrinæ monumenta reliquerunt, regnante in Ægypto Ptolemæo Philadelpho, qui pace

cum Antiocho Sothere Seleuci filio facta, celeberrimam Alexandria Bibliothecam instruxit opera Demetrii Phaleri. Quæ ut esset cumulator, Iudæis captiuis gratis Hierosolymam remissis, ab Eleazaro summo Pont. sacros libros, & seniores LXX. qui eos Græcè interpretarentur, impetrauit. Hinc septuaginta Interpretum monumenta manarunt. Interea dum in Ægypto Bibliotheca instruitur, primumque bellum Punicum in Africa geritur, Parthi à Macedonum imperio defecerunt, primusque in Parthia regnavit Arsaces, vnde ceteri Parthorum Reges Arsacidæ dicti. Regnare occorpi Arsaces efflorescente Annibale, qui bellum Punicum secundum conflagit.

Euseb. Hist. l. 41. Romæ post primum bellum Punicum *Polyb. l. 23. 4.* vix XIV. annorum requies. Sanguntus, *Li. l. 21.* Vrbs amica Populo Rom. ab Annibale *Gr. 22.* Pœnorum Duce deleta, secundi belli *Appia.* Punici principium fuit. Annibal, Afru- *in Lyb.* bale fratre cum exercitus parte relicto *Flo. l. 2* in Hispania, per Alpes viam sibi pri- *Plut. in* mus munivit, atque in Italiam descendit. *Annib.* Ei P. Cornelius Scipio Cos. ad Ticinum *Fab.* occurrit. Sed amisso exercitu, ipse à Sci- *Max.* pione filio adolescentulo, cui Africani *Gr. Scip.* cognomen debebatur, ægrè seruatus *Afr.* euadit. C. Flaminius deteriore exitu ab Anni-

Annibale ad lacum Thrasymenum cum exercitu ceditur. Itaque Q. Fabius Maximus dictator hostem victorij exultantem cunctando reprimere institit. Quippe ita eius tergo hærebat, ut neque pugnandi potestatem faceret, & populi adimeret facultatem. Ex eo Cunctator appellatus. Sed C. Terentij Varronis Cos. temeritate, nobilis ad Cannas Appuliæ vicum, clades accepta. Amplius XLV. ciuium Romanorum millia caesa. In his Emilius Paulus Cos. & Senatores LXXX. Equitum multitudo tanta, ut aureorum annulorum modius Carthaginem mitteretur. Adum erat de vrbe, si Annibal scisset uti victoria. Romæ quidem etiam prætextatos, ac seruos necessitas armauit. Capua, & magna Italiæ pars ad Annibalem defecit. Sed Capuæ ille Cannas inuenit. Itaque vbi Annibalis virtus Campanis delicijs emollita est, M. Claudius Marcellus ad Nolam secundo prælio facto, docuit Annibalem posse superari.

Novum inde bellum è bello exortu. *Lin. l. 24. Gr. 25.* Hierone Syracusarum Rege mortuo, Hieronymus regui, non fidei heres ad Annibalem deficiuerat. Quare Marcellus Cos. Syracusanis bellum infert. Vr-
item Syracusas non minus Archimedis ingenio, quam ciuium armis defensam;

cum frustra oppugnasset, tandem securitate, & luxuria victam, noctu de improviso capit. Victoriæ gloriam auxit moderatio victoris. Vrbi, & ciuitati perpercit. Archimedi, qui in prima militum irruptione ceciderat, quoniam viuo non potuit, honorem habuit mortuo, propinquus eius pecunia adiutus, Læuius deinde, Siculis pacatis, Siciliam primam populi Romani prouinciam fecit.

Liui.
26. &
27.

Sed Romanæ res non vbique lætæ. In Hispania duo Scipiones, sapere bene gesta, denique ab Asdrubale Annibalis fratre cæsi sunt. Numquam tamen populus Rom. fortior. Annibal propè ad portas Vrbs erat, cum P. Cornelius, Scipio adhuc adolescentulus patris, ac patruus in Hispaniam mittitur. Is Carthaginem nouam, vbi totius Hispaniæ obides asseruabantur, Magonem item Pœnorum Ducem capit. Plus tamen temperantia profecit, quàm victoria. Egregia forma puellam nobilem sibi adductam sponso reddidit intactam. Tantæ virtutis & integritatis fama Hispanos illi mirè conciliauit. Ergo Asdrubalem fugat ex Hispania, eam primam in continenti Prouinciam facit. fœdus cum Massinissa Masæsulorum Rege ferit.

Liui.
27.

Nec minus lætæ res in Italia. Q. Ful-

nius

uius Flaccus Procos. interim repulso ab Vrbe Annibale, Capuam in deditionem accepit. De Senatu supplicium sumptum. Capua præfectura facta. Fabius quoque Max. complures Italiæ vrbes atque in his Tarentum recepit. Lætis rebus tristes interuenere. Marcellus Cos. ad Venusiam, speculandi causa egressus è castris, ab hostibus circumuenitur. eius corpus ab Annibale humatur, vincente hostile odium humanitate ac virtute vi-

ti.
At M. Claudius Nero Asdrubalem in *Liui.*
Italiam, ad coniungendas cum Annibale fratre vires, & copias venientem, ad 28. &
Metaurum flumen oppressit, clade tanta, vt Cannensis hosti reddita videretur. Asdrubalis caput ante stationes Annibalis proiecit. qua ille specie percussus, in Italiæ angulum ad Brutrios se recepit. P. autem Scipio vt harentem Italiæ hostem abstraheret, transmittit in Africam: Annonem Pœnorum Ducem cum exercitu cædit: Syphaecem Numidiæ Regem eorundem socium acie victum capit. Quare Annibal à Carthaginensibus XVI. belli anno in Africam reuocatur. Signa cum Scipione confert. Viçus, è pralio fugit. Rebus desperatis profugit in Asiam. Carthago domita, & subacta anno

E 6

post

Euf. ch. post urbem cond. propè DL. Scipio ex Africa cum triumpho, Africani cognomen deportauit; primus nomine deuictæ ab se gentis nobilitatus. Idem Ennium Poetam Epicum in honore habuit, cui Næuius, Cæcilius, Plautus comici ferè æquales numerantur.

Lin. à l. Pacem Panicam bellum Macedonicum excepit, quod pro Atheniensibus amicis paulo antè susceptum, renouatum, & per decem annos variè gestum est. Denique à T. Quintio Flaminio confectum, Philippo Macedoniae Rege debellato. Ei pax ita data, vt Græciæ ciuitatibus excederet. Nabidi quoque Lacedæmoniorum Tyranno deuicto, eadem conditione pax data. Græciæ vniuersæ libertas restituta. sola Sparta serua relicta.

Appia. in Syri. Sed pacata Græcia pax & otium Romanis ipsis non fuit. Antiochus cognomento Magna Rex Asiae ac Syria, Annibalis impulsu bellum Romanis intulit. *Lin. à l.* *35. ad* *37.* *Euf. l. 31* veram L. Scipione Africani Germano, *Plut. in* Imperatore, & Africani eiusdem legati *Scipio* consilio ac virtute, terra marique superatus pacem petijt. His conditionibus *Fl. l. 2* data, vt Asia excederet, Annibalem dederet, qui ne in potestate hostium veniret, denique hausto veneno interijt. *Lin. l.* *39.* summis vtique Imperatoribus numerandus.

randus, nisi fidei violator, bellicue in pace concitator fuisset. L. Scipio ex Asia cognomen Asiatici retulit. Ceterum cum triumpho Asiaticam deportauit luxuriam, quæ breui bellicosam gentem effeminauit.

Nec ita multo post in Scipiorum familia, magna rerum est facta conuersio, *Lin. l. 38.* Asiaticus enim peculatus crimine damnatus, excessit è vita. Africanus, qui eo bello fratris legatus, ac magna victoriæ pars extiterat, à Tribuno plebis eodem crimine accersitus, Linternum concessit, ibique exlavit, humanæ vicissitudinis documentum, cum quidem illis temporibus Lini Tragædiarum scriptor clarus haberetur. Nec vero clarissimis hisce Imperatoribus amissis, Imperatores egregij Romanis desuere. M. Fuluius capta Ambracia Pyrrhi Regis Epirotarum sede, Ætolos domuit. Cephalenia, Zacynthus, ceteræque adiacentes insulæ in victoriæ cumulum accessere. L. Posthumius Albinus Procos. Lusitanos, Appius Pulcher Iltros subegit. L. Æmilius Paulus Persen Macedonum Regem rebellantem debellauit. atque in triumpho duxit. Quod porro Metellus Pseudo Philippum, qui Macedoniae regnum inuaserat, vicit, accepit. Ita Macedonia tribus bellis perdomita.

Fl. l. 2
sub c. 14.

sub Imperium Populi Roman. redacta
est anno post Urbem condit. circiter DC.
XXX.

Mach.
l. 1. c. 2
l. 1. l. 12
Dum floret res Romana, Iudæa vehē-
menter afflicta est. Seleucus Philometor
Magni Antiochi filius Rex Syriæ, O-
lymp. CXL Hierosolymitanum templum
spoliare cum statuisset, rem conatur per
Heliodorum in ipso sacrilegij. conatu
ab Angelis malè acceptus, Regem à
consilio deterret. Iudæorum calamita-
tem paulisper dilatat effecit mora gra-
uiorem. Seleuco mortuo, Antiochus E-
piphanes fraterno regno potitur. Is Æ-
gypto, quam occupare conabatur repul-
sus Hierosolymam inuadit. Summum
Sacerdotium Oniæ viro sanctissimo adi-
mit. Iasoni homini nefario tradit. Hie-
rosolymam, ac templum euertit Olym-
piad. CXLIII. Sede religionis euersa,
religiosos viros insectatur. Magna eo-
rum cædes facta. In tormentis, cruciati-
busque pro religione perferendis, Elea-
zari principis viri, & septem Machabæo-
rum virtus enituit. Impij Regis furori
sefe Mathathias opposuit collecta pio-
rum manu. Mathathias Iudas Macha-
bæus filius successit, qui inter duorum
Africanorum ætates interiectus, bellica
gloria cum utroque certauit. Is parua
manu regios exercitus maximos,

ope

ope fretus sæpe deleuit. Tandem hosti-
bus Palæstina pulsus, templum Hieroso-
lymamque restituit. Societatem cum Po-
pulo Roman. iniit. Itaque Antiochus ex
mœtore, malus malè perijt, inuitatis
viscerum torminibus, vermibusque con-
sumptus. Eius tamen regni, ac furoris
heres Demetrius Seleuci filius, qui Ro-
mæ obses fuerat, successit. Huius Ducem
Nicanorem cum exercitu, Iudas diuino
Numine inuocato, ad internecionem
cædit. Ceteram cum Bacchide regio
item Duce pugnaturus, Dei opem im-
plorare oblitus, suis pugnauit viribus.
Itaque multitudine hostium obrutus, in
acie cadit. Eius mortem Ionathas fra-
ter, ac successor vltus est, Bacchide ma-
gnis cladibus affecto. Idem summo sa-
cerdotio præfuit, & Demetrii Regis
concessu purpura uti cœpit: societatem
cum Romanis renouauit: paulo post à
Tryphone regio Duce per insidias cir-
cumuentus occiditur. Eius locum Simon
frater occupat, ac tertio amicitia cum
Romanis renouata, otio fruitur. Sed op-
portunum insidijs securitas fecit. Ami-
corum fraude interfectus, heredem
Ioannem filium reliquit. Paucis ante an-
nis Hierosolyma à Machabæo resecta,
quàm Carthago à Scipione minore de-
lecta est.

l. 1. l. 13

Cap.

Appia. in lib. Carthaginienſes neglectis fœderibus, belloque Maſſiniſſæ illato, tertij belli Punici occaſionem dedere. Itaque eis ſuaſore M. Catone Cenſorio, bellum inferitur. Quarto demum anno à P. Scipione Æmiliano (qui Paulo Æmilio genitus, ab Africani filio fuerat adoptatus) debellati, deditiōnem faciunt. Carthago ſolo æquatur. Scipio ex ea Africani nomen, quod hereditarium habebat, per ſe partum reportat anno poſt. Vrb. condit. circiter DCVII. Olymp. CLVIII. Idem Scipio Panatium Philoſophum, Polybium historicum, Terentium Comicum poëtam familiares habuit. His ſenibus ſucceſſere Pacuvius, & Accius Tragicæ poëtae, & Ariſtarchus Grammaticus.

Epit. Corinthum ſub ea tempora idem, qui
Lin. l. Carthaginem, exitus excepit. Corinthij
51. legatos Populi Rom. pulſauerant, & Achæos ſibi belli ſocios adiunxerant. Itaque L. Mummius Coſ. Achæa in deditiōnem accepta; Corinthum deleuit.
Inſt. l. 34.
Flo. l. 2. Aëris variij, quod incendio confluxerat, maſſa vaſorum Corinthiorum materiam dedit. Eiuſdem belli contagione Theſſalia, Epirus Imperio Roman. adiuncta. Q. Fabius Luſtitaniam à Viriato latrone occupatam, & aduerſus Romanos exercitus egregie deſenſam, magna

ex parte recepit, pacem equis conditionibus cum Viriato fecit. Scipio Africanus XIV. anno poſt Carthaginem euerſam, Numantiam in Hiſpania euerſit eodem exercitu, qui propter luxuriam à Numantinis ſæpius fugatus antea fuerat. tantum valuit Dux, & diſciplina.

Dum foris bella Romanus feliciter gerit, domi turbis non vacauit. Tib. Sempronius Gracchus Agraria lege lata Rempublicam turbauit. Itaque à Scipione Naſica in Capitolio cæditur cum ſuis. Eum iure caſum eum iudicaſſet Africanus, ipſe domi ſux repertus eſt mortuus. Nec multo poſt C. Gracchus Tiberij frater, idem eodem euentu conatus, à L. Opimio Conſule in Auentino obtruncatur, vigente Satyrico poeta Lucilio.

Neque à liberis modò, ſed etiam à ſeruis periculum fuit. Eunus quidam Syrus, effractis in Sicilia ergaſtulis, contractaque agreſſium ſeruitiorum manu, iuſtum exercitum effecit. Clades Imperatoribus Populi Rom. multas, & magnas intulit. Ad vltimum à P. Rupilio Coſ. ad Ennam obſeſſus, latronum ſupplicio; fame, & cruce multatur. Seruile tamen bellum paucis interiectis annis ab Athenione paſtore maioribus opibus,

Epit.
Li. l. 57.
Flo. l. 2.
c. 18.
Plut. in
Grac.
Appia.
l. 1.

Flor. l. 3.
c. 14.

Flor. l. 3.
c. 19.
Epit.
Li. l. 56.
c. 59.

opibus, atque animis instauratum. Is interfecto Domino, familiaque ergastulo liberata, purpuram, argentumque baculum Rex voluntarius assumit. Conflato exercitu, vicos, castella, oppida diripit. Ab eo Pirætorij exercitus duo caesi, totidem castra capta. Sed cum Aquilius Imperator ita commeatibus interclusit, ut suppliciorum metu ipsi de se supplicium fumerent; Dux ipse comprehendentium manibus discerneretur, dum rapitur ad supplicium.

*Sallu.
de bel.
Iugur.
Flor. l. 3
Epir.
Li. l. 63*

Bella ipsidem temporibus cum seruis, cum socijs, cum hostibus gesta sunt. Iugurtha Numidiæ Rex, Massinissæ nepos, Micipsæ per adoptionem filius ex eodem genitus fratres regno eiecerat. Hi Populi Romani tutoris fidem implorant. Itaque Iugurthæ bellum inferitur, qui denique accisis opibus, ac regno pulsus à C. Mario, ad Bocchum Mauritanæ Regem, belli socium confugit, parum commodum nactus perfugium, ab eo L. Syllæ Quæstori Marij victus traditur. Itaque à Mario in triumpho ductus necatur in carcere, eodem ferè tempore, quo natus est Cicero, anno post Urbem condit. circiter DCL. Marius continuato ob Cimbriorum metum, per complures annos Consulatu, Cimbros, Teutones, aliasque bar-

baras

baras nationes in Italiam irrumpentes deleuit.

Dum res militiæ benè geritur, turbæ *Flor. l. 3* sunt exorta domi. L. Appuleius Sator *Epir.* ninus Trib. plebis, homo turbulentus *Li. l. 69.* agraria lege per vim lata, Optimatibus aliquot exilio, ac morte multatis. Senatum in se concitavit. Igitur concursu in eam Optimatum factio, una cum Glau- *App. l. 1* cia Prætoris furoris socio necatur. Eadem *Bel. ci-* paulo post M. Livius Drusus Trib. ple- *nil.* bis maioribus opibus conatus est. Sena- *Epir.* tus enim auctoritate, & Italiæ consensu *Li. l. 70. &* fretus, Metello, & Rutilio, qui legibus *71.* aduersarentur, exilio multatis, Philippo *Flor. l. 3* Cos. perterritis, leges agrarias per vim pertulit, quibus nihil visum ad largitionem relinquebat, nisi si quis aut cor- num dividere veller, aut cælum: Verum cum Italicis populis promissa persolvere non posset, Italia tumultuante, domi suæ occisus est.

Seditione domestica sedata, sociali *Appia.* bello ardere cepit Italia. Marsi, Picen- *l. 1.* tes, Peligni, Samnites, Lucani, alijsque *Bel. ci-* populi Italiæ cum civitatem à M. Dru- *nil.* so Tribuno plebis ostentatam non im- *Epir.* petrascent, armis extorquere conati *Li. l. 71.* sunt. Denique à Cn. Pompeio Strabo- *Flo. l. 43* ne, L. Sylla, alijsque Populi Rom. Im- *c. 18.* peratoribus domiti, pacem petierunt. *Plur. in* Civitas *Syllæ*

Civitas ultro cum pace data. Id bellum Maricum, Italicum, & Sociale dictum. Pax, & orium per id tempus in Iudæa fuit. Aristobulus Ioannis Hircani filius, Simonis eius, qui Iudæ Machabæi, germanus fuit, nepos Pontifex Maximus regia insignia recepit Olymp. CLXV. anno post Selechiam ultimum Iudææ Regem propè D.

Appia. Romæ autem à Sociali bello ad Civile ventum est, cuius occasio Mithridaticum bellum fuit. Mithridates Rex Ponti Ariobarzanem Cappadociæ, & Nicomedem Bithyniæ Reges, amicos Populi Rom. regnis suis exturbaverat. *Flor. l. 3; Iust. l. 37 & 38.* Ei bellum indictum Duce L. Sylla. Ex eo civile bellum invidiæ facibus excitatum est. C. Marius tantam gloriæ segetem Syllæ, legato olim suo invidens, egit per Sulpitium Trib. plebis, ut id bellum sibi mandaretur. Eam ob rem vrbe pulsus ab Sylla, secedit in Africam, Sylla in Asiam profectus aduersus Mithridatem benè pugnat. Bithyniam, Cappadociam, Asiam recepit. Interea Marius L. Cinna Consule adiuvante, Romam cum copijs irrumpit. Cn. Octavius Consulem, M. Antonium Oratorem, aliosque Syllanos obtruncat. Septimum consulatum occupat. Ecce tibi Sylla victorem exercitum transportat

ex Asia, & profligatis Marianis, Vrbem & Italiam stragibus compler, proscriptione civium tum primum inducta. Constat præter innumerabilem aliorum civium multitudinem, ex ipso Equestris ordinis flore, ac Senatu, ad duo millia proscripta. Et tamen homo infelix Felicis nomen optavit: Cn. Pompeio Strabonis filio, qui Carbonem Marianum Consulem in Sicilia oppressum necaverat, Hiabam Mauritanæ Regem Marianarum partium suo Marte debellaverat; Magni cognomen dedit: permisitque ut de Africa nouo exemplo Eques Roman. ac priuatus triumpharet. Ipse Dictator factus (cuius honoris usurpatio amplius annos C. intermissa fuerat) cum fascibus XXIV. processit, Remp. præclaris legibus constituit. Sed nihil tam mirum, quàm quòd tot tantisque stragibus editis civium; Dictatura sponge se abdicauit, priuatusque incolumis. Sed pœnas à mortalibus condonatas, cœlesti Numine repente, Felix ille pediculati morbo confectus interiit. Ceterum moderatio animi in summo imperio deponendo, laud exiguam gloriæ fructum tulit. Abdicatio Dictaturæ ita grata Populo Rom. accidit, ut eius funus incredibili pompa ac frequentia celebraret.

Plut. in Pomp.

Plut. in Sertor. Appian. l. 2. Flo. l. 3. Civilis belli scintilla non paruum in Hispania excitauit incendium. Sertorius Marianarum partium Dux, ex fuga Hispanias occuparat; societatemq; cum Mithridate coierat. Contra hunc Qu. Metellus, & Cn. Pompeius vario euentu pugnarunt. Quippe Sertorius Dux nulli secundus, Imperatoribus duobus Populi Rom. sæpe par, interdum etiam superior extitit. Sed homo magis aduersus externos hostes paratus, quam contra domesticos caurus, Perpenna coniurationis auctore, à suis occiditur. Breui Perpenna interfecto, Hispaniæ recipiuntur. Non cum exulibus modo, sed etiam cum seruis, ac piratis eadem tempestate dimicandum fuit.

Plut. in Crasso. App. l. 1. Bel. ci. Flo. l. 3. Spartacus cum amplius LXX gladiatoribus Capua ex ludo elapsus magnis copijs contractis, mirificos Populo Romano ludos, & clades reddidit. Ad extremum cum de inuadenda vrbe cogitasset, à M. Crasso repellitur, & in angulo Bruttio opprimetur. P. autem Seruilius Cilices piratas in latebras vsque Ciliciæ persecutus, Ciliciam domuit, & ab Isaurio Ciliciæ atque Isaurici cognomen adamauit. Rursus cum piratæ toto mari impune prædarentur, à Cn. Pompeio quadraginta diebus deleti sunt,

sunt. Neque interea otium à iustis hostibus fuit. Mithridates nouis copijs instructus bellum in Asia renouarat. Eum L. Lucullus multis prælijs fractum in Pontum compulit. Eodem tempore Qu. Metellus, Creta insula vastata, & in ditionem Populi Rom. redacta, Creticus appellatus est.

Cn. inde Pompeius Mithridatem de bellatum regno spoliavit. Tigranem belli socium in deditionem accepit, eique Syriam, ac Phœnicem ademit. Pontum in Prouinciæ formam redegit. Mithridates XL. regni anno à Pharnace filio obsessus, frustra tentatam veneno animam, gladio expulit. At Pompeius Aristobulo, & Hyrcano Alexandri Regis Iudæorum filijs de regno dissidentibus, in Iudæam ad eorum controuersias tollendas arbiter venit. Sed ab Aristobulo irritatus, Hierosolymam vi capit. muros diruit, in templi adyta cum paucis ingressus, sacri nihil attigit. Hyrcano sacerdotium à parentibus legatum reddidit. Ceteram Iudæam stipendiariam Populo Romano facit. Aristobulum Romanam ad triumphum ducit. Antipatrum Procuratorem Iudææ relinquit, qui deinde Pompeio mortuo, Cæsaris permisso, muros Hierosolymæ refecit.

Dum

*Plut. in Pomp. Dio.**Crass. l. 36.**Plut. in Lucullo.**Flo. l. 3.**Dio.**Crass. l. 36.**Plut. in Pomp. Flo. l. 3.*

*Sallu.
de bel.
Catil.
Plut.in
Cic.
Dio.l.
37.*

Dum imperium Rom. tota Asia propagatur, Roma ipsa intestino bello pœnē delata est. L. Catilina Senator Populi Rom. exercitu in Etruria comparato, cum Lentulo Pratore, Cethego, alijsque Senatoribus, de cæde Consulū, ac Senatus, deque inflammanda vrbe coniurauerat. Ea coniuratio à M. Tullio Cicetone Cos. patefacta, & oppressa est. Catilina vrbe eiectus, de reliquis coniuratis supplicium sumptum. Catilina à C. Antonio Procos. cum exercitu cæsus, Cicero *Pater patriæ* à Catone Trib. plebis appellatus. Præclarum tamen ac salutare factum fraudi M. Tullio, ac pesti fuit. Triennio post à P. Clodio Trib. plebis ob supplicium coniuratorum, eijcitur in exilium. Sed mense XVI. summam cum gloria reducitur. Idem eloquentiæ gloria floruit, cum M. Varro Philosphus, Sallustius Historicus, Lucretius, & Catullus Poëtæ Romæ in honore essent. Liberata M. Tullij consilio Vrbe, noua semina iacta sunt opprimendæ Reipubl.

*App.l.2
Dio. l.
37. &
38.
Plut.
& Suet.
in Cæs.*

C. Iulius Cæsar Cos. inuito Senatu, & M. Bibulo Collega, leges Agrarias cum pertulisset, Capuamque colonium deduxisset; Cn. Pompeium, Iulia filia in matrimonium data, affinitate sibi deuinxit. M. Crassum cognomento Diuitem

rem & Pompeio, & sibi conciliauit. itatrium Principum ciuitatis conspiratio facta, vti omnia illorum arbitratu gererentur. Ergo Cæsari vtraque Gallia, Cisalpina videlicet, & Narbonensis in quinquennium: Pompeio Hispania item in quinquennium decernitur. Crasso bellum Parthicum mandatur. Cæsar in Prouinciā profectus, Heluetios, qui exstis oppidis suis iter per Prouinciā facere conarentur, victos domum compulit. Ariouistum Germanorum Regem, vexatorem Galliæ profligauit. Aquitanos. Gallos, Belgas bellum facientes subegit. Crassus Hierosolymitano templo sacra pecunia spoliato, non impune sacrilegium tulit. Aduersus Parthos malè pugnavit. Exercitum cum filio amisit. Demum ipse per speciem Colloquij ab hoste circumuentus occiditur. Cn. Pompeius ad seditiones vrbanas cōprimendas, Cōsul sine Collega (quod nunquam antea factum erat) creatus cū Dictatoria potestate, motus vrbis sedauit; iudicio præfuit, quo Milo propter cēdem Clodij exilio damnatus est. Cæsar porrò, Prouincia in alterum quinquennium prorogata, Galliam pacauit: Britanniam domuit, Germaniam magnis cladibus attriuit. Itaque haud agrè à populo Rom. vt in petitione consulatus

*Ios.l.14
Plut.in
Crass.
Appia.
in Par.
Inst.l.
41. &
42.
Plut.in
Pomp.
Dio.l.
40.
Plut.in
Cæsa.
Dio.l.
39.*

absentis ratio haberetur, impetravit. Antequam è Prouincia decederet, Iuliaz eius filiaz mors affinitatem, quæ illi cum Pompeio intercesserat, amicitiamque dissoluit. Quare Pompeio, & Coss. aduersantibus, quod nimia Cæsaris potentia videretur periculosa Reipublicæ. Senatus neque rationem eius absentis proximis comitijs haberi sinivit, & ipse ante certam diem exercitum dimittere iubetur. Aduersus M. Antonij Tribunū pleb. Senatus auctoritati pertinaciter intercedentē, extremo illo SC. Consules armantur.

Ex hisce initijs coortum est bellum ciuile anno post urbem cond. circiter DCC. Cæsar Reip. opprimendæ causam ductus, Romam infesto agmine contendit. Flaminia, Piceno, Maris, Pelignis, Samnitibus potitus, in Urbem nobilitate vacuam ingressus, se Dictatorem dicendum curat: Ararium sanctius compilat. Inde Pompeianis, ipsoque Pompeio Italia pulso, Afranium, & Petreium eius legatos expellit Hispania. Massiliam per Decimum Brutum legatum in deditiōnem recipit Dictator absens à M. Lepido Prætorē factus Romam reuertitur, ac Dictaturam init. mox Pompeium bello persequens transmisit in Græciam. Sed ad Dyrrhachium eundem Pompeium obsidens, magnam accepit cladem. De-

bella-

bellatus fuisset (vt ipse fassus est) si Pompeius scisset vt victoria. Bello ad Pharsaliam delato, Pompeius interclusum commeatu hostem fame potius, quàm ferro vincere statuerat. Sed nobilitatis vocibus coactus cum hoste conflixit amissoque exercitu victus aufugit. In Ægyptum ex fuga profectus, Ptolemæi Regis, ad quem confugiebat, iussu necatur.

Cæsar victor Ciceroni, qui Imperator è Cilicia decedens, Pompeij, ac Reip. partes secutus erat, itemque Pompeianis, quicumque permiserant se potestati victoris, ignouit maiore clementiæ laude, quàm victoriæ. Is Alexandriam quoque cum appulisset, & Ptolemæi atque Cleopatraz eius sororis controuersias componere conaretur, ab eodem Rege pœne oppressus est. Sed classem suam, ne veniret in hostium potestatem, incendit. quo incendio nobilissima illa Alexandriæ Bibliotheca à Philadelpho Ptolemæo instructa consummavit. At victo tandem, extinctoque Ptolemæo, regnum Cleopatraz tradidit. Pharnacem inde Mithridatis filium, qui in Populi Roman. fines irruerat, primo impetu debellauit, prope vt ante vicisse hostem, quàm vidisse videretur. Iubam etiam Mauritaniaz Regem L.

F 2

Scipio-

Dio. l. 2.

42.

Appian.

l. 2.

Plut. in

Cæsa.

Dio. l.
43.
Appia.
l. 2.

Scipione, & Carone auctoribus, civile bellum in Africa instaurantem deuicit. Afranium, aliosque ad CCC. Senatores interfici iussit. At Cato ne in potestatem Cæsaris veniret, Vtiq; mortem sibi ipse conciuuit, ex quo Vticensis est appellatus.

Dum Cæsar ex Gallia, ex Ægypto, ex Ponto, & Africa quatuor vno tempore triumphos ageret; à Cn. & Sexto Pompeij Magni filijs, bellum in Hispania apparabatur, vt Quintus ex Hispania triumphus accederet. Eò Cæsar cum exercitu contendit: acie decernit: Pompeios ad Mundam Hispaniæ urbem victus vincit. Cohortes enim quædam Pompeianæ prætereuntes, cum fugæ fortè speciem præbuisissent, fecerunt, vt victores dum fugere putant suos, ipsi quoque fugerent, victi dum se vincere arbitrantur, vincerent, tantum in bellis valet opinio. Cneius ex fuga retractus occiditur. Sextus fuga elapsus ad alia bella reseruatus. Civile bellum pariter cum Reip. ruina restinctum est.

Dio. l.
43.
Appia.
l. 2. de
Bel. ci-
vil.

Oppressa Repub. pacatoque populi Rom. Imperio. Cæsar Dictator perpetuus nouo more appellatus à Senatu, salutarès tulit leges, sed Curiam obscuris, ac barbaris Senatoribus inquinauit. Pomperium protulit, Carthaginem, &

Corin-

Corinthum colonias deduxit. Anni descriptionem à Numa introductam, de Mathematicorum sententia intercalatis diebus sex & sexaginta, atque intercalari die post quartum quemque annum, instituto correxit. Ei amplissimi, ac diuini honores à Senatu decreti. In his vt Quintilem mensem suo nomine Iulium appellaret; vt fastigium, templum, flaminem tanquam Deus haberet. Proinde insolentia elatus Senatum contemnere, ac regnum affectare cœpit. Ergo Quinto Dictaturæ anno à Bruto, Cassio, ceterisque coniuratis in Curia apud Cn. Pompeij theatrum vulneribus confectus interiit, C. Octauio sororis nepote adoptato, atque herede instituto. Ceterum Tyranno sublato, tyrannis mansit. M. Antonius Consul (repentinus Tyrannus exortus est. is in funere Cæsaris plebe in patriæ liberatores concitata, turbauit omnia: armis Senatum oppressit: nefarias leges per vim tulit: Galliam Cisalpinam inuasit: D. Brutum Galliæ Prætorē obsedit. Itaque bellum contra eum à Senatu, Cicerone auctore decernitur. Hircius, & Pansa Coss. itemque C. Octavius cum exercitibus ad Mutinam proficiscuntur: signis cum Antonio collatis, victoriam referunt magno ea victoria Pop. Romano sterit. Consulibus mor-

Plu. &
Sue. in
Cæsa.
Macr. l.
1. Satu.
Dio. l.
44.
Appia.
l. 2.
Plu. &
Sue. in
Cæsar.

Dio. l.
49.
Plut. in
Cic.

tuus, exercitus tres vni Octauio paruerunt, qui, copijs Romam adductis, consulatum à Senatu adolefcens annos XX. natus extorsit. Antonius in Galliam Transalpinam ad M. Lepidum magistrum equitum, magnis instructum copijs, confugit: equitatum, in quo erant ad XXX. equitum millia, incolumem ex acie deducit. ita cum Lepido societatem init. At Octavius bello contra Lepidum, & Antonium à Senatu præpositus, fidem, ac patriam prodit: amicitiam cum utroque iungit.

Dio l. Triumviratu igitur instituto, CXXX. *47.* Senatores à Triumviris proscripti. Ex *Plut in* horum numero M. Cicero fuit, qui ab *Cic.* Antonianis obruncatus cum Rep. pariter concidit. eius caput, ac manus pro rostris affixæ spectaculo fuerunt, vbi miraculo fuerat eloquentia. Orbis terrarum quasi patrimonium à Triumviris diuisus, Oriens, & Græcia Antonio; Africa Lepido; Italia & Occidens Octauio obuenit. Sexto Pompeio Magni filio, qui classe plurimum valebat, Sicilia assignata, Diodoro Siculo iam dudum vigente.

Appian. Octavius lege curiata in familiam *l. 4.* Cæsaris adoptatus, more Romano C. *Dio. l.* Iulius Cæsar Octavianus dictus est. Cæsaris inde interfectores, die dicta, dam-

nan.

nandos curauit. Ea noui belli ciuilis *Plutar.* origo fuit. Cæsar Octavianus, & Anto- *Suet.* nius cum se Iulij Cæsaris Dictatoris vltiores profiterentur, M. Brutum, & C. Cassium bello persequi cœperunt. Ad Philippos Thessaliæ urbem vario Marte pugnatum est. Cassius ab Antonio, Cæsar vicissim à Bruto fractus, castris exiit, Parem cladem error imparem fecit Cassius victus Brutum quoque eadem usum fortuna ratus, sibi necem consciiuit. Brutus tamen vnus duobus Imperatoribus egregiè restitit is laborantibus rerum inopia hostibus, exploratam habebat victoriam, si bellum duceret, sed (vti olim Pompeius) ducum efflagitatu coactus prælio dimicabit. iam victor ob Cassianarum copiarum fugam vincitur. clade accepta, vt manus hostium vitaret, sibi met manus attulit. cum eo omnis Reip. spes occidit. Breui vniuersum imperium Rom. ad vnum peruenit, quod tres Soles per id temporis exorti, qui paulatim vnum in orbem coierunt, portendisse putati sunt.

Sext. Pompeius cum Cæsare conten- *Dio. l.* dens, à M. Agrippa eius duce denique *48 &* *49.* nauali prælio superatus, in Asiam profu- git. vbi paulo post mortem obiit Herode Iudææ Rege, qui Antipatre Ascalonita natus, Antonij, & Cæsaris opera

primus alienigena Iudææ Rex appellatus est.

Dio. l. 50.
Plut. in Anton.
Flo. l. 3.
De Sicilia Sexto adempta inter Triumuiros certamen exortum. M. Lepidus XX. legionum fiducia bellum in Sicilia mouens sine armis opprimitur. eius copiæ sollicitatæ, signa ad Cæsarem transferunt. Lepidus ipse à Cæsare in ordinem cogitur. M. Antonius Octauia Cæsaris sorore repudiata, Cleopatram Ægypti Reginam in matrimonium duxerat. quam vt Orbis terræ Dominam constitueret, Cæsari bellum intulit. Commisso apud Actium prælio nauali, cum æquo Marte pugnaretur, subito refugientem temere Cleopatram homo vxorius prosequitur, pugna deserta, in qua de Orbis terræ imperio dimicabat. vsque eò amor animum obcæcarat. Itaque Cæsar, parta victoria, hostem insecutus Alexandriam obsidet. Antonius rebus desperatis, sibi manus affert. eum imitata Cleopatra, ne videlicet in triumpho duceretur à Cæsare, mamme aspidem admouet. Ita demum ad vnum Imperij Roman. summa peruenit, paucis annis postquam Ventidius Bassus Antonij legatus de Parthis primus victoriam reportauit.

Plut. in Anton.
Dio. l. 40.

CÆSAR

CÆSAR OCTAVIANVS.

Dio. l. 51. ad 56.
Suet. in Cæsar.
Flo. l. 4.
Cæsar Octavianus anno post Triumuiratum institutum XII. rerum positus est. ob sanctitatem, siue ob auctum imperium Augustus à Senatu primus appellatus Augusto mensi, qui antea Sextilis dicebatur, nomen dedit Ægyptum prouinciam fecit. Cantabriam Dalmatiam, Pannoniam, Illyricum, Rhoetiam, Vindelicos per Drusum, & Tiberium priuignos Roman. imperio adiunxit. Armeniam à Parthis, & signa Crassi recepit. Scytas etiam, & Indos fama dumtaxat cognitos ad suam, Populi que Roman. amicitiam per legatos ultro petendam allexit. Pomœrium protulit, Ianum tertio clausit, pace terra marique parta, Virgilium, & Horatium poetas complexus est. T. Liuium, & Strabonem historicos (quo tempore & Pompeius Trogus vixit) in honore habuit. Ouidium in Pontum relegauit. Horum æquales Q. Curtius historicus, Tibullus, ac Propertius poëta fuerunt, itemque M. Agrippa Augusti gener, qui Romæ Pantheon condidit: Aquam virginem duxit.

Nec verò vsquequaque felix ille Augustus fuit. stirpem virilem, cui tantum

F 5 impe-

imperium legaret, nullam habuit. Marcellum etiam sororis filium, Lucium, & Caium ex Iulia filia nepotes propè continuatis funeribus extulit. Iuliam filiam probis, ac flagitijs infamem, Agrippam Posthumum nepotem, ingenio præferocem relegare coactus est. Itaque Druso priuigno mortuo, Tiberium Neronem item priuignum adoptat, eique Liviæ vxoris impulsu imperium legat. Germanicum Cæsarem Druso ortum octo apud Rhenum legionibus præposuit, adsciri- que per adoptionem à Tiberio iussit. Annos regnavit cum Triumviris XII. solus XLIV. Mortem obiit Nolæ, Romam (vt ipse gloriabatur) è lateritia marmoream relinquens. Mortuo diuini honores decreti à Senatu, CHRISTO Dei filio iam XV. annos nato.

HORA-

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,

EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER IV.

Nno ante excessum Augu- *Enf. b.*
sti XV. IESVS. CHRISTVS, *hist. ecc.*
æternus Dei filius ex Ma- *cl. l. x.*
RIA Virgine genitus est, *Oros. l.*
è cælo missus piaculum 7.

cælestis iræ, magister ac vindex generis
humani. Itaque XXXIII. annos natus à
Iudæis in crucem aëris suo sanguine sce-
lus humanum luit. Ac Petro in terris vi-
cario relicto, suis sectatoribus viam mu-
nivit in cælum anno imperij Tiberij
Cæsaris XVIII.

F 6

TIBE-

TIBERIUS NERO.

Tac. l. 1. ad 6. Dio. l. 56. & 57. Suet. in Tiber. Aur. Vict.
Tiberius Nero priuignus idem. ac gener hæresque Augusti, totus ab illo diuersus fuit ingenio non solum arroganti, trucique, sed etiam occulto, fingendisque virtutibus subdolo. Principia eius imperij moderata Germanici Cæsaris metu. Consulibus assurgere solitus, ac decedere de via. Quorundam illustrium virorum exequias ad rogam vsque celebravit. Præsidibus Prouinciarum suadentibus, vt tributa Prouinciarum augeret rescripsit, *Boni pastoris esse rondere pecus, non deglubere.* Nec superbos titulos à Senatu accepit. nec templa aut aras aut simulacra à ciuitatibus sibi statui facile permisit, quanto plus adæptus foret, tanto magis se in lubrico versari discitans. Asyris temporumque perfugijs, quibus plerique ad licentiam abutebantur, præscriptus ab eo modus. Duodecim Asiæ urbibus, in quibus Ephesus fuit, nocturno terræ motu collapsis ex ærario subuentum, & tributa in quinquennium remissa. Compluribus Romæ in monte Cælio, ac rursus in Auentino, incendio absumptis ædibus, ad eas reficiendas pecuniæ dominis pro damni modo ex publico attributæ. Ita ciuium calamitas in gloriam Principis versa
 Germa-

HISTOR. LIB. IV. 115

Germaniæ motus per Germanicum composuit, Varianam cladem vltus. Et Pilati admonitu ad Senatum retulit, *Eus. l. 2. Oros. l. 1.* vt Iesus Christus miraculis clarus in Diuos referretur. Ceterum Germanico veneficijs extincto, metu solutus mores soluit, sed eius perculantiæ, à Liuiâ matre, quam reuerbatur, non nihil obstitum. Rege Cappadociæ per speciem amicitiae euocato, retentoque, eius regnum in prouinciâ redegit. Herodem Agrippam Ascalonitæ Herodis nepotem, qui Romam Herodis Antipæ accusator venerat, in custodiam tradidit, quia publicè precatu erat, vt Caium Germanici filium videret Augustum. Inter hæc Liuiâ matre demortua, in omne tuit crudelitatis genus. Drusum Cæsarem ex se genitum affectari regni suspectum veneno sustulit. Neronem, ac Drusum, Germanici filios nepotes suos, fame necauit. Seiani Præfecti prætorij instinctu, Romam primorum ciuitatis cœdibus poluit. Sed tandem ira Principis in ipsam vertit crudelitatis auctorem. In Capream insulam cum secessisset, eam infamem reddidit sua nequitia, luxuque. Dumquæ oblitus imperii, Veneri intemperanter indulget, Armenia à Parthis, Mœsia à Dacis, Pannonia à Sarmatis, à Germanis Gallia est depopulata. Ad vltimum deli-

tijſ confectus, ad Miſenum extinguitur principatus ſui anno XXIII. Reliquit in ærario vices ac ſepties millies Hſ. ab ſe illatum, ingentem ſucceſſoris luxui materiam.

Euf. l. 2

Eo imperante Velleius Paterculus, Valerius Maximus, Columella Pomponius Mela floruerunt. Ioannes Baptiſta capite multatus. Stephanus ſaxis obrutus. Paulus Chriſto ſe adiunxit. Petrus Antiochenam fundauit Eccleſiam, vbi ſeptem annos obtinuit ſedem.

CAIUS CALLIGULA.

A Chriſto nato anno XXXIX.

Dio. l. 59.
Suet. in Calig.
Euf. l. 3

Caius Calligula Germanico, & Agrippina genitus, in caſtris militari habitu educatus, ex eoque Calligula dictus eſt. Is primò quidem haud indignum ſe Germanico patre, ac Populi Rom. fauore præbuit Sed breui tyrannus exiit Tiberio immanior. Omnium primum Agrippam Herodem Alcalonitæ nepotem à Tiberio vinctum ſoluit, eiſque Herodis Antipæ tetrarchiam cum regni titulo conceſſit ultro. Antipam porro Lugdunum in Galliam relegauit. qui inde fugitans in Hiſpaniam vnâ cum Herodiade inceſta coniuge, & patricidio

dio ſacri vatis infami, tandem petijt morte conſumptus Hic exitus illum Ioan. Baptiſtæ carniſicem, Chriſtiſque illuſorem excepit. Nec melior Pilati fuit, qui item à Cæſo relegatus in Galliam, ærumnarum ſinem voluntaria morte quæſiuit. Caius porro in ſæuitiam, ac luxuriam præceps neque proximorum cæde, neque amicorum coniugibus, nec (dictu nefas) germanis ſororibus ſuis temperauit. Inſigne eius in Romanos odium væcors illa vox ſatis oſtendit. *Vtinam Pop. Rom. vnâ ceruicem haberet.* In extruſionibus nihil magis efficere moriebatur, quàm quod negaretur effici poſſe. Ergo in montium, valliumque æquationes, atque cuiusmodi opera immenſas opes, totumque illud vices ac ſepties millies Hſ. quod Tiberius Caſar reliquerat, non toto vertente anno abuſumpſit, inde in rapinam verſa profuſio. Ad extremum eo proceſſit dementia, vt diuinos ſibi honores arrogaret, Romæ totoque Orbe terrarum templis dicatis, Ceterum nouus Deus I V. Imperij anno necatur à ſuis, ferro quidem per obſcœna adactò, vt cauſa cædis extaret.

Egeſ. l. 2
Euf. l. 2
Ioſ. l. 18

Ado.
Chro.
Oro l. 2

CLAVS

CLAVDIVS NERO.

A Christo nato anno XLIII.

Tac. l. 11. & 12. Suet. in Claud. Dio. apud Xyph. Eut. l. 8. Claudius Nero Caligulæ patruus, ab eo ad ludibrium reſeruatꝰ, imperij ſucceſſor fuit; bonus Princeps magis quàm ſapiens. Publicis operibus immortalitatem nominis quaſiuit. Auentinum vrbi incluſit. Aquam Claudiam duxit Fucinum ſiccauit lacum, Romanum portum extruxit. Britanniam, & Orcades inſulas ſine prælio, ac ſanguine ſubegit. In amicos adeò effuſus, vt A. Plaurium ob res in Britannia proſperè geſtas, triumphantem Cæſar ipſe proſequeretur, eique Capitolium conſcendenti læuum tegeter latus. Illud dementer, quod præterito Britanico filio, Neronem priuignum heredem imperij fecit. Itaque priuigni fraude pater cum filio extinguitur. Teneſt fama venenum Claudio ab Agrippina coniuge in boleto datum. Annos imperauit XIV.

Aët. Apo. c. 12. Iof. an. 119. Inter principatus eius initia Herodes Agrippa Rex Iacobum Apoſtolum. Ioannis Euangeliftæ germanum fratrem morte multauit. Petro Apoſtolorum principi ad ſupplicium catenas iniecit.

iecit. at ille diuinitus Herodiana cuſtodia clapſus, altero Claudij Imperatoris anno Romam Deo ducente venit, ibique Chriſti vicario æternam poſuit ſedem. Subinde Herodes Agrippa Rex, cum pro concione verba faceret ad populum, quâ ſplendore veſtis inſolito, quâ adulatione multitudinis Deum ſuclamantis, ſupra humanum faſtigium elatus, manifeſta ira diuini Numinis, ſcæda vermium conſcitur tæbe. illuſtre non inultæ ſuperbiæ documentum. Ei Agrippa filius à Claudio ſubrogatus.

Per eadem tempora Philo Iudæus, Dionyſius Arcopagita, Dionyſius item Halicarnaſſeus, & Perſius poëta viguerunt. Deipara quoque Virgo cum rediuiuo corpore in cælum migravit, cœleſtium Regina pariter, ac patrona mortalium conſtituta.

N E R O.

A Christo nato anno LVII.

Tac. à l. 15. & 16. Suet. in Nero. Dio. apud Xyph. Nero Germanici ex filia nepos, Caligulæ auunculo magis, quàm ſuaſu ſe ſimilem præbuit. Quamdiu eodem, quo erectus erat, adminiculo, ſecundum magiſtro, ſteſit, optimus Princeps habitus;

habitibus illo sublatio in omnia probra,
Oros. l. 7. ac dedecora ruit, quippe maiestatis im-
 memor in scenam non tragædus modo,
Encl. l. 7. sed etiam citharædus prodijt. Luxus
 eius incredibilis. nullam vestem bis in-
 duit: piscabatur rete aureo: nunquam
 carrucis minus mille iter fecit, soleis
 quidem mulorum argenteis. Auiditas
 luxui par. Argumento est illa plusquam
 tyrannica vox. *Hoc agamus, ne qui quicquam habeat.* Neroniana porro crudeli-
 tas etiam proverbio celebratur. Etenim
 Agrippinam matrem, Octaviam con-
 iugem, Antoniam amitam, aliosque co-
 gnatione proximos, Senecam quoque
 præceptorem, Lucani poetæ patrum,
 ipsumque Lucanum necavit. Ad hæc
 magnam urbis partem obscuris adibus
 informem per ludum incendit, ut Troiæ
 repræsentaret incendium. Arcem à Pa-
 latio ad Exquilias immenso edificio
 occupavit. Incendij culpam, pœnam-
 que in Christianos transtulit, quos Ro-
 mæ insectatus est primus, ut Christiano-
 rum causam satis probaret insecta-
 toris improbitas. Itaque Petrum, &
 Paulum Apostolorum principes, Si-
 monis Magi interitu accensus, morte
 multavit. Nec ita multo post ipse mor-
 talibus iuxta, cœlestibusque ob im-
 manem crudelitatem iunctus, cum à
 Sena-

Senatu, Populoque Roman. ad necem
 quæreretur; in semet carnificis offi-
 cium occupavit. Obijt anno post ini-
 tium imperij XIV. tanta civium læti-
 tia, ut plebs pileata, velut servitio ex-
 emptat triumpharet. Exin ab eius Du-
 cibus de principatu disceptatum est
 armis.

*Aurel.
Victor.*

SERGIUS GALBA.

OTHO SYLVIUS.

VITELLIUS.

A Christo nato anno LXXI.

Sergius Galba Cæsar ab exercitu
 creatus, Neroni succedit. Sed ni-
 mia severitas brevis eius imperium fecit.
 Othonis insidijs mense septimo iugu-
 latur.

*Tac. l. 2
& 3.
hist.
Suet. in
Galba.*

Otho Sylvius, inuaso imperio, haud
 diuturnior eo, quem sustulerat, Cæsar
 fuit. quippe à Vitellio, qui à Germani-
 cis legionibus imperium acceperat, ad
 Cremonam leui prælio victus, volun-
 tariam mortem oppetijt mense imperij
 quarto.

*Plut. in
Galba.
Eutr. l. 7.*

Vitellius à Vespasiani Ducibus
 multo cum dedecore captus, per urbem
 raptatus

raptatur nudus. tandem iugulatus præcipitatur in Tiberim menſe principatus octauo. Vix alia ætas magis oſtendit in ſummo Orbis terrarum imperio fragilitatem felicitatis humanæ. Quatuor Imperatores Populi Rom. intra biennium per ludibrium periire.

FLAVIUS VESPASIANVS.

A Chriſto nato anno LXXII.

Suet. in Vesp. **F**lauius Vespasianus à Nerone ad pacandos Iudææ motus cum valida manu miſſus, multa Iudæorum oppida, vrbesque, quæ armis, quæ conſilio ceperat. Nerone mortuo, Imperator Oro l. 7 ab exercitu ſalutatus, bellum copiasque Zon l. 2 Tito filio tradit. Romam profectus rerum poritur, vir obſcuro quidem loco natus, ſed bellicis operibus clarus. Altero eius principatus anno, qui annus à Chriſti morte XL. fuit. Hieroſolyma à Tito eius filio capta, ac deleta eſt. Auctor eſt Iosephus ipſis ferijs Paſchatis, in ſumma hominum celebritate urbem repente obſeſſam, atque exitiali illa obſidione amplius quingenos captiuorum Iudæorum quotidie crucibus affixos ab hoſtibus, vt iam ſpatium crucibus deeſſet, corporibus cruceſ. Vndecies

decies centena millia, quæ ſame, quæ ferro abſumpta, ac demum vrbe iam capta, centum millia ſub corona vendita, & in ſeruitutem abducta. Ita Dei filio eorum, ad quos tanti patricidij contagio pertinebat ſanguine parentatum eſt. Per idem tempus Achaia, Thracia, Lycia, Samus, Rhodus, quæ regiones *Enſ. ch.* antea liberæ, aut amicis Regibus ſubiectæ erant, in ditionem Populi Rom. redactæ. coloſſus erectus in altitudinem pedum CVIII. Vespasianus porro pace parta, templum Pacis condidit, ornauitque. Amphitheatrum ab Auguſto deſtinatum inchoauit. Sed ex omnibus eius monumentis facilitas in audiendo maximè memoranda, quæ tanta fuit, vt quamuis graui ac difficili morbo implicitus, vulgò aducentes audiret cubans. Tandem aluo ad deſectionem ſoluta, conſurgens ait, *Imperatorem ſtantem mori oportere.* Exinctus eſt anno, quam imperate ceperat, X.

Ab eo Aſconius Pædianus, & Plinius ſenior in honore habiti, quorum ſerè æquales extitere. Fabius Quinctilianus à Galba Romam ex Hiſpania deductus, & Iosephus Iudeus Iudaici belli non *Hiero.* narrator ſolum, ſed etiam adiutor. Per *de ſcr.* idem tempus Silius Italicus poëta vi- *eccl.* guit,

*Euf.
hist.ec-
cl. l. 3.
Iren. l. 3*

guit. Apollonius Tyanæus Magus vnicus Romam venit, qui fideis miraculis à Philostrato nobilitatus, pro Deo coli cœptus est.

TITVS.

A Christo nato anno LXXXI.

*Suet. in
Tito.
Aurel.
Vib.
Eut. l. 7
Zon. l. 2*

Titus vltæ Christi necis titulo inclytus in optimis Imperatoribus numeratur. Amphitheatrum vel hereditarium monumentum perfecit, dicauitque. Præcipuè facilitas eius, ac liberalitas commendantur. Nihil cuiquam, quod concedi fas esset, abnebat; negans oportere quemquam à Principe tristem discedere. Cum verò aliquando inter cenam cum diem beneficio vacuum abijisse meminisset; conuersus ad amicos, *Hunc, inquit, diem sodales perdidisti* Ad eò vitam Principibus ad bene de mortalibus merendum datam putabat. Proinde vsque eò charus summis æquè, atque infimis fuit, vt humani generis delicta diceretur. Sed breuitas tantum bonum illustrius fecit. Anno principatus III. decessit, miro sui desiderio omnibus relicto.

*Pli. in
vior. ep.
ad Tac.* Eo imperante exortum Vesuij montis incendium, cuius cinis assatum effusus

fus Plinium seniore, improvidum nouæ rei spectatorem obruit, vrbesque duas Herculanium, & Pompeios pamicibus oppressit.

DOMITIANVS.

A Christo nato anno LXXXIV.

Domitianus Titi frater imperator *Suet. in* variis virtutibus, vitijque. ad *Domit.* extremum Neroni similior, quàm Tito *Dio.* fuit. Inter principatus rudimenta parum memor maiestatis, sepositum *Xyph.* Quotidie habebat tempus, quo muscas *Aur.* captans, stylo cõfigeret. Ceterum fra- *Victor.* ternæ laudis æmulator popularem se, *Eutr. l. 8.* & iustitiæ tenacem præbuit. Spectacula assiduè sumptuosa dedit siue in Circo Maximo, siue in Amphitheatro, vbi etiam certamen nauale commisit. Edidit quoque nauales pugnas iustarum pœne classium, effoso, & circumducto circa Tiberim lacu, vbi & Naumachiam fecit. Verum in ludos effusus, bella parum prosperè gessit. De Dacis tamen, Causique duplicem egie triumphum, magnis vtrumque emptum cladibus Magistratus vrbanos, & prouinciarum Praefides adeo in officio continuit, vt neque modestiores vnquam,

vnquam, neque iustiores extiterint. Calumniatores maximis repressit pœnis; ferebaturque eius vox, *Princeps delatores non castigans irritat*. Probrosus feminis lecticæ vsum, & capiendi legata ius ademit. Senatorem, qui saltandi studio teneretur, Senatu mouit. Martialem assentatorem verius, quàm Poëtam in delicijs habuit. cuius æquales Statius, & Iuuenalis fuere. Ad vltimum humano fastigio non contentus ruit. Primus Imperatorum Dominum se, Deumque appellari iussit. Inde in rabiem, crudelitatemque versus tum Senatorum complures leuissimis de causis interemit, tum Christianum nomen afflixit. Qua tempestate Ioannes Euangelista in Pathmon insulam relegatus. Cletus & Anacletus Rom. Pontifices pro religione extincti. At Cæsar XV. principatus anno à suis interemptus, etiam humanis caruit honoribus, qui arrogauerat diuinos.

NERVA COCCÆIVS.

A Christo nato anno XCIX.

Dio
apud
Xyph.
Anrel.

Nerva Cocceius affecta iam ætate à Domitiani interfectoribus delatum accepit imperium, Bonus, sed brevis

brevis Imperator extitit. Actis Domitiani rescissis, adempta per iniuriam bona restituit. Tanta porro eius ab integritate vitæ fiducia, palam vt dictitaret ita se imperasse, vt abrogato imperio, privatam securus vitam esset aduusus. Extinctus est altero anno, quàm ad principatus fastigium ascenderat, nulla re memorabilior, quàm quòd Traianum adoptione ad imperium adsciuit, virum non alienum modo sed etiam alienigenam ob eximiam virtutem proximis præferens.

VLPIVS TRAIANVS.

A Christo nato anno C.

Vlpivs Traianus natus in Hispania ipso anno à Virginis partu centesimo est adeptus imperium. quod ita gessit, vt omnibus propè Romanis Imperatoribus præferatur. Itæ potens adeo vt numquam ab ea vinceretur. Militaris disciplinæ custos comiter seuerus. benignitate in milites singulari. Cùm fasciæ ad obliganda militum vulnera desissent, ne subuculæ quidem suæ parcebat. Pedibus plerumque præibat exercitum, vt pedites alacrius sequerentur. Itaque miles Imperatori non desuit. Daciam

Victor.
Entr. l.
8.

Dio.
apud
Xyph.
Anr.
Victor.
Entr. l.
8.

subegit, Armeniam recepit de Parthis: Persidem, Seleuciam, Babyloniam, maximamque Asiæ partem Rom. adiunxit imperio. Exin ad Indiæ fines progressus tres novas in itinere provincias fecit, Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam. His Arabiam adiecit. Et bellicam gloriam vrbis artibus vicit, comitate, moderatione, liberalitate inter omnes eminens. Omniñd, vt ipse dicere solitus erat, talem se præbebat Imperatorem priuatis, qualem erga se esse Imperatorem priuatus optasset. Doctorum hominum consuetudine delectabatur. Cornelium Tacitum, L. Florum, Solinum, & scilicet Plinium iuniorem complexus est: à quo de Christianorum moribus edoctus, conquiri eos vetuit, puniri iussit oblatos. Tandem ingens rerum gestarum fama ad urbem remigrans apud Seleuciam Isauriæ alui profluuio extinguitur. Imperium obtinuit annos XX. Vni ex omnibus & triumphus mortuo & sepulchrum intra urbem datum. Eius cineres Romam triumphali pompa inuecti, & in foro Traiano conditi. columna ingens pedum CXL. in altitudinem eminens monumento est. egregium sanè, nec altitudine magis quam cælis rebus à Traiano gestis viscendum opus.

Hoc

Hoc imperante Clemens Rom. Pontifex pro Christi fide mortem oppetiit. Lucianus deserto Christo, factus est athens. Ignatius, Antiochenus Episcopus pro religione discerptus à leonibus, sub cuius necem Antiochia horribili terræmotu corruit cum ingenti ciuium, asecularumque Imperatoris clade, ipso tantæ ruinæ spectatore Traiano, qui ægrè periculum euasit.

ÆLIVS TRAIANVS.

A Christo nato anno CXX.

Ælius Adrianus in Hispania quodque natus, Traiani propinquus, *apud Xypho. Visior. Casa. Eutr. l. 8. Lampr. Zon. l. 2.* vir fuit litteris, bonisque artibus, maxime verò mathematicis eruditus: idemque doctorum hominum irrisor pariter, fautorque. Plutarchum familiarem, Suetonium ab epistolis habuit. Comis in amicos adeo, vt & inuiseret agrotantes, & conuiuas supra se iuberet accumbere. Ægrè patiebatur à se quiquam peti, obuia benignitate preces antevertere gestiens. Admoneri se etiam ab infimæ sortis hominibus æquo ferebat animo. Obuia mulier cum eum rogaret, vt se audiret: neganti Cæsari, sibi vacare, succlamauit, *Noli igitur regnare. ea vox*

ita Principem mouit, vt eam aniculam audiret statim, sedulôque. Pacis avidus tres provincias, quas in Asia Traianus Roman. imperio adiecerat, dimisit. Bellum nullum mouit, & motum ab alijs extemplo composuit. Romanum orbem ferme pedibus obiit, arces muniens, & populorum commodis seruiens. Patriam tamen, quamuis multis auctam muneribus, numquam reuisit. In solos Iudæos arma cepit, quos tota Palæstina rebelantes, maximis obtinuit cladibus. Hic Ensl. 4. Iosolymam ab se instauratam suo nomine Æliam appellauit. Caluarix montem mœnibus includit, Iudæis non modò accessu vrbs, sed etiam prospectu prohibitis. Christianæ rei illum fauisse credas, nisi Christianorum complures extremo supplicio affecisset. Ad vltimum graui, diutinoque implicitus morbo, expertus est, quam miserum esset, cupientem mori non posse. Tandem moriens tritum illud Græcorum prouerbium vsurpauit, *Multi medici Regem perdiderunt*. Imperitauit annos XX. sepultus prope Tiberim; & sepulchro ab Antonio adoptiuo filio, qui ex eo Pius appellatus est, moles imposita, quæ Adriani dicitur.

Platina,

Per id tempus Pausanias, & Pompcius Trogus historici florere. Sabina Romana,

mana, Symphorosa Tiburtina cum filijs septem, Faustinus, & Iouita Brixiani pro religione cœsi. Alexander Roman. Pontifex Iustralem induxit aquam. Carpo- crates Gnosticorum (hi Epicureis ipsis nequiores erant) auctor, & Prodicus Adamitarum parens extiterunt, quorum probra, ac dedecora Christianum nomen traduxere.

M. ANTONIVS PIVS.

A Christo nato anno CXL.

M. Antonius Pius ab Adriano adoptatus, alter Numa, imperium pace refouere, quàm bello proferre maluit. Æquissimos viros ad Reip. administrationem diligebat, bonis honorem habens, improbos sine acerbitate castigans. Quæ res illi Pij cognomen, quod ei pietas in Adrianum patrem & ægrum, & mortuum fecerat, adfirmavit. Amicis Regibus venerabilem magis se præbebat, quam formidabilem. Ergo iustitiæ eius fama Bactrianos, Hyrcanos, Indos aliasque barbaras nationes compulit, vt depositis armis, eum arbitrum sumerent. Huius illa vox Imperatore digna, *Malo vnum ciuem seruare, quàm mille hostes perdere*. Huic

Dio.
apud
Xyph.
Iul.
Capit.
Vitt.
Ent. l. 8

G. 3 Iusti-

Euf. l. 4

Iustinus Philosophus Christianorum Apologiam scripsit. Itaque Pius siue huius oratione motus, seu magnis quibusdam Rom. Imperij cladibus, legem tulit, ut si quis hoc solo nomine, quod Christianus esset, postularetur, in accusatorem supplicium verteretur. Rei Romanæ Imperium tenuit annos XXIII. Quo regnante Telephorus Pontifex Quadragenarij ieiunij morem, ab Apostolis introductum, lege sanxit. Hyginus item Pontifex, is qui sacrosancto Paschati Dominicum sanxerat diem, mortem pro Christo (enimvero ne Pio quidem Augusto satis tuta fuit ab improbis Christiana Religio) appetijt.

Platina.

Eadem ætas ingeniorum ferax Iustinum compilatorem verius, quàm historicum, L. Apuleium Magum pariter, ac Philosophum, Ptolemeum Astrologum, A. Gellium Grammaticum, Galenum Medicum fudit.

M. AV-

M. AVRELIVS ANTONINVS
VERVS.

LVCIVS VERVS.

A Christo nato anno CLXIII.

M. Aurelius Antoninus Verus cognomento Philosophus, à puero disciplinæ stoicæ deditus, numquam vultum gaudio, aut mœrore mutasse dicitur, nullamque ad insolentiam imperij fastigio extulisse sese. A Pio adoptatus L. Verum fratrem in societatem adsevit imperij. rarum ad posteros moderationis exemplum. Et concordibus quidem imperarunt animis, & communibus consilijs Parthicum bellum prospere gesserunt. Ceterum Lucius triumphum de Parthis acto, subita apoplexia extinguitur anno principatus XI. Marcus porro fratre, & collega amisso, Marcomannicum bellum, Vandalis, Sarmatis, Suevis, alijsque barbaris nationibus perdomitis, feliciter confecit. Quo bello Romanis copijs siti enectis, Christianæ legionis pietas salutem, & victoriam peperit. Quippe Christianarum cohortum preces, coactis repente nubibus, imbrem

Dio.
apud
Xyph.
Iul.
Capit.
Victor.
Eutr. l. 8.
Hero.
l. 1.

Euseb.
hist. ec.
cl. l. 5.
Dio. apud
Xyph.
Tertul.
Apol.

luis fulmina in hostes excussere Ex quo legioni Fulminatrici nomen inditum. Ergo Philosophus Imperator Christianorum beneficio de hostibus triumphavit. Ad eius belli sumptus exhausto aërio, ne cuiquam gravis foret, instrumentum omne imperatorij cultus vendidit, idque parva victoria ex manubijs redemit. Ad ultimum anno post susceptum imperium 18. decessit, ingenti vel rerum gestarum, vel moderationis, ac sapientia fama, dicas comprobata ab eo vocem illam Platonis: *Tunc demum beatas fore Resp. si aut Philosophi revereantur, aut Reges philosopharentur.* Extat Romæ propter viam latam Antoniana columna Traianæ æmula, Antonini huius monumentum.

Philosophia non aliàs magis Romæ, quàm Philosopho imperante floruit. Præter alios plures Epictetus, & Alexander Aphrodisiensis, Philosophi floruerunt. Quorum æquales Iulius Pollux, Aphthonius, Philostratus, Egeſippus, Appianus Alexandrinus, Athenæus, Macrobius numerantur.

Verum dum litteris, armisque Romana res floret moderatione, ac sapientia Principis; Christiana res Prætorum improbitate non leuiter obtrita est. quippe multi Christianorum greges

*Euseb.
hist. eccl.
l. 4.*

ges tum alibi, tum maximè in Gallia mactati. Romæ vero Iustinus ex Philosopho Christianus cum alteram Senatui, ac Caesaribus Christianorum Apologiam tradidisset; martyrij palmam, defensæ Religionis præmium tulit. Pius, Anicetus, Soter Rom Pontifices (quorum postremus instituto de consecrandis à Sacerdote nuptijs memorabilis) pro Christo interfecit. Felicitas Romana, illustis illa septem filiorum martyrum mater, pro eodem interempta. Polycarpus, Smyrnenſis Episcopus, carnificis ferro transfixus, quod eius sanctitati flamma parcebat. Sed læta tristibus intermista. Eleutherius Pontifex certis hominibus Lucij regis rogatu in Britanniam missis, Regem ipsum, bonamque populi partem ad Christi aggregavit fidem.

COMMODOVS.

A Christo nato anno CLXXXII.

Commodus Philosopho genitus, non dum matura imperio ætate, imperare occæpit. Itaque ab assentatoribus corruptus Domitiano extitit similior, quam patri, libidine, sæuitia, ac præcipuè leuitate insignis. Cognomen,

*Bed. l. 1.
histo.
eccl.*

Dio. apud

Xyph.

Aurel.

Vict.

Her. l. 2.

Lampr.

Eut. l. 8.

mina, Zon. l. 2.

mina, ac titulos coaceruans subinde mutabat. Depugnabat in Amphitheatro cum gladiatoribus, bestiisque. Et sui principatus seculum aureum appellari iussit, adeo stultitiæ faucebat suæ. Porro simulachra Herculis habitu, sibi poni voluit. Colosso qui Romanis venerabilis erat, Solis imaginem gerens, capite dempto, suam effigiem indidit. Tandem igitur ob crudeles, & indignos Augusto mores, suis iniussus æquè infestusque strangulatur anno principatus XII. Qua tempestate templum Pacis à Vespasiano conditum (iacertum quo casu) deflagrauit. Irenæus Lugdunensis Episcopus itemque Dio Cassius, historicus haud ignobilis extitere.

ÆLIUS PERTINAX.

A Christo nato anno CXCIV.

Dio. apud Xyph. Hero. l. 2. Spar. Vist. r. Eut. l. 8. Zon. l. 2.
Ælius Pertinax ex eo cognomen traxit, quod mandatum ex SC. imperium accepit inuitus, & modestia, qua imperium acceperat, imperantem secuta est. Nec uxorem Augustam, nec filium Cæsarem ab Senatu appellari est passus. Cæterum dum agræ ciuitatis morbos, qui consilio egebant, & tempore, simul cunctos curare aggreditur, incurrit,

currit, ut sit, in odia multorum. Ergo inter initia principatus, Iuliani Iurisperiti fraude, à Prætorianis militibus obtruncatur, haud leue documentum, quanto tutius sit detrectare, quam accipere imperium.

IULIANVS DIDIVS.

A Christo nato anno eodem CXCIV.

Iulianus Didius principatum malè partum malè perdidit. Quinto mense, Senatus abrogatum illi imperium Septimio Seuero detulit. Cuius iussu Didius occiditur, hoc tantum adeptus, ut ingenio celebris, tyrannide infamis moreretur.

SEPTIMIUS SEVERVS.

A Christo nato anno CXCVI.

Spart. Her. l. 3. Dio. apud Xyph. Vist.
Septimius Seuerus oriundus ex Africa Imperij Roman. olim æmula, in Ælij Pertinacis gratiam, cuius ultor fuerat, Pertinax dici voluit. Prudens maxime armis, felixque adeo, ut nullo congressu non discesserit victor. Arabas interiores, Adiabenes,

aliosque barbaros debellauit, deque his triumphum egit. Extat triumphi monumentum, *Fornix Triumphalis*, Romæ in cliuo Capitolino. Dein bellum in Britanniam perduxit. Ibi Seuerus cum pedibus æger belli cursum moraretur, cumque Bassanum ab se genitum, Cæsarem ab exercitu salutatum intellexisset: extemplo lectica deferri se in tribunal, simulque nouum Cæsarem cum Tribunis, & Centurionibus citari iubet, quibus Augusti maiestate perterritis, veniamque poscentibus, *Sentitissus*, inquit Seuerus, *caput imperare non pedes*. Britanniae prouincijs receptis, aduersus finitimorum hostium incursionem, vallum ingens perpetua fossa, castellisque communium per CCC. ferè millia passuum (quàm lata est insula) memorabili opere perduxit. Ad ultimum cum sentiret adesse supremam horam, velut testis idem & contemptor humanæ felicitatis exclamasse fertur, *Cuncta fui, sed nihil prodest*. Decessit Eboraci anno imperij sui XLII. anceps fama. Quippe idem & rerum gestarum gloria inclytus, & illustrium virorum cæde infamis fuit. Itaque illud vulgo iactatum, *Seuerum aut numquam nasci oportuisse, aut numquam mori*.

Haud alia ætas Iurisperitorum fecundior

Bedal. hist. æsch.

Aurel. Vict.

enndior. Papinianum, Cassium, Vlpianum, Paulum, compluresque alios præter Iulianum Cæsarem effudit. Per idem tempus Ammonius Philosophus, Clemens Alexandrinus magister Origenis, & Tertullianus Afer libris editis, Victor Roman. Pontifex decreto de Paschate post XIV. Lunam celebrando, illustres fuisse.

ANTONINVS CARACALLA.

A Christo nato anno CCXIII.

Antoninus Caracalla magicis artibus additus, bonas contempsit artes. Ergo asperior Severo patre, Senatorem principes fortunis exiit, vitæque. Inde Geta fratre consorte imperij, in sinu matris occiso, documentum dedit, quàm infida sit regni societas. Idem Alexandri Magni admirator nihil eius, nisi ceruicem in laeuum humerum inflexam amulabatur. Ira adeo impotens, vt Alexandrinorum dicacitatem ingenti eorum strage vindicaret. Itaque omnibus inuisus à domesticis obtruncatur, sex annis imperio potius, in quibus nihil pœne memoria dignum fecit præter Thermas quæ Antoninianæ vocantur.

Hero. l. Spart. Aurel. Vict. Dio. apud Xyph. Eut. l. 2 Spart.

Eadem

Eadem tempestate Zephyrinus Pontifex decreto de anniuersaria sacrosanctæ Eucharistiæ communione circa festas Paschatis, Christianam pietatem accendit.

M. AVRELIVS ANTONINVS

HELIOGABALVS.

A Christo nato anno CCXX.

*Her. l. 9
Spart.
Dio.
apud
Xyph.
Aurel.
Vitt.
Lampr.
Ent. l. 8*

M Aurelius Antoninus Heliogabalus, Macrino cum Diadumeno filio interfectis, imperium inuasit. Caracalla se genitum ferebat. Nihil illi corruptius. Accurata facie cum muliebri stola mores quoque muliebres sumpsit. & homo effeminatus, femina quia fieri non poterat, haberi volebat. Omnino Affyriorum Regibus quàm Romanis Augustis similior. Itaque illi haud ex vano Sardanapali cognomen factum. At populus Rom non diu tantum dedecus tulit. Quarto Imperij anno per tumultum militatē interfectus, & per vias, cloacasque in Tiberim raptatus purgamentum ac sex Populi Rom.

ALE

ALEXANDER SEVERVS.

A Christo nato anno CCXXIV.

Alexander Seuerus Mammææ filius, etsi Heliogabali consobrinus, ac puer imperitare occæpit: optimis tamen Principibus æquatus est omnigenere virtutum tantum vel rara eius indoles, vel materna institutio valuit. Mirus in eo & litterarum amor, & litteratorum, quorum calamos veteri præse ferebat, ne quid suo nomini labis adspargerent. Egregia in militari disciplina tum seueritas, tum comitas. Summa in iure dicendo diligentia. Iuris consultissimos viros in consilium adhibebat, ex quo numero Papiniani discipuli, Vlpianus & Paulus fuerunt. Idem adulatorum irrisor simplicitem etiam in salutationibus, titulisque adamabat. Dominum se appellari, aut positis genibus adorari vetuit. Christum in Deorum numero reponere frustra conatus, in lathario suo coluit. Illam vocem, *quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris*, adeo amplexatus est, ut & in regia, & in publicis operibus inscribi iussit, eandemque in vindicandis iniurijs identidem vsurparit. Cohortem imperatoriam securarum, cuncta.

*Her. l. 6
Lampr.
Ent. l. 9
Zon. l. 2
Eus. l. 6*

Lampr.

eunuchorum, desidioforum missione purgatam habuit. Præcipuum eius odium in iudices iniquos, ac sordidos, fertur intentum, paratumque digitum habuisse, ut ei, si quem istiusmodi iudicem ita clausus esset, oculum erueret. Tarinum affecit suum, qui fauorem Principis venderat, fumo, quem è stipula, lignisque humidis fieri iusserat, necauit, clamante præcone, *Fumo punitur, qui fumum vendidit*. Prætoribus in prouincias proficiscentibus, prisco more repetito, necessarium instrumentum præbebat ex publico, ne populis oneri, ac sumptui forent. Magistratus nullos venales esse voluit, dictitans fieri non posse, quin vendat, qui emerit; nec posse à Principe animaduerti in eum, qui vendat, quod emerit. Nec domi fuit, quam militiæ clarior. Insignem de Persis victoriam retulit, ac versis in Germaniam armis, per seditionem Gallicarum legionum disciplinam aspernantium necatur anno post initum principatum XIII. Cæsa est cum filio Mammæa mater celebris mulier, & ab Origene de Christianis rebus edocta.

Haud tamen Christianæ res Alexandro imperante usquequaque late. Christianorum non pauci pro religione interempti, inter quos insigne Romano-

rum Pontificum par, Callistus, & Urbanus. ille confirmatione ieiunij, quod quater in anno Apostolorum traditione celebrabatur: hic decreto de bonis ecclesiasticis in pios vsus conferendis, memorabilis. Eadem tempestate Iulius Africanus historicus, & Censorinus viuere.

MAXIMINVS.

A Christo nato anno CCXXXVII.

Maximinus genere Trax, vasta *Hero. l. 7 & 8* corporis mole, ac præualido robore insignis, obtruncato Alexandro, *Capit. Eut. l. 9 Zon. l. 2* primus sine Senatus auctoritate inuasit imperium, quod scelere quaesitum, scilicet vitia tueri statuit; perinde quasi vis, molesque inusitata corporis (ut credebatur) eum faceret immortalem. Ne ignobilitas maiestati officeret, generis sui conscios, ac nobilitatem delere instituit tandem promiscuè in omnes, maxime in Christianos sauire cœpit. Itaque à Senatu hostis Reipub. iudicatus. Aduersus eum Maximus Pupienus, Clodiusque Balbinus Augusti, Gordianus Cæsar creati. Ipse ad Aquileiam à suis interemptus, nondum triennio tyrannidis suæ exacto. Eius caput per Italianam

Italiam circumlatum, & Romæ pilo infixum, spectaculo, documentoque fuit, quid timendum sit Principi, qui ob crudelitatem timeri velit. Subinde Pupieno, & Balbino per consternationem militum occisis, ad Gordianum summa re-
rum peruenit.

Maximino imperate, tum multi Christianorum iugulati greges, tum præcipue Pontianus Pontifex primum deportatus in Sardiniam, mox pro religione occubuit. Anterus item Pontifex, qui res Martyrum impensius conscribi iusserat, martyrio affectus.

GORDIANVS.

A Christo nato anno CCXLI.

Capit. 1. 9. 1. 2. 1. 6. Gordianus patre, & auctore Imperatoribus clarus, nondum maturus imperio, imperare cepit, egregia puer indole, & omnibus corporis, animique dotibus præditus. Ceterum inter primum imperij rudimentum ab assentatoribus deceptus, multa in magistratibus, muneribusque mandandis fecit, quæ deinde facta nollit. Misitheus socer non tam genere, quam virtute inelytus ei salutis fuit. Ab hoc igitur de omnibus rebus odoctus exclamauit, *Miserum esse Principem*

capem apud quem vera fideantur. Inde quamdiu socer vixit, eius consilio innixus præclare sterit. Gothos, Sarmatas, Germanosque Thraciam incurstantes acie deleuit. Deuictus Persis, Antiochiam, Carras, Nisibim recepit. Socero subinde vita functo, ipse à Philippo, quem in soceri locum substituerat, extinguitur anno imperij V.

PHILIPPI PATER ET FILIUS.

A Christo nato anno CCXLVI.

Philippi Pater, & Filius genere Arabes, Gordiano interfecto, imperioque occupato, millesimum ab Urbe condita annum, ingenti ludorum apparatu celebrarunt. Multi auctores sunt, hos primos Romanorum Imperatorum Christianis initiatos sacris. Ceterum Philippi VI. ferme anno Decij dolo necati, principatum scelere partum pari scelere amiserunt.

Oros. l. 6. Eut. l. 9. Zon. l. 2.

DECIUS.

DECIVS.

A Christo nato anno CCLIII.

Oro. l. 6 **D**ecius ex inferiore Paannonia Augustus ab exercitu appellatus, Christianum cruorem sitiens, quem in Philippis gustauerat, ingentem piorum edidit stragem. Ergo altero principatus anno, clade à Gothis accepta, fugientem obuia palus hausit. Eodem tempore Porphyrius Plotini discipulus, & Herodianus historicus extitere.

GALLVS.

VOLVSIANVS.

A Christo nato anno CCLIV.

Trebel. Eut. l. 9 Orof. l. 6. **G**allus, & Volusianus eius filius, in Mœsiam ad Æmilianum res novas molientem profecti, vix circumacto biennio, à militibus, à quibus imperium acceperant, exitium habuerunt.

ÆMI-

ÆMILIANVS.

ÆMilianus genere Maurus (ne qua barbaries Rom Imperij expers foret) intra mensem tertium cum principatu vitam amisit. Tanti ei brevis imperij vsura stetit.

VALERIANVS.

GALLIENVS.

A Christo nato anno CCLVI.

Valerianus, Augustus ab Senatu appellatus, cum Gallieno filio, imperium gessit insigni Christianorum clade, 6. quæ tum alijs plurimis peperit martyrij decus, tum maximè Cypriano Episcopo Carthaginienfi, & Xysto II. Pontifici, qui Laurentium etiam Diaconum ad idem mortis genus accendit exemplo suo. Itaque Pater VII. anno sensit ultorem Deum. Bello Persico à Sapore Persarum Rege victus captusque miserabili servitute consenuit. Quippe Rex barbarus nimia fortuna vecors, equum consensurus Valeriani Augusti dorso utebatur pro scabello. Adeo nulla maiestas est ab ultimo etiam ludibrio tuta.

Gal;

Trebel.
Entr.
Zonib.

Gallienus porro paterno doctus exemplo, pacem otiumque Christianis reddidit. Patris tamen non prius minor fuit, quam fama mortuum tulit. Illum tum demum in Deos retulit, quem infra homines esse sustinuerat. Ceterum in luxuriam effusus, Ducibus cupidis rerum nouarum, barbarisque nationibus audaciam fecit. Et vis vndique coorta Romanum concussit imperium. Illyricum, Ægyptum, Africam Tyranni occupant. Germani in Hispaniam, Alemanni exhaustis Gallijs, in Italiam irrumpunt. Dacia, quam Traianus ultra Danubium adiecerat, in perpetuum amissa. Græcia, Macedonia, Pontus, Asia à Gothis: Pannonia à Sarmatis, Quadisque populata. Mesopotamia à Parthis subacta, Syria tentata. Sedente Imperatore, priuati homines imperatoria munera obierunt. Posthumius in Gallijs purpura sumpta, afflictas provincias recreauit. Odenatus, defensa Syria, Mesopotamia recepta, tutatus est orientem. Capros præterea Persarum Satrapas Gallieno Augusto exprobrandæ ignauie gratia misit. Ac desiderem illum de captiuis alienis triumphare non puduit. Tandem fama Tyrannorum qui varijs locis XXX. exorti erant. Gallienum luxu sopitum excitauit.

uit. Igitur Aureolum tyrannum bello persequens eiusdem dolo ad Mediolanum interficitur. Imperauit omnino annos XV.

CLAVDIUS II.

A Christo nato anno CCLXI.

Claudius II. ab Senatu appellatus *Trebel.*
Augustus, virtute ac rebus gestis *Entr. l. 9*
tantum nomen impleuit. In Senatu Bar- *Oro. l. 8*
baros prius, quam Tyrannos opprimen- *Zon. l. 2*
dos censuit: illos enim Reip. hostes esse, hos principis. Itaque Gothos Illyricum, Macedoniamque vastantes ingenti clade prostrauit. Cæsa dicuntur pluribus prælijs Gothorum millia CCCXX. duo millia nauium merse. Perdomitis Barbaris, Aureolum, aliosque Tyrannos pari virtute, ac felicitate sustulit. Ceterum intra alterum principatus annum morbo decessit.

AVRELIANVS.

A Christo nato anno CCLXXVIII.

Avrelianus è Dacia, siue Moesia *Vopis.*
oriundus, deuictis acie Gothis, *Oros. l. 6*
apud Placentiam, apud Fanum, apud 6.
Tici,

Eut. l. 9
Zon. l. 2.

Ticinum, ter tribus prælijs seruauit Italiam. Barbaris domitis, in Tyrannos arma vertit. Tetricum in Gallia ad deditionem compulit. Zenobiam virilis animi feminam, quæ Odenato viro suo interfecto, Orientem occuparat, victam duxit in triumpho. Urbem, campo Martio incluso, laxioribus validioribusque mœnibus sepfit. Ceterum belli decora & insignia nimius pacis luxus, & crudelitas deformarunt. Igitur Christianorum cæde imbutus, V. principatus anno, serui sui fraude occiditur ab amicis. Eodem tempore Gregorius Thaumaturgus, & Dionysius Alexandrinus Episcopus clari fuerunt.

TACITVS.

A Christo nato anno CCLXXVIII.

Vopif.
Orof. l. 6.
Eut. l. 9
Zon. l. 2

TAcitus Imperator ab Senatu appellatus, nulla re magis quàm moderatione memorandus fuit. Togis, & tunicis iisdem Augustus utebatur, quibus priuatus, Gemmas, aurum, & clauatas vestes interdixit vxori. Filios, fratremque in societatem imperij assumere noluit, rarus ingentem esse gloriam Principis Rempub. magis amare quàm suos, Obijt exacto sexto imperij mense.

FLO-

FLORIANVS.

FLorianus germanus Taciti frater nullo Senatus arbitrio, sed hereditario quasi iure sibi debitum inuasit imperium. Ei Probi metus voluntaria morte, imperium fraterno breuius fecit.

Vopif.
Orof.
Eutro.
Zon. ib.

PROBVS.

A Christo nato anno CCLXXIX.

PRobus belli pacisque artibus longe clarissimus, adeo probatus est omnibus, vt ex humili genere (Dalmatico quippe sanguine, & agresti patre genitus) ad Imperij Rom. fastigium ascenderit. Delatum ab exercitu principatum inuitus accepit, ac subinde clamitans, *Nec mihi, nec vobis expedit milites, ego enim vobis blandiri non queo.* Gallias à Germanis, Illyricum à Sarmatis recepit. Thraciam, Gothis qua domitis, quæ in fidem acceptis, Asiam, Persiarum Rege ad pacem petendam compulso, pacauit. Itaque non dubitauit affirmare, breui opus non fore militibus, pacato Orbe terrarum. Ceterum debellatus hostibus, ipse à militibus disciplinam in pace non ferentibus interficitur, anno circiter VI.

H

docu-

documentum quàm difficile sit Duci,
probi nomen, & vitam rueri.

CARVS.

NUMERIANVS.

CARINVS.

A Christo nato anno CCLXXXV.

*Vopif.
Oros. l.
6.
Eut. l. 9
Zon. l. 2*

Carus Romæ natus ex parentibus Il-
lyricis, charus Imperator fuit. com-
mendator ad posteros futurus, nisi Cari-
num filium imperij socium adscivisset, et
enim dum ceptam a Probo in Persas ex-
peditionem prosequitur. Carinus in Oc-
cidente imperat. Carus igitur bello Per-
fico fufis hostibus, Seleuciam, Mesopo-
tamiæque vniuersam recepit sed castris
ad Tigrim positis, ictus fulmine deſta-
grauit anno imperij II. Caro in Oriente
extincto, cepellunt imperium Cafares
filij duo. Carinus, & Numerianus.

Numerianus bonæ indolis adoleſcens
in Oriente, vbi cum patre in expedi-
tione agebat, imperium init. Sed pater-
ni obitus mœrore ægotans paulo poſt
Apri ſoceri regnare cupientis occiditur
dolo. Re comperta, ab exercitu Dio-
cletianus Imperator appellatur.

Carinus

Carinus interim imperium in Occi-
dente, viuo patre inchoatum, perſequi-
tur, ſauitia, & libidine inſignis, Illyri-
cum, Galliam, Italiam ſuis flagitijs, ac
ſcelentibus polluit, vt Carus eius pater,
filij probra audiens exclamaret. *Non eſt
meus.* Ergo Carinus Tribuni ſui manu,
cuius coniugem contrectarat, interſe-
ctus meritam pœnam habuit anno prin-
cipatus III.

DIOCLETIANVS.

MAXIMIANVS.

A Christo nato anno CCLXXXVII.

Diocletianus Dalmata, Imperator
appellatus ab exercitu, ſuperbia
& ſauitia nobilis fuit. Quippe à rebus
ſecundis tumens veſtes, calceolque au-
ro, gemmis, margaritis adornauit. Inde
ſupra humanum faſtigium elatus diui-
nos ſibi honores haberi iubet. Chriſtia-
nis toto terrarum Orbe internecinum
bellum indicit. Non alia grauior pro-
cella in Chriſtianum nomen incubuit,
vt appareret vltimos inferni Tyranni
eſſe conatus. Ea tempeſtate Caius Rom.
Pontifex, decreto de ſeptem Ordinibus,
quibus veluti gradibus ad Epiſcopatum

*Euf. l. 8
Eut. l. 9
Zon. l. 2
Oros.
l. 7.*

H 2

aſcen-

Nicep.
l. 7. c. 6.

ascenditur nobilis : Marcellinus item Pontifex, religionis, quam per merum deseruerat, acerrimus assertor, pro Christo interempti. Eadem tempestate Marcus, & Marcellianus fratres Rom. nobiles, Cosmas, & Damianus germani quoque fratres, Antimus Nicomedie Episcopus, Euthymius, Vincentius, Sebastianus, Agnes, Lucia, alique innumerales martyrij palmam adepti. Eadem temporis procella Christianorum militum, Thebæorum legio eadem pro Christo perpeffa, ac tantus tandem fuit Martyrum numerus, ut vna natali Christi nocte permulta Christianorum milia fuerint vno in templo concremata. Ceterum Diocletianus hoc vno moderatus est habitus, quod multis subinde provincijs rebellantibus, Maximianum Herculeum collegam imperij, Constantium Chlorum, & Galerium Maximianum, Cæsares fecit.

Maximianus igitur Hercules Occidentem præpositus, moribus Gallie sedatis, Africam quoque pacavit. Et Galerius aduersus Persas, & Constantius aduersus Alemannos rem bene gesserunt. Ipse autem Diocletianus Archileo tyranno debellato, Alexandriam recepit. Romam inde regressus de Persis cum Maximiano Herculeo collega triumphauit.

phauit. In triumpho Narses Persarum Rex ductus cum coniugibus, liberisque. Memorabilis deinde res traditur. Diocletianus XX. principatus anno, siue curarum tædio, seu potius rei Christianæ successu, pariter cum collega imperium deposuit. Sed non aequè vterque tenax propositi fuit Maximianus, mutato consilio, haud ita multo post principatum reperens, Constantini Augusti iussu, cui insidiabatur, Massiliæ occiditur. At Diocletianus Salonis in vrbe Dalmatiae hortorum culturæ addictus hæsit. Et quamuis à Maximiano Herculeo ad recuperandum imperium sollicitaretur: numquam tamen à quieta illa vita abduci potuit, rus imperio præferendum ratus. Ceterum cum argueretur fauisse Maxentio Maximiani Herculei filio: X. restitutionis anno, minacibus Constantini Augusti litteris territus, veneno hausto, subduxit se inter mortalia, immortales apud inferos pœnas superis daturus.

Eadem ætas non Martyrum tantum, sed historicorum quoque secunda fuit. Iulius Capitolinus, Aelius Lampridius, Flavius Vopiscus, Pollio Trebellius Romæ floruerunt.

H. 3

FLA.

FLAVIUS CONSTANTIVS.

CHLORVS.

GALERIVS MAXIMIANVS.

Eusl. 9. **F**lavius Constantius inter hæc Occi-
Eusl. 8. dentis, Galerius Maximianus Orien-
Ep. 9. tis imperium tenuere: dispari ingenio,
Zon. l. 2. euentuque. Galerius quippe homo sæ-
Oros. nus, ac truculentus toto Oriente, maxi-
l. 2. me verò Alexandriæ in Christianos est
 debacchatus. Itaque fædo, atrociq[ue]
 morbo consumptus, genitalibus putre-
 scentibus moritur, diuinam expertus
 iram.

Ent. l. 1. Exinde Licinius, & Maximinus Gale-
10. rij Maximiani ex sorore nepos, ab eo-
Zosim. dem, antequam moreretur, Galerio crea-
l. 2. hist. ti Cæsares, in Oriente imperarunt. In-
 ter quos hæud diuturna pax. Maximinus
 crudelitate in Christianos, auunculo si-
 milis, prælio à Licinio victus, eodema,
 quo auunculis morbo periit sub initia
 imperij Constantini. Sunt qui velint ab
 hoc Catharinam virginem Alexandri-
 nam ob Christi cultum interemptam,
 quod propius vero videtur, quam quod
 fama tenet à Maxentio interfectam, sa-
 tis siquidem constat, Maxentium Romæ
 tantum tyrannidem exercuisse, Maximi-

num

num in Oriente, ac præcipuè Alexan-
 driæ.

Constantius porro Augustus ab exi-
 mia benignitate immortalibus iuxta, &
 mortalibus charus, atque acceptus fuit.
 quippe haud dubius Christiana religio-
 nis fautor, ac pius adeo, vt numerari pos-
 set Christianus. itaque perpetua floruit
 pace. Ad vltimum XVI. imperij anno
 Eboraci in Britannia decessit & modera-
 tionis famâ, & aulæ disciplina, & scilicet
 Constantino filio clarus.

Per idem tempus Maxentius velut
 crudelitate cum Maximino certaret, Ro-
 manos tyrannica vexauit rabie: complu-
 resque Christianorum supplicijs macta-
 uit: Marcellam præcipuè Pontificem sta-
 bulo addictum, ærumnis, ac tetro odore
 confecit.

H 4

HO.

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOME
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER V.

FLAVIVS CONSTANTIVS
MAGNVS.

LICINIVS.

A Christo nato anno CCCIX.

*Euf. in
vita
Consta.
Ent.
Zon. l.
3.
Socr. l. 1
hi. egol.*

FLAVIVS Constantinus
Magnus xxxiv. Romano-
rum Imperator superiores
omnes virtute pariter, &
gloria vicit. is ceteris fratri-
bus alia matre genitis, Constantij patris
testa-

testamento praelatus, in Italiam cum ex-
ercitu venit. Romam Imperij caput à
Maxentio Tyranno occupatam divini-
tus liberavit. nam celestis crucis ostentò
erectus, & eius effigiem pro signo præ-
ferens, ad pontem Milvium prosperè
cum hoste conflixit. Maxentioque in
transitu è naui in Tiberim prolapsò, &
gurgitibus hausto, triumphans urbem
tyrannide ereptam init. Cuius triumphì
monumentum apud amphitheatrum ar-
cus triumphalis extat. Eius quoque sta-
tua crucem manu prætendens, in foro
posita victoriæ crucis beneficio partè ar-
gumentum. Inde SS. Petri & Pauli Apo-
stolorum admonitu, à Sylvestro Ponti-
fice baptizatus, absterisa lepra, Christiana-
nam religionem non minus impensè fo-
uit, quàm superstitionem Ethnicorum
afflixit. Itaque dubium reliquit, plura ne
templa, arasque Deorum euerterit, an
Christò, sanctisque Martyribus excitavit.

Licinius interim à Galerio Maximia-
no Cæsar creatus, Orientis obrinebat
imperij, homo ingenio asper, & infestus
litteris, quas propter summam inscitiam,
pestem publicam nominabat. Igitur etià
Constantino affinitate iunctus (Constan-
tiam quippe eius sororem duxerat) Chris-
tianos hostilem in modum vexare cœ-
pit. Sed Constantino affinitate potior re-

H 5 ligio

*Oros.
Nicoz.
l. 7.*

*Nicoz.
l. 7.*

Zon. l. 3.

ligio fuit. nam Licinio frustra monito,
ut ab impio consilio desisteret, pium bel-
lum intulit; debellato vitam cum imperio
ademit. Ita usquequaque pax Eccle-
siaz, & otium partum.

Eufin Constantinus porro rerū potitus Go-
vita thos Thraciam populantes perdomuit,
Consta. egregiasque victorias, crucis, quam in
Socr. l. i vexillo præferebat, beneficio de barbaris
Theod. reportauit. Pace parata, etiam ab Indis
l. i. legatos cum muneribus accepit. Nec
Soz. l. i maior illi Romana rei, quam Christianæ
Zon. l. 1 pacandæ cura fuit. Discordes inter se E-
piscopos reconciliare studuit, Nicæno
Concilio amplius CCC. Episcoporum,
cui ipse interfuit, coacto. Quo Concilio
Arriana hæresis, diuinitatem Christo ad-
imens, damnata est. Præcipua inibi Cō-
stantini moderatio, ac pietas enituit.
Tanto quippe honore Episcopos coluit,
ut postremus federet Augustus. Crimi-
nosos, dissidentium Episcoporum libel-
los in ignem coniecit, dicentis, *Ego ve-
ro Episcopum delinquentem si viderem,
vel hac purpura operirem.* Spiridioni E-
piscopo Trimituntis, in Cypro effossum
ob Christi confessionem oculum exolecu-
latus est, beatos prædicans. Italia pro
Christo perpeßos, Exin Pontificis Rom.
verecundia, sedem Imperij aliò transfe-
rendam ratus, Byzantij in Thracia no-
uam

uam Romam, transcripta magna Roma-
næ nobilitatis parte, condidit: eamque
Constantinopolim suo nomine appella-
uit. Ceterum crudelitas, alienissimum à
grauitate Principis vitium, magnam eius
nomini imposuit labem. namque Cri-
spum Cæsarem filium suum, falso Faustæ
noueræ crimine circumuentum suppli-
cio affecit. quamquam Augustæ libidine
ac fraude deinde perspecta, iustas ex ea
expetijt pœnas. Verisimile autem est,
quod nonnulli tradunt, Crispi cædenti
Constantini baptismo priorem fuisse. Ad
vltimum XXXI. imperij anno decessit,
optimus utique Princeps, nisi eius glo-
riam extrema tempora deformassent.

Huius principatus & doctis, & sanctis
viris insignis fuit. Per ea tempora Arno-
bius, Lactantius Firmianus Crispi Cæsa-
ris Magister, Donatus Grammaticus, &
Victorinus Rhetor, præceptores Hiero-
nymi viguere. Eusebius item Cæsarien-
sis, Iulianus poëta, S. Nicolaus Miræ
Episcopus, S. Paulus Eremita, & S. An-
tonius Magnus. cuius precibus Constan-
tinus se, ac liberos impensè per litteras
commendauit.

CONSTANTINVS.

CONSTANTIVS.

CONSTANS.

A Christo nato anno CCCXL.

Socr. l. 2. **C**onstantinus, Constantius, & Con-
Theod. l. 2. stans Magnus Constantino geniti,
Soz. l. 3. diuifum à patre acceperunt imperium.
6. 4. Sed latius imperandi cupido fratres in
Zon. l. 3. mutuam perniciem armauit.
Am. Constantius natu Maximus Constanti
Mar. fratri impium bellum intulit. Igitur ad
Ruff. l. 1. Aquileiam à fratris ducibus per insidias
2. necatur nondum expleto triennio.
Eutr. l. 1. Constans victor Transalpinis inde
10. gentibus domitis, Magnentij Comitris
 dolo extinguitur, cum imperasset annos
 XIII. Ita Rom. Imperium ad vnum re-
 uoluitur.

Constantius ergo, Magnentio debel-
 lato. vt solus ac securus imperaret, Gal-
 lum Cæsarem pattuellem interemit. Cu-
 ius patricidij furij agiturus, eò demen-
 tia venit. vt fieret Atrianus. Itaque ab
 eo Athanasius Alexandrinus Episcopus,
 idemque Artij exagicator in exilium eie-
 ctus, vir vtrique virtute, fidēque longē
 clā-

clarissimus, quo pœnē vno ea tempestate
 res catholica stetit. Liberius quoq; Rom.
 Pontifex Arrianæ hæresis oppuginator,
 & Athanasij fautor, Vrbe pulsus. Arriana
 pestis toto pœnē terrarum Orbe propa-
 gata. Nec impund. Quippe & à Persis
 magnas Constantius accepit clades, &
 Iulianus Cæsar Galli frater germanus
 ad Alemannos comprimendos ab ipso
 missus in Galliam, re bene gesta, Augu-
 stus ab exercitu est appellatus. Quæ fama
 Constantium adeo perculit, vt versis ad
 bellum ciuile armis, extingueretur in via,
 anno quā imperare occæperat XX. V.

Hoc imperante Liberius Pontifex B.
 Mariæ templum, æstiuæ niuis miraculo
 inclutum in colle Exquino condidit.
 Macedonius Hæresiarcha diuinitatem
 Spiritui sancto adimens extitit. Hilarius
 Pictaueorum Antistes Arrianis cum A-
 thanasio sese obiecit.

IULIANVS.

A Christo nato anno CCCLXIV.

Socr. l. 3. **I**ulianus imperio potitus Christianam
Theod. l. 3. religionem deseruit, ex quo Apostatæ
Soz. l. 5. ei cognomen fuit. Is Deorum cultum
6. 6. restituens non crudelius, quā callidius
Zon. l. 3. Christianum nomen assuxit. Christiano-
Am. l. 1. 16. ad
 SUMO 24.

rum animos illecebris magis, quam cruciatibus tentabat; hoc perniciosior hostis, quò lenior. Si quos ob religionem mortē multabat, alias supplicij causas præferebat. Studia bonarum artium, Ethnicis libris, Christianisque magistris ademptis, adimere conabatur Christianæ iuventuti. Quæ res Gregorium Nazianzenum impulit ad condenda carmina; ne tenera ætas poeticæ facultatis expers foret. Sed non diu occultum rei Christianæ vexatorem Deus tulit, qui apertos tulerat. Altero anno cum bellum Persis intulisset, ducis fraude perductus in insidias cecidit, non sine magna suorum strage. Sunt qui sagitta de cælo missa transiitum exclamasse ferant, Vicisti Galilæe, sic enim Christi per ludibrium appellabat. Ita impius impiè occubuit.

IOVINIANVS.

A Christo nato anno CCCLXVI.

Am. l. 25. 26. Socr. l. 3. Th. l. 4. Sox. l. 1. Zon. l. 3. Ruff. l. 2.
Ionianus seu Iovinianus ab exercitu creatus Augustus imperium suscipere noluit prius, quam duces militesque omnes Christianos se fore professi sunt. Pacem, cum Sapore Persarum Rege turpibus quidem, sed necessarijs conditionibus quidē. Magna Mesopotamiæ pars hosti

hosti concessa; legionesque Rom. subiugum missæ. Inde Constantinopolim petens, seu cruditate, seu recenti tectorio, grauique prunarum vapore exanimatur, mense VII Imperator adepto imperio clarior, quam gesto.

VALENTINIANVS.

VALENS.

A Christo nato anno CCCLXVII.

Valentinianus ab Iuliano ob religionem Tribunatu motus Iouiano successit. Deo probrum in decus vertente. Is Valentem fratrem in imperij societatem adscitum Orienti præposuit: Gratianum filium egregia indole puerum creauit Cæsarem. Princeps fuit non pace solum, sed etiam bello clarus. Præcipua eius laus amor iustitiæ. In magistratus iniuriæ conuictos grauius animaduertebat, primam Principi iustitiæ curam esse oportere dicatans. Procopium Tyrannum oppressit: Saxones Romanis finibus imminentes arripuit. Firmum Africæ Tyrannum debellauit. Ceterum in Pannoniam ad Sarmatarum arma coercenda profectus, subita sanguinis profusione exanimatur. Annos imperauit XI. Princeps, vel factis.

Am. l. 26.

Ruff. l. 2.

Socr. l. 4.

Theod. l. 4.

Sox. l. 6.

Zon. l. 3.

Paul. l. 11.

Diac. l. 11.

factis egregijs, vel Gratiano filio memorandus.

Am. l.

27. ad

31.

Soer. l. 4

Th. l. 4.

Soz. l. 6

Zon. l. 3

Ruff. l.

2.

Valens interim haud pari laude in Oriente imperavit. Hic ab Eudoxio Arriano Episcopo baptizatus, Arrianâque contractus peste, catholicum nomen in Oriente vexavit scedum in modum. Basilio Magno insensus Monachos à pijs meditationibus abducos militatibus addixit minister jâ. Itaque et si seras, non leues tamen Numini pœnas dedit Gothos sedibus suis ab Hunnis pulsos exceperat, quos baptismo expiatis, Arrianis Episcopis, & Sacerdotibus datis, Arriana infecerat peste. Hos ipsos expertus est cœlestis iræ ministros Nam subinde Maximi Præfecti, sub quo merebant, iniurijs vexati arma, capiunt, fustisque imperatorijs copijs, Thraciam ferro, flammâque populantur. Ibi Valens, sera subeunte animum poenitentia, Episcopos, ceterosque Catholicos ab exilio reuocat. Inde cum barbaris acie decernit. Ceterum, amisso exercitu, sagitta saucius in desertam cum refugisset casam, à barbaris prehensus subiecto igni, cum tugurio vivus exurit, in signe memoris diuinæ iræ in impium Principem documentum. Imperium tenuit annos XIV. Qua tempestate Themistius viguit Philosophus Valenti charus, Ausonius Gallus Gratiani

tiani Cæsaris, & Paulini, qui postea Nolanus Episcopus fuit, magister itemque Eutropius, Vegetius, Iamblicus Procli doctor, Libanius Sophista, Ammianus Marcellinus historicus, & Martinus Tironensis Antistes, vir sanctitate insignis ex Hilatij disciplina.

GRATIANVS.

VALENTINIANVS II.

Gratianus interea Valentiniano Patre tre mortuo, Occidentis adeptus imperium, consortem adscivit Valentinianum fratrem. In bonis utique Principibus numerandus, parcus cibi, somnique, libidinis victor, domique ac militiæ clarus. Apud Argentarium Gallia oppidum Christo fretus XXX. Alemannorum millia delevit Valente patruo Arriano auxilium aduersus barbaros petente negavit paternæ videlicet pietatis æmulus, tectè cum Dei hoste belli societatem iniri. Post Valentis cladem rerum potitus maiorem curarum subijt molem. Itaque Theodosium genere Hispanum eximium belli Ducem, per quem Thraciam, Hunnis, Alanis, Gothis domitis, pacauerat, cooptat Orientis Augustum, mira omnino opportunitate. Haud ita multo

Soer. l. 4

Th. l. 5.

Soz. l. 7

Ruff. l. 10

2.

Am. l.

27.

Zon. l. 3

multo post Maximum Britannia, & Gal-
liæ Tyrannum bello petens Andragasij
Ducis dolo interficitur, anno post Valen-
tis casum VI. Cædis auctor haud dubius
Maximus fuit. Igitur Ambrosius Medio-
lanensis Episcopus, depulsæ ex Italia
Arrianae pestis titulo inclitus, ei sacris
interdixit.

Non facile alia ætas viris doctrina
pariter ac sanctitate clavis illustrior no-
tatur. Præter Basilium Magnum, Gre-
gorium Nazianzenum, & Ambrosium,
Gregorius Nyssenus, Cæsarius Nazian-
zeni frater, Cyrillus Antistes Hie-
rosolymitanus, Dydimus cæcus oculatis-
simus, Ephremus Eremita Damasus
Pontifex, Hieronymus, Augustinus, O-
rosius, Severus Sulpitius Martini Turo-
nensis discipulus, Cassianus, & alij eni-
tuere.

THEODOSIUS.

VALENTINIANVS

IDEM II.

A Christo nato anno CCCLXXXII.

Seer. l. 5 **T**heodosius Imperator non virtute
bellica, quam pietate clarior Valen-
tinianum II, Augustum Gratiani fratrem
a. Ma.

à Maximo Tyranno eiectum excepit.
Maximòque diuina magis, quam huma-
na ope debellato, restituit in Occiden-
tis imperium. Inde de insigni Thessalo-
nicensium (magistratus quippe aliquot
iniuriòse tractatos saxis obruerant) in-
solentia commonefactus, adeo exarsit
ira, vt ciues pœne omnes in theatrum
coactos contrucidaret immixtis legioni-
bus. Sed mox Mediolani, ob eadem
Thessalonicae factam, ab Ambrosio E-
piscopo templi aditu prohibitus paruit, &
publicam pœnam ab illo impositam ritè
persoluit, admirabilior pœnitentiæ com-
mendatione post lapsum, quàm antea
innocentiæ. Nec tamen ab Ambrosio in
sacram ædem admissus est prius, quàm
lege cauit, ne capitales sententiæ ante
trigesimum diem rata haberentur, nimi-
rum vt itacundo Principi facultas foret
eas reuocandi, spatio iræ dato. Quæ de-
inde lex Antiochia saluta fuit, eam ete-
nim urbem Theodosius ob raptatam Pla-
cillæ Augustæ in ciuium seditione sta-
tuam, cæsis seditionis omnibus, euer-
ti quidem iusserat, sed mox intra trigesi-
mum diem placatus Macedonij sancti
Eremitæ voce monentis, ne propter mu-
lieris imaginem tot homines imagines
Dei perderet, ciuibz pariter, & vbi pe-
percit.

Th. l. 5.
Ruff. l.
2.
Sez. l. 7
Zon. l. 3
Paul.
Diac. l.
12.

Inter

Secr. 1.3

Inter hæc Valentinianus Augustus Arbogastis Comitibus fraude strangulatus est, atque ut voluntaria mors videretur, laqueo suspensus. Itaque Theodosius Eugenium, & Arbogastem Tyrannos, caelo ac tempestate fauente, victor oppressit. Inde Arcadium, & Honorium filios, Cæsares creauit, quos adhuc pueros Arsenio præceptori commendans, eos non ut Cæsares, sed ut discipulos tractarij & si quid deliquissent, etiam verberibus excipere iussit, itaque cum fortè scholam aliquando ingressus, præceptorem stantem, filios in sellis confidentes conspexisset, rei indignitate motus, Arsenium sedentem docere, Cæsares stantes audire voluit, tantum magistro auctoritatis tribuebat. Ceterum Arsenius subinde aula prætulit solitudinem, Theodosius porro Arcadio, & Honorio, hereditibus imperij relictis, moritur nulli Imperatorum secundus, si tam potens iræ fuisset, quam pius, ac felix fuit. Principatum tenuit annos XVI. hoc est, cum Gratiano, & Valentiniano annos IV. cum Valentiniano tantum annos X. solus annos ferè tres.

AR-

ARCADIUS.

HONORIUS.

A Christo nato anno CCCXCV.

Arcadius, & Honorius adhuc pueri ita à Theodosio patre accepti sunt imperium, ut Arcadius in Oriente, in Occidente Honorius imperaret. Ceterum utrumque pueritia opportunum tutorem perfidia fecit non sine graui discrimine imperij. Gildo Arcadij tutor Africam, regniq; fastigium occupare conatus est. Sed per Malcelzerem Duce, eundemq; fratrem suum, parua manu oppressus debitas perfidia pœnas luit. Deo pro pupillo fratrem in fratrem armante. Subinde Stilico tutor idem, ac foer Honorij per tutelæ speciem, principatum affectare cepit. etenim Rhadagastum Gothorum Regem cum CC millibus, Fefulanis angustijs in Herruria conclusum, ac fame domitum sine ferro nuper cum oppressisset, opibus ac factis ingens, turbarum omnium semina iecit in Occidente. Itaque Vandalos, vnde ipse erat; Sueuos, Alanos, Burgundiones, omnemq; barbariam exiuit in Gallias, ea quidem mente,

Sec. 1.6

Th. 1.3.

Zon. 1.3

Nicep.

1. 13.

Sex. 1.8

C. 9.

Paul.

Diac. 1.

13.

mente, ut turbata re Romana, ex turbis Eucherio filio imperium quæreret. Ad hæc, Alaricum Gothorum Regem concessas ab Honorio in Gallia sedes petentem irritavit, ut aliquid hinc quoque turbarum oriretur.

Inter hæc Arcadius Ioannem Chrysostomum Constantinopolitanum Antistitem Eudociæ vxoris instinctu, cum eiecisset in exilium, breui ipse cum Augusta cessit à vita, anno principatus sui XIII. Moriens Theodosio filio imperium per manus tradit. Sed cum probè nosset Honorium fratrem sibi perinfectum esse, timens ne quid insidiarum post suum obitum Theodosio puero (erat siquidem annorum octo) esset moliturus, Isdegerdi Persarum Regi, quo cum fœdus pridem inierat, eius tutelam permisit, ita felici magis, quam prudenti consilio, quem pupillo Imperatori hostem metuebat, tutorem factoremque facit.

HONORIVS. THEODOSIVS II.

A Christo nato anno CCCCVIII.

*Secr. l.
7.*

Theodosius inde iunior cum Honorio patruo imperitavit etiamnum puer.

puer. Sed puero imperium non tam Regis Persarum, quam Pulcheriæ sororis memorabili tutela stetit. Quippe Pulcheria virgo sanctissima diuinitus edocta, tenerum Imperatorem ad omnia imperatoria munera instituit, & tantisper dum ille adolefceret, Orientem cum laude tenuit. Hæc inter, Stiliconis Eucherio filio ambientis imperium, detecta fraus, & ipse cum filio, iussu Honorij interfectus. Nec tamen periculum omnino discussum. Alaricus vel recenti Stiliconis iniuria, vel easi ab eodem Rhadagastj Regis memoria commotus, Romanam ex improviso adortus capit, diripitque. Valere tamen apud barbarum, & Arrianum Regem humanitas, & religio. Civibus temperatum, in rebus sanctum est, templis, & sacris vas intactis. Capta Vrbs à Gothis anno post Christum natum ccccx. qui mox Romana veluti non contenti præda, Campaniam, Lucaniam, Brutios populati, Alaricum Regem ad Consentiam amittere, cui subiectus Athaulphus Romam cum remigrasset, corradit, quod prior clades reliquum fecerat: Placidiam Honorij sororem in Hispanias abducit, quæ hosti nuptijs iuncta efferatim barbari Regis ingenium adeo mitigavit, ut rem Romanam,

*Soc. l. 9
Zon. l. 3
Enagr.
l. 1.
Nicep.
l. 14.
Oros. l. 7.
Paul.
Diac. l. 14.*

*Paul. l. 13.
Diac. l. 13.*

nam,

nam, quam delere moliebatur, fulcire niteretur, fautor ex hoste factus. Itaque de pace agitans cum Romanis apud Barcinonem à suis interficitur. Sigericus inde Rex creatus, cuius quia idem animus, idem etiam exitus fuit. Huic subrogatus Vallia Rex & sibi, & Romanis felicior. Is pace cum Honorio facta, Placidiam ei sorotem reddidit, quæ Constantio clarissimo Duci exinde nupsit. Pax ita Gothis data, ut Aquitaniam omnem, & certas quasdam provinciarum Narbonensis vrbes obtinerent. Hi, quod in occasum Solis vergerent, Visigothi ipsorum lingua appellati. Nam Ostrogothi dicti, qui deinde Italiam tenuere, quod spectarent Solem Orientem. Porro Vandali, Sueui, Alanique Gallias depopulati, Visigothorum metu transierunt in Hispaniam. Hos subinde Vallias Rex bello persecutus magnis afflicta cladibus: Soli Burgundiones ex barbaris, quos Stilico exciuetar, Christianam religionem per id tempus amplexi, in Gallia ad Rhenum conlederunt, mox versus occidentem solem progressi ac regioni Burgundiarum nomen fecerunt. Placidia interim viro orbata, & ab Honorio fratre pulsa, cum Valentiniano filio Constantinopolim ad Theodosium confugit. Nec ita multo post

*Paul.
Diac.*

Id.

*Socr. l.
7.*

post Honorius, nulla relicta stirpe, Roma decessit anno imperij sui xxviii. eius corpus porphyretico Mausoleo illatum, *Paul.* quod in basilicæ S. Petri atrio visitur. *Diac.* Imperavit cum Arcadio fratre annos xlii. cum Theodosio iuniore, fratris filio annos xv. Biennio antequam deederet, sœvitum in Perside in Christianum nomen siue ab Isdegerde Rege Persarum, siue ab eius filio Batarane.

*Socr. l. 7
c. 18.
Th. l. 5.
c. 38.*

Eius principatus illustribus Poëtis floruit, Claudiano, Prudentio, Sedulio, & Paulino, qui etiam Nolanus Episcopus sanctimonia insignis & mirus caritate aduersus pauperes exitit.

THEODOSIUS II.

VALENTINIANVS III.

A Christo nato ann. CCCCXXXIII.

Socr. l. 7

Valentinianus III. Theodosij II. consobrinus, adhuc puer Occidentis Augustus à Theodosio cooptatus, principatum gessit multiplici clade, ac demum occasu imperij infamem Meroeum quippe Rex Francorum, Rheno traiecto, Galliarum partem occupavit. Attila Hunnorum Rex cum cccc. armatorum millibus, inuasit Gallias Ceterum

*Nicep.
l. 14.
Euagr.
l. 2.
Zon. l. 3.
Cedr.
Paul.
Diac. l.
14. 15.
Socr. l. 9*

I Aëtius

Aëtius Patricij titulo insignis, singulari consilio, ac virtute barbari Regis impetum repressit, auertitque. Subinde Bonifacius Dux bellicis laudibus clarus, à Castino Cæsaris Duce grauiter læsus, & in suspensionem defectionis apud Valentinianum adductus, ab eo defecit; Africaque occupata, aduersus Valentiniani classem externa auxilia parans, Vandalos, Alanosque euocauit ex Hispania Barbari auxilio acciti exitio fuere. Quippe Africam populationibus vexatam Arriana insuper labe polluerunt. Ita Africa Vandalorum ditionis facta. Ea tempestate Augustinus Hippone à Vandalis obsessus excessit è vita.

Possid.
c. 23. &
29.
Sigebr.
chr.

Haud meliore euentu Britannia militibus, ac Ducibus à Valentiniano exhausta, barbarorum auxilia exciuit. Angli gens Saxonum à Britannis aduersus Scotos, Pictosque è Scythia oriundos acciti, fracta horum audacia, ipsi assuentibus subinde nouis è Saxonia copijs, Britanniam subegerunt. Itaque Britannorum plerique iniurijs Anglorum coacti, vexatique in eam Galliarum partem, quæ peninsulæ modo in Oceanum excurrit, commigrarunt, cui deinde Britannia nomen inditum. exin Anglia fuit, quæ olim Britannia fuerat, nisi quòd insulæ partem Scoti obtinuerunt, à qui-

à quibus Scotia est appellata. Ceterum subinde & Africa, & Britannia damna, Scotia, & Hybernia ad Christi fidem accessio facta. Itaque à Cælestino Romano Pontifice Palladius Episcopus ad Scotos. Patricius ad Hybernos destinati. Africa quoque ex fœdere inter Valentinianum, & Gensericum diuisa. Sed tamen Catholica religio ab Arriano Rege Gensericò vexata est. Eadem tempestate cum promissa mortuorum anastasis in dubium venisset: mira opportunitate huic malo obuiam itum est. Septem Martyres Ephesi in spelunca à Decio Imperatore olim obstructa, actum fortè patefacta, reperti, qui continuato per CC. propè annos somno excitati, reuocandorum ad vitam mortuorum adfirmarunt fidem. Theodosius porrò Bononiensi Academia instituta, XLIII. quàm imperare cœperat annos, sine ulla stirpe moriens, vacuum herede Orientis imperium reliquit. Imperauit cum Honorio patruo annos XV. cum Valentiniano consobрино annos XXVIII.

Grego.
Turon.

Eius ætas ingeniorum satis ferax Theodorum Socratem, Sozomenum historicos nobiles, Proclum, Prosperum Aquitanicum, Euodiam, Maximum Taurinensem Episcopum, & alios viros doctos effudit.

VALENTINIANVS III.

MARTIANVS.

A Christo nato anno CCCCLI.

*Euagr.
l. 2.
Niceph.
l. 13.
Zon. l. 3
Cedr.
Paul.
Diac. l.
35.*

MArtianus inde ob insignem probitatem, ac prudentiam ex gregario milite Augustus Orientis est creatus. Huic haud maior fuit imperij cura quam pacis. Quippe solitus erat dicere, *Imperatori abstinendum bello, quamdiu honesta pace frui liceret.* Ceterum dum Oriens longa pace floret, Occidentis imperium, Valentiniani Principis inertia, varijs concussum cladibus ruit. Attila Hunnorum Rex recens ab excidio Aquileiæ, Parauium, Veronam, Vicentiam, Brixiam, magnamque Galliæ Cisalpinæ partem vastauit impune. *Qua tempestate Veneræ regionis incolæ in paludes finus Adriatici confugientes nobilissimæ Veneriarum Urbis ignobilia fundamenta recere.* Porro Attila victorijs ferox, iam infesto exercitu Romam petebat imperij caput; cum Leo Pontifex cognomento Magnus barbaro Regi ad Minucium amnem occurrit; diuinæque eloquentia persuadet, vt conuersis repente signis abiret. Ceterum haud multo post inua-

inuadere denuo Italiam moliens, in nuptiali conuiuio cum se vino onerasset, ingentem vim sanguinis profudit. ita homo cruoris humani sitientissimus suo cruore suffocatus extinguitur. Subinde Valentinianus Aëtij fortunam suspectam habens, virum egregium, quo Galliæ, & Occidentis salus nitebatur, interficiendū curauit. nec impune. Aëtij miles siue ira stimulante, seu Maximi tyranni promissis oneratus, ipsum obruncat Augustum anno eius principatus XXX. & cum Imperatore imperium concidit Occidentis Barbari namque omni metu liberi, ac soluti, passim volitare, imperiumque Romanum dissepere ceperunt. Franci Meroueo Rege, Pharisios, eamque Galliæ partem, quæ deinde Francia dicta est, occuparunt. Visigothi Euricij Regis ductu, Hispaniam subegerunt. Maximus Tyrannus, Roma armis occupata, Eudociam Valentiniani Imperatoris coniugem connubio sibi iunxit inuitam. Illa igitur amens ira, & vlciscendæ iniuriæ auda Gensericum Vandalorum Regem accersit ex Africa, tyrannum oppressura patriæ ruina. Sed vnde mali remedium petebatur, maius extitit malum. Rex barbarus, Maximo interfecto Romam capit, hostilem in modum direpturus, nisi Leo Pontifex

victroris lenisset iram. Ceterum ille Romanis spolijs onustus ipsam Eudouiam Augustam, Theodosij filiam, vnâ cum liberis Carthaginem abducit. Vandali Neapolim, Nolam, Campaniamque omnem populati asportarunt in Africam ingentem numerum captiuorum.

At Martianus Augustus VII. imperij sui anno, suorum fraude perijt cum ingenti fama probitatis.

LEO I.

A Christo nato anno CCCCLVII.

Euagr. l. 2. **L**eo I. Græcus Thrax genere Martiano succedit in Orientali Imperio. *Zon. l. 3.* Imperator infelix est habitus. eius quippe principatum multi, & atroces casus infamem fecerunt. Regia vrbs fortuito incendio deformata. Classis amplius *Niceph. l. 13.* *Paul.* *Diac. l. 16.* MC. nauium, quæ aduersus Gensericum Africa tyrannum destinata erat, inertia Basiliscî Ducis amissa. Super hæc Occidentis imperium extinctum est. Namque Auitus, Maioranus, Severus, Anthemius, Olybrius, Glycerius, Iulius Nepos in Occidente partim Tyranni, partim Imperatores extitere. Quorum plerosque Ricimer Patrius, genere Gothus ad imperium elatos necauit. Idem Anthemio

mio. Caesari fecero suo infensus, urbem obsessam vi cepit, captam magna diruit ex parte: vi vrbs illa omnium gentium domitrix, quater vno seculo conculcatur à barbaris, semel à Vandalis, ter à Gothis. Alij deinceps sub Occasum Imperij Romani, seu Tyranni, seu Imperatores, Orestes, & Augustulus exorti. Ceterum Odoacer Herulorum Rex è Pannonia profectus in Italiam, Oreste acie victo, etiam Augustulum metu exterritum imperio exiit. ita Romanum Imperium ab Augusto ortum, cum Augustulo extinctum est, cum stetitset annos circiter D. Exinde Leo Orientis Imperator, XVI. quàm imperare cœperat, anno moriens, præterito Zenone genero, quod nec animum regium haberet, nec speciem imperio dignam, Leoni nepoti ex filia imperium legat. Is tamen, Zenone patre in societatem principatus assumpto, X. imperij mense celsit è vita.

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER VI.

ZENO.

A Christo nato anno CCCCLXXV.

Nicop.
l. 16.

Proco.

de bel.

G. l. 1.

Euagr.

l. 3.

Zon. l. 2.

Zeno Orientis Imperator
genere Isaurus, truculentus
idem, & effeminatus fuit,
insignique vel corporis, vel
animi deformitate. Is Odo-
crem Italiz tyrannum Theodoric
Ostrogothorum Regis ope, atque
opera ad Raucennam oppressit. Theo-
dorio.

dorico præmium victoriæ Italia fuit. *Paul.*
Ita Roma omnium gentium olim Do- *Diac. l.*
mina, iugum accepit Gothorum anno à *16.*
Virginis partu CCCCLXXXV. Cete- *Annon.*
rum per idem tempus Michael Archang- *l. 11.*
elus templum, in monte Gargano
diuina excauatum manu, illustri mira-
culo sibi adsciuuit, inde velut ex arce præ-
sidium oppressæ laturus Italia. Et Zeno
tantorum auctor malorum breui pœnas
exoluit. Nam cum siue intestino dolo-
re, siue nimio vino exanimatus corruis-
set; ab ipsa coniuge vt maturè extingue-
retur; sepulchro illatus est viuus, anno,
postquam imperare cœperat. XVII. Nec
lætior Honorici Vandalorum Regis
exitus fuit. Is quippe Genserico patre
immanior, dum Arrianæ sectæ impen-
sus fauere in Africâ, miserandum in-
modum rem catholicam afflixit Episco-
pis amplius CCCC. mutilatis, quorum
aliqui vel capti linguis diuina mysteria
eloquebantur, & in exilium ex Africa
eiectis, ipse ultore Deo perijt à vermi-
bus miserabili morte consumptus. At
Clodoueus Rex Francorum à Clotilde
uxore Christiana ad Christi cultum il-
lectus, in bello aduersus Alemannos di-
uinam expertus est opem. Igitur vori-
reus à Remigio Rhemenſi Episcopo ba-
ptizatur. Ludonico inde nomen fuit. *Greg.*
Tur. l. 2.
Annon.
l. 3.

I. 5.

Itau.

Annon.
l. i.
Sigebr.
chr.

Proco.

Francorum gens pij Regis exemplum secuta, Christianæ religioni se aggregavit anno post Christum natum circiter D. Itaque Ludouicus Rex, Deo fauente, Burgundia, Aquitania, alijsque regionibus subactis, Francisci regni fines longè, lateque propagavit, ac regiam sedem Parisijs statuit. Eodem regnante Genouefa virgo in Francia, Brigitta vidua in Scotia sanctitatis laude floruerunt. Theodoricus porro ad firmandas opes, stabiliendumque, sibi nouam Italiæ regnum, affinitate cum Ludouico Franciæ Rege iuncta (eius quippe filiam in matrimonium duxerat) Siciliam, aliasque adiacentes Italiæ insulas, & Dalmatiam suæ ditionis fecit. Ac primo Rex barbarus & Arrianus vix cuiquam Romanorum Caesarum moderatione, prudentia, liberalitate, iustitia, cessit itaque summa populorum beneuolentia, ac fide pacatam rexit Italianam.

ANASTASIUS DICORVS.

A Christo nato anno CCCXCII.

Niccp.
l. 16.

A Anastasius Dicorus interim Orientis imperium tenuit ancipiti fama. Primo populos tributis oppressos leuando,

uando, venales antea magistratus gratis mandando, optimos Principes æquauit. Proclum mathematicis insignem in honore habuit; qui Archimedis æmulator inclytus, æreis speculis classem Vitaliani Thracis Bizantium obsidentis incendit. Porro Anastasius Eurychiana infectus peste, Theodoricum ipsum barbarum Regem scelere & immanitate vicit. Quippe Catholicis infestus Constantinopolitanum Antistitem exegit. Hormisdæ Rom. Pontificis legatos, ex quorum numero Euodius fuit Ticinensis Episcopus, sanctimonix laude præclarus, in conspectum suum venire vetuit, quin etiam labefactæ impositis naui, ut naufragio interirent, omni Græcia interdixit, tantum vel Christianæ religionis, vel Rom. Pontificis odium animo imbiberat. Ergo haud ita multo post fulmine ictus interiit, inter pauca celestis iræ exempla memorandus. Imperitauit annos XXVII. Fama est ei sub mortem horribilis viri speciem in somnis oblatam librum tenentis manu, & simul increpantis, *En obtinam improbitatem XIV. tibi vita annos deleo ut appateret improborum vitam, Dei nutu sepe fieri breuiorem.*

Eugr.
l. 3.
Zon. l. 3.
Cedr.
Paul.
Dias.
16.

Zon.

IVSTINVS.

A Christo nato anno DXVII.

Euagr. **I**ustinus exinde è subulco Augu-
li4 stus (utin omni hominum genere
Niceph. virtus esset honorata) Orientem guber-
l.17. nauit, vir pietate clarus, & acerrimus
Zon. l.3 religionis catholicæ propugnator.
Annon. Quippe Arrianis, alijsque hæreticis
l.2. templa, ac publicos ademitt cœtus.
Paul. quamquam ea Ioannis Roman. Ponti-
Diac. l. ficis rogatu deinde restituit. Ioannes
16. namque Pontifex cum Symmacho,
Blon. l. Boetio, alijsque Romanis Senatoribus,
3.aa. Theodorici Regis missa Constantino-
 polim ad eum venit, à quo honorificè
 exceptus est, expositisque mandatis, ac
 minis barbari Regis, nisi Arrianis ius
 pristinum redderetur, Iustinum exora-
 uit, ne efferatam Regem in Romanæ
 urbis exitium irritaret. Ita verus licen-
 tia Arrianis reddita. Iustinus vero pri-
 mus Græcorum Imperatorum à Rom.
 Pontifice imperatoris insignibus deco-
 ratur. At Theodoricus domesticorum
 instigantium vocibus plenus, & iam ad
 detractionem credenda pronus, legatorum
 gratiam apud Græcum Imperatorem
 primo suspectam habere, deinde seuire
 yche-

vehementer cœpit. Itaque Symma-
 chum, & Boëtium consulares viros, ac
 sapientiæ fama illustres, vt alios ob-
 scuriores taceam, primum exilio, inde
 morte multauit. Ioannem Pontificem
 perpetuo carcere maceratum extinxit.
 Verum nec sera, nec obscura cælestis
 ira Numinis fuit. Cœnanti impio Regi, *Pro. bel.*
 fortè caput piscis ingentis appositum *Goth.*
 erat, id Symmachi ab se nuper occisi *l.1.*
 caput visum est, torvis oculis, exer-
 tisque dentibus exitium minitantis. Et
 horrenda hæc species tantum illi terro-
 ris incussit, vt insolito iactatus horrore
 moreretur, suam in representandis sup-
 plicijs præcipitem crudelitatem incu-
 sans. Theodorico Amalasuintha filia
 vidua, femina insigniter litteris excul-
 ta, cum filio suo Athalarico successit.
 Sed breui filius luxu, mater Theodoti
 Amitini fratris, quem in Regis nomen
 ascuerat, fraude interijt. At Ildericus
 ex captiua Valentiniani Augusti filia
 genitus, Vandalorum regnum à Thra-
 simundo patruæle legatum maternis
 consilijs rexit, Episcopisque ab exilio
 reuocatis, catholicam religionem im-
 pensè fouit in Africa, tantum etiam in-
 ter barbaros materna disciplina valuit ad
 pietatem.

Per eadem tempora Fulgentius Rus-
 pensis,

pentis, & Germanus Parisiensis, Episcopi sanctimoniam inclyti, Cassiodorus, & Arator poeta viguerunt.

IUSTINIANVS.

A Christo nato anno DXXVII.

Eungr.

l. 4.

Nicep.

l. 17

Proc. l. 1

Annon.

l. 1.

Zon. l. 3

Paul.

Diac. l.

17. 18.

Iustinianus Iustini heres, cuius erat Isidorus filius, in Oriente imperauit ingenti vel felicitatis, vel sapientiæ fama. Auxit Augusti gloriam Belisarius Dux bello clarissimus, superum donorei Romanæ datus. Is quippe Persis domitis, amissa recuperauit. Gelimere Vandalorum Rege capto, Africam recepit. Inde victorij nitens, in Italiam ducit exercitum. Recepta Sicilia de Gothis, Neapolim ingenti aquæ ductu aditum præbente, capit, diripitque. Protinus Roma, ciuibus dedendibus, potitur. exin Urbem mœnibus circumdatam, Vitige Gothorum Rege oppugnante, defendit. Subinde Vitigem Mediolani euerforem bello persecutus, accisis Gothorum viribus, vniuersam Italiam in Iustiniani ditionem redegit. Nec maior eius virtus bello Italico, quàm fides exiit. Vrgentibus Gothis, vt ipsorum, & Italiz regnum acciperet, obfirmato zestius animo adco illi fides regno po-

uor

rior fuit. Itaque Vitigem Rauennæ captum, Constantinopolim abduxit. vbi maius etiam dedit fidei, moderationisque documentum. Quippe falsis amulorum criminibus affectati imperij suspectus Augusto, simul honore, atque opibus exutus est. Et paulo post Augustus Belisarij præsidio nudatus, coniuratione procerum in ordinem cogitur. ad Florianum senatorem insignia imperij deferuntur. Hic Belisarius stipatus fortissimorum iuuenum globo in forum venit, & nouo Cæsare per speciem salutationis occiso, cæsisque coniuratis, tyranni caput cum insignibus ad Iustinianum protinus deferre, atque in pristinum fastigium restituit eum, à quo ipse detractus fuerat per summam iniuriam de suo. Ita & factis crimen diluit, & Augustum spectata fide sibi deuinxit, vt nemo apud illum honore, aut gratior prior foret. Felix, si plus apud illum Dei, quam Principis gratia valuisset. Nam Romam inde reuersus, cum Theodoræ Augustæ iussu, Syluerium Pontificem vi captum in Pontiam insulam relegasset, ipse haud ita multo post fuit. Byzantij Iustiniano suspectus insidiarum. honoris fastigio deiecitur, & in custodia habitus mœnore, atque ærumnis consumitur, gloriolæ vitæ exitum

Annon.

Zon. l. 3

exitum sortitus inglorium.

Proc. l. i

Inter hæc Totila Gothorum Rex, vir non paucis regijs virtutibus clarus, Florentia tentata, Campaniam, petens Cassinum diuertit. Ibi Benedicti Abbatis vaticinatione erectus, mitigatusque Neapolim fame domitam in fidem accepit. Ceterum & ciuium salutis, & mulierum pudori graui edicto, exemploque consuluit. Armigerum suum charum in paucis, qui ingenue puellæ vim attulisset, Ducibus nequicquam reclamantibus, supplicio affecit, negans regna stare posse, si disciplina labaret. Veritus ne ciuibz fame enectis copia ex inopia, vt fit, exitio foret, vexit quemquam urbem egredi, & cibariis quod satis esset, importare, donec modico cibo deliniretur fames. Romam inde vi capit, & urbem quidem incendit, sed ciuibz pepercit, monitorum Benedicti memor. tota siquidem vrbe præcones pronuntiare iussit, vt ciues à victorum ira templorum sese religione defenderent. Ita Roma quantum à Gothis capta, direptaque. Sed breue, ac pestiferum Totila inde gaudium abstulit. Namque haud multo post à Narsete eunucho, Iustiniani duce, acie victus vna cum exercitu cecidit. Cum Totila regnum, ac no-

men

men Gothorum in Italia desertum, anno quam ortum erat, circiter LXX. Italia imperio Orientis adiuncta. Iustinianus porro animo ad constituendum. Ius ciuile verso, ex immenso librorum aliorum super alios cumulo rem ad pauca redegit volumina, quibus fontes continentur omnis publici, privatiq; iuris. Acres quoque leges in impudicos tulit. Puerorum amatoribus in flagitio deprehensis virilitatem exsecabat, diuitians & sacrilegis præcidi manus. Tandem sapientiæ famam religionis inconstantia deformauit. Namque in Eutychianam lapsus hæresim, Agapetum Roman. Pontificem, qui ad eum venerat de pace Italiæ acturus, summa vi in suum errorem pertrahere est conatus, at ille ad minas interritus. *Enimvero, inquit, credebam me ad Iustinianum, non ad Diocletianum venisse.* Libera vox adeo obstinatum emolliit peccus, vt respiciens prauam respueret opinionem. Ceterum vir vxorius Syluerium, & Vigilium Rom. Pontifices à Theodora Augusta multari exilio est passus. Ergo ad vltimum sapiens ille Imperator redactus est ad insaniam. ita magnificentiſſimo S. Sophiæ (Dei Patris sapientia designabatur) templo Byzantij condito, ipse è vita decessit insanus, docu-

documentum quàm parum humanæ fidentium sit sapientiæ. Principatum obtinuit annos XL. vno minus, felicius futurus, si breuiore usus esset imperio.

Iustiniano imperante Fortunatus Poëta. Procopius Historicus. Priscianus Grammaticus clari fuere. Duo monachi ex India Byzantium profecti, bombycum ova ab Seribus attulerunt, sericique conficiendi rationem Græcos docuerunt, præclarum inuentum, nisi ad materiam luxus mortales abuterentur.

IUSTINVS IUNIOR.

A Christo nato anno DLXVI.

Euagr. l. 1. Iustinus iunior à Iustiniano auunculo adeo degenerauit, vt non minus ipse sua stultitia affligerit Romanum Imperium, quàm ille sapientia erexerat.
Nicep. l. 17. Narsetis quippe gloriæ inuidens, inclytum belli, pacisque artibus virum Italiæ Zen. l. 3 administracione amouit, Longino Patrio in eius locum suffecto, qui primus Paul. Diac. l. 1. Italiæ Exarchus est appellatus. Narsetis igitur simul atroci Imperatoris iniuria, simul Sophiæ Augustæ eunuchum ad pensum reuocantis contumelia accensus, iram in rabiem vertit. Et minatus
 Augu-

Augustæ dicitur, telam se eiusmodi texturum, quam nec ipsa, nec vir eius retexeret. Nec leuiora facta dictis fuere. Longobardos gentem à Scandia oriundam, quorum forti, fidelique opera usus erat in Gothis Italia pellendis, à Pannonia reuocat in Italian. Ceterum ipse tempestatis concitor haud multo post rabie, ac mœrore confectus, interijt, præclaro liberatæ Italiæ titulo æterna macula deformato.

Hæc inter, Longobardi relicta Hunnis socijs Pannonia, Alboinum Regem secuti Galliam Cisalpinam primo belli impetu occuparunt, anno a partu Virginis circiter DLXX. Ab his regio Longobardia primum, inde corrupto vocabulo Lombardia appellata. Eodem ferme tempore Cantabria à Visigothis Leonigildi Regis ductu subacta; Sueuisque debellatis, Gothicum regnum longè, ac latè in Hispanijs propagatum; ac Toleti sedes regia constituta. At Rex Alboinus Venetia regione, Vmbria, Hetruriaque ferme vniuersa in suam ditionem redacta, Ducibusque impositis, ducatus tres instituit, Foro iuliensem, Spoletanum, Tuscanumque quibus deinde Beneuentanus adiectus à Rege Agilulpho. Sub
 inde

inde Ticino potitus Alboinus, ibi se-
dem statuit regni, quæ vrbs deinde di-
cta est Papia. Ceterum breve malè
partiregni gaudium fuit. Nondum ver-
tente anno, in conuiuio factus hila-
rior, cum Rosimundæ coniugi pocu-
lum ex patris eius calua Rex barbarus
porrexisset iustam illi concitauit iram.
Itaque viuo, somnoque grauius ab ea
obtruncatur. Eius loco Clepho Imo-
læ conditor, inde XXX. simul Du-
ces cooperti, qui totam panè Ita-
liam subegere. Per idem tempus Iu-
stinus Augustus decessit anno imperij
sui XVI.

TIBERIUS II.

A Christo nato anno DLXXXII.

Euagr. **T**iberius II. Iustini gener, atque
l. 5. heres imperium deinceps tenuit
Nicép. munificentia iuxta, ac felicitate incly-
l. 18. tum Quippe thesauros ab Iustina Au-
Zon. l. 3. gusta conditos natus erogauit in pau-
Annon. peres. Inde marmoream tabulam cro-
l. 1. ee insignem è pauimento, vbi inam-
Paul. bulabat, religionis causa tolli cum ius-
Diac. l. sisset, ingentem inibi auri vim defos-
18. sam reperit. Quo ad benignitatem
haud maligne vsus, Narsetis eunuchi
gazam.

gazam ab sene quodam monstratam in-
deptus est. Deum cum Augusto largi-
tate certare diceret. Nec pace fuit,
quàm bello felicior. Armenios, Per-
sasque multis, magnisque cladibus per
Duces domuit suos, ingenti præda ex
hostibus capta. Ceterum hostibus
quoque benignitatem suam imperti-
dam ratus, captiuos splendide ornatos
domum remisit gratis. Roma quoque
ab Authauri Longobardorum Rege
obfessa, submisso à Tiberio Impera-
tore magni frumenti numero, depulsa
fame, obsidionem elusit barbarorum.
Exin S. Gregorius Diaconus Cardina-
lis Byzantium, Pelagij II. Pontificis
missu, ad Tiberium venit, consecratio-
nem noui Pontificis in vrbe obfessa,
purgaturus, qua in legatione & com-
mentarios in Iobum aggressus est, &
Eutychium Constantinopolitanum E-
piscopum, de corporum anastasi malè
sentientem coram Imperatore conui-
cit, adeo vt paulo post moriens suum
damnaret errorem. Tiberius porrò IV.
principatus anno moriens, Mauritio
genero imperium per manus tradidit.

MAVRITIVS.

*A Christo nato anno DLXXXVI.**Enagr.
l. 6.**Nicep.**l. 18.**Zon. l. 3**Annon.**l. 3.*

MAuritus ex Cappadocum genere ad imperij fastigium euectus, per Philippicum Ducem ingentes Persis intulit clades, Quibus debellatis, Cosdroam profugum, ac supplicem in paternum regnum restituit. Roma interim memorabili Tiberis inundatione obruta, & diluvium excepit lues atrox adeo, vt complures alioqui valentes sternutando, aut oscitando efflarent animam. itaque Gregorius in tanta patriæ clade Romam reuersus, Pelagius Pontifice pestilentia extincto, Pontifex creatur inuitus. cuius Pontificatus ex tristibus primordijs latissimus exiit. Nam Litanijs, supplicationibusque institutis depulit morbum, & testis placati Numinis in summa Adriani mole gladium vagina condens conspectus est Angelus, qui celebre deinde arci nomen ad posteros dedit. Inde Gregorius velut communis parens omnes pæne Orbis terræ pauperes aluit; diuinum cultum ceremonijs, stationibusque auxit; affixit commenta hæreticorum; Christianam religionem propagauit.

pagauit. Ab eo quippe Anglia per Augustinum, aliosque monachos ad Christi fidem adducta anno post Christum natum circiter DC. Et eodem ferme tempore Hermigildi martyris fratris Ricaredus Visigothorum Rex, Leander Episcopo Hispalensi auctore, Arianam pestem discussit in Hispania. Sigeb. Agelulphus quoque Longobardorum Rex Thodolindæ vxoris impulsu, Longobardiam Atriana hæresi damnata, ad catholicam religionem reuocatur. Gregorius porrò Mauritio Augusto, qui legelata vetuisset, quemquam nisi bello inutilem, è milite fieri monarchum, acriter restitit. Itaque ille horrendis exteritius visis, optauit delictorum suorum pœnas luere in hac vita. Proinde, annuente Deo, à Phœa centurione Imperator, coniuge, ac liberis ante oculos eius trucidatis, ingulatur. Non alius Augustus aut maiorem cladem, aut fortius tulit. In suorum, ac suæ cæde, vna illa eius vox audita, *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Imperauit annos XVII. nulla re magis, quam forti, ac pio vitæ exitu memorandus.

Subinde Gregorius, vrbe à Longobardorum armis egregie defensa, factaque inter Romanos barbarosque pace, excessit

excessit è vita, eximium posteris Romani Pontificis exemplum relinquens. Huius aequales Gregorius Turonensis Episcopus, & Ioannes Patriarcha Alexandrinus cognomento Eleemosynarius numerantur.

PHOCAS.

A Christo nato anno DCIII.

Nicep.

l. 18.

Zon. l. 3

Annon.

l. 4.

Paul.

Diac. l.

18.

Annon.

l. 4.

Phocas Tyrannus verius, quàm Imperator, malè partum pessimè gestit imperium, homo crudelitate, ebrietate, nequitia infamis. Itaque eo sedente, Armenia, Cappadocia, Paphlagonia, Galatia, Syria, Phœnice, Palæstina à Cosdroa Persarum Rege populata, Hierosolyma direpta: sacra Crux velut opimum spoliū, in Persidem ablata. Sed ea mutato loco, etiā apud barbarum hostem religionem tenuit. Cosdroas quippè argentea ad id ædificanda excitata, sacram thecam velut collegam sibi adscitam, ad dexteram, in aureo statuit solio. Ceterum idem vecors ab rebus secundis, Christianum nomen varijs supplicijs afflictauit. Super hæc omnia ipse pestis humani generis Phocas. immemor hostium, libidine ac furore præceps ciues vexabat hostilem

hostilem in modum. Ergo Heraclius Africæ Præfatus procerum rogatu, tyranno bellum mouet. Acie victum capit. capto, & superbiam in miseria retinenti collum pedibus calcatur. Tandè illudum, virilitate adempta, vt libido hominis notaretur, obtruncatur, tyrannidis anno VIII.

Hoc imperante & approbante, controuersia inter Romanam, Constantinopolitanamque sedem composita. Romana, vt semper obtinuit principatum.

Reg. l. 1.

HERACLIVS.

A Christo nato anno DCX.

Heraclius quàm clarus initio imperij. tam turpis exitu fuit. Inter primum regni rudimentum Cosdroa Persarum Rege diuinitus debellato, Syriam, ac Hierosolymam recepit: augustissimamque Christi Domini crucē ex hoste recuperatam summa religione, maxima hominum celebritate suum in locum restituit. Ceterum Monothelitarum deinde errore implicatus, Imperator nullus fuit. Itaque Mohometes genere Arabs seu Saracenus, fatale portentum Christianæ religionis, Romanum subinde conculcare cepit imperium.

Zon. l. 3

Annon.

l. 4.

Paul.

Diac. l.

18.

Sigeb.

chr.

perium. Is quippe patre Ethnico, matre Iudæa genitus, idemq; Christianis imbutus lacris, simulato Archangeli Gabrielis congressu, adiutore Sergio Monacho, monstrosam sectam ex diuersis conflauit disciplinis, Christiana, Iudæa, Ethnicaque. Ac primò vates deinde dux exercitus nefariam disciplinam in Arabiam inducit armis; quæ Saraceni regni origo fuit. Et cessante Heraclio, blanda simul, ac violèta secta paulatim serpens, non minus licentiæ dulcedine, quàm armorum viribus breui in immensum creuit. Et hæresis visa est Mahometanam tyrannidem accersisse. Quippe aliquot antè annis, Armeniorum, Iacobitarum, Georgianorum hæreses infecerant Asiam. Igitur Haomarus Arabiæ Rex à Mahomete III. Armeniam, Mesopotamiam, Ægyptum, Syriam, Palæstinam, Hiorosolymamque ipsam subegit. Inde Persarum Rege Ormisda debellato. Persis quoque imperitauit. Ac tot, tantasque res sexennio gessit. Ceterùm hoc Orientis damnum iple, qui damni causam dederat, Heraclius nequicquam sarcire conatus est. Namque in Oriente Iudæos omnes baptizari iussit aut exulare. Idemque in Hispania à Sisebuto, in Francia à Dagoberto Regibus edicendum curauit,

Annon.
l. 4.
Roder.
l. 2.
Sigebr.
shron.

uit. Ita plerique Iudæorum terrore exiliij sunt ad baptisma compulsi, consilio pio magis, quàm salubri; vt postea docuit euentus. Subinde Heraclius diem expleuit extremum, cum annos imperasset XXXI hoc perniciosior ob ignauiam Imperator, quò diuturnior.

Eadem tempestate S. Isidorus iunior Hispalensis Episcopus, & S. Columbanus Abbas extitere. Bonifacius V. Roman. Pontifex in templis, atisque asyla reus aperuit.

CONSTANTINVS III.

A Christo nato anno DCXLI.

Constantinus III. Heraclij filius, Zen. l. 3
Martinæ noueræ insidijs periit, Paul.
veneno extinctus, cum vix vnum regnasset annum, nulla re, nisi nouercali Diac. l.
odio, ac supplicio memorabilis. Quippe 18.
Martinæ, ob priuigni patricidium, Cedr.
à proceribus lingua execta. Heracleoni eius filio defectus nasus; utique ex S. C. in exilium pulsi.

K

CON.

EPITOMÆ
CONSTANS II.

A Christo nato anno DCXLII.

Zon. l. 3 **C**onstans II. qui & Constantius,
Paul. Heraclij nepos, auiti erroris æ-
Diac. mulus, tyrannicos spiritus sumpfit. Ita-
Reg. l. 1 que Martinum Rom. Pontificem, qui
coactō Romæ Concilio Monothelitas
damnasset, in Ponti insulam relegauit.
inde exercitu in Italiam transmissō, cū
Longobardis in agro Beneuentano var-
riè pugnavit. Tandem pace facta, Romā
iter intendit. Venienti Vitalianus Pont.
cum Sacerdotum agmine, Populoque
Roman. ad quinctum ab Vrbe lapidem
procedit obuiam. At ille velut vrbe per-
vim capta, omnia ærea ornamenta (vt
ne tegulis quidem quibus Pantheon
opertum erat, parceret) Byzantium de-
stinauit. Diceret illum non pietatis,
sed prædæ causâ venisse Romam. Cete-
rum prouectus in Siciliam, à suis pro-
pter insolentiam, balnei vapore extin-
guitur anno Imperij sui XXVII. Ro-
mana præda magna ex patre in Sicilia
relieta.

Merm. Eadem tempestate S. Eligius Flan-
Tb. driam ad Christi cultum adduxit Regi-
na Persarum Constantinopolim profe-

At

cta Christianis se aggregauit: & virum *Zon. l. 3*
suum ad baptismum suo pellexit exem- *Volat.*
plo. Romæ autem Vitalianus Pont. or- *l. 22.*
gana aliaque musica instrumenta in
templis ad factorum cultus adhibuit
primus.

Potro Halys à Mahomete *Quin. Tyr. l.*
Aus, rerum successu elatus dedignari *19.*
cepit Calyphæ nomen. Reges quippe,
qui Mahometi successerant, Calyphæ,
id est, Mahometis successores, ac ve-
lut vicarij appellabantur. Itaque ipse
Propheta eximius Mahomete ipso
maior dici, credique voluit, scitam ad
id commentus fabulam. Aiebat Gabrie-
lem Angelum nouæ legis latorem ad se
missum à Deo: sed errore deceptum isse
ad Mahometem. Ita Saracena secta di-
uisa, alijs Mahometem, alijs Halym se-
quentibus.

CONSTANTINVS IV.
PEGONATVS.

A Christo nato anno DCLXIX.

Constantinus IV. Pogonatus, seu *Zon. l. 3*
Barbatus, Constante genitus, pa- *Reg. l. 1*
ternæ vitæ, ac mortis euentu exterritus *Paul.*
oculos aperuit. Itaque missis ad Do- *Diac.*
mianum Rom. Pontifi. litteris, auctor

K 3

fuit.

*Sigeb.
chr.*

*Paul.
Diac. l.
6. c. 5.
Sigeb.
chron.*

fuit, vt Concilium Constantinopolitanum de duabus Christi voluntatibus aduersus Monothelitas celebraretur. Per idem quoque tempus Rauennas Ecclesia, quæ Exarchorum opibus nixa à Pont. Romano descuerat. Theodori Athiepiscopi Rauennatis opera, ad Ecclesiam Rom. auctoritatem reuocata Sigebertus Rex Austrasiorum in Gallijs expers prolis, monasterijs aliquot conditijs, monasticam vitam ipsemet amplexus est, ita copiosam Deo, caloque sobolem peperit. Ceterum Constantini principatus non tantâ successibus quâ cladibus insignis fuit. Anno eius seculi circiter LXXX. atrox pestilentia totam ferme funeribus exhaustâ Italiâ, Papiam præcipue, urbemque Romam portentoque similis clades erat. Visus à multis diabolus cum hasta urbem obiens ad Angeli imperium, cuspide domorum ferire ianuas & postero die mortuorum numerus hastæ ictus æquabat. Ceterum ara Sebástiano martyri in æde S. Petri ad vincula ex oraculo consecrata, ex templo absterfit lucem. Constantinus porro Imperator antiquam Pontificiorum comitiorum libertatem, inde vsque ab Iustiniano intermissam Ecclesie Rom. restituit, rogatu Benedicti II. Rom. Pontificis, anno huius seculi

seculi LXXXIV. Saraceni interim, Rhodo capta, colossam æneum fama nobilem euerterunt, cuius ære nongentos camelos oneratos ferunt. Exinde in Siciliam delati, expugnatis Syracusis, totam ferme depopulati sunt insulam. Hinc transgressi in Africam pæne diruere Carthaginem. Ad hæc Bulgari, gens Scythica Pannoniam, & Thraciam inuaserunt. Nec sedes Imperij, aut ipse Imperator expers periculi fuit. Constantinus quippe cum duos, fratres suos imperij consortium affectantes, amputato naso, deformasset ab, Saracenis Byzantij obsessus, ægre regiam tutatus est urbem. Qui deinde, illaro Bulgaris bello, per imprudentiam, iam victor ignominiosam cladem accepit. Circumfessis hostibus ipse pedibus æger ad aquas salubres cum comitata regio tendens, & suis, & hostibus speciem præbuit timoris. Igitur exercitus nullo sequente capeffit fugam. effusus fugientes hostis à tergo adortus occidione occidit. Et ea clades necessitatem imposuit Augusto, Bulgaris tributa pendendi, dedecore etiam maiore, quam damno. Nec diu ipse cladi superstes fuit. decessit anno principatus XVII.

Per eadem tempora Abdimelechus in

K 4

Ægypto

*Zon. l. 2.
Sigeb.
chr.*

*Gul.
Tyr. l. 19.*

Roder.
l. 2.

Agypto exiit, qui primus post Halyum atavum suum, Calyptha Halys est appellatus. hic Mahometicæ disciplinæ infestus novam sectam, novasque ceremonias condidit. Porro S. Alphonfus, siue Idelphonfus, B. Isidori discipulus, idemque Archiepiscopus Toletanus in Hispania floruit, qui à Deipara Virgine caeleste amiculum defensionis ab Heluidij insania eius virginitatis pretium accepit. Sub id tempus Bamba Gothorum Rex, vir regijs animi, & corporis dotibus clarus in Hispania regnare cepit. hoc maxime admirandus, quod omni consensu delatum regnum, non nisi minis ac terroribus coactus accepit. ac deinde multis bellicis operibus inclytus, depositis regijs insignibus, monachum induit, ut expeditam sibi viam ad regnum caeleste muniret.

IVSTINIANVS II.
RHINOTMETVS.

A Christo nato anno DCLXXVI.

Z n. l. 3
Cedren.
Regin.
l. 1.

Iustinianus II. cognomento Rhinotmetus, in magna morum ac fortunæ varietate, intermissam exilio gessit impetium. Primò pius Imperator iusto pariter, ac felici bello Iberos, Albanos, alias-

aliasque Orientis nationes in suam redegit ditionem. Inde ubi depraviatus ab assentatoribus Sergium Roman. Pontificem suo adversantem errori appetiuit, insidijs adverso usus est diuino Numine. Namque Sclauicis legionibus celatus, rupto perperam fœdere Arabibus bellum intulit. At illi Deo fœderis teste inuocato, tabulasque fœderis ex hasta suspensas præferentes, Casari occurrunt; initioque fugæ à Sclauicis copijs facto, ingentem inferunt cladem. Ergo seu calamitatis magnitudine, seu Præfectorum iniurijs inuis civitati, à Leontio Duce, quem in vinculis habuerat, comprehenditur nasoque mutilatus (ex quo illi Rhinotmeto cognomen inditum) in Cherfonesum relegatur.

Leontius porro imperium, scelere quaesitum triennio post pari scelere amisit. Per tumultum à Tiberio Absimaro captus, naso defecto, in custodiam traditur.

Tiberius Absimarus deinde regnare cepit ipso anno post Christum natū DCC. Inter hæc Abdimelechus Aegypti Calyptha, Constantinopolitanas, urbas suam occasionem ratus, Africam, & Siciliam suæ ditionis fecit. Et Romoaldus Beneuentanus. Dux Tarentū,

*Paul.
Diac.*

Brundisium, omnemque circumiectam regionem Græcis ademit. Per idem tempus Aripertus II. Longobardorum Rex Alpes Cottias (regnum olim Cottij Regis in Alpibus fuerat, XII. vrbes continens) Ecclesiæ Rom. donauit, eamque donationem aureis confirmatam litteris Ioanni VI. Pont. misit.

Iustinianus porro decenniali perfunctus exilio Bulgaricis armis recipit imperium, Leoatio, Tiberioque iugulatis. Exin illatas ob se Pontifici Rom. iniurias meritis compensare statuit. Igitur Constantinum Pontificem Constantinopolim inuitatum omni honore coluit, vt etiam humi procumbens Augustus oscularetur Pontificis Rom. pedes. Ceterum Cherfonenses, Bosphorani que iniusto bello à Iustiniano vexati, Philippicum exulem salutant Imperatorem, qui ipsorum armis Bizantio potitus, ac Iustiniano obrutato inuadit imperium. Imperauit Iustinianus annos omnino XVI. Nec melior in pari causa Ariperti Longobardorū Regis exitus fuit. Quippe ingenti ab hostibus clade accepta, onustus auro in Franciam ad contrahenda auxilia properans, in traiectu amnis auro degreuatius mergitur. Rex ceteroqui prudentia, solertiaque insignis, De nocte urbem

urbem regiam mutato lustrans habitu, quid de ipso, quid de magistratibus, iudicibusque sentiret populus explorabat, satis gnarus ad Regum aures aditū haudquaquam patere veritati. Ea tempestate, Franciæ Regibus luxui deditis, Pipinus Dux Austrasiæ, regio sanguine ortus, idemque Magister aulae regijs virtutibus regnum administrabat. qui maiores in dies parando opes, posteris suis ad regni fastigium viam fecit, Beda florente in Britannia.

*Zon. l. 4.
Sieg.
chron.*

PHILIPPICVS BARDANES.

A Christo nato anno DCCXI.

Philippicus Bardanes sextam Synodum orthodoxam, quantum in ipso fuit, abrogauit, sed non impune tertio Imperij anno oppressus, à suis in conuiuium, & oculis captus exilio multatus.

*Zon. l. 3
Cedr.
Sieg.
chr.*

ANASTASIUS II.

A Christo nato anno DCCXII

Zon. l. 3. **A** Anastasius II. sine Arthemius, ut
Cedr. erat vir egregie doctus, piusque,
Reg. l. 2. sacra simulacra impensè fouit. Ceterum
 pio, proboque Principi Ducum im-
 probitas obfuit. Milites iniuriosius
 tractati, Theodosio Adramytteno im-
 perium deferunt. Igitur Anastasius per-
 ditis rebus, deponit principatus insi-
 gnia: ac sibi imperare assuescit mo-
 nastico habitu sumpto. Par Adramytte-
 ni conditio. Primo imperij anno non-
 dum exacto, à Leone Isaurο eius Duce
 captus, & initiatus sacris quietiorem,
 quàm in imperio vitam egit.

LEO ISAVRVS
ICONOMACHVS.*A Christo nato anno DCCXVI*

Zon. l. 3. **L**eo Isaurus Iconomachus otio ab-
Cedr. hostibus fruens, cum Deo, Diuis-
Regin. que bellum impium gessit. nam sacrarū
l. 1. cultum imaginum velut ex Ethnicorū
 errore natum primus adnitus est tolle-
 re ex orbe Christiano. quæ res ei cognomen

men Iconomachi dedit. Igitur Christi,
 Deiparæq; effigies, Iudeis auctoribus,
 cōcremavit in foro, minaci edicto pro-
 posito in eos, qui sacras asseruarent
 imagines. Gregorius ergo II. Rom.
 Pontifex in Concilio Romano decre-
 uit imagines sacras ad iuuandam, impe-
 ritæ multitudinis memoriam esse reti-
 nendas: ipsum autem Leonem anathe-
 mate perculit, popularibus eius sacra-
 mento solutis. Cuius decreti fama Ro-
 manos, Campanos, Rauennates, & Pē-
 tapolitanos, à Leonis imperio abrupit.
 Haud leuiore pœna Deus schisma in
 Hispania vindicauit, quàm Dei Vica-
 rius hæresim in Italia vindicarat. Vici- *Roder.*
 za Visigothorum Rex libidine ardens *lib. 3.*
 vxoribus ac pellicibus impleuerat re-
 giam. Igitur, ut liberiore licentia fruc-
 retur, Episcopos, ac Sacerdotes suo
 exemplo, edictoque primum coniugi-
 bus, aut pellicibus irretiuit; inde à
 Rom. Pontificis, qui talia flagitia laturus
 non erat, auctoritate semouit. Ergo
 gens omnis in luxuriam effusa, breui
 sensit iram vltoris Dei. Saraceni ab Iu-
 liano Comite filij ab Rege violatæ
 probrum vlturo ex Africa accersit, in *Sigeb.*
 Hispaniam trajiciunt; ac Roderico Re- *chr.*
 ge acie victo, regionem subigunt an-
 no à Virginis Partu ferme DCCXL.
 Hic.

Hic Gothici regni exitus in Hispania fuit CCC. circiter anno, quam ceperat. Alij deinceps Saracenorum Duces ex Mauritania transuecti in Hispanias, Visigothis oppressis rem Gothicam in plura distraxere regna. Astures tamen, Cantabrij, ceteraque montanæ gentes communis cladis immunes etiam alijs perfrugium præbvere. Subinde Sardinia quoque à Saracenis subacta. Ceterum hanc iacturam, Germanis ad Christi fidem aggregatis Grego. III. Pont. sarisit. Qua tempestate Batholdus Dux Frisonum iusigne stultitiæ documentum dedit. Cum ad Vilfrandum Episcopum baptizandus accederet, sciscitatus ab eo est, apud inferosne, an apud superos plures essent maiorum suorum, Vbi plures apud inferos cruciati accepit, *Satis est, inquit, ut plures sequar.* Itaque expers baptismi triduo moriens damnatorum numerum auxit. Insigne dein Rom. Pontificis factum traditur. Gregorius Luitprandum Longobardorum Regem, Vrbe obsessa, suum petentem caput ultro adij, infestumq; hoste adeo dictis, & submissione placavit, ut ille supplicis Pontificis Rom. verecundia, sese ad eius prosterneret pedes. Itaque Apostolorum corpora veneratus sine vilo maleficio seducit exercitum.

*Sigeb.
chr.*

Peg

Per eadem tempora Carolus Martellus Pipini Magistri aulae filius, paterno titulo non contentus Franciæ Princeps est appellatus: & nouum titulum nobilis subinde victoria decorauit. Ingentem Saracenorum manum ex Hispania in Aquitaniam, Eudonis Ducis accessu transgressam, incredibili eade prostrauit. Fama est vno prælio ad CCLXX. hostium millia caesa. Hæc inter Gregorius III. tertio Romæ Concilio pro sacris imaginibus habito, Leoni Iconomacho abrogauit imperiū. Ergo Luitprandus ad vacui spem imperij erectus, urbem obsidet, Roman. Imperij titulos à Pontifice expressurus. Sed incassum spes visq; omnis cecidit. Carolus Martellus à Gregorio est imploratus. Luitprandus Martelli denunciatione ab incepto deterritus. Inde Martellus liberatæ obsidione Urbis titulo nitēs Athimū, & Amorthæū Saracenorum Reges, Franciæ fines ingressos, ingenti clade illata repulit. Et Pelagius Comitis Cantabri filius, vir impiger iuxta, ac pius, vnicū assilæ Hispaniæ auxiliū, ex Cantabriæ latebris emerſus, Astures ad spem libertatis erexit. Collecta igitur Asturū manu, diuino fauente numine, ingentes Saracenorū edidit strages; Rex appellatus Asturiæ regnum instituit. Huius deinde

*Annon.
l. 4.
Regin.
l. 2.
Sigeb.
chr.*

*Rader.
Tolos.
lib. 4.*

deinde gener, heresque. Alphonfus cognomento Catholicus, fuit eximia religione, cultuque templorum, qui à Recaredo Gothorum Rege prognatus. hic, prolatis finibus Galleciæ regno initium fecit: in Asturia legionem urbem de barbaris recepit. quæ vrbis regia deinde fuit, ac sedes Regum, qui ex eo Legionenses sunt appellati. At Abathaminus Calypha Abdimelechi nepos, Ægypto subacta, Cærem urbem regiâ (Cayrum vocamus) vbi Memphis olim fuerat, condidit Idemque primus Ægypti Calypha est appellatus. ex quo tempore Calyphæ duo, alter Baldacensis, alter Ægyptius esse cœperunt. Subinde Leo Iconomachus mortalibus iuxta, & immortalibus, infestus, inuisusque, XXV. tyrannidis suæ anno, ex intestinorum dolore deperijt. Qui hoc perniciosior fuit, quod Constantinum filium patre deteriorem reliquit heredem. Dispari omnino euentu Carolus Martellus eodem anno decedens, Carolomano, & Pipino filijs legauit regimen Franciæ.

Gul.
Tyr. l.
29.

CON-

CONSTANTINVS. V.
COPRONYMVS.

A Christo nato anno DCCXXI.

Constantinus V. Copronymus ex eo dictus, quod infans dū sacra ablueretur aqua, lauacrum stercore inquinaretur, sacra omnia (quod Patriarcha prædixerat) polluit. Is bimus coronatus, quæ etiam ex causa Porphyrogeniti nomen, quod primus tulit, ei conuenit, & in societatem imperij impietatisque adscitus à patre non Diuorum templis, non sacris reliquijs, non B. Mariæ virginitati pepercit. Horret animus ea prodere litteris, quæ de illius nefaria improbitate Græci scriptiores memoris prodidere. Eadem tempestate Zachariæ Pontificis eximia virtus enituit. Rachis Longobardorum Rex Perusiam oppugnabat. Ad eum Zacharias in castra venit, cælestis Numinis, si pergat, intentans iram. Itaque ille subita religione perfusus obsidionem soluit, ac protinus Romam progressus se cum vxore, ac filia consecrat Deo. Ipse Benedictino habitu ab ipso Pontifice indutus Cassinum recepit se, clarior spreto regno, quam gesto. Valuit fortassis apud

Zon. l. 3.
Cedr.
Paul.
Diac.

Annon. apud Rachim recens Carolomani ex-
l. 4. plum. Is quippe Caroli Martelli filius
Reg. l. 2 atque hæres, paterni exitij (vt ferunt)
Fris. l. 5 denunciatione, ostentoque commotus
 Cassinati disciplinæ se addixerat, mag-
 narumque dabat documenta virtutum.
 Zacharias porro Chilperici Franciæ
 Regis ignauia damnata, Pipinum Mar-
 telli filium, Francis proceribus appro-
 bantibus, Regem appellat, Chilpericus
 regno exutus quintam in cœnobio vitā
Annon. egit. Per idem tempus Aistulphus, cui
l. 4. Rachis frater longobardiæ regnum
Paul. legauerat, Rauenna potitus, cetera
Diac. Exarchatus oppida, ac Pentapolum in
Sigeb. suam ditionem redegit. Hic finis in-
chr. stituti ab Narsere Exarchatus fuit. Ai-
 stulphus ergo successu elatus, in Pon-
 tificiam ditionem populabundus ir-
 rumpit, extrema minitans Romanis,
 nisi se, suaque dedant. Itaque Stephanus
 II. Pontifex (secundum vulgo nume-
Annon. rant, ob breuitatem Pontificatus præte-
l. 4. rito, qui vere secundus fuit) ad Pipi-
Reg. l. 2 num Regem contendit in Galliam pe-
Frisin. titurus auxilium. Nunquam alias ante
l. 5. maior Romani Pontificis maiestas visa.
 Venienti Pontifici ad tria passuum mil-
 lia processit obuiam Rex. Repentē ad
 Pontificis conspectum defiliit equo, eū-
 que procumbens cum coniuge, liberis

ac

ac regni proceribus excipit, cuncto po-
 pulo cum canticis occurrente. & ipse
 Rex equi Pontificij frænum tenens, eum
 deducit ad regiam. Subinde Pipinus
 transgressus Alpes Aistulphum bello
 petit: acie victum, Papiæque circum-
 fessum tandem perpulit, vt Exarchatum
 (nunc Romania dicitur) & Pentapo-
 lim, quæ Anconam, & quatuor alias
 Picensi vrbes continebat, Pontifici tra-
 deret. Inde in Galliam regressus Aquit-
 aniam, & Vasconiam subigit: auctum
 Francia regnum Carolo filio legat Ai-
 stulpho interim extincto, Desiderius
 Dux Tusciæ successerat, qui regni
 proferendi audius Romanam ditionem
 inuasit. Adrianus tum Rom. Pontifex
 erat. Qui expertam Franci Regis in-
 plorauit fidē. Carolus ergo Desideriū,
Annon. res ablatas Pontifici restituere abnuen-
l. 4. tem, commisso prælio fundit fugatque
Paul. Papiæ deinde obsessum, malisque do-
Diac. mitum in deditionem accipit. Ita Rex
Sigeb. dominandi audius, regnum augere mo-
chr. liens amisit, nobilior ad posteros Lon-
 gobardico regno perditō, quā Alboi-
Anno. nus inchoato. Stetit id regnum annos
l. 5. circiter CCXX. Carolus victoriā in-
Reg. l. 2 gens Romā profectus, cunctis Romano-
 rum ordinibus obuiam effusus eum in-
 genti significatione lætitiæ excipitur.
 Ingressus

Ingressus urbem pedibus ad Apostoli Petri ædem venit. ubi eum Pontifex præstolabatur cum Patribus sedens. Congressus eorum ingentem speciem Pontificiæ maiestatis apud Romanos, Gallosque fecit. Quippe Rex dum cōplexu à Pontifice excipitur, venerabū-
 dus eius oscularus est pedes. Inde Pipini patris donationem sanxisse non contentus, eam munifice cumulat, Corsica, Sardinia, Sicilia, ducatu Spoletano, Tuscoque adiectis. Ceterum Italiæ partem, quam Longobardi tenebant, retinet sibi. id Regnum Italiæ appellatum. Eodē tempore & Pontificia maiestas in Occidente, & in Oriente catholica religio illustrata. Dum Copronymus, quasi indicto bello, Divos, Catholicosque persequitur, complures Martyres fecit. Et Berythi (vrbs est Syriæ haud ignobilis) Christi crucifixi effigies ab Iudaïs per ludibrium acta in crucem, effuso salubri cruore, tanti sceleris e oneravit auctores. Copronymus porro cum de Bulgaris triumphasset, adeo ardenti correptus est febris, ut se vivum coniectum in flammam clamitaret. Decessit, cum imperasset post obitum patris annos XXXV. Idcirco illi prorogatum imperium credas, ut sanctarum honor imaginum, plurimorum
 testium,

*Sigeb.
chr.*

Zon. l. 3

testium, sanguine sanciretur. Tradunt quippe plures ab eo Catholicos martyrio affectos, quam ab vilo ethnico tyranno Christianos.

LEO IV. PORPHYROGENITVS.

A Christo nato anno DCCLXXVI.

LEO IV. Porphyrogenitus & ipse *Zon. l. 3*
 dictus vel à natali cubiculo, vel *Cedre.*
 quod ipse quoque à patre adhuc infan- *Paul.*
 tulus adscitus esset in societatem Im- *Diac.*
 perij. Itaque à puero cum patre, inde
 solus demum cum filio imperavit, mali
 corui, ut dicitur, malum ovum. Quippe
 patris exemplo sanctarum imaginū
 cultores indignis vexavit modis. Ceterum
 V. tyrannidis suæ anno, manifestas
 diuino Numini pœnas dedit. Nam cum *Anno.*
 coronam auream gemmis insignem ex *l. 5.*
 æde S. Sophiæ sublatam capiti impos- *Sigeb.*
 uisset, suo, statim pestifera correptus *chr.*
 febris misere absimitur. Ac ne dubia
 morbi causa foret, in eius capite carbū-
 culi extiterunt. At Carolus Rex Franciæ
 proferendæ religionis audius Saxones
 subinde rebellantes armis domi-
 tos ad Christi ovile compellere instituit.

IRE-

I R E N E.

CONSTANTINVS PORPHYRO-
GÉNITVS.*A Christo nato anno DCCLXXXI.**Zon. l. 3
Cedrē.
Anno.
l. 5.
Reg. l. 2*

Irene Augusta Leonis vxor virili animo, & consilio mulier, primò cum Constantino Porphyrogenito filio suo imperauit: inde regimine mota, cum filij flagitia ferre non posset, adnitentibus legionibus, imperio potitur. Constantinus in oculos procerum sauiens orbarus est oculis, & in custodiam traditus. Atque vt manifesta esset Dei vltoris ira, ille ipse dies fuit anni vertentis, quo ipse oculos effoderat patruo. Ex eo tempore religio in Oriente tollere oculos visa, Irene sacra resouente. Hec inter Carolus bello in Hispaniam translatò, Saracenos magnis afflixit cladibus. Inde Germaniam, Daciam, ipsaque Angliam (si Reginoni, & alijs credimus) subegit. Inde ad opera pacis versus magnificentissimum Aquisgranæ templum condidit, ornauitque, & Adriani Pontificis per id tempus demortui sepulcrum carminibus decorauit, Exin Leo III. Pontifex à primoribus Rom. ciul-

*Sigeb.
chr.*

ciuitatis iniuriosè tractatus, ad Carolum vnicum auxilium, contendit in Galliã. Solenni Fracorum ritu exceptus, haud ægrè cum perpulit, vt Rómam ad res componendas tenderet. Ceterùm cùm Rex in concilio Episcoporum consedisset, de criminibus Leoni obiectis cogniturus, consurgentes Episcopi succlamarunt, *Rom. Pontificem à nullo mortalium iudicari.* Quæ vox adeo regiù perpulit pectus, vt protinus incepto desisteret. Leo tamen non suprema magis potestate, quàm innocentia tutus egregiè purgauit sese, superos, Deumq; contestans. Itaque Rex violatores Pontificis ipso extremum supplicium deprecante, multat exilio. Pontifex ergo illustra in Ecclesiam. Rom. Caroli merita remunerans, ipso anno DCCC. nati Christi die, cum Imperatorem ap-
*Zon. l. 3
Cedrē.
Paul.
Diac.
l. 23.*
pellat, tutela Ecclesiæ eidem tradita. Ita Roman. Imperium, ob destitutum à Græco Imperatore Ecclesiæ patrocini-
um, peruenit ad Francos.

HORA.

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER VII.

A Christo nato anno DCCC.

*Annon.
l. 5.
Zon. l. 3
Regin.
l. 2. Fri-
sin. l. 5.*

AROLVS MAGNVS primus
è gente Francorum ingenti
vel sua, vel gentis laude Im-
perium Occidentis obtinuit.
Ac primùm Irenes Augustæ nuptias
ambire cœpit, vires Orientis Roman.
Imperio adiecturus. Ceterum cùm, fœ-
dere icto, de connubio per legatos age-
retur, Nicephorus Patrius indignum

ratus

ratus omnia ad Latinum Augustum
vergere, rem turbavit; tumultuque per
eam occasionem Byzantij concitato,
Irenem comprehendit; eaq; in Lesbum
relegata, ipse vacuum inuadit impe-
rium. Mox legatis ad Carolum desti-
natis, pacem cum eo, fœdusque reno-
uat, vt alter Orientis, alter Occidentis,
Augusti, fratresque inter se essent. Quic-
quid Italiæ hinc à Neapoli, inde à Si-
ponto in mare præcurrit, cum suis è re-
gione insulis, ad Græcum, reliqua pars
ad Latinum Imperatorem pertineret.
Fœderis conditionibus adiectum, vt Ve-
netiæ liberæ ab vtroque imperio, & im-
munes forent. Ea vrbs ante annum fer-
me CCCL. in Adriatici sinus paludi-
bus inchoata, paulatim ingentibus au-
cibus creuerat incolatum, opumque.
Ceterum eodem anno intestina Vene-
torum discordia, Ioanne Duce exacto,
turbavit Rempubl. & Francia irritauit
arma. Ioannem Nicephorus Græcus
Imperator per vim restituere parabat.
Itaque Obelerio Tribuno, ac Venetis:
Caroli iussu, Pipinus subsidio venit.
Qui vt Obelerium, quod Francis stude-
ret, ab vrbe exactum vidit; in ipsos Ve-
netos arma conuertit. Ergo terra, ma-
rique Venetias aggressas Metamaucum,
quæ tum Ducum sedes erat, occupat.

L

Inde

Inde Riuum altum, quò ciues cùm beato Duce confugerant, linitibus ac rati-
bus haud sanè feliciter tentauit. ita mul-
tis Francorum millibus, qua locorum
iniquitate, qua vadorum fraude amissis,
Raennam remigravit inglorius. Nec
ita multo post, Romoaldo Beneuenti
Duce domito, cessit è vita Bernardo fi-
lio superstite. Hæc inter Carolus Flo-
rentiam restituit. exin duodecim Pares
Franciæ instituit. Parisiense excitauit
Gymnasium. Huic Papiensem Acade-
miam adiecit, Bononiensem quasi vetu-
state prolapsam restituit, non minus
Musarum, quàm Martis alumnus, fau-
torque. Ceterum noua res maturæ iam
eius gloriæ aliquid imposuit labis. Al-
phonso Galleciæ Regis (cui casto haud
ex falso cognomen fuit) rogatu, in Hi-
spaniam traduxerat copias. Ibi aduersus
Masilium Maurorum Regem recentem
ex Africa bellum feliciter gesserat. Vi-
ctorem inde reducens exercitum in de-
scensu Pyrenei montis, Vasconum insi-
dijs exceptus nobilem accipit cladem.
Non alius locus Francorum strage cele-
bratio. Roncauallis appellatur Rollan-
di, aliorumque Francorum procerum
exde insignis. Sub eam expeditionem
Turpinus Rhemensis Episcopus decessit,
Poëtz, quàm Historico propior, idem-
que

*Turp.
Annon.
l.g.*

que Caroli in bellis comes. At Carolus
se viribus destitui sentiens, sacrarum lit-
terarum, sanctorumque Patrum lectio-
ni deditus anno imperij sui XIV. ex-
cessit rebus humanis, vir bello, ac pace
summus, iustitiæ, religionis, litterarum
cultor eximius, & cum Constantino
Magno vtrique comparandus. cuius et-
iam testamentum memorabile. Quic-
quid in thesauris fuit, pauperibus, sa-
crisque ædibus legatum. Ludonicus fi-
lius imperij heres, Bernardus nepos I-
talix Rex declaratus. Et Caroli ætas non
Ducibus solùm, sed etiam doctis viris
floruit. Paulus Diaconus historicus,
Haymo, Rabanus, Occumenius, Sui-
das, Theophylactus, & Alcuinus Ca-
roli Augusti doctor per id tempus illu-
stres fuere. Quin ex Gymnasijs ab illo
institutis magna subinde seges extitit
hominum doctissimorum. Auxit quoque
Caroli famam Græcorum Imperatorum
infamia. Nicephorus Logotheta eius
æqualis fuit, homo improbitate, ac per-
fidia insignis, & hiantè semper avaritia
infamis. Nam pluribus thesauris per
fraudem potitus nouas coaceruandæ pe-
cuniæ excogitauit vias. Quicunque è te-
nui re ad magnas opes peruenissent, hos
thesauros inuenisse criminans, fortunis
omnibus exuebat. Dum ille urbem re-
giam

Zon. l. 3

giam his artibus populatur, Saraceni
 Asiæ reliquias, Bulgari Thraciam popu-
 lationibus vexare cœperunt. Itaque pace
 à Saracenis auro redempta in Bulgaros
 exercitum ducit, configit, victos exiit
 castris, sed victorem securitas vicit. Ab re
 bene gesta inflatus Augustus omnes
 conditiones pacis repudiabat. Igitur
 Crumus (Chrunnum alij vocant) Bul-
 garorum Dux, desperatione audaciam
 stimulante, noctu ex improviso castra
 Græcorum aggreditur, ingentique edita
 hostium strage, Nicephorum ipsum ob-
 truncat IX. iam imperantem annum, &
 Augusti caput stirpiti infixum, diu spe-
 ctaculo ludibrioque barbaris fuit. in-
 signe insolentis victoriæ documen-
 tum.

Nicephore Stauratius filius annuus
 Imperator, huic Michael Curopalata
 suffectus vir penitus à Nicephoro di-
 uersus. Principatu inito nihil prius ha-
 buit, quàm ut spoliatis à Nicephoro
 bona redderet. Sed pace quàm bello me-
 lior extitit. A Leone Armenio copia-
 rum præfecto proditus, bello Bulgari-
 co exercitum amisit. Itaque Leo præ-
 pollens opibus à suis legionibus Impe-
 rator salutarur. Et Michael imperij mi-
 nimè tenax, insignibus vltro Leoni mis-
 sis, altero imperij anno sit Monachus;

yir

vir utique monasterio, quàm imperio
 aptior.

Leo Armenius exinde imperare cœpit.
 Is prælio cum Bulgaris commisso, dictis
 factisque inclinantem erexit aciem.
 Itaque victoria parta de Bulgaris trium-
 phauit. Nec bellicis solum, sed ciuilibus
 etiam artibus præstitit. Magistratus om-
 nes, delectu ex optimis viris habito, de-
 ferebat, nullo relicto loco pecuniæ, gra-
 tiæve. Ceterum Iconomachorum deinde
 errore implicatus, & superum, & morta-
 lium odia incurrit.

LVDOVICVS PIVS.

A Christo nato anno DCCCXIV.

LVdovicus Pius Caroli patris æmu-
 lator nihil potius habuit, quàm ut
 præberet se patronum Ecclesiæ. Itaque
 Romanos Leoni III. Pontifici insidian-
 tes per Bernardum Italiæ Regem coer-
 cuit. Stephanum inde V. Pontif. ad se in
 Galliam venientem quanto maximo
 potuit honore excepit, auitque insti-
 tuti magis, quàm suæ Maiestatis memor
 insidentem equo Pontificem Augustus
 ipse pedes in Regiam introduxit urbem.
 Et Stephanus eum ritè inunctum coro-
 natumque appellauit Augustum. Ludo-
 uicus

*Annon.
 l. 5.
 Reg. l. 2
 Frisim.
 l. 5.
 Siegb.
 chr.*

uicus porro publicæ porticus, quæ transibat, subita ruina mortalitatis admonitus, Lothario filio natu maximo imperium, ac regnum Franciæ legat. Pipinum Aquitaniæ, Ludouicus Bauariæ constituit Reges. Ius confirmandi Roman. Pontifices Carolo ab Adriano, ve quidam volunt, datum remisit, & paternam auitamque donationem explicauit, sanxitque. Extat diploma imperatorum Ludouici. Ceterum fama de diuisione regnorum, Francorumque procerum fauor Bernardum Italiæ Regem ad regnum Franciæ sibi armis vindicandum erexit. Sed impium bellum non maiore animo, quàm consilio gessit. Nam ingenti Ludouici exercitu contritus ante pugnam patruo tradidit se. Hunc igitur ille à iudicibus capite damnatum, luminibus orbari sat habuit, regnoque exutum Italiæ in ordinem coegit. At Arioldus Daniæ Rex cum coniuge, liberis, & Danica nobilitate Moguntia baptizatus à Pio Imperatore velut auctoramentum religionis, Erisiam accepit.

Per idem tempus Leo Armenius Græcus Imperator impius (quippe sacris imaginibus bellum integrauerat) mirâ quadam ratione vitam cum imperio amisit. Ipso natali Christi die, de Michaelo

Volat. l.
3.
Siegb.
chr.

Siegb.
chr.

Zon. l. 3.
Cedr.

ehæle Balbo Maiestatis reo sumpturus supplicium, deprecante Augusta, distulit poenam, quæ in ipsum vertit. Nocte insequenti Balbus è carcere elapsus, custodis opera contrahit veterum coniuratorum manum. Cum his sub monachorum habitu scias ferentibus, Imperatorem in Symphonicorum choro canentem interficit imperij anno VIII.

Balbus adhuc compeditus (claus quippe compedum non comparebat) Imperator salutatur. Qui Constantini Copronymi æmulator Episcopos sacrarum patronos imaginum, quæ exilio, quæ morte multauit. Ceteroquin Augustus ille Græcus non Balbus solum, sed etiam bardus fuit. Iumentorum ingenia, atque indolem nosse sibi pulchrum ratus, tardissimo ipse ingenio erat, rudisque penitus litterarum. Proinde ne pueros se doctiores cerneret, erudiri eos litteris vetuit.

Saraceni interim Cretam, & Siciliam occuparent. Ludouicus autem Augustus Pannoniæ Rege domito, Lotharium filium Italiæ Regem destinauit. Is igitur Modoëtiæ ab Archiepiscopo Mediolanensi Rex Italiæ ritè appellatus, Romæ à Paschali Pont. Imperator. ornatur insignibus. Subinde Ludouicus Britannis Franciæ incolis debellaris.

Rhotomagi legatos Balbi Græci Imperatoris audiuit pacem petentes, & de sacris imaginibus consulentes. At ille pace data ad Roman. Pontificem (istum erat Eugenius II.) eos reiecit. sed frustra. Itaque haud ita multo post Balbus incesto sacræ Virginis coniugio potius phrenesi, & intestino viscerum dolore periit anno post inuasum imperium I X.

Zon. l. 7. Huius heres Theophilus Iconomachus, impietate certans cum patre, sacras imagines pingi vetuit omnino. Earum loco pecudum, auiumque simulacra reponi iussit quæ lex magnam pijs hominibus, pictoribusque procellam concitauit in Oriente.

Annon. l. 5. Et in Occidente Pipini Aquitanie Regis odium, aduersus Iuditham nouercam, *Reg. l. 2* in nefarium facinus erupit. Fratrum *Erisl. 5* quippe ope, operaque Ludouicum Augustum patrem, dolo comprehensum, abdicare coegit imperium. Ceterum Germanorum procerum fauore dimissus Ludouicus, in pristinum restituitur gradum. Haud facile alias magis paterna erga impios filios clementia extitit. Pipinum, Lotharium impudè vlcisci cum posset, errati veniam petentes bona fide recepit in gratiam. Pipino exinde mortuo, Carolus ex Iuditha genitum Aquitanie

tania Regem dedit. Ad extremum prodigiosa Solis defectio tantum eius animo mœroris incussit, vt consecuto mœrorem morbo, supremum obierit diem anno imperij sui XXVIII. Ludouici mortem trium filiorum de paternis rebus certamen exceperit. Igitur post accisas ciuili bello Franciæ vires pax denique ita conuenit, vt Lothario imperium, & Italia, Carolo Francia, Ludouico Germaniæ regnum cederet.

Per eadem tempora Euechus, siue *Roder. Tol. l. 5.* Ennecus vir bello asper, ex quo Aristæ *Roder. Sancti. p. 1.* cognomen traxit, cum ex Pyreneis iugis in Nauarræ plana descendisset, multa aduersus Sarracenos prælia secunda fecit. Itaque belli operibus ingens, primus Nauarræ Rex est appellatus. Huic Garfias Ennecus successit, non paterna gloria, quàm sua virtute clarior, cuius filius, ac successor Sanctius Garfia multis Cantabriæ oppidis, ipsaque Pampelona de Barbaris recepta, Nauarræ regnum propagauit. Huius inuentum proditur calcei ex crudis corijs (*Abarcas* Hispani vocant) quibus ipse adeo est delectatus, vt ex eo Abarca diceretur. Itaque eiusmodi calceis milites insignes habuit (tantum apud populum Regis exemplum valet) quorum egregia virtute Pompelonam à barbaris

summa hyeme obsessam, per obsita ni-
uibus, & conereta glacie loca transgres-
sus, obsidione exemit. Raymirus autem
Roder. Rex legionis Iacobi Apostoli specie in
Tol. l. 4. somnis oblata, egregiam de Saracenis
victoriam retulit. eo prælio Apostolus
ex equo candido, cum vexillo rubra
cruce insigni pro Hispanis pugnans in
acie conspectus est. Ex quo ordinem
militiæ Sancti Iacobi institutum auctor
est Didacus Valera: quem ordinem ann.
MCLXXX. inchoatum scribit Volater-
ranus. Eadem tempestate Rabanus, &
Annonius seu potius Aimonius florue-
re.

LOTHARIUS.

A Christo nato anno DCCCXLI.

Annon. **L**otharius Augustus Austrasiam re-
l. 5. gionem, quam sibi in Francia re-
Sigeb. setuarat, à suo nomine Lotharingiam
chron. appellauit. Inde Ludouicum filium re-
Reg. l. 2 gem Italiæ declaratum, consortem sibi
Frifm. adiungit imperij. Ceterum Lotharij
l. 6. principatus magnis Christiani orbis
cladibus insignis fuit. Saraceni oram I-
taliæ depopulati vexarunt Apuliam, An-
conam diripere, Barium occuparunt.
Vnde crebris excursionibus Apuliam,

Ca.

Calabriam, Campaniam infestam ha-
buere, compluribus oppidis in suam di-
tionem redactis.

Par Saracenorum tempestas peruasit *Zon. l. 3.*
Armeniam, & Theophylus Græcus *Cedr.*
Imp. mœrore deleta à barbaris patriæ
sue consumptus interijt anno imperij
XII.

Exin Michaël Porphyrogenitus ad-
huc infantulus, Theophyli filius, cum
Theodora matre imperauit. At Theo-
dora Augusta tota à viro diuersas sacras
imagines, quas etiam illo viuo impen-
sè coluerat, extemplo restituit. Iuuit
etiam imaginum causam salus Manuelli
tutori Imperatoris iam moribundo, si-
sacris imaginibus faueret, à monacho
quodam promissa & fauenti diuinitus
reddita. Porro Bulgarorum Regi bel-
lum inferenti denunciauit Augusta so-
met illi cum exercitu obuiam ituram:
Proinde videret ipse quid ageret, cui
nec feminam vincere gloriolum foret,
& à femina vinci turpissimum. Ea non
barbarum Regem à belli consilijs auer-
tit. Qui deinde morbo, ac malis do-
mesticis afflictus sororis (hæc apud
Theodoram Augustam captiua chri-
stianè educata fuerat) admonitu Chri-
stum inuocauit, cuius ope, malis re-
pentè discussis Christiana sacra cum

Zon. l. 3.
Cedr.

L. 6.

vnj.

*Sigeb.
chr.*

universa Bulgarorum gente suscepit Eodem ferme tempore Marci Evangelistæ corpus, ab Iustiniano Duce Venetiæ translatus, præsidio esse cepit urbi iam opibus præpollenti.

*Sigo. l.
S.*

At Ludovicus Cæsar Romam profectus aui exemplo osculum Sergij II. Pontificis obtulit pedi. Itaque ab eo accepit insignia, & nomen Augusti. Saraceni subinde successibus elati traiecerunt in Latium. Ab his Apostolorum Petri, & Pauli suburbana basilicæ spoliata. Latium omne depopulatum. Peruastata inde Campania, Tarentum direptum. Super hæc Veneta, & Constantinopolitana classis, quæ barbaris occurreret, cum clade ingenti repulsa, ut facile appateret illam non tam barbariæ vim esse, quam iram diuini Numinis. Sed tandem cælestis ira recidit in iræ ministros. Onusti præda domum repetentes, fœda tempestate coorta, patiter cum præda obruuntur fluctibus. Paucis interiectis annis alia Saracenorum manus in Latium transmisit ea mente, ut ipsam orbis terre arcem diriperet Romam. Cæterum Leo IV. Rom. Pontifex tribus classibus, Neapolitana, Amalphetana, Caietanaque, quæ urbi subsidio venerant, fretus, Romanas copias nulla rem magis, quam diuinis mysteris armatas, emittit.

*Sigeb.
chron.*

emittit in barbaros, & pij, piæque administrati belli felix exitus fuit. Nauali pugna Saracenus ad Ostiam superatus, & insignis est relata victoria, quæ Populo Romano antiquam naualis triumphi speciem præbuit. Inde Leo IV. Pont. S. Petri ædem, resectis argenteis valuis, quas Saracenus abstulerat, magnificè exornat, atque ut in posterum tuta ab incurfionibus foret, circumdat mœnibus. Noua urbs Leonina conditoris nomine appellata. Fuit idem Pontifex etiam miraculis clarus, cuius sanctitatis fama Adeolphum, siue Adilulphum Angliæ Regem Romam exciuit. Is benignè exceptus à Pontifice Angliam vectigalem Rom. Ecclesiæ fecit argenteo nummo in singulas familias imposito, qui B. Petri nummus etiam nostra memoria dicebatur. Lotharius porrò Augustus controuersia tollendæ causæ Beneuentanum ducatum ita diuisit, ut Adelgisus Beneuenti, Siconolphus Salerni, & Capuæ Principes essent: quæ Salernitani & Capuani principatus fuere primordia. At Lotharius ipse cum post decessum Ludouici patris, annos XV. imperasset, rerum humanarum pertæsus abdicauit se imperio, & in Prumiensi Monasterio dicauit se Deo, nobilior deposito principatu, quam

*Poiss.
chron.*

quam administrato. Paterna hereditas ita liberis diuisa. Imperium cum regno Italiae penes Ludouicum stirpis maximum mansit Carolo Provincia, & altera Burgundia; Lothario Burgundia altera cum Lotharingia celsit. Sunt qui ab Lothario Rege Lotharingiam appellatam velint. Per idem tempus Ado Episcopus Vitanensis historicus floruit.

LVDOVICVS II.

A Christo nato anno DCCCLVI.

Reg. l. 2
Frisl. 6
Annon.
l. 5.
Sigeb.
chron.

Lvdovicus II. Imp. auitæ in Pontificem obseruantia haud parum memor. Nicolao Pontifici ad se in castra tendenti obuiam progressus, Pontificalem frano deduxit equum. Ab eodem Pontifice libido notata Lotharij Regis, qui coniuge repudiata, pellicem duxerat. Et Rex cum proceribus Lotharingia, Romam sui purgandi causa profectus in mendacio exitium inuenit. Nam cum ipse, ac proceres apud Pontificem mentiti, ad sacram Eucharistia mensam accessissent, omnes intra finem vertentis anni varijs casibus sunt extincti. Inter hæc dominandi cupido turbauit Italiam. Adelgisus Beneuentanus Princeps Sedoanum Saracenorum Ba-

riensium

riensium Ducem in Capuanum Principem incitarat. Igitur Barbarus populo abundo exercitu Campanum agrum ingressus, obuias Christianorum copias fundit. Inde victoria elatus magnam Campaniæ partem populatur. Venafrum etiam subigit. Et alij subinde Saraceni prædæ dulcedine illecti Apuliam, Calabriamque occupant. Itaque Ludouicus Augustus exercitum in Saracenum ducit. Capuam, cuius perfidiam expertus erat, vi captam magna delet ex parte. Ceterum Barium Saracenorum arcem summa ope oppugnare adortus, tandem irritò incepto recessit.

Nec vero Saracenis Italiam vrentibus, Orientis imperium ab hac peste intactum fuit. Michaël Porphyrogenitus, matre, ac tutoribus regimine amotis, Barda auunculo auctore, rotum se ludis, ac nequitia dederat. Tandem Saracenis proxima regiae vrbi loca populantibus, præsentem tandem periculo excirus occurrat hosti. Sed delicatus Imperator sine magno certamine victus castris exiit, ludo videlicet, quam bello aptior. Exit Bardam prodicionis compertum per Basilium Macedonum Ducem interficit. Basilium computatione temulentus socium adsciscit imperij. Quideinde in conuiuio imperium remittit à Michaële de-

latum

Zon. l. 3
Cedr.

latum ægre patiens, Augusto super mensam obtruncato, sibi imperium vindicat.

Sigon.

Huius deinde classe subnixus Ludouicus Romanus Imp. Batium terra, marique oppugnare institit. Tandem anno quarto vrbs capta. Sedoanus ipse in Francorum potestatem redactus. Ceterum Ludouici nimia facilitas in victoria bellum instaurauit. Barbarus ab eo dimissus, accitis nouis ex Africa copijs, Capuam, aliaque finitima oppida lueditionis fecit. Ergo Ludouicus ira furans in perfidum hostem agmen citatum rapit. Cetera oppida haud magno negotio recepta. Capua vix tandem fame domita in ditionem venit. Eadem tempestate Syracusas à Saracenis captas auctor est Cedrenus. Ludouicus porro, Saracenis Campania expulsis, Beneuenti ab securitate, magnum adie vitæ, famæque discrimen. Adelgisus Beneuenti Princeps cum subdola oratione persuasisset Augusto, vt exercitum dimitteret, Prætorium à præsidio nudum armis, atque igni oppugnare institit. Itaque Augustum sacramento adigit, nunquam se in posterum Beneuenti fines ingressurum, neque eam iniuriam ulturum. At Ludouicus Romæ iure iurando à Pontifice absolutus, Adelgisum bello illato exegit Italia. Paucis inter-

Cedr.

Sigeb.

chron.

Erisin.

l.6.

Sig. l.6

icæis annis Ludouicus Mediolani moritur, anno principatus XX. nulla virili stirpe relicta. Quæ fama patruos eius Carolum Caluum Franciæ, & Ludouicum Germaniæ Reges ad imperij certamen accendit. Ceterum Ioannis VIII. Pontificis Rom. prudentia, & auctoritate oriens incendium restinctum est. Contentio ab armis ad ius reuocata, coactoque Episcoporum concilio imperium Carolo Caluo Ludouici Augusti patruo omnium consensu datum. Per eadem tempora Sclaui Dalmatiæ incolæ cum Sueropilo Rege ad Christum adiuncti Hungari, Bulgarique ad Christi fidem à Rege traducti, qui mo-

Chro.

Pol.

Bonsim.

l.10.

Blon.

Dec. 2.

l.2.

Sigeb.

chron.

nachus factus ubi sensu eos à Trebellio filio regnum ad Deorum cultum reuocari, coacto exercitu filium bello victum capit, & effossis oculis in custodiam coniecit, regnumque minori filio administrandum tradit, Christiana religionem salua.

CARO.

CAROLVS CALVVS.

A Christo nato anno DCCCLXXVI.

Annon. Carolus Calvus Magninepos à Ioan-
l. 9. ne VIII. Romæ Augustus ritè ap-
Reg. l. 2 pellatus Pontificem ingentibus coluit
Frisin. donis. Sunt qui Ioannem VIII. feminam
l. 6. fuisse fabulentur. Quod falsè creditum
Sigo. l. veri locum apud imperitum vulgus obri-
4. & 5. nuit, siue muliebris Pontificis facies, siue
 effeminatus interdum vigor fabulæ de-
 derit locum. Calvus porro Berengarium
 Foroiulienfibus, Vidonem Spoletanis
 Duces dedit, magnatum Italiæ turbarum
 auctores futuros. Ipse autem Augustus
 bello parum prudens, felixque habitus.
 Carolus Crassus Ludouici Germaniæ Re-
 gis filius arma Francis inferebat. huic
 Calvus cum exercitu improvidè occur-
 rit: militemque vigilijs, nocturnoque
 itinere atque imbrî fatigatum obiecit
 hosti. Itaque sine certamine victus, amif-
 so exercitu fugit. Nobilissimus quisque
 Francorum caprus. sed clementer exer-
 cita victoria, captiui indulgenter habiti,
 gratisque dimissi. Quæ res Crasso in
 præsentia decori, inde etiam emolu-
 mento fuit. Exin Calvus Normannos
 Franciam effusè populantes non armis.

sed.

sed donis repressit. Ingens subinde Ro-
 mæ extitit motus. Ioannes Pontif. Ro-
 manorum procerum conspiratione com-
 perta, Formosum Portuensem Episco-
 pum, & coniuratos solemnî ignominia
 notauit. Ceterum domesticas insidias
 externa vis excepit. Saraceni, qui Ta-
 rentum tenebant, Salernitanos, Amal-
 phetanos, Neapolitanosque perpulere,
 vt Romanam inuaderent ditionem. Et
 aduentantis eum exercitu Imperatoris
 opem intempestiua mors auertit. Iam
 Calvus quod præter Francorum Prin-
 cipum morem diademate, ceteroque
 habitu augustior incederet, coeperat esse
 proceribus inuisus. Itaque Mantuæ per
 morbi occasionem Sedechiæ Iudei me-
 dici fraude extinctus, documento fuit,
 quàm tuto Christianorum salus Iudæis.
 credatur medicis. Imperitauit annos II.
 Inter quæ Latium impunè à foderatis
 hostibus populatum. Maius etiam in
 Campania damnum acceptum. Docibi-
 lis Dux Caietanus prælio victus à Sara-
 cenis Garilianum oppidum efferatis con-
 cessit hostibus. ex quo multa, grauiaque
 in Romanam ditionem mala fluxere.

*Sigeb.
chr.*

LVDO.

LVDOVICVS BALBVS.

A Christo nato anno DCCCLXXVIII.

Annon. **L**uouicus Balbus Calui filius, &
l.5. heres Ioannem VIII. Pont. ad se
Frisin. venientem Lugduni honorificè excepit
l.6. more maiorum. Itaque ab eo vicissim
Reg. l.2 Augusti insignibus, ac titulis decoratur.
 Ceterum gravi diutinoque implicatus
 morbo Imperator nullus fuit. Igitur re-
 gio ornata ad Ludouicum filium misso,
 cum Franciæ Regem appellat. ipse dece-
 dit anno imperij sui II.

Zon. l.3 Idem ferme temporibus insignis iu-
Cedr. stitia ac religio Basilij Macedonis Græ-
 ci Imperatoris enituit. Is quippe ma-
 gistratus integerrimis mandabat viris,
 maximèque ab ambitione alienis. &
 ipse quoties vacaret iudicijs aderat,
 præconibus per urbem circummissis,
 qui denuntiarent adesse Augustum eius
 ope, aut opera uti volentibus. In summa
 caritate annonæ apertis publicis horreis
 cum maximo fisci detrimento populi
 inopiam leuauit. Nec facile alius plura
 templa vel instaurauit, vel condidit. Iu-
 dæorum complures etiam pecunia ad
 Christi sacra pellexit. Barbarorum quo-
 que ingentem vim, in his Russos ad ve-

ram

ram traduxit religionem, misso ad eos
 egregiæ sanctitatis Episcopo. Igitur
 propitio Deo bella contra Saracenos
 feliciter per duces gessit. Ametas Sara-
 cenorum Rex cum exercitu cæsus, Cre-
 tensium classis oppressa, Tarentum de
 Saraceno receptum.

CAROLVS CRASSVS.

A Christo nato anno DCCCLXXX.

Carolus Crassus Germaniæ Rex *Frisin.*
 Ioannis VIII. Pontificis accersi *l.6.*
 tu in Italiam venit, ab eoque imperij *Reg. l.2*
 insignia accepit, ut vnus Pontifex (quod *Sigeb.*
 nemini præterea contigit) tres crearet *chr.*
 Augustos Nec defuit Crasso materia
 virtutis, & gloriæ. Normannos gentem
 è Scandia, Franciam populantes acie vi-
 cit, victos non tam in suam, quam in
 Christi redegit ditionem. Gothofredus
 Rex cum tota gente Christianus factus.
 regio in Francia Normannis data, quæ
 deinde Normannia fuit, Atroces dein-
 ceptus duorum Principum inter venatio-
 nes calus produntur. Carolomanus
 Rex Franciæ ex apri vulnere obiit. Ba-
 filius Imp. Græcus cerui cornibus trans-
 fossus, effusus intestinis, efflauit animam
 anno imperij sui XX. Miserior etiam
 Crassi

Reg. l.2
Zon. l.3
Annon.
l.5.
Reg. l.2

Craſſi Auguſti exitus fuit. Nam cum corpore ſimul, & animo languere cœpiſſet, à Germanis regio nomine exurus, & nouo exemplo patruus fratris filio Arnulpho in tutelam datus; ſic vt Auguſtus ab eo viſum emendicaret. tantumque ex tam inſigni contumelia mororis hauſit, vt haud ita multo poſt migrarit è vita anno XII. quàm imperare cœperat. vir tribus regnis Germaniæ, Galliæ, Italiæ, & Imperij titulis (quod præter Carolum Magnum; & Ludouicum Pium nemini contigit) clarus, ſi parita regna, maiestatemque regiam æquè tueri, ac parare potuiſſet. Exin cum imperatoriæ ſtirpis virtus, indoleſque deſceſſet, Franciſcum quoque imperium deſecit anno poſtquam cæperat LXXXIV. Itaque regnum Italiæ cum imperio ad Italicos Principes deuolutum eſt. quorum æmulatio imperandi auida magnis motibus concuſſit Italiam. Berengarius quippe Foroiuliensis Dux Adriani III. Pontif. decreto ſubnixus, Rex Italiæ appellatur anno poſt Chriſtum natum DCCCLXXXIV. Subinde Vido Spoleti Dux Stephano V. Pontif. fauente, Rex Italiæ ſalutatus, Berengario duobus prælijs debellato, viam ſibi ad imperium fecit.

VIDO.

V I D O.

A Chriſto nato anno DCCCXCII.

Vido imperatoris inſignibus, titulisque à Formoſo Pont. decora- *Reg. l. 2. Friſ. l. 6.*
tus, primus Italiæ gentis imperauit. *Sigeb.*
Ceterum nec quietum, nec diuturnū eius *chr.*
imperium fuit. Haud ita multo poſt Arnulphus Carolemano genitus, Rex *l. 16. Sigon.*
Germaniæ, Vidonem Italiæ regno exutum compulſit Spoletum. ita Berengarius Arnulphi beneficio regnum recipit. Et Vido Arnulphum inſectans, ad Tarum amnem ſubita ſanguinis vomitione extinguitur anno principatus III. Ea tempeſtate Hiſpanienſes Saraceni in Italiam delati, Fraxinetum arcem Cotiarum Alpium cepere, vnde in Longobardiam excurrentes Garilianienſium populationes propemodum æquarunt. & Romæ Formoſus deformatus quidem à Ioanne Pontif. ſed tamen elegantia doctrinæ ac morum nobilis, Pontificatum obtinuit. quæ deinde reſingentium in vrbe barbarum materiem præbuit. Berengarius porro Lamberto Vidonis filio bellum inferente, ob iræ impotentiam deſertus à ſuis, regnum amiſit. Arnulphus ſubinde

Reg. l. 2.
Sigeb.
chr.

inde à Formoso Pontifice ad vr̄bis, Italiaeque turbas sedandas euocatus, Romanam obsedit, quam diu frustra oppugnata per occasionem leporis forte in vr̄bem refugientis capit. Romanis stationibus ludicro hostium insequentium clamore, atque impetu, tanquam vero, conterritis. Hoc solum deerat vr̄bi victricis Orbis terræ dedecus, vt à lepore capta diceretur. Arnulphus igitur cæsis factiosis, ac turbulentis ciuibus, à Formoso Pontifice insignia, titulumque extorquet Augusti. Ex eo tempore Germani procures sibi ius imperij, etsi nondum maturum, nec iure partum, præproperè vsurparunt.

ARNVLPHVS.

A Christo nato anno DCCCXCV.

Reg. l. 2.
Fris. l. 6.
Sigeb.
chr.
Sigon.
l. 6.

Arnulphus ex Caroli Magni stirpe sanguinem magis, quam indolem trahens, vi partum, violenter gessit imperium. Cum de nocte agmen duceret, libido eum cepit Berengarij laternam præferentis excæcandi. Quod ille vbi sensit, trepidus abiecta laterna profugit. Hæc vecordiae fama Arnulphum cunctis Italicis populis inuisum fecit. Itaque ille Lambertus Regi insensus,

insensus, plerisque Italiae vr̄bibus capitis, Firmum obsedit. obtinebat eam vr̄bem Vidonis coniux, eademque Lamberti Regis mater vassa mulier in paucis, cuius fraude venenum Augusto à famulo suo datum ferunt. mox graui lethargo oppressum soluisse illum obfidionem, ad vltimum phthinasti consumptum perijsse anno post partum imperium III. Et Ludouicus filius à Germanis proceribus subrogatus, solo nomine Augustus. Eadem tempestate noua Hannorum manus è Scythia in Pannonia consedit. Hi deinde Hungari appellati, Hungariae nomen dedere, ac Ludouico Arnulphi filio debellato, stipendiariam fecere Germaniam. Romæ interim ex contentione partium infandum facinus ortum. Stephanus VII. Pontifex, pessimo exemplo, Formosi Pontificis velut vitio creati acta rescidit, irrita declarata consecratione eorum, qui ab illo initiati fuerant sacris. Indignum deinde facinus proditur. Formosi cadauer effosum, & in conspectu omnium Pontificibus exutum insignibus, & cum profano habitu in Tiberim proiectum ferunt.

Reg. l. 2.
Fris. l. 6.
Sigeb.
chr.
Platin.

Sigeb.
chr.

A Christo nato anno DCCCXCVIII.

Frism.
l.6.
Sigeb.
chron.
Sigon.
l.6.

Lambertus à Stephano Pont. appellatus Augustus, in magna Ecclesiæ Roman. perturbatione imperium gessit. Romanus Stephano subiectus, Formosæ causam inde suscepit; eiusque corpus ad Tiberinam ostia repertum referri in vrbem iussit ad sepulturam. Id cum Vaticanæ inferretur ædi, sacræ imagines venerabundæ excipere visæ, diuino Numine eius Pontificatum approbante. Proinde Pontifex in conuentu Episcopo- rum Formosum, sacrisque ab eo initia- tos in integrum restituit. Subinde Lam- bertus Augustus Francorum Imperato- rum donationes ratas esse iussit. Cete- rum Italici Principes, vt ante Berenga- rij, ita deinde Lamberti seuerum impe- rium exosi, consilia de illo pellendo agi- earunt audaci magis conatu. quam pro- spero euentu. Insidiæ patefactæ, de con- iuratis supplicium sumptum. Sed Lam- berto vt cautio saluti, ita securitas exitio fuit. Inter venandum cursu fangatus quietem capiebat vno Hugone custode; cuius pater in coniuratis fuerat. Is pater patenz cædis magis, quam imperatoris

lari-

largitatis memor valido fuisse sopitum somno occidit Augustum altero princi- patus anno.

Et Leo Græcus Augustus per id tem- pus simili periculo perfunctus est dissi- mili exitu. Accedenti ad aram templi, supplicandi gratia, fustis ceruicibus à sicario iaculus vitam vtique ademisset, nisi pensilis lychnus fortè interce- dens ruentem fregisset idum. Quo ca- su admonitu Imperator Constantinum filium pœne infantem Cæsarem creat. Inde motiens Alexandro fratri paruum filium suum commendat eidemque imperium legat adulto tradendum Cæ- sari.

Exinde nouum in Italia bellum. Be- rengarius, Lamberto viro functo, tertium regno Italiz potiebatur, cum Ludouicus Prouinciæ Rex Ludouici II. Augu- sti nepos, ad auiti regni spem erectus bellum intulit Berengario. Cum res pa- rum prosperè cederet, pacem cum ho- ste fecit, hac lege vt numquam in poste- rum in Italiam se reditorum iuraret. Sed iurifurandi religionem regnandæ cupido vicit. Itaque cum maximis co- pijs transgressus Alpes, summis Longo- bardorum studijs recipitur, ingenti- que Principum gratulatione Rex Ita- liz salaturus Romam inde progessus

M a à Be-

Zon. l. 3
Cedr.

Frism.
l.6.

à Benoictō IV. ritē appellatur Augustus.

*Sigeb.
chron.*

Per eadem tempora Regino Prumiensis Abbas, & Ado Viennensis, nobiles annalium scriptores extitere quibus Simeon Metaphrastes suppat numeratur.

LUDOVICVS III.

A Christo nato anno DCCCC.

*Reg. l. 2
Sigon.
l. 6.*

Ludovicus III. ob neglectam iurisdictioni religionem haud diutino est vsus imperio. Biennio post eum pulso ex Italia Berengario, Veronam quoque cepisset, victorem securitas perdidit. Berengarius vbi eum securum ab hoste copias omnes dimisisse cognouit; occultē in Italiam insinuat se, & corruptis portarum custodibus, Veronam silentio noctis ingressus cum fide necessariorum manu Ludovicum aggredditur nihil tale metuentem. Captum cum periurij exprobratione oculos effodit, cæcum in ordinem cogit. Ipse recepta Verona regnum ter amissum recipit; quod pacatē deinceps per annos tenuit XX Ceterum Italis pacem colentibus à barbaris otium non fuit. Hungari peruasatis Bauariæ Saxoniæque finibus

finibus inuadunt Italiam, & omnia longè ac latè populates ipsam regni sedem Papiam petunt. Sed Berengario cum ingentibus copijs occurrente capessunt fugam, multisque suorum amissis, petunt ab Italis, vt recepta omni præda ipsos incolumes abire sinant. Superbum à victoribus responsum redditum, quod in ipsos vertit. Quippe victi desperatione ad audendum accensi Italos incautos cedunt, fugantque. documentum ad posteros effugium hostibus ultro aperientum. Hungari ergo victoria inflati Taruissum, Vicetiam, Patavium sæda populatione deformant. Exin Venetias contractis ad id lembis traiciunt, & Clodia, ceterisque circa urbem locis perpopulatis, non Metamaucum modo, sed etiam Riualdum primi mortalium, postremique tentarunt. Tandem à Petro Venetorum Duce naualibus copijs repulsi ad Apenninum vsque omnia depopulando peruadunt. Ad vltimum accepta à Berengario grandi pecunia remigrant domum auro victi, non armis. Sub id tempus Sergio III. Pontifice Cluniacensis ordo ab Odone (is ex Benoicti disciplina erat) in Burgundia institutus.

*Sigeb.
chr.*

Ludouico autem Germaniæ Rege, qui è Caroli Magni stirpe vltimus fuit, extincto, Conradus è Franconia vir bel-

lo inclytus à Germanis proceribus Rex,
& Cæsar appellatur, qui aduersus Hun-
garos bene pugnavit. Huic septennio
post rebus humanis exempto, Henricus
Othonis Saxonie Regis filius subroga-
tus. Qui Hungaris Franciam, Aleman-
niam; Saxoniamque vastantibus cum
exercitu occurrit, votoque nuncupato
victor hostes pene deleuit. Inde Caro-
lum Simplicem Francie Regem aduer-
sus rebelles tutatus & Regem, & regnum
sibi deuinxit, Lotharingia recepta. Sara-
ceni porro, qui Garilianum tenebant,
Calabria, Apulia, Benevento, alijsque
Romanæ diuioni urbibus potiti, vicina
urbis loca incurfare cœperunt. Ceterum
à Ioanne X. Pont. per Saracenum trans-
fugam, adiecta valida Romanorum ma-
nu, multis, magnisque afflictis cladibus,
Garilianum recipiunt se. At Ioannes
Pont. omnibus ferme Italie Principibus,
ipsoque Constantino Porphyrogenito
Imp. Græco ad eijciendos Italia Sarace-
nos concitatis, Garilianum obsedit. Tan-
dem Barbari deserto oppido, fugientes
intercepti, & ad vnum cæsi. Satis con-
stat pio bello diuinam opem adfuisse.
Sigebertus auctor est, in prælijs aduersus
Saracenos Apostolos Petrum, & Paulum
pro Romanis pugnantes esse conspectos.
Pati euentu Hungari in Germania. &

*Sigeb.
chr.*

*Sigeb.
chr.*

Sara-

Saraceni in Italia oppressi. Hungari cum
tributum contra fas impositum repete-
rent ab Henrici exercitu occisione oc-
ciduntur. tributum, quod repetebat ho-
stis, Deo-victoriae auctori consecratum,
& sacris adibus, pauperibusque diui-
sum.

BERENGARIUS.

A Christo nato anno DCCCCXV.

Berengarius interim Augustus à *Sigeb.
chr.*
Ioanne X. ritè appellatus, parum *Sig. l. 6*
quietum habuit imperium. Regni pro-
ceres Rodolphum Burgundie Regem in
Italiam euocatum, pulso eius ope Be-
rengario, Regem Italie salutant. Ego
Berengarius regno exutus altero impe-
rij sui anno, Veronensium fraude oc-
ciditur, rarum humanæ felicitatis vices
variantis exemplum. Et Rodolphum
paterpropera cupido patrij regni reui-
sendi Italico regno spoliavit. Illo ab-
sente Hungari. Mantua, Brixia, Bergo-
mo, direptis, Papiam ipsam populatio-
ne, incendioque sedarunt. Igitur aliena-
tis à Rodolpho Rege populorum ani-
mis, Hugo Arelatenus Comes, Lotharij,
Lotharingie Regis nepos, ab Italicis
Principibus euocatur, qui fauente Ioan-

Sig. l. 6

Sigeb.
chr.

ne X. Pontif. Italiæ regnum Rodolpho
advenit. Ac subinde Papiensium coniur-
atione solenter oppressa, tantam apud
Italos prudentiæ famam collegit, vt ne-
quaquam ludibrio, vt ceteri Reges, sed
admirationi omnibus foret. Nefarium
inde facinus traditur à femina ortum.
Vido Tusciæ Marchio Marociæ coniugis
instinctu, Ioannem X. Pontif. com-
prehendit, faucibusque cervicali occlu-
sis necavit. Sed paulò post Deo tanti sce-
leris ultore diuinitus extinctus est ipse.
At Marocia Romæ præpollens opibus,
ne gratuitum Pontificis partitidum foret,
Hugonem Italiæ Regem ad suas
pellicit nuptias, vrbis Romæ imperium
velut dotale promittens. Ita Hugo simul
cum Marociæ coniugio, Vrbis imperio
potitur. Sed impotentia animi breue id
gaudium fecit. Albericus Marocia natus
alapa ab Hugone percussus, quod pa-
rum scitè manibus ministrasset aquam,
stimulante ita, Romanos perpulit, vt
barbarum vrbe exigerent Regem. Veteri
ergo magistratu renouato, ipse Consul
factus exacto Rege, vrbem regit pot-
estate consulari. Ex quo tempore Roma-
ni Regibus, Pontificibusque contemptis,
yeteris Reipublicæ formam reuocarunt,
Consulibus, Tribunis pleb. & Præfeco-
vrbis ex antiquitate repetitis. Nec mi-

rum.

rum. Pontificatum tenebat illis tempo-
ribus Ioannes XI. Alberici Consulis fra-
ter. Per eadem tempora Genuæ fons per-
torum diem sanguine manans imminen-
tem ciuibus portendisse dicitur cladem. Sigeb.
Eodem quippe anno vrbs à Mauris ex-
improvisò capta: viri omnes interfecti:
mulieribus, ac pueris temperatum; præ-
da omnis in Africam deportata. At Hun-
gari campania depopulata, Merforum,
Pelignorumque insidijs circumuenti,
castique. præda ingens de prædatoribus
capta. Nec leuior subinde Saracenis est
illata clades. Hugo Rex Italiæ Saraceno-
rum, qui è Fraxineto maritimam oram
infestam habebant, classem Græco igni
cremauit. & ea clades adeò barbarorum
opes, atque animos fregit. vt Fraxinetum
aliquando desererent. Exin Berengarius
exul (Berengarii Augusti is nepos erat
ex filia) Romanis Italicisque proceribus
conciliatis, Mediolani gerere se pro Re-
ge cepit. Tandem res ita conuenit, vt
regium nomen penes Hugonem, & Lo-
tharium eius filium, regimen apud Be-
rengarium foret. Ceterum Hugo ani-
mæger trans Alpes regressus cessit è vita.

Haud latior Constantini Porphyro-
geniti Græci Imp. exitus fuit. Is Laca-
peno socero, quem consortem imperij
adsciuerat, in ordinem coacto, tonderi-

M s

que

*Sigon.
l. 6.*

que iussu, Romanum filium Cæsarem fecit. Qui etsi adhuc puer, habere imperium, quam expectare maluit. Itaque patrem per annos iam XL. Imperantem veneno sustulit. ipse patricio oblitus inuadit imperium. Porro Tapis Rex Hungarorum sub decessum Hugonis, ex Longobardia, Italiaque prædas agebat impunè, Lothario sedente. At Berengarius pecunia populationem redempturus, argentum vindique tanta iniquitate extorlit, ut populationem hostium equaret. Et decem nummorum modis Hungaro datis, ceteram summam, quæ maior erat auertit. Rei indignitas Lotharium ex mœnore in phrenesim lapsum extinxit. Igitur Berengarius Rex ab Italia salutatus, cum Adelberto filio regnū obtinuit aut sanè quietum à bellis. Adelaida Lotharii coniux, Papiæ urbe regia, quam dotis nomine tenebat, eiecta, Othoni Germaniæ Regi nupsit. Otho igitur Papiæ dotali urbe per vim recepta, cum vxore in Germaniam remigrat. Conrado genero Lotharingiæ Duce relicto ad persequendum bello Berengarium Qui prælio victus ad victoris clementiam una cum filio confugit. Nec frustra, Otho receptis in fidem supplicibus Regibus regnū restituit. Ceterum Berengarius regno recepto, deseruit si-

dem.

dem. Namque Othone ciuilibus Italiæ bellis implicito, ab eo descendiit. Conradus quippe Dux, Othonis gener Hungaris in socerum conductis, in Bauriam descenderat, tanta barbarorum mole, ut vulgo, nisi à terra absorberentur, aut obruerentur à caelo, negarent se posse vinci. Sed Otho cum expedita manu eis occurrens, Duce interfecto, tanta Hungaros cæde prostrauit, ut parem de exteris victoriam Germani numquam pepererint, Sclauos belli socios par clades excepit. Inter hæc Berengarius Pontificiam hostiliter vexans ditionem, humana iura, ac diuina miscebat. Igitur Otho Germaniæ Rex Ioannis XII. Pontif. rogatu in Italiam venit, maximisque Italicorum Antistitum procerumque studiis exceptus, Italiæ regno potitur. Ergo Mediolani Rex Italiæ appellatus, Rome à Ioanne XII. imperatorijs decoratur insignibus, ita demum Romanum imperium ad Germanos transijt. CXL. ferme annis, quam peruenerat ad Francos.

OTHO I.

A Christo nato anno DCCCCLXII.

Otho Hentici primi Caesaris filius, primus ex Germana gente legitimus Imper. animi, rerumque gestarum magnitudine Magni cognomen inuenit. Berengarium debellatum, captumque in Bauariam relegauit. Principibus Italiae res nouas molientibus partim in Franciam, partim in Saxoniam amandatis, Romam venit, in turbatores urbis grauius animaduertit, Consules Italia pulsos, Tribuni plebis (Decarchontes vocabantur) suspendio necati. Praefectus urbis, qui tumultus in Pontifice auctor fuerat, insigni ignominia notatus. Quippe nudus vire redimirus, auersusque aino per urbem circumuectus, insuper virgis caesus est, sempiternisque vinculis traditus. Insigne hoc imperatoriae seueritatis exemplum non urbem modò, sed Italiam quoque pacauit. Exinde Otho veterem Pipini, Caroli, Ludouici donationem nouo decreto sanxit. Almaranum potro generum suum Marchionem Montisterrati constituit. vnde illi fluxere Marchiones. Sigebertum quoque, siue Albertum Carusini Comitis filium

Mar-

Marchionem Atestis fecit, quæ Atestensiam, siue Estensium Marchionum origo fuit. Et Thedaldus Sigeberti frater à Ioanne XIII. Pont. deinde Dux Ferrariæ est appellatus. Exin duo in caelo Soles visi, & eodem anno Otho filius vna cum Orhone patre Romæ profectus à Ioanne XIII. Pont. ritè est coronatus. Sub id tempus Mieslaus Poloniae Dux XIV. cum tota gente Christi fidem secutus. Haraldus Rex Danorum baptismate ex-

Inter hæc Romanus Constantini Augusti filius in Oriente imperauit cognomento Paer. Quippe luxu dissuens, ludisque, & epulis deditus Bringæ cubiculario suo regimen mandauit imperij. Igitur III. principatus anno delicijs consumptus obiit ganeo verius, quam Princeps. Huic subrogatus Nicephorus Phocas, cuius principatum variæ clades nobilitarunt. Nam Siciliensibus Saracenis tributum ex veteri pacto postulanti- bus, tantum imperij probrum haud ferendum ratus, instructissimam classem Manuelis Patricij ductu in Siciliam misit, honesto magis consilio, quam felici. Classis temeritate Ducis tota periit, & Dux cum exercitu caesus. Aliæ deinde super alias clades acceptæ, quarum illa præci-

præcipua. Theophaniam seu sororem
seu filiam (nam utrumque traditur) O-
thoni Augusto filio cum despondisset,
missos ab Othone in Calabriam ad spem
deducendam cum ingenti apparatu,
Græca fide trucidandos, spoliandosque
curauit Otho igitur Magnus Græcis cæ-
sis, Saracenisque Italia pulsus, Calabriam,
Zon. l. 3 & Apuliam subegit. Et Nicæphorus quæ-
inertia, quæ avaritia popularibus inui-
sus, Constantinopoli à plebe urbana ma-
ledictis, saxisque incessit in foro. Ad
ultimum Theophanionis Augustæ iussu
à Ioanne Zimisce in suo lectulo interfi-
Zon. l. 3 citur imperij sui anno xii. Interfecti.
Cedr. Imperatoris præmium, imperium fuit.
Inde à Zimisce Græco Imperatore
Theophania sponsa ad Othonem filium
missa, quæ Romam progressa à Ioanne
xiii. Augustæ titulo insignitur.

Nec ita multo post Otho Magnus,
pater extinguitur, rarum in longo prin-
cipatu humanæ felicitatis exemplum.
Quippe eodem semper virtutis, & glo-
riæ tenore annos imperauit xxx. nulli
Imperatorum secundus, & translato ad
Germanos imperio memorandus, apud
quos iam manet annis amplius DC.

Sigeb. chron. Othoni Magno ætate suppar, sancti-
tate prior Stephanus I. Rex Hungaro-
rum fuit, qui quod Giza pater inchoa-

rat,

rat, Hungaros ad Christi fidem adiun-
xit, ac demum religiosissime vita perfun-
ctus Sanctorum numerum auxit, Apo-
stolico Rex titulo, quam regno clarior.
Per idem tempus Liberus Moscoviæ, & *Chron.*
Vildominus Prussiæ Ducis Christo ag-
Pol. gregauere sese. Felix omnino nomini
Christiano seculum, quo intra XC. an-
nos Polonia, Dacia, Hungaria, Mosco-
uia, Russia, barbara olim nationes,
Christianis sacris mansuefactæ: & tribus
Regibus, duobus potentissimis Ducibus
Christiana res aucta est, sarciente Nu-
mine Orientis damnum. accessione Oc-
cidentis.

Per eadem tempora Luitprandus Dia-
conus Ticinensis historicus claruit.

O T H O II.

A. Christo nato anno DCCCCLXXXIII:

Ⓢ Tho II. Imper. paternam virtutem *Frising.*
nomine magis quam indole retu-
l. 6. lit. Cum Lohario Galliæ Rege, Ger-
Sigom. manisque Principibus bella gessit haud
l. 7. sanè fortiter, feliciterque. Itaque cum
eius maiestas apud populares exolefce-
ret, Italici populi contempto Augusti
imperio, passim libertatem usurpare
coeperunt. In plerisque ciuitatibus Con-
sulci

siles facti; priuatis Respublica consilij administrari cœpta. Romæ in primis tumultuatum, & tumultus plures deinceps Pontifices exercuit.

Zon. l. 3

Inter hæc Zimisces Orientis Augustus Basilium, & Constantinum Romani Cæsaris liberos, imperij consortes fecit raro ad posteros exemplo. Bellum inde aduersus Russos, & Scythicam gentem feliciter iuxta, ac fortiter gessit. Fama tenet Theodorum Marryrem in acie pro Græcis visum esse pugnantem. Ceterum inelyto ceteroqui Imperatori immodica lingua exitio fuit. In Basilium eunuuchum cubicularium suum intemperantius inuectus lento veneno ab illo extinguitur, cum nondum VII. principatus expleisset annum. Basilius inde, & Constantinus fratres concors imperium tenere. Itaque Creta insula Saracenos eijciunt. Saraceno inde milite conducto, classis in Italiam destinant, Barium expugnant, Apuliam, Calabriamque recipiunt.

Otho cum ingenti exercitu in Italiam regressus Romam venit, Italicisque proceribus ad conuiuium inuitatis, inter epulas de seditionis supplicium, ceteris inspectantibus, sumpsit. insigni ad memoriam crudelitatis exemplo, ex eo Sanguinarij cognomen Othoni factum, quippe

quippe hac cæde imbutus cum insontibus conuiuium celebrare sustinuit. Bello deinde Græcis illato, rem primo prospere gessit, deinde odio veteris crudelitatis offendit. Namque à Beneuentanis copijs subito destitutis, accepta clade in hostium venit potestatem. Qua tempestate Saraceni nullo negotio Italiam occupassent si scissent vti victoria. Sed deserta omnia sine viribus, sine capite diuina prouidentia tutata est, quæ victoribus prædonum potius mentem, quam hostium dedit. Ceterum Otho fuga elapsus, contractis vndique copijs, Beneuentum ex improviso capit, diruitque, ciuium prodicionem viturus. Tandem Romam regressus, mœrore animi absurmitur anno imperij sui X.

Per idem tempus Regino Abbas monasterij Pruniensis chronicon, & Viti-chindus rerum Saxonicarum historiam conscripserunt.

OTHO III.

A Christo nato anno DCCCCXXXIV.

Otho III. Othonis II. filius, Magni Frisii nepos, auo, quàm patri similior ex-
titit. Is vnâ cum Maria coniuge à Gregorio V. Pontifice Augustalibus insigni-
bus

*Chron.
Fran.
Paul.
Æm.
Volat.*

*Sigon.
l. 7.*

bus decoratur. Quo ferme tempore, regia Francorum stirpe extincta, Hugo Capetus Othonis Magni ex filia nepos. originem à Carolo Magno trahens Franciæ regno potius est. Othone II. approbante, Gregorius V. Pontifex septem Germaniæ proceribus ad creandum Casarem ius suffragij dedit. Electores imperij appellati; decretumque ut ab his creatus, Casar diceretur; ubi vero Roman Pontificis auctoritas accessisset, appellaretur Augustus. Egregium porro iustitiæ documentum principatus Othonis initia nobilitavit. Maria Augusta Comitem Mutinensem nequicquam in sui amorem pellicere conata, amore, ut fit, in odium versa. Infontem ultro insinulavit apud virum suum eo crimine, quod in ipsam valebat. Comes de Augusti fama magis, quam de vita sua sollicitus, ubi rem cum vxore sua femina prudentissima contulit, haud cunctanter creduli Imperatoris iussu pœnas capite luit innoxius. Inde Comitissæ coniux Augustum in contentu viduis ius dicentem adit; candentique lamina impunè manibus tractata, fidem facit virum suum infontem morte multatum, & Augustam falsi criminis architectam ad supplicium vocat. ita illa igni cremata debitas, & libidinis, & calumniæ pœnas exsoluit.

Porro

Porro Othone in Germaniam reuerso, ingens turba extitit Roma. Crescentij Consulis Rom. opera, Ioannes Pseudopontifex aduersus Gregorium creatus, Pontificem perpulit, ut ad Othonem confugeret. exemplo igitur Augustus infesto agmine Romam petit. Interim Crescentius Adriani molem omni ope communierat, ex quo Turris Crescentij est appellata. Ceterum cum Romani tandem malis victi deditionem fecissent, vis omnis versa est in auctores malorum. Pseudopontifex ignominiosè tractatus, Crescentius contra fidem datam maiestatis damnatus, & cum duodecim scelerum socijs suspendio extinctus. Mortuo deinde Gregorio V. Pontifice Gerbertus Rauennas Archiepiscopus Magister olim Augusti subiectus. Syluestro II. nomen factum. Ab eo Boleslaus cognomento Crobius primus Poloniæ Rex appellatus. Syluester Pontifex ob exquisitam reconditarum rerum scientiam, Magus falsò est habitus ab imperitis. Ex quo horrenda de eius interitu manauit fabula. Ipse porro annus à Christo nato millesimus Saracenicò bello insignis fuit. Saraceni in Campaniam delati Capuam occuparant. Igitur Otho. valida manu barbaros aggressus haud
mine.

minore virtute hostes deuicit, quàm felicitate Capuam recepit. Belli cura perfectus ad exsoluendam perfidiæ in Crescentio necando religionem animum adiecit. Ergo Romoaldo Cassinensi Abbate auctore, post alia piacula, Archangelus Michaelis ædem in Gargano monte sitam nudis adit pedibus maiore pœnitentiæ, quàm victoriæ gloria. Ceterum Romoaldo suadenti, vt imperium cum Monasterio commutaret, obsequi in præsentia noluit ita optimum consilium temere dilatum mora discussit. Romam profectus insolito extinguitur casu. Crescentij olim vxor regnandi auida suis illecebris Othonem pellexerat. Itaque ob subitum Augusti ex vrbe discessum ira furens venenatas chirothecas pro munere amatorio ad eum mittit. Qua ille peste infectus VI. imperij anno absumitur. memorandum pestiferi amoris documentum. Eodem ferme tempore Othonis III. iussu, Apostoli Bartholomæi corpus Beneuento Romam asportatum, & in insula Tiberina, condito ad id tempus, situm.

Inter hæc Basilius Græcus Imperator, Phoca Barda tyranno armis oppresso, victoria nitens solus imperauit: inane tantum Imperatoris nomen fratri reliquit. Bulgaris inde ingenti clade do-

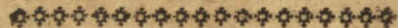
*Sigeb.
chr.
Sigon.
l. 7.*

mitis Bulgariam omnem sabagit. Sed hostium victor ab auaritia victus nouis tributis ærarium referfit auro.

Per eadem tempora trium in Italiâ populorum, Genuensium, Pisanorum, Florentinorumq; opes auctæ. Genuenses quippe Corsicam, Pisani Sardiniam Pontifice annuente de Saracenis receperunt. Florentini Fesulis potiti, vrbe euerfa, ciues Florentiam deduxere. ita Florentia creuit Fesularum ruinis. Henricus porro Cæsar in Germania creatus Mediolanensibus opem tulit. Ergo Ardoino, qui regnum Italiæ occupauerat debellato, Romam progressus a Benedicto VIII. Pont. consecratur Augustus, cum Imperium occidentale vacasset annos XII. post obitum Othonis III. Imperatoris.

*Io. I.
lal. l. 4.*

HOE

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER VIII.

HENRICVS II.

A Christo nato anno MIII.

*Frisin.
3.6.
Sigon.
3.7.*

HENRICVS Cæsar hoc no-
mine II. sed primus Au-
gustus, bellicæ virtutis
laudem sanctitatis gloria
cum lauit. Donata Ro-
manæ Sedi à Pipino, & alijs Impera-
toribus rata esse iussit. Pandulphum inde
Capuanum Principem, qui ad Basilium
Græcum Imperatorem defecerat acie
victum,

captumque in Germaniam rele-
gavit. Principatus Capuanus Pandulpho
Theanenſi Comiti concessus. Exinde
Græco exercitu ad Salernum fuso, fuga-
toque pacavit Italiam. Ceterum nulla
Henrici laus admirabilior, quàm quòd
Cunegundam Augustam parentibus in-
tactam, ut acceperat, moriens reddidit.
adeò sanctus Imp. virginalem lauream
imperatoris prætulit stirpi, æterna ma-
gis imperia intuens, quàm caduca. De-
cessit XI. principatus anno sanctimoniam
clarus. Itaque deinde cum Cunegunda
vixit vitæ socia in cœlestium numerum
est relatus, ut nominis sui cultum pro-
pagarent, qui generis stirpem propaga-
re neglexerant. Conradus inde Dux
Franconiarum Henrico subrogatus ipsius
Henrici suffragio. Henrico Principe,
dux egregius sanctorum virorum fami-
liæ ex Benedictino instituto profectus, al-
tera Camaldulensis à S. Romoaldo, alte-
ra Vallis-umbrosæ à Ioanne Valberto
inchoata. Eadem tempestate Turcæ,
gens ab Scythiis oriunda, Syriam depo-
pulati Hierosolymitanum templum,
Christi sepulchro nobile, spoliarunt.

Basilium cum Orientis imperium te-
nebat, avaritia, & crudelitate infamis.
Qui versis in Bulgaros armis victor
XV. hostium captiuorum millibus ef-
foderat,

foderat oculos, vno singulis centurijs
lusco duce relicto. Huic LII. principa-
tus anno Constantinus filius successit,
qui delicijs, ac desidij additus, impe-
rio alijs commisso, voluptatibus ipse
feruiuit. Immenso thesauros per fas, ac
nefas à patre collectos dissipauit. Bar-
barorum quippe motus non armis, sed
muneribus sedandos ratus, hostes ac-
cendit ad prædam. Seruis, quibus ad
verrendum cubiculum, conciliandum-
que somnum utebatur, plaustro pecu-
nijs onusta donabat. In assecras profu-
sus erat ultra fidem. Calumniatoribus
deditus, & in supplicia pronus, com-
plures Principum orbavit oculis. De-
mum 111. imperij anno moriens Ro-
mano Argyropolo per manus imperium
tradit, hoc tantum vitilis Imperator,
quod brevis fuit. Huius ferè æqualis
Casimirus regia stirpe natus, Ioanne
XX. annuente, ex monacho Cluniacensi
Rex Poloniæ factus, regijs virtutibus
floreuit.

Crom.

14

Chro.

Pol.

Roder.

15.

Per idem tempus Sanctius Maior
Rex Nauarræ, Castellæ Comitatum
vxoꝝ beneficio adeptus, Castellæ Re-
gem se dici voluit, quod regni Castellæ
initium fuit. Ferdinandus autem Magnus
Castellæ Rex, Legionense regnū patet-
no adiunxit hereditarium vxoꝝ, sed mo-

xiens

riens filijs tribus regna diuisit. Huius fi-
lius, atque heres Ranimirus, seu Ramy-
rus vir bello clarus Aragoniæ Rex dici
voluit. Hæc regni Aragoniæ origo no-
tatur, cuius vocabulum ex Tarracore
constat esse corruptum:

Roder. 6

CONRADVS.

A Christo nato anno MXXVII.

Conradus interim Augustus ab eo-
dem Ioanne XX. Pontif. creatus, *Frisio.*
armis & religione insignis extitit. Itali-
corum Principum coniurationem repen-
tino oppressit aduentu. Mediolanensibus
inde coniuratorum fautoribus insensus
Mediolanum obsidet, vrbi exitium mi-
nitans. Ceterum S. Ambrosij minax ob-
iecta species Augustum ab incepto deter-
ruit. Conradus porro domitis Hungaris,
Petroque eorum Rege in regnum resti-
tuto, Hungariam sibi vectigalem fecit.
Subinde Pandulpho Capuano Principe
ob defectionem debellato, eius princi-
patum Vaimaro Salernitano Principi de-
dit. His rebus gestis clarus decessit an-
no quàm imperare coæperat XIII.
Conrado Imper. Robertus, & Ricardus
Normannorum Principes, ingentem
popularium suorum manum in Italiam

Frisio.

16.

Sigom.

18.

Sigeo.

chr.

N

tra-

traduxerant ex Francia, qui per Italice-
rum Principum discordias, aliquot Cam-
paniæ oppidis potiti, in Apulia conse-
dere.

Romanus porrò Argyropolus Græ-
cus Augustus primò benignitate in pau-
peres, & captiuos inclutus fuit. Inde ac-
cepta ab Saracenis clade, ex benigno
Principe acerbus factus est Quæstor.
Ceterum Zoæ coniugis infœcundæ per-
tasus, eius fraude periit anno imperij
sui VI. Michaeli Calephato Imperato-
ris interfectori, atque adultero sceleris,
ac flagitij merces imperium fuit. Is igi-
tur, vt erat ingenio subdolo, cognatos
omnes Augustæ fecit eunuchos: Augu-
stam ipsam paulatim imperio exutam,
consamque relegauit. Ceterum Zoæ,
inuito Michaële, à Senatu, ac populo
tumultuante reuocata, recepit impe-
rium. At Michaël suæ vitæ metuens, de-
positis imperij insignibus, Monasterio
se addixit, necessitate magis monachus,
quàm voluntate. Ibi vt aliquando men-
tis oculos aperiret, Augustæ iussu lumi-
nibus orbat.

Eadem tempestate Berengarius Ar-
chidiaconus Turonensis primus sacro-
sanctæ Eucharistiæ oppugnare veritatem
cepit, sæpiusque postea alternans sa-
cra ac vesana dicta ad extremum sacrile-
gium

gum deposuit errorem. Porro Maniacus
Apuliæ Prætor, (Catapanum Græci vo-
cabant) contractis Græcorum copijs, ac-
ceptisq; ab Vaimaro Principe Normano-
rum auxilijs, magnam Siciliæ partem de
Saraceno recepit. capitis Syracusis, Lucie
Martyris corpus Constantinopolim mis-
sum victoriæ indicium. Sed Maniaco By-
zantium reuocato, Stephani Græci Du-
cis inertia, auaritiaque, insula non sine
Græcorum clade rursus amissa. Et Sici-
liensem cladem Italica excepit clades.
Ardoinus genere Longobardus, Norma-
norum (quorum peregrina virtus incluta
iam erat in Italia) copijs fretus, Mel-
phim, Venusium, Asculum, totamque
ferme Apuliam adimit Græcis. Apulia
inter Normanos diuisa: quorum Princi-
pes Ranulphus Auerse Comes, & Gu-
lielmus, Drogoque fratres erant.

Per idem tempus in Oriente Zoæ *Zon. l. 3*
Augusta cum Theodora sorore germa- *Cedr.*
mana imperitauit. Sed Zoæ viui cupida
Constantinum Monomachum virum
bellicis operibus clarum in imperij so-
cietatem adsciuit.

Inter hæc Henricus Conradi Augusti *Blon. la*
filius Rex Germaniæ Boëmico, Hun. 3.
garicoque bello aliquando defunctus
in Italiam transijt. Exules Longobar-
dos olim à Conrado Imp. propter con-

iurationem electos restituit. Qui humilitatem, quam præ se in exilio tulerant, retinentes, Deo reliquam dicarunt vitam. Hinc nonnulli tradunt Humiliatorum Ordinem natum, qui Mediolani maximè floruit. At Henricus cū Agnete coniuge Romam profectus, coacto Episcoporum conuentu, schisma sustulit. Itaque à Clemente II. Pont. Augustalibus decoratur insignibus. Ab eodem Clemente, auctor est Blondus, suffragia Populo Roman. comitijs Pontificijs adempta, propterea quod iure suffragij abutiebatur ad schismata.

HENRICVS III.

A Christo nato anno MXXXVII.

*Lamb.
Scéf.
Frisin.
l. 6.
Sigeb.
chron.
Sigon.
l. 8.
Platin.
in Leo-
ne IX.*

Henricus III. Imperator vita, fama, quæ egregius fuit. Capuanum principatum Pandulfo reddidit. Drogoni, & Ranulfo Auerſæ Comitibus partam bello diuionem ſua auctoritate ſanxit. Cardinalibus in noui Pontificis creatione diſſidentibus, ab altera factione rogatus Imperator, vt legeret ipſe Pontificem, ſibi nimium arrogauit. Brunonem quippe Trullenſem Episcopum peſſimo exemplo Romam Pontificali deſtinauit ornatu, Sed Ildebrandi Saonenſis monachi

nachi prudentia correxit temeritatem Auguſti. Is etenim Brunoni auctor fuit, vt Pontificalibus inſignibus depoſitis, Romam peteret habitu peregrini. Itaque Romam Ildebrando comite profectus, cum ſua Cardinalibus cauſam probaſſet, adnitente eodem Ildebrando, Pontifex creatur. Leoni IX. nomen factum. Qui ſalubris conſilij memor Ildebrandum in Collegium Patrum cooptauit. Et ipſe pietate clarus exiit. Leproſum ante adiuu fores naſtus ſedulo curatum in ſuo lectulo collocat: quem cum deinde non reperifſet, ſenſit ab ſe Chriſtum in paupere exceptum hoſpicio. Sed domi pius magis, quam militia felix fuit. Beneuentum cum fruſtra repetiſſet, Normannis ipſemet arma inulit cum valida Germanorum manu. Arque hoſtes quidem primo victi ſuſque ceſſerunt. Sed collectis inde copijs, Pontificia caſtra ex improuiſo adorti ipſos vicere victores. Germani ad interuencionem ceſſi, Pontifex ipſe captus eſt. Ceterum ab hoſte hoſpitaliter habitus & cum ingenti honore (tantum Pontificia maietas valuit) gratis Romam reductus.

Nec minor per id tempus maietas *Zon. l. 3* abſentis Pontificis apud Græcos fuit. *Cedr.* quàm præſentis apud Normannes fuerat. Conſtantine Monomachus Con-

stantinopolitano Patriarchæ primas deferebat, legatos super ea re à Pontifice missos reuerenter magis quam obedienter audiebat. Igitur posteaquam Patriarcha & Augustus ad Concilium ex Pontificis auctoritate indictum venire recusabant, legati Vrbe egressi sandalia sua (vtri Apostolis Christus præceperat) in eos cum cœlestibus minis excutunt. Ea res ciuitatem vniuersam, ipsumque Casarem, & Patriarcham tanta religione perfudit, vt cuncti postridie saccis induti, & cinere conspersi legatos adirent, Pontificis faciem in eis venerantes, & imperata facturi. ita controuersia haud magno est negotio sublata, Patriarcha discordiæ auctore damnato. Exin Zoë Augusta morbo absumpta, & Monomachus ancipiti exemplo, Alanam pellicem Augustam fecit. Sed paulo post morbo articulari miserè consumptus extinguitur principatus sui anno xlii. Constantino Monomacho imperante, Turcæ à Mahomete Persidis ac Mediæ Rege, sub quo muerant, desciuere. & Seduci Sultani ductu, Saracenis debellatis eorum sectam cum regno susceperunt anno eius seculi circiter L. Hinc exitiale nomini Christiano Turcicum regnum exitit, CCC. ferme annis post Saraceni regni principia.

Zon. l. 3.
Tyr.
l. 1.

Eadem

Eadem tempestate Pisani, à Musacto Saracenorum Rege Sardinia possessione exuti Genuensibus Corsicæ ademere partem. Inde Sardiniam, Saraceno expulso, recepere. Hæc inter Pisanos & Genuenses semina fuere bellorum. Pisani porro in Siciliam classe delati Panormum, quod à Saracenis tenebatur, captum diripiunt, ac domum reuerti Episcopales ædes, ac basilicam egregiam ex Siciliensibus manubijs extruunt.

Porro in Oriente Theodora Augusta tanta cum laude prudentiæ, ac moderationis imperium tenuit, vt illa imperante nemo desideraret Augustum. Sed altero anno decessit Michaële Stratonico adoprato.

Zon. l. 3.
Cedr.

At Henricus Romanus Augustus, Victor II. Pontifice in Saxoniam accito, in eius conspectu, complexuque efflauit animam. Regnavit annos omnino xvii. omnibus in rebus felix æquè ac pius, efflorescebat eo tempore Petri Damiani egregia indoles, Qui deinde à Stephano IX. Ostiensis Episcopus creatus, magno Christianæ rei præsidio fuit, decorique.

N. 4

HEN-

HENRICVS IV.

*A Christo nato anno MLV.**Frif. l. 6
Sigebr.
chr.
Sig. l. 9*

Henricus IV. filius Henrici II. adhuc puer, Cæſar appellatur, ob ingenij violentiam; ad Auguſtalia decora numquam peruenit. Præuiſ quippe domesticorum conſilijſ deprauatus, ſacerdotia, ac munera Eccleſiaſtica Canonorum, Abbatum, Epiſcoporum, peſſimo exemplo venalia habuit. Quæ ſemina ingentium certaminum fuerint inter Pontificem Cæſaremque. Inter eius principatus initia Nicolaus II. Concilio Romæ habito caſtitatem Sacerdotum iam prolapſam ſeucriſ adſtrinxit legibꝯ. Cauit etiam, ne quiſquam profanus homo nec gratis, nec pretio curquam ſacerdotia, ſaciſſve redditus deferret. Eodem in Concilio Berengarius verus Eucharistiæ oppugnator, errorem ſuum ter tribꝯ Concilijs ingulatum abiecit. Sunt qui eodem ipſo Concilio creandi Roman. Pontif. ius ad Cardinalium ſuffragia reuocatum tradunt: ex eo Cardinalium auctoritatem maximis deinde incrementis auclam. Inter hæc Robertus Viſcardus Drogonis frater; hereſque, Apuliam, Calabriamque

briamque ſubegerat. Ricardus eius frater Capuam ademerat Landulpho Principi. Iamque ambo iunctis armis Pontificiæ ditioni imminabant, cū mathematis quaſi fulminis vi conterriti proſitentur ſe in poteſtate Pontificiſ futuros. Itaque Nicolaus ad vim impar concedendum ratus, quod eripi non poterat, Ricardo Capuanum principatum, Roberto ducatum Apuliæ, Calabriæque confirmat. Ceterum & eorum fides ſacramento obligata Pontifici Roman. & certa in ſingulos annos penſio conſtituta. Hinc Apulia, Calabria, Campania ſiduciariæ poſſeſſionis (quam feudum dicimus) eſſe cœperunt. Viſcardus porro ex hoſte patronus Eccleſiæ, Pontificiam ditionem pacauit armis. Eodem tempore Petrus Damianus Mediolanenſem Antiftitem, ac Sacerdotes, qui pellicibus implicati à Pontifice Rorian. defeſcerant, ad eius auctoritatem reuocauit. At Henricus Cæſar Nicolao vita functo Cadaloum ſeu Cadalum, ex Parmenſi Epiſcopo Pontificem ab ſe creatum, Romanis obtutudere molitus eſt armis. Et ius vi viſtum foret, niſi pro iure diuinum Numen, & humana pietas ſtetiſſet. Mathildis Tuſciæ Comes viriliſ animo mulier pro Pontifice arma cepit: cum Gilberto

*Sigom.
l. 9.**Sigebr.
chron.
Frifan.
l. 7.
Sigom.
l. 9.*

N 5. Lou-

Longobardiæ præfecto ad Urbem con-
fugit: regias copias simul cum Pseudo-
pontifice fundit, fugatque.

*Zon. l. 3.
Cedr.*

Inter hæc Byzantij Michaël cogno-
mento Stratioticus homo in togatos be-
nignus, in milites asper, breui ab exer-
citu exutus imperio est, Isaaco Com-
meno subiecto. Et Stratioticus abiectis
imperij insignibus, haud sanè inuitus
cessit regia, cœnobiumque adamauit,
cælo, vitæque tranquillitate potiturus.
At Comnenus avaritia captus curas
omnes intendit ad referendum æra-
rium. Itaque rescissis superiorum Cæ-
sarum actis ab eis donata eripiebat cœ-
nobijs sacrisque ædibus consecrata vin-
dicabat sibi. Ceterum graui implicitus
morbo tandem resipuit. Ergo raso
capillo, pro purpura asperam lacer-
nam sumit. Constantinoque Duca in
imperij fastigium adscito, ipse in
cœnobium recipit se. Et pœnitentia
felix non solum vera extitit. Ibi recu-
perata valetudine, reliquam exegit
vitam, priuatus melior, quàm Prin-
ceps.

*Sigon.
l. 9.*

Dispar Henrici Rom. Cæsaris pœni-
tentia in pari aut etiam maiore scelere
fuit. Is quod Abbatias, Episcopatus-
que palàm nundinaretur, opima cœ-
nobiolorum sacrarumque ædium prædia
affectis.

affectis suis condonaret, decumas à Sa-
cerdotibus exigeret; ab Alexandro
II. Pontif. Romam ad causam dicendam
citatus non paruit. Igitur à Gregorio
VII. (is Ildebrandis olim Monachus
fuit) piorum cœtu prohibitus est. At
ille ira furens, in conuentu Vormaciens-
is Pontificatum Gregorio abrogauit.
Et Cincius Præfectus Urbis Henrici,
vt creditum est, impulsu Pontificem
insidijs exceptum in turrim inclusit.
Sed vis in violenti hominis caput ver-
tit, domumque. Turris à Populo Rom.
expugnata, ac solo æquata, Pontifex
liberatus. Cincius defecto naso, non si-
ne ignominia relegatus. Inde in Con-
cilio Lateranensi Gregorius sacris inter-
dixit Henrico turbarum auctori, eius
popularibus fidei solemnisque sacramen-
ti religione absolutis. Ergo ille Germa-
nis proceribus eius congressum auer-
santibus, populisque certatim deficien-
tibus, consternatus animi, vtrumque re-
sipuit. Protinus ad Canusum, vbi tum
Pont. apud Mathildem diuersabatur, ve-
nit vulgari habitu, nudis pedibus sup-
plex veniam petiturus. Et ad portam op-
pidi sub dio, perfrigida tempestate, ieiun-
us expectauit ad vesperam. Quod cum
iterum, ac tertio frustra fecisset, quarto
eandem die Pontifex Mathilde, & Azono

eius viro deprecantibus, eum admittit. Et iureiurando obstrictum, se in Pontificis Roman. potestate futurum, atque in Augustano Concilio obiecta crimina diluturum, absoluit sub ea conditione, ut nisi promissa fecisset, ius amitteret regni. Quæ omnia Henricus prolixus recepit Pontif. genibus aduolutus. Vix aliæ vmquam pœnitentiæ species illustrior, si vera foret. Sed perfidia Cæsaris post veniam impetratam, satis ostendit illa omnia vana fuisse, & temporis causa simulata. Dum Cæsaris maiestas nefarijs flagitijs exolescit, Robertus Viscardus imperatorijs officijsungebatur. Tarento, ac Bario positus Panormum, aliaque complura Siciliæ oppida barbaris ademit. ita Saraceni, Græci-que, Sicilia, Italiaque expulsi omnes præter Sacerdotes. Exin Viscardus Salernitano Principe debellato, Salerni etiam principatum suæ ditionis fecit. Nec in Italia solum Normannorum opes, sed in Francia quoque & Anglia creuerunt. Guilielmus Normanniæ Rex ab Eduardo Angliæ Rege, propter affinitatem heres institutus, in Angliam tum ingenti classe traiecit; & Araldo adulterino Rege debellato, Anglia potitur. Ex eo Normanni sanguinis Reges Anglia habere cœpit.

Eadem

Eadem porro tempestate Græcorum opes magis etiam in Asia à Turcis, quam in Italia à Normannis, debilitatæ fractæque. Constantinus Ducas Græcorum Imperator cetera pius, sed pecuniæ tenax, damnato belli sumptu, bellicosas nationes muneribus reprimere instituit. Itaque neglecta apud Græcos militari disciplina barbaris ad eum extulit animos, ut Græci imperij prouincias impunè popularentur. Et Duca intra VIII. annum extincto. Eudocia Augusta Romano Diogeni nupsit, qui collatis in Asia cum Turcarum Sultano signis, victus in potestatem Barbari hostis venit. Et iacens Augustus proculcatus ab eo pedibus fertur: Tyrius Antistes auctor est, a seensuro in solium, descensuroque barbaro Regi Augustum pro scabello fuisse. tanta est fragilitas maiestatis humanæ. Romano Diogeni Michael Ducas subiectus homo imbellis, & Musis plus æquo deditus. Itaque dum is oblitus imperij operam dat condendis carminibus, Alphasal Turcarum Sultanus Græcas opes inuasit armis, & ab Hellesponto orsus Pontum, Bichyniam, Galatiam, Pamphiliam, Lyciam, Pisidiam, Licaoniam, Cappadociam, Asiam, Syriam, ipsamque Hierosolymam subi-
git, anno eius sæculi circiter LX. Igitur
Ducas

Sigom.
l. 9.

P. Ant.
l. 3.

Tyr. de
bel. sas.
l. 1.

Ducas tanquam impar tanto imperio; infensis proceribus fastigio deiectus in cœnobium includitur, Nicephoro Bottoniata subrogato. At Ducas profugus Gregorium VII Pontificem, Robertumque Viscardum in Bottoniatam incitavit. Ergo Viscardus confestim cum ingenti classe traiecit in Græciam. Et Gregorius supplici Augusto opem Pontificis armis tulit, Nicephoro Bottoniata è piorum cœtu segregato. Qui haud ita multo post ab Alexio Commeno imperij fastigio detractus in cœnobium compellitur, quo ipse Ducam paulo ante compulerat. Nec melior causa, aut conditio Romani Cæsaris fuit. Gregorius quippe Pontifex Henricum Cæs. iterum diuina omnia humanaque iura miscentem, iterum anathemate ictum regni iure ac titulo exiit, Viscardo patrono Ecclesiæ adoptato. Verum dum Viscardus fuso, fugatoque ad Dyrrachium Alexio Commeno, Græco Imper. Thessaliam subigit, Henricus infesto agmine Romam petit, ea mente ut Clementem Pseudopontificem in Romanâ sede per vim collocaret. Ac primo ab inuicta Mathildis manu repulsus incæpro destitit. Inde vrbe Leonina improniso aduentu occupata, Clementem in Petri sede constituit. Eodem

dem belli impetu Apostolorum Petri & Pauli ædes ab Henrico direptæ, & vrbs Roma per ciuium socordiam capta, iamque summa vi oppugnabatur atq; cum aduentantis Viscardi fama Cæsarem cum suo Pontifice coniecit in fugam. Belli vis in Romanos qui pro Cæsare arma cœperant, versa. Quibus prælio fufis, vrbs à Viscardo capta, sed de fontibus paternè magis, quàm hostiliter supplicium sumptum. Pro corporibus testæ lucunt pœnas. A porta Flaminia ad eundem D. Laurentij in Lucina, rursus ab Amphitheatro ad Basilicam Lateranensem fontium testæ conflagarunt, ignota subijciente Viscardo. Qui Romanos Gregorio infensos cernens eum secum deduxit Salernum. Itaq; Clemens Pseudopontifex à Romanis in vacuam sedem receptus; ab eo Henricus appellatus Augustus. Nec impunè Romanis fuit. Irato Dei numine dira lues urbem inuasit, famesque atrox adeo, ut matres complures materna pietate exuta liberis suis mactatis tolerare vitam sustinerent. Subinde Clemens vrbe pulsus in Marfos exulatum abiit, & Gregorius Salerni supremum expleuit diem Pontifex Viscardus est secutus. Ducatus Apuliæ, Calabriæque Rogerio eius filio per-

manus.

manus traditus. Nouum deinde obtinendi, recusandique summi honoris certamen traditur. Desiderius Cœnobij Caslinatis Abbas ter cunctis suffragijs Pontifex creatus insignia Pontificatus non prius acceperit, quàm in conuentu Capuano, Episcopis, Cardinalibus, Rogerio Duce Iordane Principe Capuano simul ad eius pedes procidentibus, victa eius pertinacia est. Victor III. haud vano nomine appellatus. Ingenti exercitū in Africam transmissio, ingentem peperit de Saraceno victoriam. C. Barbarorum millia cæsa. oppida aliquot capta. Urbanus inde II. Pont. Rogerio ducatum paternum Pontificali auctoritate firmavit. Henricum, omnesque eius fautores ignominia notauit, vetere anathemate renouato. Henricus porro Urbanum bello petens obuias habuit egregias Mathildis legiones, quibus prælio victus cessit. Mox à Conrado filio ex Pontificis auctoritate, Longobardiarum regno exutus excessit Italia. Quæ res non modo Italiæ otium, sed etiam Hierosolymæ libertatem peperit. Etenim Urbanus II. Pontifex Concilio in Gallia habito, Christianos Principes ad Hierosolymitanum bellum accendit. Militiæ insignæ crux purpurea dextro humero assuta, ex quo cruciata nomen

factum.

factum. Principes expeditionis fuerunt ex Gallia Gothofredus, & Lorchoringa gen. *Frisl. 7* re Dux Bullionis, cum duobus fratribus, *Sigeb. chr.* Eustachio, & Balduino: Hugo Magnus Philippi Franci Regis frater: Robertus *P. Æm. l. 4.* Normaniæ Dux, idemque frater Regis Angli, aliique complures. Ex Italia Bermondus Tatentinus Princeps Rogerij Ducis frater, cum Tancredo sororis filio, & Anselmus Mediolanensis Episcopus. His igitur cum ingenti exercitu Byzantium profectis, primum certamen cum Alexio Comneno Græco Imperat. fuit. Is quippe, ut erat ingenio subdulus, primo palam, deinde clam conatibus obstitit Latinorum. Sed expectata vim, fraudemque virtus vicit. Ergo transmissio Bosphoro, Nicæam, atque Antiochiam subigunt, egregia utrobique de Alphasale Turcarum Sultano, qui primus Solymanus est appellatus, parata victoria. Ad ultimum non sine manifesta diuini Numinis ope, Hierosolyma belli caput, vi capta est anno post Christum natum circiter MC. Exin Hierosolymæ regnum Gothofredo, cuius potissimum virtute urbem receptam esse constabat omnium consensu delatum, quamquam pius Rex nec insigne nec nomen regium usurpare voluit, in ea urbe, vbi Dei filium purpura indu-

tura,

Annon.

l. 5.

Guil.

Tyr. l. 1.

cap. 2.

rum, & Regem per ludibrium memine-
rat appellatum. Antiochia Bormundo,
Edessa Balduino, Tiberias, & Galilæa
Tancredo cesserunt. Ceteri Duces pa-
triam Syriacis regnis, ac Sarrapijs præ-
optantes cum ingenti gloria domum re-
uerterunt, Venetis, Pisanis, Genuensi-
bus, quorum classes magno vsui in bel-
lo fuerant, debita laborum præmia per-
soluta. Haud ita multo post Hieroso-
lymam receptam, Toletum ab Alphon-
so Castellæ, Nauarræ, Galleciæque
Rege de Saracenis receptum est: regia-
que eo sedes reuocata. Henricus por-
rò ab Henrico filio, Germaniæque pro-
ceribus ex Roman. Pontif. auctoritate
regno spoliatus, acie victus, captusque
ludibrio fuit. Eo namque mendicitatis
ac miseriæ superbissimus ille Cæsar est
reductus, ut ab Episcopo Spirensi victum
sibi ad locum clerici in choro nequic-
quam peteret. Itaque sera, segnique
subeunte animum poenitentia, mœrore
absumptus cum dedecore, & ignominia
moriitur, regni aut potius tyrannidis suo
anno L.

Per idem tempus Henricus alius &
Gallia oriundus genere ac virtute cla-
rus ducta in matrimonium Theresia
Alphonfi VI Castellæ Regis filia, dotis
nomine Lusitanæ Comitatum habuit.

Is igitur Saracenis magna ex parte cie-
tis aut domitis Lusitanæ obtinuit prin-
cipatum anno post Christum natum cir-
citer MC. quæ Lusitani regni deinde pri-
mordia fuere.

Eadem tempestate Carthusianus Or-
do, & decennio post Cisterciensis in-
choatus.

HENRICVS V.

A Christo nato anno MCV.

HENRICVS V. patre, auoque violen-
tior paternorum scelerum, quo-
rum vltor fuerat, æmulator extitit. Nam
Romam progressus Paschali II. Ponti-
fice, Cardinalibusque comprehensis,
per vim imperij titulos, & ius deferen-
di Episcopatus, aliaque Ecclesiastica
munera quibuscumque vellet, extorsit.
Pontifex ergo post Henrici discessum,
in Concilio Lateranensi illa omnia,
quippe per vim expressa, irrita esse de-
clarauit.

Et Alexius Comnenus Græcus Imper.
per legatos imperij insignia petijt, quan-
quam non impetrauit. Subinde Ma-
thildis femina omni æuo memoranda
ditionem suam vniuersam Apostolo
Petro moriens legauit; pulchrius rata.

Diuos

*Sigeb.
chron.
Erfisn.
l. 7.
Sigo. l.
10.*

Diuos heredes habere, quàm homines. Id S. Petri patrimonium hodie appellatur.

Exin Romæ turbatum est. Gelasius II. nouus Pont. à Cincio Frangipanio ciue Rom. opibus præpollente malè acceptus Caietam profugerat; cum Henricus ad urbem profectus Mauritium Episcopum, à quo ipse imperij titulos denuo acceperat, Pontificem obtrudendum curat. Ceterum utriusque raptum decus in dedecus vertit. Henricus cum suo Pontifice in Conuentu Capuano ignominia notatus. Et Pseudopontifex auerso camelo impoſitus iudicium urbis fuit, in qua summum fastigium inuaserat. At Henricus gliscenubus in Italia bellis velut expergestus, aliquando respuit. Itaque remisso Episcoporum, Abbatumque instituendorum iure, anathematis ignominia exemptus, bona fide cum Calisto II. Pont. redit in gratiam: ita demum pax Ecclesiæ reddita. Ceterum superbia cupidoque dominandi turbauit Italiam. Pisani & Genuenses de Episcopo Corsicæ dando contendebant: à certamine dignationis ad bellum venit: quod ingenti animorum armorumque contentione multos per annos vario euentu gestum est, non sine magna utriusque populi

Io. Vil.
l. 7.

populi clade. At Rogerius Siciliae Comes, Gulielmo Apuliae Duce Byzantium nuptiarum causa profecto, contra ius fasque eius ditionem inuasit; ac sine certamine Apuliam Calabriamque, Siciliae adiecit, magna conscientiae, famaeque iactura.

Per idem tempus Romæ egregium *Sigo. l. 10.* modestiae certamen fuit. Callisto rebus humanis exempto, diuſis Cardinalium studijs, duo Pontifices creati, Honorius & Celestinus. Sed uterque pacem Ecclesiæ suæ prætulit dignitati. Celestinus quippe Patrum plerosque accedere ad Honorium cernens ultro se abdicauit. Et Honorius cum non omnibus Patribus suam creationem probari sentiret, in cœtu Cardinalium ornatam Pontificium sua sponte deposuit. Tanta hæc modestia etiam alienissimis conciliatis, summum illi sacerdotium adfirmavit. Porro Henricus Cæsar, pace, quoad vixit, sanctæ, pieque culta, decelsit principatus sui anno XXIV. hoc vno laudabilis quod turpis impijque regni finem quæsiuit honestum, piumque.

Henrico regnante Hierosolymis duo *Gul. Tyr. P. Æm. l. 7.* sacrae militiae Ordines inchoati, Templariorum, & Hospitaliorum, seu S. Ioannis, qui peregrinorum hospitio, sacrorumque locorum tutelæ destinati & rem

& rem Christianam auxerunt in Syria,
& ipsi ingentibus opibus aucti pane Re-
ges ipsos opulencia vicerunt. His acces-
sit tertius Ordo militaris Teutonico-
rum, à Teutonis ex suæ nationis homi-
nibus institutus, quem Paulus Æmilius
sub idem tempus, alij multo post exti-
tisse tradiderunt.

*P. Æm.
l. 5.*

LOTHARIUS II.

A Christo nato anno MCXXIX.

*Sigeb.
chr.
Frisl. 7
8 gon.
l. 11.*

Lotharius II. è Duce Saxoniz Cæ-
sar non virtute solum, sed etiam
pietate insignis extitit. Nam simul re-
gnum iniit, Pontifici Rom. deditus acer-
rimum Ecclesiæ defensorem futurum se
professus est. Quocirca Friderico, &
Conrado, germanis fratribus, regni æ-
mulis cum premeretur, haud ægrè ab
Honorio II. Pont. impetrauit, ut inten-
tato anathemate, utrumque à belli con-
silijs abstereretur.

*Nicer.
Chron.
l. 1.*

Eodem ferme tempore Alexio Com-
neno Ioannes Comnenus filius succes-
sit. Qui multiplices de Turcis, Scythijs,
Seruijs, Hungaris parva victoria, Dei-
paræ, cuius ope vicerat, imaginem pro
se triumphare voluit. Et illa triumpho
de-

decorata multiplicem ei reddidit ma-
teriem triumphorum.

Rogerus porro ab Honorio II.
Pontifice Dux Apuliæ, Calabriæque
appellatus, & beneficiarius Roman.
Pontificis factus. At Pisani terra mari-
que à Genuensibus debellati conditio-
nes à victoribus accipere. quarum præ-
cipua illa fuit, ut ædes suas ad primam
vsque contignationem demolirentur,
quo ciuium elatos animos premeret
humilitas rectorum. Magnus subinde
motus Romæ exortus rem Christianam
concussit. Post decessum Honorij, In-
nocentius II. à maiore, ac meliore Car-
dinalium parte subiectus erat, illo loco
dignissimus. Huic ab alijs Petrus Petri
Leonis filius obductus nobilitate, atque
opibus pollens Anacleto nomen factum.
Fouit in primis Anacleti audaciam Ro-
gerij Siciliæ Comitibus infinita dominan-
di cupido. Namque is Roberto Prin-
cipe Capuano Pisas ad Innocentium
profecto, eius principatum occupaue-
rat, similiter ut paulo antè ducatum A-
puliz, Calabriæque. Itaque Rex Sici-
liæ Dux Apuliæ, Calabriæque, &
Princeps Capuæ ab Anacleto Pseudo-
pont. appellatus vicissim illi Episcopos
Abbatessque suæ ditionis aggregauit.
At Ludouicus Franciæ, Henricus
An-

Angliæ, & Lotharius Germaniæ Reges à D. Bernardo Clarcuallensi Abbate conciliati Innocentio fauebant. Itaque Lotharius Cæsar Genuensium, Pisano-
rumque classe instructus Romam petit, & vrbe sine certamine recepta, Innocentium in Lateranensem restituit sedem, ipse Augustali diademate, ac titulo ab Innocentio insignitur. Exin Longobardia quæ Anacletum sequebatur, à Lothario pacata. Protinus vis belli in Rogerium versa. Qui multis acceptis cladibus, Campania, Apulia, Calabria exutus tandem in Siciliam compellitur. Capuanus principatus Roberto veteri Domino restitutus. Ranulphus ex Germana nobilitate Dux Apuliæ datus. Ita Rogerius per scelus parva cum dedecore amisit. Lotharius porro pacata Italia sanxit, ut in Longobardia Italici populi omnes vno iure ciuili Romano vterentur. Et eodem auctore in Italiæ gymnasijs, maximè vero Bononiæ ius ciuile explicari ceptum. Subinde Rogerius absente Augusto, Campania per vim recepta, Capuam cædibus & incendijs fœdat. Barioque expugnato, cuncta Apulia potitur, & quidem in præsentia impune. Nam Lotharius in Germaniam regrediens repentino, exitiâque morbo sub rugurio in sylua decelsit.

cessit. Imperitauit annos XI. non bellica virtute magis quàm Christiana pietate inclytus.

Haud lætior per id tempus Ioannis Comneni Alexio geniti exitus fuit. In venatione prætereuntem aprum ferice festinans, sagitta veneno illita vulnerauit manum quo ex vulnere interijt, cum præcidi sibi manum à Medicis nolisset, negans *tantum imperium una manu regi posse*. Moriens præterito Isaaco nato maiore filio, quod ferocem ingenio, atque impotentem iræ iuuenem minus aptum imperio iudicaret; Manucli minori nato legauit imperium.

Atrocior subinde Fulconis Hierosolymitani Regis in venatione casus extitit. Is leporem fortè obuium insectans subita equi ruina præcipitatus terræ caput afflixit; cerebroque per nares, auresque erumpente, in Reginæ oculis expirauit. Eadem tempestate Bernardi æqualis Rupertus Abbas, illustris fuit.

CONRADVS III.

A Christo nato anno MCXL.

Conradus III. interim Lotha-
rij frater à Germanis proceribus
Cæsar

Frisl. 7
Sigon.
L. II.

Cæsar lectus dum summa vi Henricum Saxoniz Ducem premit, & propinquos suos extollit, ingens in Germania concituit bellum. Quo ille bello districtus Romam ad capeſſenda imperij insignia venire non potuit. Et Innocentius II. Pont. Rogerio Siculo Regi, quod Calfinas monasterium diripuisset, inſensus ei primo sacris interdixit. Deinde etiam bellum ipsemet intulit, sed pari euentu, atque olim Leo Pont. Hormannis. Dum Rogerium in Gallutio caſtro obſider, à Gulielmo eius filio circumſeſſus ipse capitur. Deductus inde Neapolim, magnificeque à Rogerio cultus, tandem eum contracta ſolutum noxa Siciliæ Regem, Ducem Apuliz, & Calabria, Caputque Principem appellat. Ita beneficiarius Pontificis ex hoſte factus. Nouum exin bellum exceperit maiorum cauſa turbatum. Tiburtes aliique Latini Populi à Pontifice Roman. iam pridem deſecerant. Poſtquam interdicto non morebantur, ventum eſt ad arma. Tiburtes igitur acriter obſeſſi, eruptione facta Romanos adoriuntur incautos, eosque ſuſos fugatoſque exuunt caſtris. Ceterum maiore inde belli mole conterriti, facta deditione, veniam à Pontifice impetrant. Sed Romanorum ira ab hoſte in Pontificem vertit. Ceterum

tatim ciues ab Innocentio deſciſcunt, & veterem libertatem capeſſunt. Exemplo priſci magiſtratus reuocati: Senatus reſtitutus. Sola ſacrorum procuratio Pontifici relictæ. Quæ res & Innocentio mortem ex interiore peperit, & ceteros deinceps Pontifices uſque ad Clementem III. exercuit. Inter hæc Romani inexpiabili odio, bellum Tiburtibus mouent. Nec ante vrbs excidium, ſinis bellandi factus. Inde ſuperbia inflati Conradum Cæſarem per legatos ad accipienda ab eis Auguſtalia inſignia inuitant. Ceterum eorum uanitas à Cæſare irriſa, legatioque repudiata. Et Eugenius III. Pontif. Tiburtibus, alijsque Latinis populis in Romanos concitatis uanos eorum ſpiritus fregit. Per idem tempus Henrico I. Anglorum Rege ſine liberis mortuo, Stephanus genere Francus Henrici ſore genitus ſubrogatur. ira Angliæ regnum à Normanis tranſijt ad Francos. Triftis deinde fama Edeſſæ, cunctæque Meſopotamiæ à Turcis ſubactæ Eugenium III. Pontificem perpulit, vt ſacrum bellum indiceret. Præcipua in eo D. Bernardi opera enituit. Is Conradum Cæſarem, & Ludouicum VII. Galliæ Regem ſui ardoris impleuit. Moles erat belli tanta, quæ totum Orbem terrarum

rarum subigere posse videretur, sed hominum siue incuria, siue discordia ad nihilum recidit. Itaque Damasco frustra oppugnata, irrito incepto discessum est. Felicius in Occidente aduersus Saracenos gesta res. Alphonſus Henricus Dux Lusitaniæ Eboram urbem regiam Olyſſipponem, aliaque Lusitaniæ oppida de Saracenis recepit. Inde celesti viſo, oblataque Christi crucifixi specie erectus, & ab exercitu Rex salutaris cum Iſmaële, alijsque Saracenis Regibus acie conflixit, diuinaque ope hostem proſtigauit. Itaque victorijs ingens ab Alphonſo Rege Castellæ, cuius beneficiarius erat, Rex Lusitaniæ appellatur. At ille Lusitaniæ regnum Romanæ ſedi ſtipendiarium fecit. Rogerius porro Rex Siciliæ Manueli Comeneno (Ioanne genitus erat) Græco Imp ob legatos contra ius gentium violatos, ingenti claſſe intulit bellum. Nuda erat ob Quaſtoris imperatorij paſſimoniam, Græcis claſſibus ora maritiæ ma. Itaque ſine magno certamine Corcyram, Thebas, Chalcidem capit, ex Græciâ nulla præda nobilior deportata, quàm ſerici artiſcium, quod, ut pleræque artes, ex Græciâ in Italiam accerſitum eſt, artiſcibus inde traductis, anno eius ſeculi circiter L Porro Contra;

Conradus Cæſar Appulom bellum meditans iureiurando confirmauit, ſe primo quoque tempore in Italiam tranſiturum. Sed repentino morbo extinctus documento fuit, quam humana conſilia à diuina providentia pendeant. Deceſſit anno ſui principatus XIV. Rex omnino pius; ſed fortis magis, quàm fortunatus. Illud in Conrado nouum, quod ſanus & incolumis regalia inſignia Friderico fratris filio reliquit, paruum ſilium ſuum eius fidei commendans.

Eodem regnante litteræ, quæ à barbaris conculcæ iacuerant, oculos aliquando tollere cœperunt. Itaque in Græciâ Euſtathius interpres Homeri; in Hiſpania Auerroes, Auicenna, & Rabbi Moſes; in Francia Hugo, & Richardus à S. Viſtore, in Germania Otho Episcop. Friſingenſis; in Italia Gratianus, Petrus Lombardus, & alij extiterunt.

FRIDERICVS

ÆNOBARVS.

A Chriſto nato anno MCLIV.

Fridericus Enobarbus (Barbarus Abbas ſa vulgo dicitur) à Sueuiâ Duce Vrſæ Cæſar,

Rade- Cæsar, nobile sane, primumque regni sui
uicus l. rudimentum posuit. Traducto in Ita-
x. liam exercitu, turbatam Mediolanen-
Sigeb. sium armis pacauit Italiam. Inde Viter-
chr. bium ad Adrianum IV. Pontificem
Frisin. adiens Pontificiæ maiestatis speciem
de gest. renouauit. Aduertanti Pontifici ob-
Frid. uiam pedibus prodijt, & descendens
Sigon. ex equo stapedam tenuit manu. Porro
h. l. 2. ab urbem cum Pontifice progressus,
 elusis Romanorum legatis Augustales
 titulos deferentium, ab Adriano Pont.
 in æde Apostoli Petri Romanus Impe-
 rator appellatur absente Populo Rom.
 Romanisque. Deinde domitis in Ger-
 maniam remigravit. At Gulielmus Si-
 ciliæ Rex Rogerio patre importunior,
 Episcoporum suorum consecrationem
 Pontifici ereptam vindicabat sibi. Nec
 anathematis fulmine idus respuit, sed
 irritatus Pontificiam ditionem inuasit
 armis. Tandemque Pontifex bello fel-
 lus pace facta, Gulielmum ad pedes
 prouolutum in gratiam recipit. eidem-
 que beneficiarum Romanæ sedis se
 profitenti paternos titulos firmat. Inde
 Viternetum profectus ædes inibi Pon-
 tificias condidit, desiderium Pontificis
 Populo Rom. facturus. Mediolanenses
 interim finitimas vrbes armis oppresser-
 unt. Itaque à Federico Mediolanum
 circum-

circumfessum, ciues ferro, fame, pesti-
 lentia domiti in fidei Augusti vene-
 runt. Sunt qui tradunt primores vrbis
 ad victoris iram placandam maxime hu-
 mili habitu ad Federicum in castra pro-
 cessisse. illum tam insigni humilitate
 motum, & ciues vrbi, & urbem ciuibz
 conseruasse. hinc Humiliatorum Ord-
 nem natum. Atrox inde ex paruis ini-
 tijs inter Augustum ac Pontificem orta
 dissensio ingentium malorum causa, &
 origo fuit Federicus ab Alexandro III.
 Pont. petierat, vt Rauennæ Antistitem
 ab se designatum consecraret. Id cum
 non impetrasset, totum se à Pontifice
 auertit. Et Gibellinorum, & Guelforum
 nominibus ex veteri Germaniæ discor-
 dia repetitis, pestiferas factiones tota
 Italia excitauit. Qui Augusti partes se-
 querentur, Gibellini, qui Pontificis,
 Guelfi appellati. Nec eo contentus
 Pontificatum Alexandro III. abrogat,
 & Reges Franciæ, Angliæ, Hispaniæ ad
 Victorem Pseudopontif. venerandum
 inuitat. Sed apud pios Reges plus reli-
 gio, quam gratia valuit. Itaque Ludo-
 uicus Franciæ, Henricusque Angliæ
 Reges apud Troiacum oppidum Alex-
 andro venienti præsto fuerunt. Ac dex-
 tra læuæque frenum equitantis Pontifi-
 cis pedes ipsi tenentes eum ad desti-
 natum

natum hospitium perduxere. qua specie Pontificiæ maiestatis non alia augustior visa. subinde Alexander Romanorum animis per legatum delinatis, urbem, Pontificiamque ditionem recepit. Et Gulielmus Bonus nouus Siciliæ Rex, missis ad Alexandrum legatis, se Pontificis beneficiarium professus omnibus eum rebus impensè iuuit. Ænobarbus interim Mediolano euerso, & sacris trium Regum Magorum reliquijs Coloniæ deportatis. Brixianis, Placentinis, Bergomatibus, Bononiensibus donatis Germanos Præfectos dederat. Quorum iniurijs irritatæ ciuitates ex composito ab Ænobarbo deficiunt, & Præsidibus eicctis, veteri instituto Consules creant. Ceterum Tusculani Germanis auxilijs subnixi Romanis arma inferentibus ingentem intulere cladem; & Latinis populis in prædæ societatem vocatis populabundi in urbis mœnia peruenire. Per eam occasionem Ænobarbus Vaticanæ æde per vim positus Paschalem Pseudopont. in Petri sede statuit. Nec læta victoria Germanis fuit. Fœda lues maximam exercitus partem, ac primæ nobilitatis Duces absumpsit. Deum Vicarij sui ultorem oculos aperuisse sentires. Exin cum nihil aduersus conspirantes Longobardie ciui-

ciuitates proficeret, quod aliæ alijs venirent auxilio, Ænobarbus desperata regni Italici possessione, remigrat domum. In eius contumeliam noua vrbs à fœderatis ciuitatibus condita, cui ab Alexandro Pontif. Alexandriæ nomen factum. At Federicus Mediolani magnificentijs instaurati fama excitus, cum instructissimo exercitu ad eius excidium redit: Extemplo fœderati coniunctis armis animisque occurrunt hosti. Collatis signis, Germani diuina opæ cæsi, Aquila Imperatoris capta, Imper. ipse suffosso equo pæne oppressus. Hæc Cæsaris clades finem attulit Longobardiæ cladibus, & initium otij pacisque. Tãdem Federicus non cum hominibus, sed cum Deo bellare se sentiens, pacem denique cum Alexandro fecit, Et Venetias ad eum profectus pedem Pontificis venerabundus osculo contigit. Et ascensuro in equum stapedam tenuit. Augusti in colendo pontifice submissio Romanorum superbiam fregit. Itaque Alexander Romam regressus non vrbi solum, sed vniuersæ Italiæ pristinum reddidit decus. Ante omnia tollendi in posterum schismatis causa sanxit, vt Pontifex creatus ratus non esset, nisi minimum duas tertias suffagiorum tulisset partes;

*Abbas
Vrber.
ero.
Gul.
Nembri.
l. 3.
Plati.
in Ale.
lo. Villa.
l. 7. 8.
Sigom.
l. 13.*

Nicer.
Chro.
l. 2.

Annus erat eius seculi LXXX. quo Manuel Græcus Imper. decessit pietate, humanitate, munificentia egregius. Deuictis Hungaris, Deipatam Virginem Ioannis patris instituto triumphantem ipse odans secutus est. Balduinum III. Hierosolymæ Regem, eundemque generum suum, qui citato ad cursum equo brachium fregerat, humanissimè fouit. Quippe ipse Augustus posito genu affectum Regis brachium sua manu curauit, nec curationem deseruit quoad ille planè conualuit. aded amor vicerat maiestatem. Inde Sultano Iconiensi suos thesauros ostentans iubebat eum sumere, quicquid liberet. Cum is se eo contentum fore diceret, quod Augustus dedisset, Manuel vniuersos thesauros ei dono dedit. Ceterum Chaldaeorum scientiæ (si scientia potius est, quàm credularum mentium iudibrium) & Astrologorum prædictionibus deditus fuit. Sed vbi XIV. annis ante præstitutum ab illis vitæ finem, adesse supremum diem sensit, Patriarchæ ad amonitu chirographo suo Astrologorum damnauit artem, & moribundus pullum monachi habitum posnitentiæ iudiciū sumpsit. Hæc inter Saladinus genere Turca, nouus Sultanus Egypti, Calypsa interfecto, inuasit imperium. ita Egyptus in

Enl.
Tyr. l.
120

Tur.

Tartarum venit potestatem. Et Saladinus ab rebus secundis ferox, Syriam inuasit. Itaque Balduino Hierosolymitano Rege victo captoque bellum circumferens pleraque oppida ipsamque Hierosolymam in deditionem accepit, anno ferme XC. quàm recepta de barbaris fuerat Nec minor à Græcis, quàm à Turcis per id tempus edita strages est Latinorum. Alexius Comnenus Ma-

Chro.
l. 2.

Paul.

Emil.

l. 6.

Sigo. l.

14.

Sabel.

Chro.

l. 2.

O. 6

que

que contumeliæ genere oneratus ludibrio fuit, quibus modò terrore fuerat. Demum in foro inter duas columnas capite in terram verso suspensus à furente populo gladijs confoditur. Ceterum inter tot contumelias, cruciatulque magnitudo animi enituit inuita. Vna in tot malis Andronici vox audita, *Domine miserere.*

Æmil.

l. 6.

Abbas

Vlper.

chron.

Gul.

Neub l.

4.

Gul.

Tyr. l.

18.

At Romæ Clemens III. Pontif. pace cum Romanis facta, sacram expeditionem virgere instituit. Nec frustra. Ex Anglia, Francia, Sicilia, Italia ingentes copie instructissimis Danorum, Fisonum, Ollandorum, Genuensium, Pisannorum, Venetorum classibus transmissæ. Et ipse Federicus Augustus iam ætate gravis cum robore Germanici exercitus in Syriam profectus Iconiensis Soltano acie superato, Iconium capit. Sed siue fluminis, in quod refrigerandi per æstus corporis gratia descenderat, cæcis vorticibus haustus, siue equi ruina oppressus exanimatur anno imperij sui XXXVI. egregia sanè animi indole Imperator, qui virtute, gloriaque Germanos Augustos omnes facile superasset, si Orhones potius in tuenda, quàm Henricos in oppugnanda Ecclesia esset emulatus. Philippus deinde Franciæ, & Richardus Angliæ Reges cum suis exercitibus

tibus secuti. Et Richardus Cyprum subegit, captæque Ptolemaidis præcipuum decus tulit. Saladinus Egypti Calipha, prælio victus, aliquot de Turcis oppida recepta. Ceterum orta inter Reges vetera odia retractantes discordia domum: utrumque reuocauit Richardus vanum Hierosolymitani regni titulum, Cypro insula à Vidone Rege emptum, pro præda retulit. Hic exitus tertij belli sacri fuit, Deo non tam Turcarum immanitati, quàm Christianorum Principum discordiæ infenso.

Sunt qui per id tempus Teutonicorum militum Ordinem à Germanis in Syria institutum tradant bellicis operibus, atque opibus insignem. Eadem ferme tempestate duo sacræ militiæ Ordines in Hispania exiteret, Calatraux, & S. Iacobi, rebus gestis aduersus Mauros inelyti. Itemque historici aliquot floruerunt, Radeuicus, qui Federici Anobathi scripsit historiam, & Conradus Abbas Vrspergensis, qui Chronicon texuit.

Hæc inter Isaacus Angelus Græcus Cæsar, qui Andronico Tyranno successerat, luxu dissipare cepit, & ad mensæ, aulæque magnificentiam sacra è templis vasa detraxit, omnia Deo. & Cæsari licere distans. Ergo ultore Deo magnas à Barbaris accepit clades:

Rade-

uicus l.

2. & 3.

des : tantoque eis ludibrio erat , vt diuturnum illi imperium palam optarent. Ad vltimum ab Alexio fratre, quem à Turcis redemptum confortem imperij fecerat , regno ac luminibus est orbatus , & in vinculis habitus , vt superioris ætatis scelera captus oculis & videret melius , & lugeret.

Porro Constantia virgo Deo sacra, Guilielmi Siciliæ Regis consobrina, atque heres Clementis III. Pontificis permisso , Henrico Cæsari Ænobarbi filio nupsit. De quibus innuptis nuptijs Ioachimus Abbas vaticinatus dicitur, eas funestam Italiæ faciem parituras. Iam Tancredus Rogerij Regis ex pellenepos, fauore Siculorum regnum Siciliæ obtinebat, cum Henricus in Italiam ingentem traduxit exercitum , regnum dotale recepiturus.

HEN-

HENRICVS VI.

A Christo nato anno MCXC.

Henricus VI. à Cælestino III. appellatus Augustus, Ænobardo patre truculentior fuit. Campaniæ oppidis pluribus receptis, Neapolim frustra obsedit. Atrox lues in castris orta obsidionem soluit. Inde, Tancredo Siciliæ Rege vita functo , reparat exercitum , & Genuensium , Pisanorumque classibus fultus Caietam, Neapolimque in fidem accipit. Cetera inde prona fuere. Messana. Catana, Syracusæ vi capte. Sybilia Regina cum nouo Rege in deditonem accepta. Denique Panormo expugnata , & Constantia in matrimonium ducta , Rex Siciliæ salutatur. Ceterum repente è Rege Tyrannus extitit. Diripis per calumnias , & supplicia ciuium bonis , sacras ædes per sacrilegium expilauit. Exin ditionem Pontificiam pænè omnem in suam redegit potestatem. Alexium quoque Comnenum Græcum Imp. stipendiarium fecit. Ceterum X. imperij anno nondum expleto, mortalibus immortalibusque inuisus morbo ex venatione contracto cessit è vita, Tyrannus verius quàm Augustus. Meliore

fama

*Anten.
p. 31. 19.
Sigeb.
chr.
Sigon.
l. 15.*

P.Æm.
1.6.

fama Saladinus Christiani nominis terror, paulo antè decesserat. Quippe in eius funere, ut ipse iusserat, signifer interiorem eius tunicam lancea sublimem prætulit, clamitans, id vnum Saladinum domitorem Orientis secum ex tantis opibus auferre: spectaculum Christiano, magis Rege, quàm Barbaro dignum. Porro Innocentius III. Pontif. Henrico mortuo, Æmiliam, Picenum, Umbriam recepit armis. Inde Constantiam Augustam, & Federicum eius filium Sicilię Reges appellat ducatu Apulię, & principatu Capuę adiectis. Itaque Constantia moriens Innocentium Federici pupilli tutorem instruit. Qui summa cum tutelę laude pupillum Regem impensè fovit, quàm funestum Ecclesię anguem sinu foueret, ignarus.

P.Æm.
1.6.

Quartum subinde sacrum bellum susceptum, quod in Græcum imperium vertit. Balduinus Flandrię Comes, aliq̃ue Franci proceres Innocentię hortatu sacre militię nomina dedere. Hi Venetorum classe, & auxilijs aucti Alexium Isaaci Angeli filium extorrem obuium habuerunt. Cuius ingentibus promissis enerati Byzantium petunt. Ibi ingens Græcorum exercitus à non magna Francorum manu cē-

sus.

sus. Byzantium torpentibus Tyranni fuga, & desperatione ciuibz captum. Alexius puer paternum in regnum re-
stitutus. Alexius Comnenus Tyrannus 1.2.3.
fuga clapsus Trapezuntem se recepit, ibique Trapezuntij imperij fundamenta iecit. Ceterum dum Alexius puer promissum Francis, Venetisque aurum exigit: Myrtilus vnus è Græcis proceribus, Alexio per seditionem populi obtruncato, tyrannidem inuadit. Igitur vrbs regia à Francis denuo expugnata. Græcum imperium procerum consensu Balduino Flandrię Comiti delatum. Redijt Orientis imperium ad Latinos anno post Christum natum circiter MCC. Balduinus igitur beneficij memor, omnes Egæi, atque Ionij maris insulas, ipsamque Cretam attribuit Venetis. Ex proceribus Francis Gothofredum Athenarum, & Achaia Principem, Bonifacium ex Montisferrati Marchione Thessalia Regem constituit, & Balduino Augusta insignia ab Innocentio missa, contraque ab Augusto Græcia ad Romani Pontificis auctoritatem reuocari cœpta. Ceterum Balduinus Adrianopolim obsidens commisso prælio, in Myrtili Tyranni potestatem venit, à quo cum cruciatus secatus dicitur. Ei Henricus frater subro-

Rod. subrogatus Asiatico bello impensè fuit.
Tol. l. 8. Eodem ferme tempore Constantino-
 polis à Francis capta, & Bœtica pars ab
 Hispanis Alfonso Nobilis Castulonem-
 sium Regis ductu, recepta.

O T H O IV.

A Christo nato anno MCCIX.

Sigon. l. 15. **O**Tho IV. Augusti diademate & ti-
Emil. l. 6. tulo ab Innocentio III. decoratus
 Imperatorum deterrimus fuit, brevis-
 simusque. Is Pontifici à quo in eo fasti-
 gio positus fuerat, infensus Pontificiam
 ditionem inuasit. Inde regnum Siciliae
 Pontificis fidei tutelæque commissum
 contra fas occupare institit. Igitur ei
 vertente anno in Concilio Romæ ha-
 bito imperium est abrogatum, atque
 ignominia anathematis addita. Et Ger-
 mani proceres Pontificis auctoritatem
 secuti Fridericum, seu ut alij, Federi-
 cum Regem Siciliae, Casarem creanti
 Nec defuit ira diuini Numinis. Otho
 multis vel in Italia vel in Germania at-
 tritus cladibus, in Saxoniæ latebram se
 recepit, ubi haud ita multo post obiit ex
 mœtore. Inter hæc Ioannes Ricardo
 fratre interfecto, regnoque Angliæ per
 patricidium occupato infamis, rem An-
 glicam

glicam infelicitè gessit eius odio Nor-
 mania tota in fidem Francorum venit,
 quæ res deinceps multorum fuit causa
 bellorum. At Ioannes exhausto bellis
 ærario, opes Deo sacras inuasit, Ponti-
 ficio anathematis fulmine contempto.
 Tandem bellicis cladibus, malisque vi-
 ctus aperit oculos pacem à Pontifice
 orat. Nec fecellit. Pontificis legatum
 prostrato humi corpore excepit; & re-
 gium insigne ad eius posuit pedes. Ad
 hæc priuatus quinque dies exegit. Sex-
 to demum die diadema beneficij loco
 recipit à legato. Ergo beneficiarium se
 Romani Pont. professus, Angliam, Hy-
 berniamque Romanæ sedi stipendiarias
 fecit. Subinde Innocentius decessit, non-
 minus factorum gloria, quam Pontifi-
 caris diuturnitate memorandus. Multæ
 religiosorum hominum familiæ illo
 Pontifice institutæ, restitutæ. Almq.
 Trinitatis, seu redemptionis Captiuo-
 rum Cruciferorum, Heremitarum S.
 Augustini, Carmelitarumque, ut vitæ
 innocentia sub Innocentio reuixisse vi-
 deatur. Innocentium secutus Hono-
 rius multarum rerum, quæ illo Pon-
 tifice ortgerant, decus tulit. Instituta
 SS. Dominici & Francisci Pontificali
 auctoritate comprobauit. Petrum An-
 tistodorensem tertium à Balduino,
 Orientis

Orientis Imperatorem cum coniuge
Romæ Augustalibus decoravit insigni-
bus parem deinde Federico Cæsari ho-
norem habuit

Ceterum Antisiodorensis Augustus
Dyrrachij inter epulas Theodori frau-
de extinguitur. Cui Robertus filius suc-
cessit Veneto nomini aded deditus, vt
Venetorum Ducem charissimum impe-
rij collegam appellaret. Qui Romæ Au-
gustus ab Honorio Pontif. appellatus
haud diu superstes fuit.

HO-

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
IESV,
EPI TOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER IX.

FEDERICVS II.

A Christo nato anno MCCXI.

EDERICVS II. interim Anton.
Ænobarbi nepos improbi- p. 3. 1. 19
tate cum quo, & Henrico Emil.
patre certauit. Imperij titu- l. 6.
lis ab Honorio III. hono- Sigo. l.
status, in Pontificiam ditionem impetum 15. 16
fecit. Itaque ei decus & nomen Augusti
idem qui dederat, aboleuit. adiectaque
solem;

P.Æm.
1.7

solemnis ignominia nota, interdixit
piorum congressu, sacrisque. Interim
Andreas Hungaria Rex & paterno vo-
to, & Honorij Pontificis hortatu cum
Bavaria, & Austria Ducibus profectus
in Syriam, aduersus Turcas bene pu-
gnauit. Ceterum omnibus in spem reci-
piendæ Hierosolymæ erectus, in ipso
operum limine finem belli quaesuit.
nani vt primum Iordanis aqua corpus
abluit, veluti voti religione absolutus,
belloque perfunctus, exercitum depor-
tauit. At Brennus Cypri, & Hieroso-
lymæ Rex nouis Francorum, Germa-
norum, Italorum, Anglorumque auxi-
lijs fultus Damiatam celeberrimum Æ-
gypti emporium cepit. Bellum inde ad
Chaytum regiam urbem promotum.
Sed inundata Nili emissarijs castra ne-
cessitatem imposuere victoribus, vt Da-
miata relicta, ipsi incolumes abirent.
Brennus porrò Romam aduectus, Ho-
norio Pont. auctore, Iolen filiam suam
Hierosolymæ Reginam appellatam,
Federico Cæsari in matrimonium dat,
ea mente vt ille dotali sacri regni titulo
auctus maiore animo sacrum capefferet
bellum. Hinc Sicilia Reges Hieroso-
lymitani regni titulum habuere. At Fe-
dericus tandem Gregorij IX. Pont. im-
pulsu, cum exercitu profectus in Sy-
riam,

riam, urbem Hierosolymam à Sultano
non armis sed auro recepit, anno eius
seculi circiter XXX. Itaque maiore fa-
ma, quam gloria reuectus è Syria, haud
agré veniam à Pontifice, & imperij ti-
tulos impetrauit. Ceterum breui ad in-
genium redijt, & Pontifici insensus
Guelphorum, Gibellinorumque factio-
nibus longo intervalle reuocatis, sec-
dum in modum lacerauit Italiam. Ad
hæc Beneuento, Cassinatique cernobio
direpto, Rauennam in suam redigit po-
testatem. Saracenis, quorum opera, aui
instituto, vsus erat in bellis, Nuceriam
attribuit, quæ deinde Saracenorum est
appellata, Cardinalium complures, qui
Gregorio Pontif. extincto, Romam ad
comitia tendebant, fortè in itinere in-
terceptos in custodiam tradit. Inde Ec-
clesiæ orbitatem suam occasionem ra-
tus Flaminiam & Æmiliam occupat.
Bononiaque expugnata, Gymnasium
transfert Patavium. In vltimum vene-
rat discrimen Romana res; nisi Baldui-
nus Cæsar Orientis, opportunitate mi-
ra venisset in Italiam. Huius rogatu di-
missi à Federico Cardinales. Inno. IV.
Pont. creatus. Qui comperto Federi-
cum sibi domi forisque insidias struere,
in Franciam tendit. Ibi in Concilio
Lugdunensi, Federico ius imperij ac
titulum

titulum abrogat. Cardinalibus deinde, ut cum Ordinem augustiorem faceret, rubri galeri insigni dat, anno eius seculi circiter XLV. Inter hæc Federicus Parmam obstinata obsidione cinxit; haud dubia spe victoriæ. Tenuit obsidio biennium. Tandem eruptione à Parmensibus facta; Cæsar funditur, castrisque omnis opulentiae plenis exuitur. At ille velut re bene gesta, inter spadonum, & pellicum greges vitam egit, bellicum dedecus domestico probro cumulans.

Paul.

Emil.

l. 7.

Sabel.

Eadem tempestate Tartari, gens Scythica, Hoccotæ Regis ductu, maximis agminibus iundarant Asiam, Europâque. Iamque Perside subacta, victores cum litteris superstitionem victæ gentis hauserant; ac totam ferme Asiam usque ad Tanaim amnem, qui Asiam Europamque medius interfuit, victorijs emens, per Poloniam, Hungariamque populabundi ad Austriam usque pervenerant. Igitur Innocentius tantæ pesti obviam eundum existimans, egregios viros è Franciscana, Dominicanaque familia ad efferatas barbarorum mentes Evangelio mitigandas destinavit. Nec spes fessellit. Mago, seu Meto novus eorum Rex Christianis initiatus est sacris. Subinde affertur Parthos patriæ

Emil.

l. 7.

fede à Tartaris pulsos in Syriam penetrasse, & Hierosolymâ capta, dirutaque augustissimum Christi sepulcrum indignis modis polluisse. Hæc fama Ludovicum IX. Franciæ Regem sanctitate inclytum ad maturandum iter in Syriam accendit. Ex templo igitur ingenti classe claustra Ægypti aggreditur. Et Satrapa debellato, Damiata potitur. protinus ad Chayrum belli moles transijt. Iamque accisæ erant cladibus Ægypti Calyphæ vires, cum castra Francorum ex locis palustribus lues inuasit, quæ ipsum quoque corripuit Regem: Itaque malis victus, captusque conditiones accepit, ut tradita Damiata, incolumem deportaret exercitum. Inter quæ Federicus Cæsar è longinquo luxu, velut alto excitus somno impium Pontifici intulit bellum, & Pontificiæ opes ad ultimum periculi venerant, cum Federicus, haud dubia superum ira atroci morbo, seu potius Manfredi filij dolo exinguitur. Imperavit annos XXXIII. Imperatoris nomine, quo bis iure exutus est, prorsus indignus.

Federico II. imperante Gregorius IX. Decretalium auctor, & Innocentius IV. earundem interpretes, Vincentius Beluacensis Theologus, & historicus copiosior, quam elegantior Alexander

Alensis egregius Theologus, Albertus Magnus non sua doctrina, quam Thomas Aquinate discipulo clarior, Alphonsus Castellæ Rex celeberrimus Astrologus extiterunt.

Nicet.

Grego-
rus l. 1.

¶ 2.

Meliore fama Theodorus Lascarus, qui Augusti titulo assumpto, Græci imperij reliquias tutabatur in Asia, quam Federicus Cæsar, decessit. Divino quippe fretus Numine aduersus ingentes Tartarum copias exigua manu pugnavit ingenti periculo, sed prospero eventu. Sultano ipso, à quo ex equo præcipitatus fuerat, obruncato, eius caput læcea præferens insignem peperit de Turcicis victoriam. adeo illos Ducis casus conterruit. Nec partæ gloriæ Lascarus diu superstes fuit. Huic Ioannes Ducas, Ducæ Theodorus Lascari filius subrogatus. Is moriis Ioanni filio principatum, & Michaellem Palæologum tutorem reliquit. qui per occasionem tutelæ, principatum sibi vendicavit. Eodem ferme tēpore, Theodor. Angelus Thessaliæ regno. Rege absente potitus est. At Manfredus Federici ex pellice filius, ne gratuitum foret parricidium, paternum regnum per tutelæ speciem, dū Conradus frater regni heres è Suecia veniret, occupavit. Conradus quippe falsus Manfredi criminibus irritatus. Cap-

panis

panis, Neapolitanisque bellum intulit. quo bello Neapolis & Capua mœnibus nudata est. Aquinum etiam incendio fœdatur. Exin Conradus ipse morbo, seu (quæ suspicio tenuit) veneno fraude Manfredi dato absumptus. Manfredus igitur regnum per vltimū scelus partum pari scelere augere institit. Nucerini Saracenorum copijs subnixus inuadit Pontificiam ditionem. Ceterū à Pontificio legato Germanicis copijs repressus est. Eccelinus quoque (Azolinum alij vocant) Patavij Tyrannus ob res impiæ, nefariæque gestas, ab Alexandro IV. Pontif. anathemate notatus pœnas luit crudelitatis suæ Namque à Marino Turriano Mediolanensium Duce fusus, & graui vulnere saucius fugit. Itaque cladis ignominieque impatiens confutum rescidit vulnus, dignaque Tyranno morte decessit. Ciuitates tyrannidis iugo libertate frui cœpere sub tutela Pontificis. Alexander igitur pacata Italia, ad Hierosolymam recipiendam curas intendit lætis subinde nuncijs excitatus. Mero Tartarorum Rex iam Christianus Haloni fratri Hierosolymitanam expeditionem destinarat. Is Babylone (Baldacam appellant) poritus, Calypham Mahometanæ sedæ Antistitem in suo thesauro destitutum fame necauerat.

Sabel.

P. Em.

l. 7

Sabel.

P 2.

Iamque

P. Æm.

l. 7

Sabel.

Iamque vniuersa Perside, ac Mesopotamia subacta, Hierosolymam belli caput petebat. Sed orta inter Venetos, Genuensesque discordia spem pæne exploratam sacræ vrbis recipiendæ primo morata est, deinde discussit. Quippe Venetos inter, & Genuenses mercatores controuersia de templo, quod in vrbe Prolemaide cômune habebant, exorta, ingens inter duos potentissimos Italiæ populos bellum excitauit, quod cum magno, & ipsorum, & rei Christianæ detrimento, per plures ætates gestum est, adeo ancipiti Marte, varioque belli euentu, vt propiores victis fuerint, qui vicerunt. Byzantina res, vt quæ harum ciuitatum viribus nixa stabat, primam huius discordiæ cladem accepit. Michael quippe Palæologus Genuensi classe subnixus, Byzantium ciuibus prodentibus cepit. Et Balduinus Latinus Augustus à Veneta classe nudus desperatis rebus profugit. ita Constantinopolitanum imperium redijt ad Græcos, anno ferme LX. quàm ad Latinos abierat. Subinde Palæologus Cæsar Venetorum armis fractus labare cœperat, cum Genuenses seu Venetorum odio, seu spe præmiorum laboranti tulerunt opem. Ab his repulsa Veneta vis, imperium Palæologo firmatum, Genuensibus Chios

insula

insula metces data. Inde bellum in Syriam transijt. Venetus Ptolemaidem tenebat, Genuensis Tyrum. Proinde quicquid Christianorum in Syria fuit, in duas factiones abiit: & arma quæ in sacrum bellum destinata erant, in ciuile versa, alienissimo quidem tempore. Halon quippe Metonis Tartari Regis frater (vt suprâ dictum est) accisis Turcarum viribus, Syriam receperat, iamque Hierosolymam barbaris adimere, & Christianis reddere moliebatur. Ceterum dum res, Christianis armis cunctantibus trahitur, Halô Metonis morte ad fraternum regnum reuocatus abscessit.

Inter hæc Manfredus Siciliæ Tyrannus Picenum Saracenis copijs occuparat. Igitur Urbanus IV. Pontifex Francorum armis, qui ad Syriacum bellum nomen dederant, Saracenos Piceno præcipites agit. Mox Carolum Comitem Andegauensem, eundemque D Ludouici Regis fratrem ad spem euocat Siculi regni. Dum Carolus expectatur, noua Reip. forma Romæ inchoata est, absente Pontifice. Brancaleo ciuis Bononiensis, Senator Populi Rom. cum summo imperio factus. Et regionatim magistratus creati cœpti cum potestate vitæ necisque. Itaque vt Andegauenfis

P 3

Comes

Comes Romam venit, Clementis IV. Pont. rogatu, senatorium munus tantisper obiit, quoad Hierosolymæ; Siciliaque, quo nomine etiam Neapolitana ditio continebatur, Rex est à Pontifice declaratus. Onus ei cum imperio impositum, ut XL. aureorum millia Romanæ sedi quotannis pensitaret. Carolus igitur regni tutilo nitens in Manfredum ducti. Ad Beneuentum collatis signis cum hoste configit, Tyranno victo, cæloque, regno potitur, Inde Conradinum Germaniæ Regem (is Sicilia regnum Conradi patris iure ad se traheretur) nouam hostem in Etruria nactus, in insidias mira arte pellexit. Ibi Conradinus victus, posteaque Neapoli cæsus, ita demum pax Italiae parata.

P.Æm.

l.7

Sabel.

Io. Vil.

l.7.

Subinde Agabas Tartarorum Rex (Halonis Regis is filius heresque erat) Egyptiorum Calypha victo, Hierosolymæ recuperandæ animam adiecit. Ergo litteris ad pontificem, Christianosque Reges datis, omnium ad sacrum bellum erexit animos. Primus Ludouicus Franciæ Rex in Africam soluit eo consilio, ut Tuneto, quod fraterno Siciliae regno iustitiam erat, expugnato, cum suis fraternisque copiis in Syriam pergeret. Lata belli iniuria Carthago in fidem accepta. Tuncetani Regis vires accisæ.

Iamque

Iamque vrbs circumfessa deditionem spectabat; cum sæua in Francorum castris orta lues pium quoque Regem absumsit. Enituit in eo anceps diuinæ providentiæ vis. quippe hic exitus in speciem funestus auxit magis, quam imminuit eius sanctimoniam famam. Funestis regia morte castris Carolus Siciliae Rex superuenit; qui barbarum Regem malis domitum, stipendiarium fecit, aditu in Africam, Euangelij præconibus patefacto. Porro Gregorius X. Pontif. indicto Consilio Lugdunensi, plerosque Christianorum Principum conciuir. Adfuerunt frequentes Nec Palæologus Græcus Imp. defuit, Græcique Antistites, & Tartarorum proceres nonnulli. Ibi Græci, Palæologo auctore, de Spiritu sancto Latinis assensu, Romanum Pont. communem humani generis parentem agnouerunt, Tartari sacro baptismate expiati. Palæologo Græcum imperium adiudicatum.

Eadem tempestate Thomas Aquinas, & Bonauentura duo duarum familiarum lumina cecidit.

RODVLPHVS.

*A Christo nato anno MCCLXX.**Albert.
Argen.
Io. Vil.
l. 7.*

Rodulphus interim à Germanis proceribus post varia multorum annorum certamina, Cæsar creatus, nihil ferè memoria dignum gessit, magis quàm quòd Boëmiæ Regem bello victum cepit, atque in seruilibus ministerijs habitum in regnum restituit, filia Bona Vvenecessao eius filio in matrimonium data. Nec defuit Cæsari occasio rei bene gerendæ in Italia. Carolus Siciliæ Rex, idemque Senator Populi Rom. Romæ omnia ad arbitrium suum administrabat. Itaque Nicolaus III. Pont. ex familia Vrsina comprimendæ eius arrogantia, Rodulphum Cæsar. euocat in Italiam: eique Etruriæ administrationem Carolo ademptam tradit. Ceterum cunctante Rodulpho, Nicolaus repentina morte discedit. Pontificem cetera egregium nimis suorum amor inuisum alijs fecit. Et odium in propinquos eius erupit. Post eius decessum Cardinales Vrsini in vinculis habiti. Vrsus Viterbij prætura deiectus est. Secutus inde Martinus IV. Carolum Sicilia Regem in gratiam recepit, concessitque

cessitque Populo Rom. vt è suo corpore binos crearent Senatores. Palæologum inde Græcum Augustum, qui contra decreta Concilij Lugdunensis Græcos ab Rom. sedis auctoritate discedere passus esset, anathemate perculit. Subinde Petrus Aragonia Rex, Ioanne Prochyta olim Domino instigante, Sicilia Regnum velut hereditarium Constantie vxoris suæ (ea Manfredi genita erat) vi, aut fraude recuperare statuit. Fraus prior interuenit. Ioanne à Prochyta impulsore, Messanæ, Panormique coniuratio facta aduersus Francos. Igitur ipso die Christo resurgenti sacro, Siculi signo vespertini officij dato, ex composito arma capiunt: Francosque omnes, nullo ætatis, sexusve discrimine occisione occidunt. Hinc Sicula vespere in prouerbium abiit, funestæ victis, non admodum honestæ victoribus. Protinus Aragoniæ Rex cum ingenti classe Panormum profectus, ingenti totius insula concursu Rex Sicilia salutatur. inde cum Carolus maritimis, terrestribusque copijs superior Insula immineret, Rex Hispanus præsens periculum noua arte discussit, Carolo ad equestre paucorum certamen Burdegala prouocato, elusoque. At hæc Rogerius Lorius classis Hispanæ præfe-

*Io. Vil.
l. 7.*

Ætus Carolus Claudus Caroli Regis filium, iuuenem improuidum haud procul Neapoli ad certamen elicit. eumque nauali prælio victum cepit, priusquam pater, qui haud longè aberat cum regia classe, adesset. At Martinus Pont. Petrum Aragoniæ Regem, quodd Siciliam contra ius fasque occupasset, regio titulo exutam hostem Ecclesiæ iudicauit, eiusque res occupandi fecit volentibus potestatem. Quæ ille contemptim eludens, patrem duorum regnorum, marisque Dominum se appellabat. Sed Pontificiæ notæ contemptor non diu felix, aut superstes fuit. Philippus Pulcher Rex Franciæ infesto exercitu in Hispaniam transgressus, Tarracensis bellum intulit. Milites omnes velut sacra militia, crucibus insignes erant. Nec tantum in speciem pium, sed etiam felix bellum fuit. Perpinianum finitimaque oppida in fidem accepta, ora maritima quâ vi, quâ metu subacta, Petrus Rex viribus impar hostem captabat insidijs; sed fraude patefacta, periculum in auctores vertit. Insidiatores Hispani insidijs à Franco excepti, cæsi que. Rex ipse vulneratus irato Deo, haud ita multo post extinguitur, amisso etiam auito regno, pro aduentitio, quod nefaria fraude quæsierat.

*Paul.
Æmil.
l. 8.
Io. Vill.
l. 7.*

Exin

Exin Honorius IV. ex familia Sabel-
la vir sapientia inclytus aduersus Fer-
dinandum Siciliæ Regem per legatum
bene pugnavit. Vidonem Feltrium acie
superatum, Flaminia expulit. Rodol-
phus porro Casar, scriba suo in Italiam
misso, ciuitatibus Etruriæ venalem pro-
posuit libertatem. Itaque Lucenses, Flo-
rentinique empta libertate, magistratus
sibi, & vexilliferum creauerunt. At
Pisanorum opes, accepta ad Lamellam
insulam suprema à Genuensibus clade,
concederunt. Pace deinde inter Iacobum
Aragonæ, & Philippum Pulchrum
Franciæ Reges facta, Carolus Claudus
è custodia dimissus Romam venit. Ibi
à Nicolao IV. Pont. diadema, & regni
Siculi titulum sumpsit, materiam belli
aduersus Hispanum. Eademque tem-
pestate bellum inter Eduardum An-
gliæ, Philippumque Franciæ Reges
ortum, Christianam rem in Syria fun-
ditus perdidit. Calypha Ægyptius si-
mul Tartarorum metu solutus, simul
Christianorum Principum fretus dis-
cordia, Tripolim, ipsamque Ptolemai-
dem cepit, diruitque; relictisque ac me-
nibus solo æquatis, fundamenta quoque
murorum ab imo molitur, ne quod Chri-
stianæ rei ac nominis vestigium extaret
in Syria. Annus ipse XCI. eius seculi

*Sigoni
l. 16.*

¶ 17.

P. 6

erat.

erat, quo eodem anno, ac pæne mense, natalis Deiparæ Virg. domus, deficiente cultu ex Asia in Europam, cælestium ministerio transijt. Quæ primo in Dalmatia, inde quadriennio post in Piceno confedit. Ædi miraculis, & opulentia inclytæ à Laureta sylvæ eius, quam infedit, domina, Lauretanæ nomen inditum.

Per idem tempus Ordo servorum Deiparæ (Servitus appellant) institutus extremis Rodulphi Cæsaris temporibus, qui cum XIX. impetrasset annos, cessit è vita. Per idem quoque tempus exitit & Clara à Montefalco.

ADVLPHVS.

A Christo nato anno MCCXC.

Albert. Argen. S. Ant. p. 31.
Adolphus Cæsaris nomen potius, quàm Casar, Rodulpho suble-
 tus est, eodem ferme tempore, quo Nicolao IV. Cælestinus V. ex Anachoreta. Pont. Max. Qui cum tanto oneri ferendo esse sibi non videretur, singulari exemplo summum sacerdotium posuit, ad quod tuendum decesser animus. subrogatus ei Bonifacius VIII. qui sancti viri virtutem ærumnis exercitum illustravit. A Cælestino Cælestiaorum disci-

Io. Vil. l. 8.

Platin. in Cælestino.

disciplina orta, quam magnopere eius mors euentibus nobilitata miraculis auxit. Memorabile deinde Iacobi Sicilia Regis factum traditur. Hic Alphonse fratris Aragonense regnum adeptus Siciliam Carolo Regi, & filios obsides reddidit. Ceterum Federicus Iacobi frater certior factus, Siculos extrema pati potius, quàm Francorum imperium, paratos; eo cum classe contendit: summisque incolarum studijs acceptus Rex salutatur. Sed in Sicilia populorum voluntas vim iuris obtinuit; in Flandria vis pro iure fuit. Philippus Pulcher Rex Francus Flandriam partim vi, partim metu per Carolum Valesium fratrem subegit, Flandriæ Comite cum liberis in fidem acceptis. Et Albertus Rodulphi Cæsaris filius Adolphum Cæsarem pralio victum pariter vita exiit, regnoque, cum is regnasset sex, me sexennium.

ALBERTVS.

A Christo nato anno MCCC.

Albertus inde Cæsar fuit, cuius principatus initio, ingens ac diuturnus terræ motus concussit Italiam. Quo terrore, & simul imminentibus Orbis

Io. Vil. l. 8. S. Ant. p. 31.

Orbi

*Albert.
Argen.*

Orbi cladibus motus Bonifacius Pont. auertendæ diuinæ iræ secularem annuat (iubilæum, vocamus) instituit, Apostolorum Petri & Pauli ædes ritè adeuntibus delictorum omnium veniam indulgens. Incidit ea celebritas in ipsum annum MCCC à Virginis partu. Noui Pontificalis beneficij fama in omnes Orbis Christiani partes perlata incredibilem totius Occidentis exciuit sedibus suis molem. S. Antonius auctor est nullum ferè abijisse diem, quin vrbs Romana CC. peregrinorum millia hospitio exciperet. Venit inter ceteros illustres viros Carolus Valesij Comes, Franciæ Regis frater germanus. Et per idem tempus Hierosolymę recuperandę spes affulsit. Cassanus Scythæ Persis subactis, Armenijque Regis filia in matrimonium ducta, eius impulsu Christiana sacra susceperat, Victoque Egyptio Calypha, Damascum, Syriamque suæ ditionis fecerat. Iamque Hierosolymam ipsam petebat, cum subita defectio Persarum eum domum reuocauit. Ergo Oratores ad Bonifacium Pont. & ad Francum Regem destinat, de sacra vrbe communibus viribus recuperanda. Ceterū missus à Pontifice ad Pulchrum Franciæ Regem Apameensis Antistes nimio ardore animi cuncta turbauit.

Noua

Noua quoque per id tempus Fratricellorum secta extitit, res in speciem pia, reuera flagitiosa, & viduarum, matronarum, virginum, quas ad nocturna sacra pelliciebant, nefaria corruptela. Itaque & à Bonifacio, & ab alijs Romanis Pont. omni ope repressa est. Inter hæc Carolus Valesij Comes Galabriam, à Federico Siciliæ Rege occupatam recepit armis: l. 8. Federicumque ad leges accipiendas compulit, vt insula contentus continentem Carolo Claudio cederet. Porro Claudus pace parta Saracenos Nucerinos diuitijs præpollentes magna ex parte ad Christi pellexit fidē. At Bonifacius Pulchro Franciæ Regi iratus, quod velut se de Apostolica vacante, ad Concilium appellasset, eum anathemate percussum regni iure spolauit. quæ res in Pontificis caput vertit. Sara columna vnus è Romanis proceribus deformatus, atque eiectus à Pontifice apud Pulchrum erat. Hic igitur Regis instinctu Anagniam, vbi tum erat Pontifex, seruili habitu venit, & noctu à suæ factionis hominibus receptus per vltimum nefas Bonifacium Pont. comprehendit. Romamque perducit in vinculis, vbi ille non multo post tempore mœrore decessit. exitus vtique Pontificali fastigio indignus. Certè

Auso-

*To. Vil.
l. 8.
Platin.
in Bo-
nifacio
P. Æm.
l. 6.
S. Ant.
p. 3.*

*Platin.
in Bo-
nifacio
P. Æm.
l. 8.
S. Ant.
p. 3.*

Ausonenſis Epiſcopus vir ſanctitate inclytus vaticinatus dicitur. Enimvero peſtiſerum id gaudium Franco Regi futurum. quippe imminere ipſi, ſoboliſque eius ingentes clades, ac dedecora ab irato Deo, cuius Vicarium tam atroci iniuria deformaffet. Prædictionem comprobavit euentus, Tres deinceps eius filij regnũ adepti, qui magnis afflicti cladibus ſine ſtirpe periere.

Eadem tempeſtate illuſtres doctrina viri Florentiæ præcipue floruerunt. Accuſus iuris ciuiliſ conſultiſſimus, Dan-tes Aldigerius Poëta Etruſciſ carminibus clarus, & Ioannes Villanus hiſtoricus non ignobilis Horum equalis Nicephorus Calliſtus hiſtoricus, & Ioannes Scotus fuit acumine ingenij, & doctrine ſubtilitate nulli ſecundus.

Benedictus porro XI. Pontificiam maiestatem exemplo ſanciendam ratus, Franciæ Regem, Saram ceteroſque nefarij ſcleris participes ignominia notatos ſacrorum ſecit exortes. Ceterum Rex veniam orans in piorum cœtum receptus, eoſque deprecatore, etiam alijs venia data. Subinde Clemens V. abſens Pontifex creatus Cardinalibus Lugdunum excitis, Pontificiam ſedem in Franciam tranſtulit anno eius ſeculi V. Deo id cordi non fuiſſe, multis prodigijs

digijs declaratum ferunt. Super cetera Laterana Baſilica ſedes Rom. Pont. (incertum quo caſu) deſlagrauit. At Clemens Sardiniam à Saraceniſ occupa- tam Federico Aragonenſi Regi conceſſit vindicandam armis. Eadem tempeſtate Albertus Caſar à Ioanne fratris filio, cuius oppidum occupatur, interemptus eſt anno principatus ſui X. ſuble-ctus Caſar Henricus Comes Lucemburgenſis. Et Clemens Pont. ultro ei detulit auguſtalia inſignia tradenda Romæ, qui honos ante id tempus eſt habitus nemini. Ioannes quoque Alberti percuſſor cum à Pont. veniam poenamque petiſſet, ad Henricum Cæſarem eſt reiectus. cuius iuſſu monachorum ſep- to clauſus vitam reliquam egir. Et monaſtica vita dignum tanto parricidio ſuppl. cium iudicatum. At Carolus Rex moriens regnum Roberto filio natum minori legauit. Nam Marcellus natus maior in Hungaria regnum materno iure debitum quaerens vitam amiſerat. Carolus autem Martelli filius regnum Hungaricum iure auix adeptus obtinebat.

HEN-

HENRICVS VII.

A Christo nato anno MCCCX.

*Albert.
Argen.
S. Ant.
p. 3.
10. Vill.
l. 8.
P. Æm.
l. 8.*

HENRICVS VII. Cæsar Romam petens turbauit Italiam, Mattheum, seu Masseum Vicecomitem Gibellinarum partium Principem ab exilio reuocatum, Vicarium suum Mediolani reliquit, Vidone Turiano Guelpho regimine vrbs amote. Inde ex omnibus pœne Longobardiæ oppidis Guelphos eiecit, Gibellinis restituit. Itaque Clemens Pontifex veritus ne Cæsar Romam occuparet absente Pontifice Roberti Neapolitani Regis fidei vrbe commendat. Henricus igitur à Legato Pontificis appellatus Augustus, Roberto Regi abrogat regnum. Iamque Federicus Rex Siciliæ Henrico fœderatus Roberto bellum intulerat, totusque Neapolitani regni fides notabat, cum Henricus ipse belli auctor Roberto, & Florentinis exitium minitans ad bonum conueniunt. Etruriæ oppidum non sine veneni suspicionem decessit, anno quam Cæsar lectus erat, VI. Cum belli concitore bellum extinctum. Subinde in plerisque Longobardiæ ciuitatibus, qui præpellebant opibus, principatum occuparunt.

Scali-

Scaligeri Verona, Passerini Mantua, Catranj Patauio potiti. Per id tempus Dulcinus cum Margarita coniuge promiscuos ferarum ritu concubitus in Longobardiam inducebat. Iamque fœda peccatis, libidinis dulcedine, serpebat latius: & licentiæ Duce[m] ingentia agmina sequebantur. Igitur scelerata manus à Legato Pontificis armis oppressa. In Ducis atrocita edita exempla. Haud patulae Pulcher Francorum Rex Templarios, eorum opulentia inhians extinxit. Multi auctores sunt falsis Pulchri criminibus Templarios in Francia circumuentos conflagrasse. Regem in illorum opes pœne regias inuasisse. Ceterum Templariorum Ordo abolitus: prædia Hospitalarij S. Ioannis à Clemente Pontifice attributa. Qui opibus aucti in insula Rhodo, quam de Turcis coeperant, sedem posuere. Inde Rhodij equites appellati, qui nunc sunt Melitenses. Sub idem tempus in Lusitania aduersus Saracenos nouus Christi militum Ordo natus, & Templariorum opibus locupletatus.

Veneri porro, Ferraria deditibus ciuib[us] in fidem accepta, non interdicto solum, sed etiam granissimis in negotiatoribus edictis à Pontifice male multantur, & à legato Pontif. vici Ferraria expel-

*10. Vill.
l. 8.*

*Platin.
in Cle.*

*P. Æm.
l. 8.*

*10. Vill.
l. 9.*

*S. Ant.
3 p.*

*Platin.
in Cle.*

*10. Vill.
l. 8.*

*P. Æm.**l. 8.**Sabel.*

expelluntur. Tandem malis fessi pacem, veniamque à Clemente nequicquam peritam Francisci Danduli memorabili patientia impetrarunt. Is quippe collo catena inserta tam diu ad mensam Pontificis iacuit, donec mitigata eius ira ignominiosam patriæ aboleret notam. Ex eo Canis Dandulo cognomen inditum. Et hæc humilitas illi ad summum in Veneta ciuitate fastigium viam fecit.

*Æmil.**l. 8.*

Per idem tempus Ludouicus Hutinus Pulchri Regis Franci filius patri successit, qui regnum Nauarræ maternam hereditatem creuerat, Francicque regni opes auxerat. Ceterum diuisa Germanorum procerum in Cæsare creando studia diuiserunt imperij vires. Duo erant Cæsares paribus suffragijs lecti, Ludouicus Bavarix, & Federicus Austrix Duces. Qui ingentes conciuere turbas.

LYDOVICVS BAVARVS.

A Christo nato anno MCCCXV.

*Albert.**Argen.**Io. Vill.**l. 9.*

Ludouicus Cæsar cognomento Bavarus, inita cum Matthæo Vicecomite societate, Genuam bello premebat, vt Gibellini exules restituerentur. Obsessi

Obsessi Ioannis XXI. Pont. qui sedem Auenione locauerat, implorare fidem opemque. Igitur Ioannes postquam denunciatio nihil proficiebat, Bauarum, & Vicecomitem solemnem ignominiam notatos persequi cœpit armis. Interim Fraterculi (hi errore ducti opes, purpuram, dominatum à Sacerdotibus aliena esse docebant) Occha Franciscano Theologo subnixi. Bauarum Cæsarem sui furoris implerunt, Pontificem, à quo ipsorum hæresis damnata erat, ultro hæresis arguentes. Ille igitur victo, captoque Federico imperij æmulo, Romam venit. Ibi cum in cœtu Populi Rom. Ioanni XXI. Pontificatum nequicquam abrogasset, Petrum Corbarium Franciscanum Pontificem legit, Nicolaus V. est appellatus. Ab eo Bauarus Augustalibus insignibus ornatur. Ceterum captus honos vtrique probro fuit. Pseudopontifex Pisis à Bonifacio Pisano Comite comprehensus in catenis Auenionem ad Pontificem mittitur. & Pseudo-Augusto imperium à Pontifice abrogatum.

*S. Anst.**p. 3.**Io. Vill.**l. 10.*

Per eadem tempora Matthæus Vicecomes Mediolanensem, Passerinus Bonacossus Mantuanum dominatum occuparunt. Mastinus, & Albertus Scalligeri fratres ex Eccelini Tyranni latrocinio

*Io. Vill.**l. 11.*

trocinio Veronensem tyrannidem obtinuerunt. Castrucius capitali supplicio exemptus à ciuibus, exacto gacione Tyranno Lucensem tenuit principatum. In Pontificia quoque ditione noui repentē Domini exorti. Galeotus Malatesta Arimini, Franciscus Ordellaphus Foroliuij, Manfredus Fauentiæ, Polentanus Rauennæ Ferraria ab Estensibus occupata Bononia pulso Pontificis Legato, in libertatem asserta. Tanti Gallicana mansio Pontifici stetit. Itaque tam tristi nuncio mœstus Ioannes Pont. moritur, maxima auri summa in thesauris relicta. Sunt qui tradant ad XX. talentorum millia fuisse, hoc est, ad ducenties quinquagies centena millia aureorum nostratum.

10. Vill.

l. 9. &

10.

Per idem tempus Florentini à Castrucio, intestinisque discordijs sangati sese Carolo Duci Calabriae, Roberti Neapolitani Regis filio dederunt. Ludovicus Gongaza Passerino Bonacosso Mantuæ Domino interfecto dominatum occupauit. Canis Scaliger Veronæ Dominus, Patauio de Carrarijs in ditionem accepto Taruifioq; expugnato, moriens Mastinum filium heredem reliquit. At Galeatius Mattheo Vicecomite natus paterno principatu deiectus sub Castrucio mœrens obiit, Azone filio

lio ad spem Mediolanensis principatus relicto. Porro Castrucius Lucæ Dux à Bauaro appellatus. idemque Pisarum & Pistorij Dominus cum de Pistorio triūphans Eucam iuisset. à Legato Pontificis anathemate ictus interiit. Et eius filij Paternis opibus à Bauaro, cuius causa Pontificem offenderat, spoliati. Isabella Angliæ Regina Franci Regis fratris sui pecunia, & Allandi Ollandiæ Comitis generi copijs vsa, Edwardum II. Angliæ Regem virum suum adulterum cepit, & quia respiscere noluit, regno spoliatum in vinculis habuit, Edwardo filio in regnum adsciro.

Nec minor in Gracia per id tempus, Chas. quam in Italia rerum est facta conuersio. I. x. Andronicus Palæologi filius damnata suorum popularium fide, Tarraconenses aduersus Turcas conduxerat. Qui cum stipendijs fraudarentur, Athenarum Duce debellato, Thebas, Athenasque suæ ditionis fecere. Et Andronicus Augusti nepos in imperij consortium ab auo adscitus, consortis impatiens auum debellatum in ordinem cogit anno principatus L. At ille amissis mœtore luminibus, mentis oculos aperuit. Itaque cum tonsus in monasterium includeretur, illam misit plenam moderationis vocē, *Conuertere anima*

mea in requiem tuam. At per occasionem discordiarum inter avum & nepotem Augustos, Turcarum opes creuerunt. Othomanus Artoguli Regis filius Prusam Myſiæ caput, magnamque Aſiæ partem subegit anno eius seculi circiter XL. Manſit deinceps omnibus Turcarum Regibus cognomen Othomani.

Inter hæc Scaligerorum opes in Italia creuerant ſupra quàm finitimis tutū eſſet. Maſtinus Canis Veronæ, Patavij, Taruiſijque Domini filius atque heres, paternæ ditioni Vicetiam. Brixiam, Bergomum, Parmam, Lucamque adiecerat. Felix, ſi ſtatuiffet rebus ſecundis modum. Iamq; Boëmiciſ auxiliis ſubnixus, Venetiis imminabat, cum commune periculum finitimos ad ſocietatem belli compulſit. Ergo Veneti Petri Rubri Parmenſis egregij Ducis opera, Patavium, & Taruiſium, Luchinus Vicecomes (hic Azoni fratris filio in principatu ſucceſſerat) Brixiam, Bergomūque Scaligero adimunt. Victo ita pax data, ut quod quiſque cepiſſet, retineret, ipſe Verona, Vicetia, Parma, Luca, contentus eſſet. Pacata Italia, Benedictus XI. Pont. Legatum ad componendas res urbanas deſtinat Romam. Ibiq; Franciſcum Petrarcham Poëtam nobiliſſi-

biliſſimum in Capitolium triumphali pompa inuectum laureâ donari iubet. Inde Luchino Vicecomiti Gulielmo Gonzagæ, Maſtino Scaligero, Obicioni Eſtendi principatus ratos facit. At Bauarus Cæſar gratiam Pontifici relaturus, dominatum à priuatis in Pontificiæ ditionis oppidis partum pro imperatoria poteſtate ratum eſſe iuſſit. Et malus auctor iniuſtis dominis pro bono auctore fuit. Viterbij Vicanus, Caſenæ Sinobaldus, Urbini Feltrius, Piſauri Malateſta, Camerini Varanus, alij alibi Principes extiterunt. Ortum inde bellum inter Florentinos Piſanosque pæne in caput eorum qui arma intulerant, vertit. Valterus Dux Athenarum à Roberto Neapolitano Rege Florentinis auxilio miſſus pæne exitio fuit. Nam ad ſedandas ciuiles diſcordias conſeruator Reipub. conſtitutus, dominatum occupare cepit. Urbem utique tyrannide oppreſſus erat, niſi Angelus Acciaiolus Florentinus Antifteſtes concitatis ad tuendam libertatem ciuibus, Tyrannum expuliſſet. Ceterum multitudo rerū nouarum cupida, nobilitatem regimine ciuitatis amorem exegit vrbe. Maior ſubinde regnum Neapolitanum diſcordia agitauit. Robertus Rex Claudi filius ſine virili ſtirpe moriens Ioannam

*Io. VII.
l. 12.*

10. Vil.
l. 12.

ex filio neptem heredem reliquerat. Ea
Andræ Caroli Hungariæ Regis minori
filio desponsa erat; sed nouo sponso per
insidias interfecto, inuulerat Ludouico
parruelli suo Tarentini Principis filio.
Igitur Ludouicus Hungariæ Rex infesto
exercitu in Italiam venit indignam filij
necem ulturus. Regnum Neapolitanum
à Regina, nouoque Rege destitutum
sine certamine subigit. Ceterum deinde
Clemente VI. Pontifice deprecante,
regnum Ioannæ Regina ab Hungaro
redditum.

Chalc.
l. 1.

At Orchanus Othomano genitus per
Andronici Cæsaris socordiam Nicaam,
ipsamque Nicomediam Bithyniæ caput
vicepit. Nec ita multo post Andronicus
cum neglectis medicorum præceptis,
vberiore victu, noxiisque cibis uteretur
urgente morbo, remeritatem morte luit,
anno quam imperare coeperat XX.
Moriens Ioanni (Caloioannem alij ap-
pellant) paruo filio regnum legauit addi-
to Catacuzeno tutore.

Eadem tempestate Petrarcha, Lira-
nus, Durandus, Gregorius Ariminen-
sis extiterunt.

CARO-

CAROLVS IV.

A Christo nato anno MCCCL.

C Arolus IV. Boëmi Regis filius
Cæsar creatus haud indignum se
parto titulo præbuit. Inter principatus
eius initia, Nicolaus Rentius (Cola-
rentium appellabant) scriba Pop. Rom.
multitudine ad spem libertatis erecta,
Tribunitium nomen, ac potestatem im-
peratoriam inuasit. Inde omnes ferme
Italix populos libertatis dulcedine de-
linitos perpulit, vt pacem ab eo amici-
tiamque peterent. Ceterum res maiore
animo quam consilio mota, vt breui cre-
uerat, facile corruit. VII. mense, quam
tribunatum coeperat, vnam ciuitatis
Rom factionem amplexus, offendit al-
teram. Igitur cum ruinæ proximus in
lubrico staret, ad Carolum Cæsarem in
Germaniam tendit, societatem eius, &
amicitiam petens. At ille turbulentos
ciues minimè fovendos ratus, Tribu-
num victum ad Clementem Pont. mit-
tit Auenionem. Ibi in portunis ille vin-
dex libertatis in vinculis habitus: rebus
vrbis compositis, Populo Rom. bini
Senatores redditi.

Eodem ferme tempore Roma libe-
rata

Q 2

tata

rata est, & Constantinopolis tyrannide oppressa. Catacuzenus Ioannis pueri tutor sub specie tutelæ inuasit imperium; & per annos XVI. pro Imperatore se gessit, peioribus etiam artibus, quàm quæsierat, firmans tyrannidem. Amicitiam quippe affinitatem cum Orthane Turcarum Rege iunxit, filia illi in matrimonium collocata, ingenti cum Græciæ malo. Nam Barbaris amicitia cum Græcis inuadendæ Græciæ deinde occasio fuit.

Porro Clemens VI Pont. rogatu Populi Rom. secularem Iubilæi celebritatem ad quinquagesimum annum reuocauit, egitque anno eius seculi L. Ceterum eam celebritatem deformauit lues, qua non alia fœdior ac funestior memoratur. E Scythia in Græciam transgressa, inde Illyricum emensa Italiam peruasit. Triennioque præcipuas funeribus exhaussit vrbes, vix centesimo quoque superstite. Diceres Italiam etiam sanctissimo illo tempore ciuilibus bellis deditam poenas luere temeritatis suæ. Ita lue sequestra, cessatum ab armis est. Inter quæ Clemens Auenionem ab Ioanna Regina Neapolitana emptam Pontificiæ ditionis fecit. Bononiam à Ioanne Vicecomite Luchini fratre ademptam amisit. At Carolus Cæsar ad

Vrbem

Vrbem profectus, & à duobus Cardinalibus Innocentij VI. Pont. nomine imperij insignibus ornatus, intacta cessit Italia. Et Cardinalis Carilla Pontificis Legatus quâ vi, quâ metu recepit, quicquid noui Dynastæ in Piceno, Vmbria, Emilia occuparant. Dynastarum conditio varia pro cuiusque meritis fuit. Malatestæ, Polentano, Varano, quod obsequentiore Pontifici fuissent, fiduciatius principatus relictus. Orde-laphi, ceterique bello domiti, cæciti que: arces opportunis locis excitatæ. Vix dum Pontificia ditio liberata à Tyrannis erat, cum Roma iugum accepit. Franciscus Baronecellus ipsius artibus, quibus Nicolaus Rentius Tribunatus potitus, à Pontifice per Rentium ipsum extinguitur. Sed Rentius fidei datæ immemor, Tyranno sublato, ipse tyrannidem occupauit. Itaque breui ab infensa olim factione captus necatur, dignus utique qui Tyrannus moreretur. Secundum Rentianam eadem vnicius Populi Rom. Senator creati coëptus, & ad vitandos ambientium morus, peregrinum vrbi Senatorem Innocentius dedit.

Eadem tempestate, & Roma nouæ, Chalco- & Constantinopolis veteris tyrannidis l. 1. iugo exempta. Calo Ioannes, Cata-

Q3

CUZENG

cuzeno Tyranno Caralufij Genuentis ope, operaque exacto. Constantino politanum recepit imperium. Eius meriti premium insulas Lesbum, & Mytilenem Liguræ accepit. Ceterum Calo Ioannes cum Bulgaricis armis premeretur, inita cum Turcarum Rege societate, se eius stipendiarium fecit, quæ res Græci imperij labes fuit. Amurathes Orchane genitus, Græco Cæsari opem aduersus Bulgaros Turcica fide tulit. Bellum dedita opera trahens, per speciem supplementi ex Asia transportandi, Callipolim, aliaque oppida circa fauces Hellepontii occupat. Bona inde Thraciæ parte potitus, Adrianopolim imperij sedem transfert, anno eius seculi L.

Maiore Germania periculo defuncta est, damno minore. Iudæi consilia inter se agitant de puteis veneno inficiendis, ut Christianum nomen extinguerent. Quæstione habita conuicti, omnesque ad vnum combusti. Eadem tempestate consternatio Romæ exorta salutaris initium fuit. Populus Romæ peregrini Senatoris petraus septem viros constituendæ Reipub. causâ creauerat. Itaque Urbanus V. Pont. ad res urbanas componendas Romam aliquando venit Catharinæ Senensis sanctissimæ Virginis hortatu. Septemviris abrogatis,

tis, Senatores petegrinos semestres restituit. Urbis regimen penes Banderosios (hodie Capita regionum vocantur) esse voluit. Eodem tempore Carolus Augustus cum uxore & liberis Romam venit, itemque Brigitta, Suetiæ Princeps eximie sanctitatis mulier. Ceterum Urbanus urbanis rebus compositis remigravit in Franciam, relata in Italiam Romanæ sedis titulum ac decus alteri relinquens. Inauditum inde Florentinorum facinus proditur. Hi Legato Pontificis infensi vexilla complura, ubi aureis litteris inscriptum erat, LIBERTAS, per cohortium duces circum Pontificis oppida misere, populos ad defectionem à Pontifice inuitantes. Immane dictu, quam facile omnes libertatis dulcedo pellexerit. Vniuersæ pæne Tusciæ, Piceni, Flaminia, Æmilique ciuitates atque oppida à Pontifice defecere magno Rom. urbis bono. Gregorius XI. Pont. ratus ea mala ex Pontificis absentia orta, eiusdem præsentia discuti posse, Catharinæ Senensis impulsu tandem remigrat Romam anno eius seculi LXXVII. Redijt Romana sedes in Italiam LXX. ipso anno, quam Clemente IV. Pont. abierat in Franciam Pontificis reditus urbi, & Pontificiæ ditioni saluti fuit.

Per eadem tempora Casimirus Magnus Poloniæ Rex sine liberis decedens regnum Ludouico Boëmiæ Regi legauit. Ex quo tempore Poloni peregrinis Regibus parere cœperunt. At Carolus Augustus XXXII. imperij anno mortuus Ladislaum filium successorem habuit. vir Musarum fautor (quippe Pragensis Academiæ auctor) & pace magis quàm bello clarus. Cuius æqualis Carolus V. Franciæ Rex cognomento Sapiens, fuit, qui bonis artibus vnice deditus, consilio magis quàm armis quæcunque pater amiserat, ab Anglis recepit.

Eadem ætas & doctis viris, & sanctis floruit. Baldus iuris consultissimus idemque Bartoli auditor, & Gregorij XI. magister, Ioannes Boccacius, rursus Ioannes Columbius Iesuatorum conditor, Catharina Senensis, & ciuis, & æqualis extiterunt.

VINCISLAUS.

A Christo nato anno MCCCCLXXX.

3. Ant.

3P.

Plat. in

Vrba.

VI.

Vincislaus Cæsar ob inertiam inane Cæsaris nomen gessit. Eius principatus initium, ingens Christiani Orbis discordia, insigne fecit. Nam per id tempus

tempus Fundis Ioanna Regina Neapolitana fauente, Clemens VII. Pseudopont. aduersus Urbanum VI. à Francis Cardinalibus creatus, rem Christianam distraxit: Francia, & Hispania Clementem, ceteri Urbanum Pontificem agnoscebant. Per id tempus Iagello Lituaniæ Princeps Christianis sacris initiatus, Lituaniam ad Christi fidem adduxit. Vladislao nomen inditum. Qui deinde Poloniæ Rex creatus Lituaniam, Samagitiā, Russiam regno Polonico adiunxit, & regnum ad posteros in centesimum ferme annum propagauit. Eius opus Academia Cracouienfis fuit.

Eadem tempestate Veneti bello Genuensi multis illatis, acceptisque cladi-
bus in vltimum venire discrimen, quod tandem in Ligurē vertit Petrus Auria Ligusticæ classis Dux, accisis ad Polam per insidias nauali prælio Venetorum viribus, Istriam perpopulatus Venetias ipsas rerum caput inuasit. Iamque Clodia, Metamauco, ceterisque circa urbem locis vi captis, imminēbat vrbi, cum Venetus malis victus oratores de pace per aqua, & iniqua componenda ad hostem misit. Ligur victoriferus hanc vnam spem pacis ostendebat, si se suaque permitterent victoris

Q. 1.

arbi.

arbitrio. Creuerunt Venero, vt fit, ex desperatione animi, & vltima experiri, quam indigna pati maluit. Peropportune Germanus machinator tormenti bellici genus (Bombardæ ab sonitu, & ardore nomen factum) excogitarat, anceps humanis rebus inuentum. Hoc igitur nouo præsidio fretus Venetus cum noua classe occurrit hosti. Et Ligures improviso malo perculsi, nec minore terrore, quam strage victi ad Clodiam obsidentur. Tandem fame domiti eandem conditionem à victoribus Venetis acceperunt quam victis ostenderant, haud leue temperandæ victoriæ documentum. cladem pax est consecuta. Haud ita multo post, cum vtrique bellis, malisque fatigati essent, pax inter eos stabilis constituta anno eius seculi circiter LXXX. Hanc pacem noua belli vis exceperit. Carolus Ludonici Hungariæ Regis fratrem genitus ab Urbano Pont. ad Neapolitani regni spem euocatus, Campania sine certamine potitur. Neapolim faustis acclamationibus receptus, Regnam in arce noua obsessam capit. Subinde Ludouicus Andegauensis regia Francorum stirpe natus Clementis Pseudopont. impulsu, cum XXX. equisum milibus Alpes transijt, Ioannæ Reginæ aduersus Hungarum opem la-

S. Ant.
3p
Paul.
Emil.
l. 10.

turus.

turus. Scrum id auxilium fuit. Vix regi fines ingressus eam exanimatam cognoscit, puluino faucibus intruso. Et Hungarus Francum certaminis audum cunctando fregit. Dum bellum in Apulia trahitur, Andegauensis (incertum morbo an veneno) decessit. Exercitus amisso Duce dilapsus. Subinde Ludouicus Hungariæ Rex eam maiorem natu filiam Sigismundo Cæsaris filio despondisset, extinguitur. Catolus ergo regno Neapolitano ingens, accessu procerum in Hungariam profectus Rex saluatur. Ita Neapolitano Hungaricum regnum adiecit, felicius alterutro regno futurus. Hungariæ Regina genero fauebat. Huius fraude Carolus necatur. Sigismundus Hungarico regno potitur. Pari scelere Ioannes Galeacius Vicecomes Bernabone patruo in custodiam tradito, Mediolanensem principatum occupauit. Inde Antonio Scaligero, & Francisco Carratio inter se bellum gerentibus, Veronam, & Vicetiam Scaligeris, Patavium Carrarijs ademit. quod tamen non tenuit. Franciscus filius, Venetis adiuantibus paternum principatum breui recepit.

S. Ant.
p. 3.
Sabeli.

Dum Italia domesticis bellis quati-

Greg.
l. 1.
Chaz.

de locum dedit. Andronicus Caloioan-
 nis Augusti filius ob affectatum impe-
 rium oculis captus à patre ad Paiazerem
 Turcarum Regem (Amurathe is geni-
 tus erat) confugit. Itaque Constanti-
 nopoli Turcicis armis potitus, pre-
 caria à Turcis accepit imperium. Ca-
 loioannem patrem cum Emmanuele
 fratre in vinculis habuit. Qui deinde
 custodia elapsi ad Paiazerem & ipsi
 confugiunt. Certamen fuit de imperio
 inter patrem filiumque apud Barbarum
 Regem. Qui velut auctionaretur impe-
 rium, Emmanueli plus licitanti demum
 addidit. Caloioanni, & Andronico Au-
 gustis inter Inizaros locus datus. Quia
 etiam ipse Emmanuel novus Augustus
 in eundem numerum venit. adeo obso-
 leuerat iam Græci imperij maiestas.
 Paiazeres porro his ipsis adiuvantibus,
 aliquot oppida Phœcidis, Peloponnesi,
 ac Thessaliæ cepit. Nicopolim inde
 aliasque haud ignobiles Bulgaria vrbes
 recepit. Exin Vngaria fines vrere, ac
 vastare institit. Itaque Ioannes Audacis
 Burgundie Ducis filius cum valido ex-
 ercitu auxilium Sigismundo Hungariae
 Regi tulit aduersus Turcas. Ceterum ad
 Nicopolim ingens clades accepta teme-
 ritate Burgundi. Is vt victoriæ decus
 suum faceret, priusquam Sigismundus
 copias

copias suas castris educeret, cum hoste
 conflixit. Et audacia infelix fuit. exer-
 citus castus à Turcis, Dux ipse captus,
 CC. aureorum milibus se redemit.
 Sigismundus amisso exercitu, cum pau-
 cis procerum effusa fuga periculum
 euasit.

Inter hæc Bonifacius IX. Pont. con-
 filio ætatem superans (XXX quippe an-
 nos natus erat) tandem Pontificiam re-
 stituit maiestatem. Namque S. Angeli
 arce communita, Populo Rom. francos
 iniecit, priusque Pontificum Roma-
 nos magistratus ad arbitrium suum
 creauit. Ladislaum Caroli Regis fi-
 lium in Neapolitanum regnum resti-
 tuit, debellatis Tyrannis. Et Franci
 proceres cum vidissent Benedictum Lu-
 nam Pseudopontificem de continuando
 magis quam de tollendo dissidio labo-
 rare, cum non edictis solum, sed etiam
 armis Francia ex-gerunt. Itaque ille
 in Hispaniam ad mortale solum conces-
 sit. Ibi à Ferdinando Castulonensi Re-
 ge cultus, cui Aragonense regnum
 caducum adiudicarat. Ex numero In-
 dicum Vincentius Fetterius Euangelij
 prædicator miraculis inclytus fuit, qui
 nondum Lunam Pseudopontificem es-
 se senserat. Vincenslaus porro Cæsar
 ingenti pecunia accepta; Galeacium
 Viæcco.

Viccomitem, Mediolanensium Ducem appellauit anno eius seculi circiter XC. Per id tempus præerat Mediolanensibus copijs Albericus Agidarius Gunij Comes ab Hispania oriundus, vix bellicis artibus clarus. Is quippe militarem disciplinam longo interuallo reuocarat in Italiam, vt peregrino milite non egeret. Hinc Brachius, & Sfortia egregij bello Duces, hinc Brachiang, & Sfortianæ cohortes etiam barbatis formidandæ. Hic igitur Albericus Florentinis Pisas obsidentibus arma intulit Galeacij missu. Iamque omnia suburbana populatus Florentiæ imminebat, cum Paulus Vrsinus vnus è præcipuis eius Ducibus ad Florentinos transfijt. Et ipse Albericus à Galeacio ad domesticum bellum est reuocatus. Iacobus quippe Comes Armeniacus Florentinorum auro pелlectus. Vicecomite bellum intulerat. Sed Ioannes Vermis Mediolanensium cohortium Dux nobilis aduersus vim ante pugnavit. Alexandria inclufit se, dum Francorum impetus resisteret. Illi veluti iam debellatum esset, audidè discurrunt ad prædam. At Vermis incautos ac palantes odortus cædit impandè. Comes saucius in potestatem hostium venit. Hæc victoria mirè Galeacij opes auxit. Perusia, Luca, Pisa, Bononia,

nonia aliaque oppida in eius venèditionem, vt iam XXX. ferme nobilissimæ Italiæ ciuitates Galeacio Duci parerent.

Per idem tempus Antoniotus Adurnus Dux Genuensium Rempub. fessam discordijs exhaustam sumptibus Carolo VI Franciæ Regi dedit anno (vt *Aug. tradit*) MCCCXCVI. *Iustinianus*

Aderat iam secularis Iubilæi celebritas, quæ Romæ à Bonifacio IX. agitata est anno post Christū natum MCCCC. Non alia ætas inusitata, & atrocibus Principum casibus fœcundior extitit. Carolus II. Nauarræ Rex cū ad excitandam libidinem, aqua, quæ ardens vocatur, corpus suum perfudisset, am bustus est. Haud ita multo post à Germaniæ proceribus Vincissao ob eius inextiam, imperium abrogatum. Carolus VI. Franciæ Rex ob insaniam regni gubernaculis amotus.

Paiazeres Rex Turcarum à Tamerlane Tartarorum Rege victus captusque, & in cauea ferrea ad ludibrium reservatus. Fama est cum, cernante Tamerlane, emissum catena aurea collo inserta, inter canes cibum sub mensa cepisse. Ad hæc Regi equum conscensuro substratum tergum præbuisse. aded barbaræ

barbare barbarus Rex à Rege barbaro tractabatur. Hac victoria Tamerlanes, domuit quicquid terrarum est à Tanai flumine ad Nilum. Ceterum breui tam horribilis tempesta deconuit. Regnum moriens duobus, tribusve filijs reliquit, quorum discordia paternas opes in immensum auctas dissipauit. Nec maior Palæstis filiorum concordia extitit. Quatuor deinceps fratres inter se in sensu infestique regnum tenuere. Quorum postremus Mahometes stabile, ac diuturnum obtinuit regnum, & quæ pater in Asia amiserat recepit.

Eadem tempestate Paulus Venetus exiit, & Chrysoloras Græcæ litteras in Italiam reuexit. Nec ita multo post Latina lingua cum syluaceret, excoli coepit.

HORATIJ
TVRSELLINI,
E SOCIETATE
I E S V,

EPITOMÆ
HISTORIARVM
A MVNDO CONDITO
LIBER X.

ROBERTVS.

A Christo nato anno MCCCC.

ROBERTVS interim ex Bauaria Duce Caesar, ingentibus Florentinorum promissis oneratus, Galeacio Mediolanensium Duci bellum intulit. Sed collatis ad Benacum (Gardæ lacum appellant) signis, victor a penes Vicecomitem iterit. Ceterum

rum haud ita multo post victor impro-
bita morte extinctus est. Eius liberi par-
tim oppressi, partim eieci. imperium
dissipati cœptū, alijs alias vrbes ad se
trahentibus. Per idem tempus Viceco-
mitum oppressæ opes, & Scaligerorum,
Carrariorumque extinctæ. Franciscus
Carrarius Guiljelmo Scaligero per
fraudem extincto, Veronaque occupa-
ta, Scaligeros deleuit. magno illi fraus
fuit. Breuius à Venetis ductu Fran-
cisci Gonzagæ victus, Veronaque, Vi-
cetia, Parauio exutus cum liberis ac ne-
potibus necatur. Carrariorum, & Scali-
gerorum ruinas Veneta opes creuere.
Et Florentini Pisas ad deditionem com-
pulsis, potentes esse cœperunt. Si-
gismundus quoque Hungariæ Rex, fra-
tre mortuo Boëmico auctus est regno.
Nouum deinde, & anceps exemplum
traditur. Subinde Gregorij XII. Pon-
tifici, & Benedicto Luna, quod schis-
matis tollendi causa ad colloquium, vti
promiserant, venire detrectarent; in
Concilio Pisano Pontificatus est abro-
gatus. Alexander V. subiectus liberali-
tate insignis. Pauperibus, bonisque vi-
ris largiendo nihil pœne sibi reliqui fe-
cit. Cuius illa vox se diuitem Episcopum
fuisse, pauperem Cardinalem, mendicum
Pontificem. Is Ladislaum Regem Ponti-
ficis

ficiæ ditionis inuasorem sacra ignomi-
nia notatum Neapolitano regno exuit,
Ludouico Andegauensi Comite in spem
regni euocato.

Eadem tempestate Canonicorum
Regularium & Benedictinorum disci-
plina Parauij instaurata. Nouusque Sa-
cerdotum Regularium Ordo (Aposto-
lici dicebantur) B. Laurentij Iustinia-
ni opera Venetijs ortus. Robertus Cæ-
sar X. imperij anno cessit à vita; cum
B. Francisca Romana assiduo Angeli
custodis conspectu insignis Romæ vi-
geret.

SIGISMUNDVS.

À Christo nato anno MCCCCX.

Sigismundus ex Rege Hungariæ &
Bohemie Cæsar pius in paucis, &
rei Christianæ salutaris est habitus.
Hoc auctore Ioannes XXII. Pontifex
concordiæ causa Constantiense Conci-
lium indixit. Quo in Concilio Ioannes
multis, & gravibus criminibus Augusto
præsente conuictus, & Pontificatu de-
iectus, decretum Concilij comproba-
uit. Exinde Gregorius Sigismundi sua-
su, Pontificatus insignia deposuit.
Quam ob causam Piceni Legatus con-
stituitur

stituitur è Pontifice Cardinalis. Tandem Regibus Angliæ, Franciæ, Hispaniæ, Augusti ipsius legatione, ad auctoritatem Concilij, reuocatis Benedicto Lunę Pontificatus nomen abolitur. Ita pace aliquando Ecclesiæ redita, Martinus V. Columna omnium consensu Pontifex creatur anno eius seculi XVII. Qui Germaniæ, Franciæque populis sedem deferentibus, in Italiam protinus transijt, dictitans rectorem nauis in puppi, non in prora esse oportere. Ad eum Balthasar Cossa (Ioannes XXII. olim fuerat) Florentiam profectus in numerum Patrum cooprat, ut eadem aetas duos videret ex Pontificibus Cardinales.

Inter hæc Ladissao Rege in Florentiæ obsidione nuper extincto, Ioanna Degis soror, atque hæres probrosam agebat vitam. Nec eo contenta cum Brachio Montonie nouo Pontificis hostia arma iunxerat. Ergo Pontifex regnum Ioannæ abrogat, bellumque infert Sfortiæ ductu. Illa necessitate subacta Alphonsum Aragoniæ Regem adoptat, eius opem implorans. Ceterum Alphonfus hostium victor, mulieris inconstantiam veritus, maritimi regni arcibus in potestatem redactis, Regionem in ordinem cogit, ipse regno potitur. Igitur Ioanne Alphon.

Alphonso exheredato, Ludouicum Andegauensem adoptione filium adsciscit, qui per eos dies fuerat à Pontifice Rex vtriusque Siciliæ appellatus. Et Philippus Maria Vicecomes paterna ditione recepta ingens, in Pontificis gratiam Andegauensem auxilijs, & classe iuuat. Itaque debellatis Hispanis, regnum in noui Regis Franci fidem venit. Subinde Sfortia Brachium persequens in Aterni fluminis (Piscariam vocant) transitu, fluctuante ab æstu maris amne, abreptus hauritur fluctibus.

Eodem anno Brachius Sfortiæ æmulus Duce Iacobo Galdora ad Aquilam victus, cæsusque est, dux fortis magis, quam fidelis. Porro Philippus Vicecomes Brixia, Cremona, Parma potitus, Genuam quoque, eiectio Thoma Frigoso Duce, in deditionem acceperat, cum Franciscus Carminiola Dux egregius ab eo transijt ad Venetos. Et Veneti Florentinis in societatem assumptis, Carminiola Duce ingentes Vicecomiti intulere clades. Demum pace facta, Brixia, & Bergomum Veneto cedere.

Eadem tempestate insania Caroli Regis Franci regnum concessit Anglis. Ioannes Burgundiæ Dux aduersus Comitus

*Iustinianus
Episc.
Neb. l. 12*

*P. 178.
l. 10.*

Comitis Armeniaci dominatum à Regno imploratus, Parisijs captis, Regem ipsum in suam redegerat potestatem. Iamque regnum omne ad Burgundionem inclinabat, cum is per speciem colloquij fide data, acceptaque à Delphino Regis filio interficitur. Igitur Philippus Ducis filius heresque rei indignitate motus urbem regiam, Regem, Reginamque cum Catharina filia, Henrico Angliæ Regi tradit. Protinus Catharina patre annuente, qui nec regni, nec mentis potens erat, Anglo Regi nubit his legibus, ut ad Regis Francigenarum, liberosve ex Catharina genitos regnum Franciæ Rege mortuo, perveniret. Ita Caroli infanti morte Franciæ regnum ab Anglis occupatum anno eius seculi ferme XX. regni tamen ius ac titulus penes Carolum Delphinum mansit.

Per eadem tempora Amurathes Rex Turcarum Thessalonicam Venetis ademit, Etoliam per Dynastarum discordiam subegit. Inde etiam Vallahiam (Vacia olim fuit) Seruiam, Bosniam stipendarias fecit. Interim diuina providentia Franciam rem mira protius ratione restituit. Ioanna erat virgo Lotharinga viriles animo gerens: hæc diuinitus instincta, impetratis à Carolo Rege

Æn.

Silu. l.

6.

P. Æm.

l. 10.

Rege copijs Aureliani obsidionem soluit. ViAncia inde arma circumferens circumiecta oppida, & Rhemos capit. Ceterum in parisiorum oppugnatione cum vulnus acceperisset à Burgundiane circumuenta, & ab Anglo Rege cremata est, maiore inferentis, quàm subeuntis supplicium probro. Quippe illa & vixerat secunda integritatis, & innocentia fama, & moriens facile, ac proclive Regi bellum, ac victoriam tradidit. Itaque Rex pace cum Burgundiæ Duce facta, per eum amissas urbes, oppidaque de Anglis recepit, restitutus in regnum eiusdem ope, cuius opera fuerat deiectus. Sigismundus porro Augustus ab Eugenio IV. ritè appellatus Francisco Gonzagæ Mantuæ Domino Marchionis titulum dedit. Ceterum Sigismundo in Germaniam regresso, Philippus Vicecomes nefarium Pontifici bellum pessimis artibus fecit. Confectæ sunt ab eo litteræ quibus ipse Concilij Basileensis Dux, & Pontificiæ diuisionis Præfectus constitueretur, Eugenio in ordinem coacto. His litteris Picenum Francisco Sfortia Duce subegit per Columnenses opulum Rom. in Eugenum concitauit. Qui tempore cedendum ratus Florentiam se recepit. Ibi Pontifice auctore Medicei ab exilio seuo-

reuocati. Cosmus vexillifer creatus. Inde Ioannes Vitellescus Patriarcha Alexandrinus Romam à Pontifice destinatus Columnenses, Sabulosque Gibellinæ factionis principes armis domat. Protinus in Campaniam progressus Pontificia oppida recipit.

Blon. l.

26.

P. Æm.

l. 10

Sabel.

22.

Inter hæc Ludouico Rege, Reginaque eodem anno sine liberis vita functis, ingens in regno Neapolitano extitit belli moles. Neapolitanorum plerique Rainerio Renato Andegauenli Regis fratri regnum deferabant, id testamento Reginam iussisse præsententes. Præcipui procerum fauebant Alphonso. Hic igitur instructa classe Caietam terram, marique acriter oppugnabat, cum Genuensium classis à Vicecomite missa subsidio venit obsessis. Ibi Ligur viribus inferior attervicit. Regiam nauim subito concursu istam pæne demersit, & simul magno vini calcis numero ante oculos hostium in mare coniecto Hispanorum animos ingenti terrore perstrinxit. Itaque postis armis in calcis caligine statim est deditio facta. Capti duo Reges Aragonensis, & Nauarrus, proceresque complures, ac magna Genuensium fama ad Vicecomitem adducti. Ceterum ab eo non ut hostes sed ut hospites accepti, tandem cum muneribus

neribus dimittuntur vltro. Rarum in hoste, & omni æuo memorabile humanitatis exemplum. Verum enimvero Genuenses eare infensi, Francisco Spino-la Duce, excusso Vicecomitis iugo, asserunt se in libertatem. Inter hæc Vicecomitis opera corruptum, Basileense Concilium lasciuire in Pontificem cooperat. Plerique Patrum Pisani, & Constantiensis Concilij memores, rei Christianæ summam arbitriumque à Pontifice ad Concilium transferebant. Ergo Eugenius, ne quod monstrum conuentus ille pareret, Iuliano Cæsarino Legato inde reuocato, Concilium Bononiæ, inde Florentiam transfert, Eodemque fortè tempore Sigismundus Augustus decessit anno principatus sui XXVI.

Per idem tempus Maffæus Ægius Poëta, Laurentius, Iustinianus Dionysius, Carthusianus, Antoninus Florentinus doctrina pariter, ac sanctimonia clari extiterunt.

ALBERTVS II.

A Christo nato anno MCCCCXL.

Albertus II. inde Dux Austriae, Sigismundi gener, heresque regnum,

R

IUM,

*Episc.
Neb. l. 5*

rum, Cæsar creatus. Eodemque anno Ioannes Palæologus Græcus Imperator cum Patriarcha Constantinopolitano, magnoque Orientis Antistitum numero Ferrariam ad Eugenium venit. Et Basileensis conuentus monstrum, quod parturiebat, maturauit. Eugenio Pontificatus abrogatus, & Amadeo Sabaudia Duci (is cum paucis familiaribus studio sanctioris vitæ secesserat) delatus. Felici nomen inditum omine infelici. Quippe Basilea basiliscum peperisse vulgo ferebatur. Subinde Florentino Concilio, Græci, Palæologo præsentē, conuicti tandem ad Latinæ Ecclesiæ religionem, Romanique Pontificis auctoritatem summa omnium gentium lætitia, & gratulatione redire, anno eius seculi circiter XL. Mox Armenij, Indique Concilij auctoritatem secuti in lætitiæ cumulum accessere. Permissum Græcis, ut suo ritu in baptismo vterentur, fermentatum panem consecrarent, vxores ante sacerdotium ductas haberent. Per idem tempus ratio imprimendorum librorum apud Germanos inuenta, magno ingeniorum compendio, bonoque.

Porro ne læta omnia essent, Nicolaus, cui Piccininus à corporis breuitate nomen, Vicecomitis Dux Ranennam, Bonoz

Bononiam, ceteramque Æmiliam Pontifici ademit. inde Venetorum ditionem inuasit. Ceterum Sfortia Philippi promissis elusus ad Venetos defecit. Et Verona, Vicetiaque obsidionis periculo liberatis, rem Venetam inclinantem erexit tantum in illo Duce in vtramque partem momenti fuit. Inter hæc Albertus Cæsar vix expleto biennio regni, vitæque finem fecit. Renatus ingenti Genuensium classe subnixus regnum Neapolitanum sine certamine occupauit. Sed post discessum Ligusticæ classis Alphonsus Aragoniæ Rex Neapolim obsidet, & intronissis per aquæ ductum militibus (ut olim Belisarius) urbem capit. Renatus amisso regno, profugit in patriam. Ita demum Neapolitanum regnum Tarraconensibus celsit anno eius seculi XLII.

FEDERICVS III.

A Christo nato anno MCCCCXLII.

Federicus III. Cæsar interim creatus. Cuius principatum insignis Hungarorum ac Polonorum clades nobilitauit. Vladislaus Hungariæ Poloniæque Rex ad Varnam Myria vrbem collatis signis cum Amurathe cou-

fixit. Ac primo impetu Ioannes Hunniates Præfectus Hungariæ Turcarum equitatum in fugam verterat. Sed Rex castra hostium temere aggressus cecidit cum ingenti suorum clade. Iulianus quoque Cæsarinus Pontificis Legatus, incertum quo casu, periit. Regis caput à cervicibus abscissum, ac tota ferme Græcia circumlatum. Ceterum tristis huius nunciij mœrorem Alexandri Ducis Epirotarum (Scanderbechus à Turcis appellatur) virtus absterfit. Is cum ab Amurathe defecisset, paterna ditione recepta aduersus Turcas secunda prælia multa fecerat. Inde Croiam præcipuam Epiri (quæ nunc Albania est) urbem Amurathe oppugnante defendit, parua manu mirabilia opera edens: & quamdiu vixit Turcarum terror, Epiri propugnator fuit.

Inter hæc Eugenius Pontif. cœterum Basileensem cum decretis non posset, discit armis, Delphino Caroli Franciæ Regis filio Basileam immisso. Et per id tempus Bononia in Pontificis fidem venit. Æmilia per Legatum recepta. Sfortia Vicecomitis ex hoste gener, ex Piceno Pontificiam ditionem incurans Picinnini ductu, Alphonsique Regis auxilijs. Piceno tandem exactus. Hac Eugenius victoria latus decessit.

Pontif.

Pontifex doctorum hominum doctrinæque fautor in paucis. Leonardum Arctinum, Carolum Poggium, Georgium Trapezuntium, Flauium Blondum historia nobilem, secretorum participes habuit. Gymnasia omnia enixè fouit, Romanum imprimis, quod omnium disciplinarum magistris instruxit.

Nicolaus V. subleſtus, qui doctrinæ, ac virtutis gradibus ad Pontificatus fastigium ascendit, eodem anno Episcopus, Cardinalis, Pontifex creatus. Et Felix Pseudopontifex consensu omnium, & Cæsaris auctoritate victus Pontificalem deposuit ornatum. Igitur ei Cardinali creato Germaniæ legatio delata. Per id tempus Veneti Philippo Vicecomite extincto, Laudam, & Placentiam occupant. Et Sfortia Mediolanensibus inſensus defecit ad Venetos. Quorum auxilijs fultus Papiam, ceteraque oppida Mediolanensium vi capit. Quanquam, deferentibus Venetis, Cosmi Medicei pecunia adiutus, Mediolano potitur, & Mediolanensium Dux salatur. Secutus est annus MCCCCL. Iubilæi celebritate, & Federici Cæsaris cum Leonora coniuge aduentu in urbem. & inauguratione insignis. Augustinus Borſium Estensem Mutinæ Ducem

R. 3.

appel-

appellauit. Ceterum Nicolai V. Pontificatum Constantinopolitana clades insignem fecit. Græci religionem in Concilio Florentino nuper iurciurando firmatam, haud sine leuitate damnarant. Ergo Mahometes Rex Turcarum, Deo Græcis irato, Constantinopolim vi cepit, & Constantino Palæologo Imperatore (vt à Constantino ortum cum Constantino deficeret imperium) in-terfecto, ingentes nobilitatis, ac vulgi edidit strages anno eius seculi LIII. Mahometes sede Græci imperij potitus, Imperatorem se dici iussit. Callistus inde II. Pontifex Turcis bellum illaturus nihil nec diuinæ, nec humanæ opis prætermisit. Perpetuis supplicationibus indictis. Vsumcassanum Persarum Regem muneribus in Turcam incitauit. Copias in Hungariam, classem in Græciam destinauit, & apparuit cæleste auxilium in multiplici victoria. Belgradum nobile Hungariæ oppidum Mahometes CC. armatorum millibus oppugnabat. Igitur Hunniates, Ioanne Capistrano Christi crucifixi efficiem in hostem inferente, ingentem Turcis intulit cladem. Exercitus omnis parua manusus, ad XX. millia hostium cessa, Mahometes ipse vulneratus. Classis hostilis maxima ex parte capta, aut demersa.

mersa. Bombardæ ad CLX. ademptæ. Castra omnis opulentia plena direpta. Porro Ludouici Aquileiensis Patriarchæ ductu classis Turcica ad Rhodum victa, ac magna ex parte capta. Asia ora depopulata. Smyrna, Lemnus, Imbrus, alique Ægei maris insulæ receptæ. Vsumcassanus quoque & de Mahometis filio, & de ipso Mahomete egregias victorias retulit, quibus amplius CCCC. Turcarum millia deleuit, diuina magis ope victor (vt in epistola ad Pontificem data professus est) quàm humana. Ceterum Mahometes Græcorum Dynastarum discordia inuitatus Corinthum, magnamque Achaiæ, & Peloponnesi partem subegit. Athenas, Atticamque vniuersam in deditiorem accepit. Spartam, Thoma & Demetrio Palæologis fratribus decertantibus, occupauit, Thoma expulso, & Demetrio, qui Turcarum opem implorarat, abducto. Ita Peloponnesus pæne omnis, præter Methonen urbem, quæ Venetorum fœderatorum erat, in Turcarum ditio-nem redacta.

Pius II. interim Pontifex creatus est. is Pontificatum à Pio bello orsus, Christianos Principes impellere statuit in Turcam. Mahometes quippe Peloponneso pæne omni subacta, iam Epiro-

imminebat, Scanderbechus Epiri Princeps periculo motus, iuncta cum Ferdinando Rege Neapolitano amicitia, Neapolim primum ad Regem, inde Romanam ad Pontificem venerat. Ab utroque benigne acceptus, & cum muneribus ac ipse auxiliorum domum remisit. Sed mox domestica bella fuere impedimento, quo minus opem ferret, uti decreuerat, Scanderbecho Pius. Itaque Sigismundum Malatestam Arimini Dynastam armis domat, & Ferdinandum Neapolitanum Regem, ad regnum paternum à Ioanne Renati filio tuendum auxilijs iuvat. Pacata Italia, in Mantuano Concilio Sacrum bellum indicit.

Inter hæc Mahometes Trapezunte, vniuersaque Chalcide potitus, Dauidem Trapezuntium Imperatorem cum omni nobilitate Byzantium velut in triumpho duxerat, ut vnus Turcarum Rex per Latinorum Principum discordiam duo imperia Græcorum euerteret. Matthias Hungariæ Rex erat, Hunniategenitus, Turcicis victorijs nitens. Hic vel in primis sacri belli socius assumptus. Non alia res magis animos hominum mouit, quàm fama Pontificis, ad sacrum bellum ituri. Ceterum dum Pius Anconæ per autumnum sociorum copias expectat,

stat, siue radio animi, siue cæli intemperie decessit.

Paulus II. Pontifex secutus, sacro bello Matthiam Hungariæ Regem præposuit, qui Venetorum classe auxilijsque subnixus magnas Turcis intulit clades. Veneti Peloponnesijs ad defensionem sollicitatis, Spartam, Arcadiam, aliasque regiones in fidem accepere. Sed post classis discessum, omnia à Turcis recepta sunt. insuper Lesbos insula Catalusio Liguri, qui fratre interfecto principatum obtinebat, adempta. Paulus inde Pontifex Cardinalibus purpuram insignæ dedit. Borsium Estensem Ferrariæ Ducem creauit. Georgio Pogge brachio Boëmiciæ Rege hæresis damnato, Boëmicum regnum Matthiæ Hungaro Regi condonauit. Itaque Moravia, Silesia, ceteræque regiones, & vrbes catholica Hungarum secuta. Per idem tempus. Franciscus à Paula Ordinem Minimorum, Ludouicus XI Rex Franciæ Ordinem Equitum S. Michaelis instituit.

Xystus inde IV. Pontifex subrogatus antiquam ædis Lateranensis possessionem Canonicis secularibus, quæ inde usque à Bonifacio VIII. pulsæ fuerant, reddidit. Regularibus cœnobium, & templum pacis extruxit. ita controuers-

fra inter eos aliquando sublata. Fedetium Feltrium Vrbinarium Ducem appellauit, sibi que affinitate iunxit, eius filia Ioanni Roboreo fratris filio collocata Franciscus Maria inde genitus, qui ab auunculo Vidone Vbaldo Federici filio adoptatus, ad ducatum Vrbinarium deinde peruenit.

Inter hæc Mahometes Rex Turcarum Bosnam. Rege debellato, & per summam perfidiam necato, subegit. Bosniæ Regina Romam ad Xystum cōfugit. Qui societate cum Venetis, & Ferdinando Neapolitano Rege inita, Oliuerij Carasæ Cardinalis duetu, bellum intulit Turcis. Carasa igitur Smyrna capta, minus damni hostibus, quam terroris attulit. Et domesticum bellum Pontificis curas auertit. Nicolaus Vitellius Tiferas regulus, Laurentij Medicei (Magni Cosmi hic nepos fuit) pecunia adiutus tumultuabatur, finitimos populos ad defectionem trahens. Itaque Pontifex Vitellio per Iulianum Legatum domito, in Medicen arma vertit. Quem insidijs frustra appetitum, aperto persecutus est bello, Ferdinando Neapolitano Rege in belli societatem adscito. Iamque res Florentina inclinat, cum Laurentij singularis animi magnitudo, prudentiaque præ-

sens.

sens periculum discussit. Neapolim profectus Regem, ex hoste socium fecit. Mahometes interim rerum successu ferox Eubœam insulam (Negropontum vocant) & Scodram urbem munitissimam (vulgo Scutarim appellant) ademit Venetis, Rhodoque frustra oppugnata in Italiam arma vertit: & Hydrunte improviso impetu capta, Italiam terrore compleuit. Extemplo omnium curæ à domesticis bellis in communem hostem versæ. Verum ubi subita Mahometis mors Italix Principes metu soluit, Hydrus ab Alphonso Calabrix Duce recepta est. Per id tempus Veneti, Cypri Rege cum stirpe extincto, Cyprium insulam, Regina tradente: occupant.

Inter hæc Xystus Iubilæi celebritatem ad XXV. annum reuocatum egit, anno eius seculi LXXV. Quam Ferdinandi Regis Neapolitani aduentus insignem fecit. Et eodem Pontifice duo Reges alter Daniæ, Suetiæ, Noruegiæ, Gothorum, & Vallachiæ, & Bosniæ, duo item Duces Saxonix, & Calabrix voti causa ad Apostolorum limina venire. Per idem tēpus Iudæi Tridentini in Simone puero Christiano omnes Christi cruciatus renouarunt. Galeatius Maria Dux Mediolani à Ioanne Andrea

R 6

Lam.

Lampragnano, ob iram adempti sibi fundi, est interfectus. Quæ res Genuenses impulit, ut Auria auctore, excusso Sfortiarum iugo, se in libertatem vindicarent.

Xysto IV. Pontifice Ioannes Tritemius, Rodolphus Agricola, Ambrosius Calepinus, Angelus Politianus, Ioannes Ipuianus Pontanus, Hieronymus Vida, Sanazarius illustres fuerunt.

Subiectus Xysto Innocentius VIII. Pontifex amicus pacis & otij, sed Aquilanis, qui à Rege Neapolitano defece-
rant, in fidem acceptis, ingenti se implicuit bello. Ceterum Zizimi Sultani captiuitas eius Pontificatum nobilitauit. Is Mahomete natus erat, & à Baiazete fratre prælio victus ad Rhodiorum Equitum Magistrum confugerat. Itaque Romam ad Innocentium bellum iam Turcicum meditantem est missus. Ibi honesta custodia habitus. At Baiazetes ut Pontificem sibi conciliaret, sacrosanctam Christi lanceam ei dono misit. Et eodem tempore sanctæ Crucis titulus à Petro Mendoza Cardinali re-
per-
tus, quo ipso die Ferdinandus, & Elizabetha Hispaniarum Reges, Granata vrbe per vim potiti, Maurorum in Hispania regnum exciderunt anno circiter DCCCL. quam Saraceni Hispania inua-
serunt,

serant. Saraceni, Iudæique aut Christum colere, aut exulare iussi. Subinde sacre Inquisitionis officium est institutum. Ob eas res Ferdinando Regi ab Innocentio Catholici cognomen datum. Porro Rex Catholicus Christophori Columbi Genuensis opera nouum Orbem aut fodiinis prædiuitem, antiquitati penitus ignotum aperire cepit anno eius seculi circiter XC. Subactæ primum obuiæ insulæ, inde terra continens, cui Mexico est nomen. Exin Americus Vespucius Florentinus, Emmanuelis Lusitani Regis missus, Brasiliam, noui Orbis partem, lustrauit anno circiter MD. quæ deinde à Lusitanis paulatim occupata est. Ab hoc Americæ nomen factum. Memorabiles utique viri, sed memorabiliiores, si eos ad lustrandas ignotas oras, gentesque religio impulisset. Subinde & Innocentius Pont. & Laurentius Mediceus Italicæ pacis perpetuus custos cessit è vita, Petro filio relicto nec virtute, nec consilio pati.

Innocentio VIII. rebus humanis exempto subiectus est Alexander VI. non sine ambitus infamia. Satis constat omnes qui spe præmiorum illi suffragati fuerant, exitiales exitus habuisse. & eius Pontificatus grauissimo Italiæ bello insignis.

in signis fuit. Eodem ferme tempore Innocentio Alexander, Ferdinando Regi Alphonsus filius, & Federico Augusto Maximilianus item filius successit, cum eius parens obiisset anno post initam imperium LIV.

Sub idem quoque tempus Iacuppus Vllumcassano genitus impudicæ vxoris fraude oppressus est. Eius liberis de imperio decertantibus, Ismahel Sophus sororis filius autum Persarum regnum recepit.

MAXIMILIANVS.

A Christo nato anno MD.

Maximilianus Cæsar Federico patre non virtute clarior, sed Italiæ funestior fuit. Inter principatus initia, Ludouico Sfortia (Moro ex colore cognomen erat) qui per tutelæ occasionem, tyrannidem occuparat, Mediolanensium Duce contra ius, fasque appellato, grauissimi belli materiem dedit. Alphonsus Calabria Dux, mox obitu Ferdinandi patris, II. hoc nomine Rex Neapolitanus Ioannis Galeacij pupilli socer generum in paternum principatum restituere moliebatur armis. Morsus ergo vt bellum auerteret, Caro-

lum

lum VIII. Franciæ Regem ad Neapolitani regni velut hereditariam possessionem vocat. Et Carolus ingentibus copijs, iausitratoque bombardarum apparatu in Italiam transgressus in Etruriam diuertit. Ac Petri Caponis virtutem reueritus Florentinos æquis conditionibus in fidem recipit, salua libertate, quam Petro Mediceo Laurentij filio pulso recuperarant. Eodem tempore Pisani coniuente magis, quàm concedente Carolo, se in libertatem vindicarunt. Rex Romam profectus ab Alexandro VI. Pontifice amice accipitur, Zizimoque abducto Neapolim petit.

Inter hæc Alphonsus Rex non magis hostis apparatu, quàm suorum procerum odio exterritus celsit, Ferdinando filio Rege declarato. Qui Francis impar, ne tentato quidem bello, in Ænariam insulam (Ischiam vocant) se recepit. Ergo Carolus victor prius, quàm hostem videret, tam opulento regno sine vlllo certamine positur. Sed exemplo in Franciam remigrans documentum fuit, quanto difficilior sit tueri res, quàm parare. Tam felix victoria omnes ferme Christianos Principes sibi metuentes in Francum armavit. Haud procul Parma dubio Marte dimica-

12111

tum est. Rex Francus amisso exercitus robore ac flore discessit. Itaque Ferdinandus Rex quâ fauore procerum, quâ auxilijs Catholici Regis, Consului eximij Ducis opera regnum Neapolitanum facilius pæne, quam amiserat, recepit. Ceterum, recepto regno, haud diu superstes fuit. Sine liberis moriens Federico patruo regnum legauit. Eodemque tempore, Ludouicus XI. Aurelianensium Dux Carolo VIII. subrogatus. Hic Catholico Rege in societatem belli assumpto, Ludouicum cognomento Morum Mediolani Ducem debellatum capit. Mediolano potitus regnum Neapolitanum, Federico Rege tradente, recipit. Ceterum in regni diuisione excedere, ortum inter victores certamen, Hispanos, Gallosque commisit. Consuluis igitur Dux, Francis cæsis, regnum Ferdinando Regi Catholico vindicat, ex eo Magnus Dux appellatur. Ita Neapolitanum regnum rediit ad Hispanos. anno circiter MD. qui annus Iubilæi celebritate insignis fuit.

Magnus subinde morus Italiam agitauit. Cæsar Borgia Dux Valentinus. Franciscis auxilijs fultus, Æmiliam omnem (præter Bononiam, quæ à Ioanne Bentiuolo Tyranno tenebatur) Flaminiamque in suam ditionem redegit, dis-

simulante

simulante Alexandro VI. Pontifice, & filijs opibus fauente. Mox Vidonem Vbaldum Urbini Ducem principatu exiit. Camerino, sublati Varanis poritur. Neque his contentus, Columnensium, Vrsinorum, Caëtanorumq; oppida, quâ vi, quâ fraude occupat. Ceterum Alexandri Pontificis mors eius tyrannidi finem imposuit.

Alexandro VI. Pius III. breuissimus Pontifex, Pio Iulius II. sublektus. Qui Borgiam omni ditione ac dignitate spoliatum dimisit, ut qui aut nihil aut Cæsar esse concupierat, quoniam Cæsar esse non poterat, nihil esset. Inde Pontifex Ioanne Bentiuolo exalto, Bononiam recepit. Exiit Maximiliano Casare, & Franciæ, Hispaniæque Regibus in societatem assumptis, Venetos continentis possessione exutos in Venetiarum angustias copulit. Res captæ inter victores diuise. Cæsari Verona, Vicetia, Patauium cum Carnis; Regi Gallo Bergomum, Brixia, Cremona, & Crema; Hispano Tranam, Monopolis, Bariolum (Barlettam vocant) Apuliæ oppida cedere. Pontifici Rauenna, Ariminum, & Æmilia omnis reddita. Per idem tempus Pisani cladius fracti, arcta obsidione domiti, tandem Florentinorum iugum recepere. Iulius porro minuendas in Italia Francorum opes ratus, Alfonso Ferrariæ Ducem

cem ab eorum amicitia auellere cum non posset, bello petit. Marinam Francisci Gonzagæ ductu capit. Mirandulam suis auspicijs expugnat, haud satis dignum tantis laboribus præmium. Ceterum ad Rauennam Gasti Foïs ductu ingentem accepit à Francis, & à Ferrariensi Duce cladem. Nec incurta hostibus fuit victoria ad XX. hominem millia, æquata ferme vtrunque strage, cecidisse iraduntur. Et ex Francis Dux ipse Gasto cum nobilitate cæsus. Ex Pontificis Ioannes Medices Cardin. Legatus captus. Qui paulo post fuga clapsus, Hispanarum copiarum ope, Florentiæ principatum Mediceis restituit. Et Longobardi Heluetijs subnixi copijs, cæsis Francorum præsidijs, in pristinum statum redierunt. Ita Mediolanensis possessio Francis adempta, & Maximiliano Ludouici Mori filia ex auctoritate Cæsaris, & Pontificis reddita. Per idem tempus Genua, quæ Francis parebat, à Fregosijs asserta est in libertatem. Bononia pulsus denuo Bentiuolis, Rauennaque à Tulio receptæ. Parma, & Placentia ex foedere Pontifici tradita. Inter hæc Veneti omnia ferme, quæ superiore bello amiserant, armis receperunt. Julius II. Pont. Pisani consentum Rege Franco auctore institutum Lateranensi Concilio

cilio indicto, acloque dissoluit. Paiazetes Naupacto, & Methone positus, cum Venetis pacem fecit. Ad vltimum filiorum rebellantium bellis implicitus Selimi filij fraude interijt.

Per idem tempus Baptista Mantuanus, Poëta, vt illis temporibus nobilis, floruit.

Leo inde X. Laurentij Medicei filius Pontifex pacis, otijque amator, & custos fuit. Cum Franciscus I. Rex Franciæ Mediolano recepto, Parmiam, Placentiamq; Pontifici ademisset, Leo cum Franco de pace transegit Pragmaticam sanctionem de sacerdotijs à Franco Rege mandandis per eam (quam Concordata vocant) aboleuit. Subinde Ferdinandus Rex Catholicus, Nauarra in potestatem redacta decessit, Carolo nepote ex filia (hæc Philippo Austriaco Flandriæ Comiti nupsit) herede regnorum relicto. Porro Martinus Lutherus aduersus Rom. pontificem debacchati in Saxonia, vnde ipse erat, cœpit. Saxoniæ Duce fauente, & Ignatius Loiola, qui deinde Societas. Iesu auctor fuit, sanctimonix fama florere cœpit, Deo nouam piorum hominum cohortem, aduersus impios fidei desertores parantem.

Inter hæc Selimus Paiazete patre, fratribusque extinctis Turcarum inuasit imperium. Iactata est sermonibus barbar-

barbara illius vox, *Nihil iucundius esse in vita, quàm sublati proximorum metu regnare.* Inde duobus Sultanis debellatis Syria, & Ægypti amplissima regna suæ ditionis fecit. Ismaeli quoque Sopho Persarum Regi Taurinium urbem regiam ademit. Iamque Italiæ imminabat, cum cancro absumptus, Solimano filio legat imperium.

Potro Hispania cum ab Austriaco Rege & Belgis Prætoribus regeretur, magnis moribus agitata est, adeò Hispani peregrina imperia non ferunt. Haud ita multo post Maximilianus Cæsar XXVI principatus anno cæsit à vita.

CAROLVS.

A Christo nato anno MDXX.

Carolus V. Maximiliani Cæsaris ex Philippo filio nepos, Cæsar bellica virtute clarus in paucis fuit. Huic ope Leo Pont. Prosperi Columnæ ductu rursus Italia expulsi Francos Mediolanensis principatus Francisco Sfortiæ Mori filio, Parma, Placentiaq; Pontifici ex fœdere restituta. Leo Pontifex siue ex tam læti nuncij gaudio, siue ex veneno in morbum incidit, quo breue est absumptus. Pontifex, nisi fama luxus obstarat, memorabilis pietate, iustitia, libe-

liberalitate insignis, litterarum, litteratorumque fautor eximius paterno instituto. Gymnasium Rom. nobilibus Doctoribus vndique accitis celebrius fecit ex doctorum numero Ianus Parrhasius, Augustinus Niphus & Basilius Chalcondilas Demetrii filius, fuere. Petrum Bembum, & Iacobum Sadoletum ab Epistolis habuit. Franciscum à Paula in Sanctorum album retulit. Eodem anno, quo Leo decessit Emmanuel Rex Lusitaniæ, Armutia celeberrimo Arabiæ imperio, Indiæque & vltima Orientis ora subacta nobilis.

Adrianus VI. Pont. lectus est absens cum præfret Hispaniæ. Eius Pontificatum Rhodiensis clades funestum fecit. Rhodus quippe dum Christianorum Principum cunctantur auxilia, à Solimano in deditionem accepta est anno eius seculi XXII. Inde Rhodijs Equitibus Melita insula assignata. Per idem tempus Belgradum quoque Hungariæ propugnaculum amissum. Genua à Cæsaris copijs directæ, pulso Franci Regis præsidio, in cuius tutela annos octo fuerat, in Hispanorum fidem peruenit. Habitus est vtiq; Adrianus in negotijs lenitior tardiorque. Itaque celebrata est illa Hieronymi Balbi Hungari Legati liberalium in Cardinalium Senatu vox,

Fabius

*Epist.
lib. I. 6*

Fabius Max. cunctandorem Romanam restituit. tu P. Beatissime rem Romanā, Christianamq; perditurus videris. Egregius cetera Pontifex Adrianus fuit. Eum Alexandrinus, Patriarcha per litteras Christi Vicarium agnouit. Obijt cum ingenti opinione sanctitatis, quæ ex eo orta est maxime, quod neminem ex cognatis honoribus, atque opibus extulit, nolle se ædificare Sion in sanguinibus dictitans. Celebratur etiam sapiens illa eius vox, Pontificiam sedem spinosam esse, iter undique oblitum sentibus. Proinde in eius sepulcro inscriptum. Adrianus VI. hic situs est, qui nihil sibi infelicius in vita, quam quod imperaret, duxit.

Eadem tempestate Lutherana pestis è Saxonia emergens, proxima Daniæ regna corripuit. Christianus, seu Christianus Rex Daniæ, Suetiæ, Nöruegiæ primus Regum, Lutherum secutus ab Orthodoxa religione desciuit. Et documentum ceteris Regibus fuit. Haud ita multo post tribus regnis ob crudelitatem exutus à suis, & à successore victus in clathrata cauea ad mortem vsque habitus dicitur. Subinde Lutherana secta, dissidentibus à Magistro discipulis, in Zuingianos, & Carolostadianos, Calvinianosque diuisa est.

Clemens VII. Leonis X. patruelis
Pon-

Pontificatum auspicatus est à celebritate Iubilæi, qui in XXV. eius seculi annum incidit. Qui idem annus Francorum clade insignis fuit. Franciscus Rex Franciæ dum Papiam obsideret, amisso exercitu, in Cæsarianorum potestatem venit. Inde abductus in Hispaniam sese filijs traditis, filios vicies centenis aureorum millibus redemit. Exin Mediolanum à Cæsare receptum est Francisco Sfortia in Ordinem coactio. Rhægium Lepidi Pontifici ademptum. Itaque Clemens à Cæsare alienatus ad Francos accessit. Eam ob causam cum à Colonnenibus oppugnaretur, eos hostes Ecclesiæ iudicatos, dignitate, atque opibus nudat. Pacem demum cum Cæsare hac conditione fecit, ut Lanoia Prorex Neapolitanus Carolum Borbonium Cæsariani exercitus Ducem ab Vrbe auerteret. At ille contempto Lanoie Proregis interdicto, Romam aduolat. Ergo vrbs sine magno certamine capta, direptaque anno eius seculi XXVII. Barbonius ipse Dux inter primum certamen cecidit, ne captæ vrbs gaudio frueretur. Arx deinde, quo se Pontifex receperat, acriter obfessa. Ceterum aduentante Lautreco Franci Regis Duce, Cæsarianæ copię cesserunt, pestilentia in vrbe relicta.

Deterior

Deterior Hungariam per id tempus clades afflixit. Ludovicus Hungaria, & Boëmiæ Rex ingenti prælio à Solimano Turcarum Imper. victus, cæsusque est. Subinde Buda vrbs regia cum magna Hungariæ parte qua dolo, qua vi à Turcis subacta. Eius morte Boëmiæ & Hungariæ regnum ad Ferdinandum Caroli Cæsaris germanum, cui Ludouici Regis soror erat nupta, peruenit. Per eadem tempora & Genua, auctore Andree Auriæ, Francorum iugo excusso, Cæsarem Patronum adoptauit, & Florentia Mediceis eiectis, recuperauit libertatem. Ceterum Lauteco cum exercitu in Neapolitana obsidione extincto, pax inter Carolum, & Franciscum facta. Pax etiam inter Cæsarem, & Pontificem ita conuenit, vt Alexandro Mediceo Laurentij iunioris filio Cæsar Margaritam filiam nuptijs iungeret, eique Florentiæ principatum armis recuperaret. Itaque Cæsar Bononiæ Augustus à Pontifice appellatus, Florentinis domitis Alexandrum Ducem imposuit Clementis rogatu Mediolanensem ducatum Francilco Sfortia reddidit.

Subinde Solimano ad Viennam cum florentissimo exercitu Augustus occurrit. Itaque Barbarus nihil aliud quam persusis vano timore Germanis abiit.

Ceterum

Ceterum Henricus VIII. Angliæ Rex in Anna Bolonæ pellicis amore effusus, cum impetrare nequisset à Clemente, vt repudiata Catharina coniuge, Bolonam duceret, à pontifice defecit, & Lutheri sectam, quam scripto confutarat, magna ex parte vita complexus, vxare catholicos cepit rapinis, & cruciatibus. Clemens porro Romanus Pontifex ob Rhëgium Lepidi Ferrariensis Duci à Cæsare adiudicatum, se ab eius amicitia denuo auertit, & foedere cum Rege Francorum inito, Catharinam Florentini Ducis sororem germanam Henrico Francisci Regis filio collocauit.

Per eadem tēpora Ferdinandus Cortesius primus post Columbum ad Mexicanam regna (vnde & ad Patuana auri fodinis celebrata patefactus aditus) peruenit, Mexicanoque Rege subacto populos Christianis iniitauit sacris. A Mexicano, itemque ab Æthiopiæ Regi Legati ad Clementem Pont. viuere, Christi Vicarium cum agnoscentes. At Ariadenus Aenobardus, ex Archipirata Rex Algerij, per speciem restituendi Roset Regis, expulso eius fratre Muleasse, regnum Tunetanum in Solimani ditionem redegit.

Paulus III. deinde Pont. factus, quo

S

tempore

tempore Henricus Angliæ Rex publico edicto se Anglicanæ Ecclesiæ caput & esse, & dici voluit, & cum Rege Angliæ à Pontifice defecit. Ceterum hoc damnum Deus barbarorum accessione in Orbe nouo sarfit. Itaque Paulus tres Patriarchales sedes inibi instituit, quibus septenos ferme contribuit Episcopatus: adeo res Christiana illis locis creuerat. At Henricus, Thoma Card. Eboracensi, qui tot malorum auctor extiterat, interfecto, furere in insontes cœpit, mox imbutus Catholicorum sanguine cœnobiorum, sacrarumque ædium inuasit opes. sed sacrilegum Regem sacra præda pauperem fecit. Pontifex ergo illum anathemate percussus regni titulo, ac iure spoliauit. Itaque breui Rex impius sentire iram diuini Numinis cœpit. Bolenam delicias suas adulteri; compertam damnatamque, adulter ipse capite damnavit. Tristem hanc Anglicanæ hæresis memoriam lætus Tunetanæ victoriæ nuncius absterfit. Carolus Augustus fugato Ænobarbo, Tunetum receperat: & precarium regnum Muleassi reddiderat. Victor inde Romam profectus triumphali pane excipitur pompa. Subinde Alexander Florentiæ Dux à Laurentio Mediceo cognato suo per insidias interfectus,

Floren-

Florentinis speciem quandam libertatis reliquit. subrogatus ei Cosmus Medicus Ioannis clarissimi bello Ducis filius cum titulo vexilliferi Ceterum is paulatim prouectus principatum vrbis, quem maiores eius obtinuerant, recepit.

Per idem tempus Francisci Sfortiæ mors nouis bellis agitauit Italiam. Franciscus Franciæ Rex Taurino, alijsque Subalpinae regionis vrribus vi expugnatis, exercitum in Italiam traduxit; Mediolanum recepturus. At Pontifex apud Niceam Proinciæ urbem cum Carolo, & Francisco collocutus, id bellum auertit. Protinus belli societate cum Cæsare, & Venetis inira auctor fuit, vt C. C. tritemium classe contracta, Græciæ ora bello peteretur. Igitur itum est in Turcas. obuius fuit ad Actium promontorium Ænobarbus cum classe Turcica. Victus haud dubia foret, si nostri ausi essent vincere. Sed Andrea Auria Hispanæ classis Præfecto certamen detrectante, non sine dedecore discessum est.

Per eadem tempora Margarita Cæsaris filia, olim Alexandri Florentini Ducis vxor Octauio Farnesio Pontificis nepoti matrimonio iuncta. Octauius, virili Varanorum stirpe extincta, Camerini Dux creatus. Postea tamen Parma &

Placentia Petro Aloysio Farnesio datæ, Camerinum Ecclesiæ redditum Exin Perusini à Pontifice rebellantes domiti. Ascanius Columna ob contumaciam, fastigio deiectus est. Societas I E S V condita, Pontificiæque auctoritate firmata anno eius sæculi XL. Paucis ante annis alius Regularium Clericorum Ordo ab Episcopo Theatino (qui deinde Paulus IV. Pont. fuit) institutus ab eoque Theatini appellati similitudo habitus fecit, ut Societatis I E S V homines vulgo Theatinorum nomine appellarentur. Subinde Cæsar rebus Flandriæ compositis, Algerianam expeditionem alienissimo tempore suscepit, frustra reclamante Pontifice. Itaque classis ventorum vi, fluctibusque disiecta, Augustus, irrito incepto, domum mutilatum exercitum deportauit inglorius. Cladem Algerianam maior Francici belli moles excepit. Rex Francus Turcis in belli societatem assumptis, arma inferebat Hispaniæ. Et Cæsar Henrico Angliæ Rege belli socio Aquitaniam inuasit. Verum enimvero cruenta illa, & Hispanorum clade insignis ad Cæsarulam pugna pacem toties à Pontifice frustra expetitam inter Hispanum Francumque peperit. Et pacem Francisci Regis mors sequuta.

Inter

Inter hæc Germania pænè omnis simul à Cæsare, & ab orthodoxa religione defecerant. Defectionis Principes Philippus Landgravius Hassiæ, & Federicus Saxonum Regulus erant. Carolus etsi viribus impar, consilio superior extitit. Germanorum velut patra victoria triumphantium feroces impetus cunctando fregit. Inde nec opinantes aggressus pari virtute, ac felicitate deleuit. Hostium uterque Dux captus. Saxo suffragij iure spoliatus. Germania omnis pacata.

Ingens subinde motus in Italia exortus est. Petrus Aloysius Parmæ Dux, à sicarijs interfectus. & Placentia inter tumultum à Cæsarianis occupata. Qui nuncius Paulo Pontifici ex mœore mortem attulit. Per idem tempus Franciscus Xauerus è Societate Iesu à Paulo legatus in Indiam, non modo Indiæ, vltimique Orientis oras, & Molucas, Mauricasque insulas Christianis excoluit institutis, sed etiam Japoniam regionem satis amplam in vltimo orbis terræ angulo siam Euangelio imbuere primus.

Per eadem tempora Paulus Æmilius, Paulus Iouius, Franciscus Viciardinus historici, Ambrosius Nouedius Poëta floruerunt.

S 3

Iulius

Iulius inde III. Pont. Iubilæi celebratam à Paulo indictam egit anno eius seculi L. Armeniæ maioris Patriarcham, qui ad Paulum venerat, de religionis capitibus bene sentientem, muneribus cultum remisit. exin nouus Assyriæ Patriarcha per Legatum à Pontifice petijt, vt Patriarchatus sibi delati auctor fieret. Re satis explorata voti compos factus. Legato creditum, affirmanti Nestorianorum Ecclesias hæreli vacate, quod à Patriarcha quodam, qui trecentis abhinc annis è Pontifice Rom. creatus eò redierat, conuersi ad Catholicam fidem dicerentur.

Inter hæc bellum inter Hispanos, Gallosque renouatum. Belli causa fuit Gallicum præsidium ab Octauio Farnesio Parmam introductum. Rursusque Hispanum præsidium Gallorum ope à Senensibus eiectum. Itaque & ad Parmam, & ad Senas bellatum est. Ad vltimum Henricus Rex Petri Strozij Florentini exulis ductu Etruriam bello premebat. Igitur Cosinus Medices iunctis cum Cæsare viribus Io. Iacobum Medicem Meleniani Marchionem Franciscis opponit. Hoc duce Strozius prælio victus Senæ tandem in deditiōem redactæ, Cosinoque concessæ. ita Senenses libertate amissa, iugum accepere

anno

anno eius seculi LV. Biennio antè Eduardo VI. Angliæ Rege mortuo, regnum ad Mariam Henrici ex iusta vxore filiam peruenerat. Itaque Reginaldus Polus Card. Pontificis legatus, Regina adnitente, Angliam hæresibus expiatam ad autam religionem reuocare cœpit, anno post eius exilium ferme XX. Et Maria Regina Philippo Cæsaris filio vtriusque Siciliæ Regi nuptijs iuncta, spem in posterum affirmabat, si aut diuturna vita Reginæ, aut Elisabethæ Henrici ex Bolena filix breuis fuisset.

Marcellus inde II. veteri sanctitate Pontifex à Deo ostensus magis est Romæ quam datus. Vix trium hebdomadarum Pontificatum gessit, quo tempore tot tamque illustria Pontificiarum virtutum documenta dedit, vt in plurimos annos desiderium reliquerit sui.

Paulus IV. inde successit ordinis Theatinorum conditor, idemque Orthodoxæ religionis vindex acerrimus. Multa, & præclara eius instituta etiamnum vigent ex quo numero illud est, vt Iudæi certis septis inclusi habitent croceis pileis insignes. Ceterum Paulus Pontifex à Cæsare abalienatus in Cæsarianos sibi suspectos impetum fecit. Itaque M. Antonio Columna fortunis

S. 4

euecto

euerſo Ioannem Montorij Comitẽ fratris filium Paliani Ducem appellat. Mox accitis è Francia auxilijs de Neapolitano bello agitare cœpit. Igitur Dux Albanus multis Campaniæ oppidis, ac Latio potitus, urbem obſidet. Inter hæc Pontifex Petri Stroziz dũ amiffa magna ex parte recepit, & Guiſius Dux valido exercitu Neapolitanum regnum fruſtrâ tentauit. Ceterum nunciũ de clade Francorum ad S. Quintinum, vbi Franciæ nobilitatis ſos ceciderat, paxque inter Cæſarem, & Henricum Regem facta eſt, Neapolitano Romanoque bello finem impoſuit. Pax conuenit anno ſeculi LVII. qui annus Tiberina inundatione inſignis fuit.

Per eadem tempora Carolus V. rerum humanarum pertuſus imperium Ferdinando Cæſari fratri, Hiſpaniæ regnum Philippo filio per manus tradit, cum imperaſſet annos XXXVIII. ipſe in monaſterium S. Iuſti ſeceſſit, piæ tranquillæque vitæ audus, egregio ad poſteros exemplo. Imperator omnino virtute, ac felicitate ſecundus nemini.

FERDI-

FERDINANDVS.

A Chriſto nato anno MDLVIII.

Ferdinandus interea Cæſar iam pridem à Germanis proceribus lectus pro Auguſto ſe gerere cœpit. At Paulus Pont. fratrum filijs, in quos indulgentior fuerat, ob effuſam eorum licentiam inſenſus, in cœtu Cardinalium eos publicis muneribus exuit, exegitque, numquam in gratiam redituros. Inter hæc Chriſtiana religio in India, & Oriente magnis auſibus creuerat. Itaque Paulus Luſitani Regis rogatu, aliquot inibi ſedes Episcopales inſtituit. Ceterum per idem tempus Angliæ regnum Mariæ Reginæ morte ad Eliſabetham Boloniæ filiam deuolutum eſt, & Angliæ ad errores priſtinos reuoluti.

Eodem anno Henricus Franciæ Rex pacem cum Philippo Rege, affinitatemque iunxit, filia enupta. Ceterum nuptialibus ludis, in ludicro certamine lethale vulnus accepit, quod non magis Regi, quàm regno exitio fuit. Caluinus nequior Luthero magiſtro diſcipulus notam, & ſanguinariam condidit ſectam, quæ per vrbes Franciæ ſerpens, contempta tenera Regum ætate, florentiſſimum

S. J.

regnum

regnum bellis ciuilibus attriuit.

Pius IV. Pontifex Paulo successit. is Ferdinando Cæsari Augustales titulos dedit. in Pauli IV. cognatos grauitè animaduertit. Carolo Carafæ Cardinali fracto gutture spiritus interclusus. Dux Paliani, Alifanus Comes, alijque capite multati. memorabile documentum, nimiam licentiam impunitam non esse. Ceterum Pij Pontificatum Gerbenſis clades funestauit. Clasis instructissima Philippi Regis Tripolim Africæ urbem Siculis infestam bello petebat, quæ ad Cerbem insulam dum sedet, per Ducum socordiam à Turcica classe opprimitur, haud minore damno quam dedecore nominis Christiani. Porro Pius Tridentinum Concilium à Paulo III. inchoatum, integratum à Iulio, ab se renouatum absoluit, ingenti rei Christianæ bono. Eodem in Concilio Assyriæ Patriarcha Orthodoxam professus religionem, ad Pontificis auctoritatem redijt.

Per idem tempus in Francia ab infelici Regis Henrici casu, Christiana res ruere cœpit. Nam cum Francisci II. ac deinde Caroli IX. Regum pueritia contemptui esset, Calviniani ingentes exciuerè motus. Etenim Principe Condenſi, & Admiralio Franciæ ducibus,

multas

multas vrbes Regi ademptas sua peste oppleuerant, atrocissima supplicia Catholicis inferentes; sacraque omnia populates. Itaque Cardinalis Estensis Legatus à Pontifice in Franciam destinatus, malum serpens paulisper repressit. Inde ad mores ex Concilij Tridentini præceptis formandos Pij cura conuersa. Militia Equitum S. Lazari restituta. Nouus Equitum Ordo S. Stephano sacer, Cosimo Florentino Duce auctore inchoatus. Pij Equites honorarij instituti, Ferdinando Imp. qui annos regnauit circiter VII.

MAXIMILIANVS II.

A Christo nato anno MDLXV.

Maximilianus II. subinde, Ferdinando patre iam rerum humanarum fello, Cæsar creatus est. & Pontifex eius deinde imperium ratum habuit. Porro in Francia Calviniani à Catholicis Caroli Guisij ductu cæsi: sed haud ita multo post Guisius à sicario interfectus; Theodori Bezzæ Genuensis heresiarchæ, vt creditum est, instructu. Guisij mortem illaudata pax secuta, qua cuique, qua libitum esset, religione, viuendi potestas permissa.

Exin Melita insula ingentibus copijs à Turcis obfessa in ultimum discrimen venerat, cum Garzia Tolerano auxilium ferente, Turcæ fugati, obsidio post decimum mensem soluta, anni eius seculi LXV. quo eodem anno Pius V. decessit.

Pius exinde V. subrogatus, pius utique Pont. & religionis imprimis acerrimus vindex diplomate cauit, ne Pontificiæ ditionis oppida alienari fas sit; utque Cardinales omnes comitijs Pontificijs in eam rem iurent. Cum Augustanis comitijs de religione agendum foret, Maximiliano Augusto denuntiavit, si id passus esset, se illi imperium abrogaturum. Elisabethæ Anglorum Reginæ, Catholicis infestæ anathematis notam inussit, regni que ius ademitt. Ad hæc perfecit ut Carolus IX. Rex Franciæ decretum Aurelianense de libertate religionis aboleret. societatem Franci Regis cum Turcarum Rege damnauit, eam Franciæ labem dictitans. Christianis principibus aduersus Solimanum Hungariæ imminentem accensis, Cæsarem pecunia iuuuit sed cunctanter barbaris obuiam itum. Itaque Alba Iulia vrbs Transilvaniæ nobilis ab hoste capta est. Segherum & natura & manu munitissimum expugnatum solerret

per

per triduum Solimani morte calata. Eodem tempore Chios insula Turcarum fraude occupata: Francia ab Hugonotis populata, Rex ipse & appetitus insidijs, & aperto bello oppugnatus. Itaque Rex Francus Pij V. auxilijs, & pecunijs subnixus ad Xantonicum collatis signis cum hoste configit. & Pij belli felix euentus fuit Hugonoti cæsi, Princeps Condensis cum proceribus aliquot interfectus. Inde Gaspar Colineus Admiralius Franciæ exercitu reparato impium bellum integravit, irato Deo. Henricus Regis frater Pontificijs copijs, ac precibus fultus, nobilissimam retulit de nefario hoste victoriam. Fama est inter pugnam celestium equitum turmas conspectas pro Rege pugnantes, haud dubium Pij precibus à Deo impetratum auxilium.

Dum Francia pacatur, Flandria concitari ab hæreticis est cœpta. Dux Albanus supplicio de Comite Egamonte, ceterisque coniuratis sumpto, incurrat odia multorum. Igitur Princeps Auantius Saxonici auxilijs, Anglicanisque pecunijs inflatus, Flandriam infestam non magis armis, quam Caluiniana peste habuit. Zelandiaque, & Hollandia furto occupatis, proxima quæque loca tentabat. At Pius V. pecuniam Regi Ca-

gi Catholico ad pium bellum subministrans, eum admonuit, vt non nisi salua religione pacem cum perduellibus faceret. Interea Maximilianus Cæsar confessionem Augustanam à Lutheri discipulis constatam, proceribus & Austriæ nobilitati concesserat. Sed Pij Pontificis denuntiatione perterritus nefarium diploma reuocauit. Ferunt Cæsarem dixisse visum sibi, loquente Legato Pontificis, Pium flagellum intentantem. Sigismundus quoque Poloniæ Rex deceretur de Caluinianis, & Augustanæ sectatoribus tolerandis, Pio auctore rescidit. Porro Pius Cosmum Medicum Etruriæ Ducem ob singulare studium religionis titulo aucto Magnum Ducem appellauit; sceproque, ac diademate insignem fecit. Humiliatorum Ordinem ob lapsos disciplinæ mores, & Antistum insolentiam extinxit.

Exin Cyprus insula à Solimo Turcarum Rege oppugnari cœpta. Belli itaque societate inter Pontificem, Hispanum Regem & Venetos inita, ingens classis auxilio obsessis mittitur. Ceterum certamine dignationis inter Duces orto, dum ad Cretam sedetur, Cyprus expugnatur à Turcis anno eius seculi LXX. vt Turca semper nostris discordijs cresceret. Insecuto anno feliciter

Ioan.

Ioan. Austriaci (is Caroli V. pellice ortus erat) ductu gesta res est. Pugnatum est nauali prælio ad Naupactum Corinthiaci sinus oppidum, Pio certam à Deo pollicente victoriam, & manifestum, inita pugna cœleste auxilium fuit. Ventus, qui aduersus nostris erat, in hostem verus. hostilis classis victa captaque est memorabili ad posteros victoria. Capta trimemes ferme CC. Ad XXX. Turcarum millia extincta. sex millia capta Christianorum captiuorum XV. millia seruitio exempta. Hoc vltimum Pij V. mortalium operum fuit. Eodem anno Sigismundus Rex Poloniæ diem obiit, vltimus à familia Iagellonia, quæ regnauerat iam annos prope CC.

Non facile alia ætas plures homines litteratos effudit, Adrianum Turnebum, P. Victorium, Petrum Perpinianum, Paulum Manutium, Marium Conradum, M. Antonium Muretum, Carolum Sigonium, Annibalem Carum, Petrum Angelum Bargeum. Gregorius XIII. deinde Pontifex summis Patrum studijs lectus. Cuius Pontificatus initia lætiora latus de Parisiensis Hugonotorum ex de nuncius fecit. Per occasionem nuptiarum Regis Nauarti, Calumiani proceres iussu Franci Regis oppressi, initio cordis facto à Gaipate colineo

Admi-

Admiratio, qui vulneribus confossus, de fenestra deturbatur in viam. Secuta inde Hugonotorum cuiusque generis strages ad LX. millia Parisijs caesa traduntur. Mongomerius tamen Henrici Regis interfector ex media eade elapsus Rupellam arcem matritimam occupauit. Subinde vigente Pontifice, Turcicum bellum communibus viribus renouatum. Ceterum Occhialinus Dux Turcicae classis in Methonis portu se recepit. Ibi Fabianis artibus cunctando nostrorum conatus elusit, victricis classis impetum retardare contentus. Itaque Veneti belli tædio pacem cum Turca fecere. Eodem ferme tempore Henricus Franci Regis frater, Poloniae Rex lectus, sed paulo post Caroli fratris morte, ad Franciæ regnum reuocatus. Tuncum inde ab Ioanne Austriaco haud magno certamine subactum Mahometem Muleasse genitum Regem recepit. sed nondum vertente anno Tunetum à Sina Prætor Turcarum receptum. Insuper Guleta arx rebus omnibus munitissima, capta deleraque. Interim Poloni diuisis suffragijs duos Poloniæ Reges creant, Maximilianum Cæsarem, & Stephanum Bathorium Transiluanie Ducem. Ceterum, cunctante Cæsare, Transiluanus regnum armis occupat

cupar ipso anno huius sec. LXXV. qui Iubilæi celebritate insignis, Gregorij liberalitate insignior fuit. Subinde Maximilianus Cæsar anno principatus sui X. decessit ambigua fama.

RODVLPHVS II.

A Christo nato anno MDLXXV.

Rodolphus inde Cæsar, Maximilianus filius, imperare cœpit, quo ferme tempore cuncti pæne Flandriæ populi Hispanorum militum licentia irritati de Hispanis pellendis conspirare cœperunt. Destinatus igitur eo ab Rege Ioannes Austriacus cum summa potestate. Is vt per æqua & iniqua Flandros ad Regis imperium, auitamque religionem reuocaret, omnia Hispanorum, peregrinorumque militum præsidia dimisit. At illi soluti metu peregrini militis, Ioannem Austrium ipsum insidijs captant, ea mente, vt catholici Regis omnino excutiant iugum. adeo præceps est licentia dempto metu. Ad hæc Matthia Archiduce Austriæ euocato, eius nomine ad suam libidinem abutuntur. Itaque Ioannes Austrius copijs, quas dimiserat, reuocatis, quâ Alexandri Faracsi ductu, quâ suis auspicijs ingenj

ingentes Flandris intulit clades Louanium, bonaque Flandriæ pars recepta. Sed Alansonij Ducis (Franci Regis is frater erat) in Flandriam aduentus, & intempestiua Ioannis Austrij mors victoriæ cursum inhibere. Eodem anno Sebastianus Rex Lusitaniæ ingentes copias traduxit in Africam, Seriphum Marrochi Regem, ab Emonucho patre Fesij Rege exutum regno, in pristinum regnum restitutus. Vix aliud bellum funestius Ducibus fuit. tres Reges pariter vno ferme prælio ceciderunt. Ceterum Alexander Farnesius Flandriæ præpositus breui lucem rebus attulit. Traiectum, urbem nobilissimam expugnatione ac vi in Regis ditionem redegit. mox secundo victoriæ cursu magnam Flandriæ partem emensus, Antuerpiam memorabili obsidione, ac malis domitam recepit. Hæc inter Henrico Lusitaniæ Rege demortui Sebastiani patre magno humanis rebus exempto, Philippus Hispaniæ Rex Antonio Pseudorege debellato, Lusitaniam occupauit anno huius seculi LXXX. Ira Lusitania Hispaniæ regno adiecta, D. circiter anno, quàm inde abrupta fuerat. Lusitaniam Africa Indiæ ac Brasiliæ præfecturæ velut appendices secutæ. inde etiam Tertriariæ insule, cæsis Gallicis auxilijs

lijs (hæ quippe solæ Antonio parebant) receptæ. Inter huius belli initialues ex cali intemperie in Lusitania primum orta, totam demiceps peragrauit Europam. Caput præcipue virgebat, inde arietis nomen morbo factum. Inter hæc Stephanus Poloniæ Rex Polociam, nobilem Lituaniæ urbem, compluraque alia oppida de Mosco recepit, partim suis auspicijs, partim Ioannis Zamoscij, magni Cancellarij ductu; quocirca Ioannes Basilius Mosconi Dux cum eodem tempore etiam premeretur à Tartaris, Legatum ad Gregorium Pontificem destinat, omnia pollicens, si per eum pacem à Rege Polono impetraret. missus eò à Pontifice Antonius Posseniinus è Societate Iesv, qui denique pace conciliata, Mosco auctor esse cœpit, vt depositis Græcorum erroribus rediret ad Rom. Pontificis auctoritatem. at ille, qui obseruantia simulatione ad pacem vsus erat, pace parata obseruantiam Pontificis abiicit. ceterum haud impune tulit. ex superiorum cladum maiore homo ira impotens furere, ac sæuire in suos cœpit, quoad ingrauescente morbo interiit.

Per eadem tempora Gregorius pontifex Henricum Regem Nauarra Catholicis infestum, anathemate notatum

rum regni iure priuauit. Anni Iuliani rationem felicius, quam ille Pompiliani correxit, nouo Kalendario edito, quo Pascha ex decreto Nicæni Concilij agitur. Subinde ex Iaponia (quæ regio est in ultimo Oriente) tres Regij iuuenes à Christianis Regibus, Dynastisque missi ad Romanum Pontificem venerandum Romam aliquando perueniunt, anno huius sæculi LXXXV. Mors deinde subsecuta Pontificis tam opportuna, ut siue ad illorum aduentum diuinitus reservatum Gregorium, siue nimia lætitia ex illorum aduentu extinctum crederes. Pontifex fuit si quisquam alius egregius, & paternæ in omnes nationes charitate nobilis. Argumento sunt collegia tot gentium iuuentuti bonis artibus ac moribus instruendæ instituta.

Subleſtus exinde Xystus V. is urbem mirificè ornauit, Vaticano Apostoli Petri templo tholum imposuit, opus hoc mirabilius, quod artem superare credebatur. Ad sexagies centena aureorum millia in thesauris reliquit. Inter hæc conspiratio Francorum procerum olim Gregorio XIII. Pont. pro religione facta, quam ipsi sacrum fœdus vocabant, ingentes turbas concitauit in Francia. Res eò demum erupit, ut Henricus Rex

Rex Francus Guisium Ducem conspirationis principem per insidias interficeret. Protinus Cardinalis Guisus eius frater, iussu Regis necatur. Cardinalis Borbonius, Archiepiscopus Lugdunensis, Dux Nemorensis, alijque eius factionis proceres in custodiam dantur. Quo nuncio consternati Parisienses ab Rege deficiunt. Horum auctoritatem omnis pæne Francia secuta. Menia Dux Prorex constitutus. Catharinam Regis matrem Guisianæ cædis nuncio perculsam exclamasse ferunt, Henricum eadem opera & Guisij vitam, & sibi regnum adenuisse. Vates fuit. Rex sprete Xysti Pontificis denuntiatione, Romam ad causam dicendam de Cardinalis Guisij cæde eum vocantis, societatem iniit cum Rege Navarra, cuius viribus auctus Parisios circumſedere parabat, cum à cœnobita Dominicano percussus regno, vitæque exiit anno huius sæculi LXXXIX. Moriens Regi Navarra Francia regnum per manus tradit. Ab eo deinde Lutetia acriter obsessa. Ventum erat ad vltimum inopiæ, periculique, cum Farnesius Dux Parmensis opportuno aduentu obsidionem soluit, anno XC. qui idem annus Xysti V. Pontificis excessu insignis fuit.

Secutus Urbanus VII. non magis breuitate

uitate Pontificatus, quàm cunctorum desiderio memorandus XI. die nondum delibato Pontificatu, creptus maximas mortalium spes ingenti omnium luctu fecellit.

Subrogatus Urbano Gregorius XIV. vir bonus ac pius, sed ferme valetudinarius. Itaque non sufficientibus viribus ad Pontificia munera obeunda, per Cardinalem Sfondratum fratris filium Pontificatum prope annum gessit. quem duo maxima mala, fames, ac lues maxime insignem fecere. Satis constat in Italia tertiam mortalium partem quàm fame, quàm lue interiisse. Eadem tempestate *Navarrus Diguera duce Gratianopolim*, aliaque sensim Franciæ oppida haud ignobilia, Gallicæ nobilitatis accessu in ditionem redegit. Itaque Comes Sfondratus Cardinalis frater, missu Pontificis, opem fœderatis proceribus aduersus Navarrum tulit valida Heluetiorum, & Italarum manu. sed intempestiua Pontificis mors eum nullare memorabili gesta Romam reuocauit.

Innocentius IX. deinde creatus Pontifex trimestris, sed egregium Pontificatus sui specimen dedit, benignitate ac facilitate omnibus charus, quò etiam eius mors bonis acerbior visa.

Sub

Sable&us inde Clemens VIII. antiqua pietate insignis. Per idem tempus noua belli tempestas à Turcis in Croatiâ incubuit. Vitisum oppidum, regionis caput, aliaque oppida ignobiliora vi expugnata. Iamque Sisacum summa vi oppugnabatur, cum Prætor Croatiæ cum appendicibus Hungarorum in barbaros impetum dedit. Qui in fugam auersi in transitu pontis dum ferrum fugiunt, amne perierunt. Haud humana res visa. LX. Turcarum millia fusa, fugataque à non magna Hungarorum manu. Hac victoria Hungari erecti passim arma ceperunt, & Maximiliani Archiducis ductu Nouigradum, compluraque alia oppida recuperarunt. Fuit ille annus tot Turcarum cladibus insignis, ut spes foret omnem Hungariam breui receptum iri. Ceterum insequentis annus spem in solitudinem vertit. Sina Amurathis Turcarum Regis Prætor cum ingenti Turcarum ac Tartarorum exercitu Hungariam ingressus, Strigoniam obsidione soluit, & Iauarinum Austriæ propugnaculum obsedit. Quod non magis armis, quàm auro oppugnatum proditione cepit, ingenti non solum Germaniæ, sed etià Italiæ terrore illato. Et per idem tēpus Alexandro Farnesio Parmensi Duce extincto, Frisia in Belgijs à Mauritio

ritio Aurantij Principis filio subacta, alia quoque vrbes Catholico Regi adēptæ. Et in Francia, Comitibus de nouo Rege creando haud feliciter habita. Dū Rex Catholicus ad filiam, quam daturus erat in matrimonium nouo Regi, regnum Franciæ contra legem Salicam trahit, re infecta discessum est, procerum plerisque alienatis. Et Nauarrus se Catholicum professus, adeo promouit Fræcicam nobilitatem, vt Rex Franciæ salutaretur. Ex eo Lugdunum, aliaque præcipuæ regni ciuitates in noui Regis fidem venere. Et Henricus Parisijs prodicione captis, à Parisiensibus Rex consalutatus ad maximum vrbis templum ijt Catholici edens Regis indicia. Itaque Pontifice per Legatum suum exorato, abolita anathematis nota, in integrum restituitur, & Rex Franciæ à Pontifice appellatur.

Hæc inter Carolus Mansfeldius Rodulphi Cæsaris auspicijs in Hungaria bellum intulit Turcis, & obsessa Strigonia maximas barbarorum copias ingenti clade prostrauit. Ceterum hostium victor morbo extinctus victoriæ fructum alijs reliquit. Strigonia, & Vicegradum à Ioanne Francisco Aldobrandino Pontificiarum legionum Duce pari virtute, ac felicitate de Turcis recepta. Et huius

victoriæ

victoriæ gloria magna ex parte ad Sigismundum Transiluanicæ Principem redundauit. cuius virtute Turcæ ab Hungaria sunt auersi, obtritique. Itaque Vallachiam, & Moldauiam maxime frugiferas prouincias Turcis ademit, & victorijs nitens Sinam ipsum nobilissimum Turcarum Ducem maximis instructum copijs, solo nomine territum in fugam auertit cum ingenti dedecore, ac strage. Ad hæc Lippam, & Litorgium oppida satis munita de Turca recepit. Subinde Agria sedes Episcopalis natura, manuque munitissima à Mahomete Turcarum Imperatore non tam vi, quam prodicione capta est.

Per idem ferè tempus perpetuæ Quadragenarum Horarum supplicationis, quam Romæ in singulis deinceps templis Clemens VIII. ab initio instituerat, fructus apparuit. Iauarinum à Comite Schuuarzenbergio egregio Rodulphi Cæsaris duce, parua manu receptum est, tanta omnium admiratione, vt diu prædicata magis, quàm credita res esset. Eodemque victoriæ cursu complura Hungariæ oppida in ditionem Cæsaris re-

T

ducta

416 EPIT. HIST. L. X.
 dacta. & quod. caput est, pax inter
 Hispania, & Francia Reges facta, au-
 gore Pontifice.

*Hac verò Auctorem scribentem
 mors oppressit.*

IN-

INDEX
 RERVM AC
 VERBORVM
 memorabilium.

A

A Aron summus Sacerdos.	7.	Aborigenes.	15
in elicienda a-		Abramus.	67
qua è silice ex-		Abalon.	29
tinguitur.	8	Academ. Bononien.	
Abathaminus Ca-		177. Papiensis,	
lypha Cayrum		institut. 224.	
condidit.	214	Bononiensis re-	
Abimelechus Ca-		stitut. ibi. Cra-	
lypha Halys.	205	couiensis.	351
206		Accisus.	94
Abel.	2	Accursius.	334
Abias.	33	Achabus Samaria	
Abimelechus.	8	Rex.	35
Abiron.	13	Achaia in deditio-	
		nem accepta.	95
		Achas Rex Iud.	

T 2 177 -

INDEX

impius. 45
Acrisius. 19
Adamus. 1
Adelgis Beneuentani Principis dolus in Imp. 239.
Italia exigitur. ibi.
Adilulphus Rex Angliam Pont. Rom. vestigalem fecit. 235
Ado Episc. Viennens. 276. 250
Adramytenus Imp. 210
Adrasus Rex. 23
Adrianus Pontif. 217
Adrianus IV. Pont. 300.
Adrianus VI. Pont. 387. cognatos non auxit opibus. 288. eius sapiens vox. ibid.
Adulphus Cas. 330
Edes SS. Petri & Pauli Apost. à Saracenis direpta. 234. Petri
Apost. à Leone IV manibus cin- 235
Ha.
Ediles curules duo 78
Egeus. 22
Egyptius Calypsa à Tartaris victus. 324
Egyptus promissa facta. 111. à Turc. subacta. 386
Elis Adu. Imp. 129. eius comitas. ibi. facilitas. ibi. studium pacis. ibi. monumentum. 130
Elis Lampr. 155
Elis pertinax. Imp. 136
Emilia recepta. 370. 383.
Emilianus brevis Imp. 147
Æneat Troi. Princeps. 24
Æneas Syluius. 27
Æs Corinthii. 94
Æsopus. 58
Ætius

R E R V M.

Ætius patricius. capta. 415
176. eius cades. Agrippa Rex Lati. 39
179
Ætoli domiti. 91
Africa à Vandalis occupata. & Ar. rix errore infecta 176. recepta. 188
occupata à Sarac. 207
Africani cognom. 90
Africanus histor. 143
Agabas Tartarorum Rex. 324
Agapetus Pont. 19
Agathocles Syracusarum Tyran. 83
Agessilaus Rex Lacedam. 75
Agialens Sicyoni-um Rex. 56
Agilulphus Rex. 194 Lombardiam Catholicis adiungit. 197
Agnes mar. 154
Agria à Mahomete Turcarum Imp.
capta. 415
Agrippa Rex Lati. 39
Aistulphus Rex Lō-gob. Exarchatus positur. 216 à Pipino victus
Exarchatum & Pentapolim Pontifici tradit. 217
Alani euocati. 171
Alaricus Goth. Rex irritatus. 172
moritur ad Constantiam. 168
Alba. 19. euerfa. 53
Alba Syluius rex. 30
Albanis subacti. ibi.
Albericus Agidarius militari disciplina in Italia reuocat. 356
Lambertus Magnus. 248
Albertus Magnus. 220
Albertus Cas. 332
Albertus II. Cas. 368.
Alboinus Rex Longob.

INDEX

gob. Gallia Ci- cis interitus. 414
 salp. peritur. 193 Alexandria urbs
 in conuiuium ab Italia condita.
 uxore occiditur. 303
 194 Alexandria urbs
 Alborum & nigro- Aegypti. 81
 rum factiones. Alexius Comne-
 332 nus insignia im-
 Aleas. 59 perij à Pont. pe-
 Alcmeon. 23 tit. 289. Grac.
 Alcuinus Car. Ma- Imp. 305. 311
 gnido for 225 S. Alphonsus B.
 Alex. Alensis. 320 Isidori discipu-
 Alex. Aphrodis. 134 lus. 206
 Alex. Magnus. 79 Alpho. Catholicus
 eius res gesta. Gallie regno
 80 initiū fecit. 214
 Alex. Medices Dux Alpho. Castus Rex
 Flor. 390. in- Gallie. 225
 terfecitur. 393 Alphons. Henricus
 Alex. Seuerus Im- Dux Lusitania.
 per. 141 iustitia 298. primus Lu-
 studiosiss. ibid. sitante Rex ibi-
 eius dictum. 142 dem.
 Alexander III. Alph. Castella Rex
 Pontif. 302 Astrol. 320
 Alex. VI. Pont. 379 Alph. Rex Arago-
 Alex. V. Pont. egre- nia à Ioanna
 gia liberalitas. Regina Neapo.
 260 regno potitur
 Alexand. Farnesij 362. exhereda-
 Parmensis Du- tur ab ead. 363

R E R V M.

Alph. II. Rex Nea- Amphictyonū con-
 po. 380 silium. 19
 Amalasuntha Re- Amphion. 19
 gina Goth. 187 Amphitheatrum à
 Amasias. 41 Vespasiano in-
 Amatorium mu- choatum. 123. à
 nus pestiferum. Tito perfectū. 124
 266 Amulius. 43
 Amazones. 22 Amurathes Turc.
 Ambrosius Mediol. Rex sedem regni
 Epif. 168 Adriapolim trās
 S. Ambr. Mediola- fert. 348. eius per-
 num tuetur. 272 fida. ibid. Thef-
 Ambr. Calepinus. salonicam Vene-
 378 tis adimit. 364
 Amercianomē. 379 Anacreon. 59
 Amercius Vesp- Anastasius Disco-
 tius. ibid. rus Imper. 185.
 Amicitia cū Tur- fulmine ictus.
 cis perniciofa. ibi. vita ob im-
 346 probitatē dimi-
 Amiculum caeleste. nuitur. ibid. eius
 206 crudelitas. ibid.
 Ammon Rex Iud. Anastas. II. qui &
 13 Arthemius Im-
 Ammonius Philos. per. 210. mona-
 139 chus efficitur.
 Amor patria. 233 ibid.
 Amorrhæus Sara- Anaxagoras. 69
 cenorū Rex. 213 Ancus Martius
 Amphiaræus. 23 Rex Rom. 54
 T 4 Ande.

INDEX

Andegauensis in-
 teritus. 352
Andr. Auria. 390
 pugnam cū Tur-
 cis detrectat ex-
 plorata victoria
 393
Andronicus Grac.
 Tyr. 305. Tur-
 carum feuda-
 rarius 354. eius
 exitialis exitus.
 306. vide etiam
 344
Angelus in summa
Adriani mole
visus. 196
Angelus Acciaio-
lus Episc. Flor.
 343
Angelus Politia-
nus. 378
Anglia 176. ad
 Christi fidem ad-
 ducta. 197 à Ca-
 rolo Magno sub-
 acta 220. Pont.
 Rom. vectigalis
 facta. 255. 313. à
 Normanis tran-
 sit ad Francos.
 297. schismate
 implicata. 392
 ad schisma re-
 dit. 399
Anicetus Pontif.
 martyrium su-
 bit. 135
Annibal 87. à Sci-
 pione victus. 89
 veneno interit.
 90
Annibal carus.
 405
Anno Dux cadi-
 tur. 89
Annonius histor.
 232
Annus Nume. 51
 Iulianus vulgo
 bissextum. 107
Annus ab Vrbe cōd.
 M. 133 post Chr.
 natum M. 245
 MCLXXX.
 279
Annus Iubilai à
 Bonifacio VIII.
 institutus. 332
Annus 1575. Iu-
 bilai celebritate
 insignis. 371
 Annus

R E R V M.

Annus Gregor. 409
Anseres. 74
Anterus Pont. pro
 religione casus.
 143
Anthemius. 181
Antimus Martyr.
 154
Antiochus Mag.
 domus Asia ce-
 dis. 90
Antioch. Epipha-
 nes. 192. acer-
 be moritur. ibid.
Antisthenes. 76
Anton. adoptivus
Adriani filius. 130
 cur Pius dictus,
 ibid.
Anton. Caracalla
 Seueri Imp. fil.
 139. Geta fra-
 ter. ibi. eius ira.
 ibid.
Anto. Florentinus.
 767
Antoniotus Adur-
 nus. 357
S. Antonius Abbas.
 161
Anton. Possenim in
 Moscouiam &
 Greg. Pont. mis-
 sus. 409
Apameensis Episc.
 ardor nimis ne-
 gotium turbat.
 332
Aphthonius. 22
Apollo. 9
Apollonius Tya-
 naus Magus 224
Appianus Alexan.
 134
Appuli. 83
Apulia à Sarace-
 nis occupata. 237
 ab Othone Ma-
 gno subacta. 260
 à Grac. Imp. re-
 cepta. 263. ysdem
 adempta, & in-
 ter Normannos
 diuisa. 212
Aqua Claudia. 118
Aqua Iulialis ab
 Alexand. Pont.
 13
Aquilus Impera-
 96
Aquinum incensū.
 132
 T 5 Arabia

INDEX

Arabia prouincia *narum.* 30
facta. 128
Aragonia regni o-
rigo. 271
Aragonia & Na-
uarra Reges à
Genuensibus ca-
pti. 366
Arator poeta. 188
Aratus. 85
Arbaces primus
Dux Medorum.
 43
Arbogastes Tyran.
 170.
Arca Noe. 3
Arca & taberna-
culum. 13
Arca sacra à Phi-
listais capta. 26
Arcadius & Ho-
norius Theodosij
Imp. filij, creati
Cæs. 170. impe-
rij heredes. 171.
 Imperatores. ibi.
Arcefilas. 85
Archimedes. 89
Architas Tarenti-
nus. 79
Archontes Athe-
 narum. 30
Arcus Septimij. 22
Arcopagita. 17
Arcopagus. ibid.
Argonauta. 20
Argos. 11
Argus. ibi.
Ariadenus Æno-
barbus Rex Al-
gerij. 391
Ariminum rece-
ptum. 383
Artoldus Rex Da-
nia baptizatus.
 228
Arion. 57
Aristarchus. 94
Aristides. 66
Aristippus. 76
Aristobulus Rex
 Jud. 98. in triu-
 pho ductus. 102
Aristophanes. 73
Aristoteles. 81
Aripertus II. Lon-
 gobard. Rex Al-
 pas Cottias do-
 nat. Io. VI. Pont.
 108. eius vigilā-
 tia ac prudentia.
 ibid. mors. ibid.
 Arme-

R E R V M.

Armenia recepta *nia expellitur.*
 111. *prouincia* 88. à Cl. Herone
 facta. 128
 casus. 89
Arnobius. 161
Arnulphus Imper.
 91
 246. *eius vecor-*
 dia. ibid.
Arriana heresis
 propagata. 163
Asaces primus
 Parthorum Rex.
 86
Asenius Arcadij
 & Honorij Cæs.
 Magister. 170
Artaxerxes Lon-
 gimanus. 70
Artax. Muemon
 Rex Persarum.
 75
Artax Ochus. 79
Artemisia Carum
 gina. 79
Artes inuenta. 2
Arx S. Angeli com-
 munita. 355
Asa. 34
Ascanius. 26
Asconius. Padia-
 nus. 123
Asarubab Hissa-
 nia expellitur.
 88. à Cl. Herone
 casus. 89
 Asiatici cognomen.
 91
Assentatorum cor-
 ruptela. 135
 fraudes. 146
Assyria regnum. 5.
 imperium. eius
 propagatio. ibid.
 Regum nequitia.
 24
Assyria prouincia
 facta. 128
Astrologorum ars
 fallax. 304
Astures cladis Im-
 munes. 211
Astiages Rex Me-
 dorum ultimus. 52
Asylum. 48
Assyla reis aperta
 in templis à Bo-
 nifacio V. 201
Atefensium Mar-
 chionum origo.
 258
Athalaricus Theo-
 dorici Regis fil.
 187
 T 6 *Atha-*

INDEX

Arhalia. 45 *pta.* 346
Athanasij Alexan. *Auentinus Rex.* 40
Episco. exilium. *Auentinus mons.* 53
 162 *Auerroes.* 299
Athens frequenta- *Augurum collegiū*
ta. 22. libera- *auctum.* 82
ta. 22. incensa à *Augustinus.* 168
Persis. 67. à The- *moritur, in Bea-*
missocleresciun- *torum numerum*
tur. 68 *relatus.* 176
Athenarum muri *Augustulus.* 181
à Lacedæmonij *Augustus mensis.*
diruti. 74. Spar- 10. 11
tiatarum ma- *Augustus quis.* 263
nubij refecti. *Aug. Niphus.* 387
 26 *Aucenna.* 299
Atheniensium opes *Auitus.* 100
fractæ. 72 *A. Gellius.* 132
Athenus. 134 *Aurantius Prin-*
Athimus Sarace- *ceps rebellatus.*
norum Rex. 213 403
Atlas. 11 *Aurelianus Imper.*
Atreus. 22 149
Attila Rex Hun- *Aureolus Tyr.* 149
norum. 175 eius *interit.* ibi.
exitus. 178 *Ansonensis Episcop.*
Attilij Reguli si- *uaticinatio de*
das. 84 *Rege Franc.* 334
Auaritia Spartia- *Ansonius.* 167
ras fregit. 78 *Azarias Rex lepro-*
Auenio à Pont. em- *sus.* 42

Baby-

R E R V M.

B *Imp. Constanti-*
nopol. 311. 317.
Baldus. 240
Balthasar Cossa d
Pontif. Cardin.
 362
Bamba Goth. Rex
sit monachus. 206
Banderesij Roma
capita regionum
 349
Bacchus. 19 *Barachus Dux.* 18
Balaas Ariolus. 14 *Baptista Mantua-*
obtruncatus. 15 *nus.* 385
Balbus Iconoma- *R. Bartho. Apostol.*
chus erudiri pue- *corpus Romam*
ros litteris ve- *assortatum.* 266
tat. 230. legatos *Bartolus.* 350
mittit ad Ludo- *Baptista Basiliens*
micum pium. ibi. *peperit.* 368
phrenesi, & do- *Basileensis cætus*
lore viscerum pe- *dissectus armis.*
rit. ibid. 370
Baldacensis Caly- *Basil. & Constan-*
pha captus. 331 *tinus Imperat.*
Balduinus tertius 262
Rex Hieros. 304
à Saladino ca- *Bas. Chalcundilas.*
pitur. 305. ex 387
Comite Flandria *Basilius Macedo-*
 237 *Craco. Imperat.*
 237

Bas.

INDEX

Bas. Magnus. 166
 Basilij Grac. Imp.
 iustitia. 142. li-
 beralitas incari-
 tate annonae. ibi.
 auaritia. 267.
 crudelitas. 269
 Batholdi Frisonū
 Ducis stultitia.
 212
 Beda. 209
 Belgradum amif-
 sum. 387
 Belisarij Ducis in
 bello virtus. 188
 fides. 188. moda-
 ratio ibi. infelix
 exitus. 189
 Bellerophon. 19
 Bellum Albanum.
 52. Peloponne-
 siacum. 71. Syra-
 cusanum. 72.
 Samniticum. 80
 Tarentinum. 83
 Punicum. 86
 Macedonicū. 84
 Siriacum. 90
 Antiochi. ibid.
 Corinthiacum.
 94. Scutale Cu-

ni & Athenio-
 ni in Sicilia. 95
 Spartaci. 100.
 Cimbricum. 86.
 Jugurthinū 96.
 Sociale, Italicū
 seu Marsicum.
 97. Sertorianum
 100. Mithrida-
 ticum. I. 98. II.
 100. III. 101. Pi-
 raticum. I. &
 II. ibid. Germa-
 nicum Arioni-
 sti 103. Helueti-
 cum. ibi. Galli-
 cum ibid. Alex.
 105. Civile Ma-
 rianum. 98. A-
 fricanum. 95.
 Hispanense Pom-
 peiorum. ibi. M.
 Anton. Tyranni.
 107. M. Bruti
 & C. Cassij. 109
 S. Pompeij. ibid.
 M. Lepidi. 110.
 inter Francos
 228. 231. Pisanos
 inter & Genuē-
 ses. 277. 290. Ti-

bant

RERV M.

burtinum. 297
 Venetos inter &
 Genuens. 342.
 Florentinos &
 Pisanos. 341. Tur-
 cicum. 332. Xiffi
 IV. 375. Pauli
 III. 393. Pij V.
 405. renouatur
 406. Caroli Mās
 feldij. 412. Vene-
 tum. 383. Fer-
 rariense. 384.
 Neapo. 398. Flā-
 dia, Ducis Al-
 bani 403. Io. Au-
 striaci. 407. A-
 lexan. Farnesij.
 408
 Bellum sacrum I.
 Urbani II. 286.
 Eugenij III. 298
 Clem. III. 324.
 Innocent. III. V.
 309. Honorij.
 III. 316. VI. In-
 noc. IV. 318. VII.
 Clem. IV. 324.
 VIII. Bonifac.
 VIII. 332. IX. Pij
 II. 355. 374
 Belli civilis initia
 177
 Belli inter Pisanos
 & Genuēses ini-
 tia. 277
 Belus. 8
 S. Benedicti. Abbas.
 190
 Bened. XI. Pont.
 342. principatus
 Longob. domino-
 rum confirmat.
 343.
 Bened. Luna Pseu-
 dopont. à Fran-
 cia expulsus in
 Hispaniam tran-
 sit. 355
 Bened. XI. animad-
 uersio in viola-
 tores Bonifacij.
 334.
 Bened. Luna Pon-
 tificatus abroga-
 tur. 334
 Benedictinorū dis-
 ciplina instau-
 rata. 361
 Beneuentum ab O-
 thone dirutum.
 263. Acreptū. 317.
 Beron-

INDEX

Berengarius Rex Hung. Regi do-
 Italia. 244. ter natum. 264
 amissum Italia. Boemia & Hung.
 regnum obtinet. regna ad Ferd.
 250. Imperator. Caroli Cas. Ger-
 253. rarum hu- manum perue-
 mane vicissitu- nit. 390
 dinis exemplar. Boetius. 186. mor-
 ibid. te multatus.
 Berengar. II. Rex 137
 Italia 256. Boleslaus Crobinus
 eius perfidia. Polonia Rex.
 257 265
 Berengarius Ar- Bombarde inuen-
 chid. Turon. he- tum. 358
 resiarcha. 272. S. Bonaventura.
 suum errorem 326
 abiecit. 278 Bonifacius Africa
 Bornardus Abbas Tyran. 176
 Clavauall. 194 Bonif. V. in templi
 Bibliotheca Ale- asyla reis ape-
 xandrina 86 rit. 201
 incendio perit. Bonif. VIII. in car-
 16 cerē detrusus. 333
 Dissertum. 181 Bonif. IX. Pontifi-
 Bachovus. 44 ciam maiestati
 Boemia Rex in- restituit. 355
 servilibus mini- Bononia deficit &
 sterijs habitus. Pontif. amitti-
 326 tur. 346. subigi-
 Boemia regnum tur. 357. recipi-
 tur.

R E R V M.

tur. 370 lia. 176
 Bortonius Card. Britānici, filij Clau-
 in custodia tra- dij Cas. mors. 200
 ditus. 411 Brutij. 83
 Borsius Estensis Buda cum magna
 Mutina Dux. Hungaria parte
 371. Dux Ferra- à Turcis occupa-
 ria. 375 ta. 390
 Bossina Turcarum Bulgaria à Brasi-
 Regis stipendia- lio Grec. Imp.
 ria. 376 subacta. 267
 Brachius. 356. in- Bulgari Christiani
 terficetur à Sfor- facti. 239
 tia fil. 363 Bulgaria cecatis
 Brasidas Rex La- lusci centuriones
 cedem. 72 prepositi. 279
 Brasilia à Lus- Bulgarorum Rex
 tanis occupata. cum omni regno
 379 baptizatur. 234
 Brennus Rex Hie- Burgundia. 174
 ros. 316 Burgundiones euo-
 S. Brigitta vidua. cati. 172. Chri-
 184 stiani sunt. 174
 Brigitta Suecia eorundem cla-
 Princeps egregie des. 354
 sanctitatis fo- Bursij. 17
 mina. 349
 Britannia domita. C
 103. subacta. 118
 176
 Britannia in Gal- C Adalus Pseu-
 dopont. 170
 Cadmus

INDEX

Cadmus. 18 pellatus. ibid. &
 Caelius. 90 liberis infelix.
 Cælestinus Pontif. 112. eius nepotes.
 177 ibid. filia. ibid.
 Cælestinus V. ex E- priuigni. ibidem.
 remita Pontifex vxor. 220. mors-
 se abdicat Ponti- ibid.
 tificatu. 330 Casar. 263
 Cælestinorum ori- Casar Borgia Dux
 go. 331 Valentin. Pont.
 Calius mons Vrbi ditionē occupat.
 additus. 33 383 spoliatus. ibi.
 Casar Romam cum Casarius Nazian-
 exercitu contem- zeni frater. 168.
 dit. 190. Pom- Caimus. 2
 peium ac Pom- Caius Caligula.
 peianos Italia 116. cur Caligu-
 expellit. 104. la dictus ibidem.
 Massiliam in de- vecors Caligula
 ditionem recipit. vox. 117. eiusdem
 ibi. Dictator ab- mors. ibi.
 sens efficitur. ibi. C. Cassius. 109. diem
 cladem accipit. obiit. ibid.
 ad Dyrrachium. C. Gracchus ab O-
 105. Dictator pimio oppressus.
 perpetuus. 106. 95
 vulneribus con- C. Marius. 96
 fectus obiit. 107. Caius Pont. Mar-
 Casar Octavianus ty. 153
 primus Imp. 110 C. Duilius trium-
 cur Augustus ap- phus nautalis 84.
 Cala;

R E R V M.

Calabria à Sarace- dagogum prod-
 nis occupata. 127 torem. 73. exiliū
 ab Othone Ma- 74
 gno subacta. 260 Campania popula-
 à Grac. Imp. re- tionēs à Sedaño
 cepta. 263 Saracenorū duce
 Calcei ex erudis 237
 coreis. 232 Camps Martius
 Callistus & Vrba- vrbi inclusus.
 nus Pontif. pro 150
 Christo casti. 143 Cādaules Rex Ly-
 Calistus 111. Pont. dorum. 52
 372 Canonicoꝝ Re-
 Caloioannes, An- gularium disci-
 dronicus & Em- plina instaurata
 manuel ex Imp. 361
 Ianizari. 354 Cantabria, Dal-
 Caluini secta. 399 matia, Pannonia,
 Calypso 203. duo. Illyricum, Rho-
 207 tia, Vindelici
 Camaldulensiū in- Roman. imperio
 stitutum. 269 adiuncti. 111
 Cambyſes Rex Pers. Cātabri cladis im-
 60 munes. 207
 Camillus Dictator Capitolium muni-
 absq̃ creatus. 74 tum. 77
 alter Romulus, Caprea inf. 115
 ac Pater patria Capua delicijs frā-
 appellatur. ibid. git Annibalem.
 eius iustitia & 87. recipitur.
 supplicij in pe- Praefectura fa-
 cta.

INDEX

Æa. 89 Carinus Imp. 152
 Colonia facta. 102. inchoatū in Oc-
 Ludouico Imp. cidente imperiū
 magna deletur persequitur. 153
 ex parte. 138. de Carnes. 3
 Saracenīs rece- Carolus Caluus
 pta. 265 Imp. 140. Iudai
 Capua defectio. 87 medici fraude
 Capuanus princi- extinguitur. 241
 patus. 235 Pan- eius calamitas
 dulpho Theanēsi ex imprudentia.
 Comiti concess. 140. insolentia
 sus. 270. Vai- in vestitu. 241
 maro Salernita- Car. Crassus Imp.
 no Principi da- 243. tutela com-
 tus. 272 missus. 244
 Capis. 35 Carol. Comes An-
 Carafa Card. strā- degauenſis Roma
 gulatus. 399 Senatoris mu-
 Carcer. 53 nus obit. 324
 Cardinales Vrſini Carol. Sicilia Rex
 in custodiā ira- declaratur à
 diti. 326 Clem. IV. 324.
 Cardinalibus pur- Neapolit. & Si-
 pura à Paulo cula regno poti-
 II. insigne da- tur. ibi. eius ar-
 tur. 373 rogantia. 326
 Carilla Card. lega- Car. Claudius à Ni-
 tus Pontificia colao IV. Rex Si-
 ditionis oppida cilia declaratus.
 recipit. 347 319. Rex Nea-
 pol.

R E R V M.

pol. 333 fragatur ad Al-
 Car. Valesij Comes. gerium 607. im-
 332. Calabriam perium Ferdinā-
 recipit. 333 do Caf. tradit.
 Carolus Rex Hun- ipse in monaste-
 garia. 335. Nea- rium se recipit.
 politano regno 399
 potitur. 353. Hun- Car. Guisus à si-
 garia regnū ob- cario interfectus
 tinet. 353 401
 Car. II. Rex Na- Car. Magnus Ro-
 varra amburi- ma summo ho-
 tur. 357 nore excipitur
 Car. V. Rex Franc. 217. pedes Pont.
 Sapiens. 350 osculatur. 218
 Carolus VI. Rex eius donatio. ibi.
 Franc. ob insa- à Leone III.
 niam regno amo- Pont. Imperator
 tus. 357 creatur. 219. Va-
 Car. VIII. Rex sconum insidijs
 Franc. 381. Nea- exceptus. 224
 polita. regno po- sacrarum lite-
 titur. 353. Tur- rarum studio de-
 cas in belli socie- ditus 225. eius
 tatem adſciſcit. donatio. 219 te-
 394 stamentum. 227
 Carolus IV. Caf. Carolus Martellus
 345 Francia Prin-
 Caro. V. Imp. 386. cept dictus. 213
 Turnetum ca- diem obiit. 214
 pit. 392. nan- Carolemanus Car.
 Martellus

INDEX

Martelli filius Casimirus Magnus
fit monachus. Polonia Rex 350
216 Cassander Macedo.
Rex. 75
Carolus Poggius Cassanus Tartar.
371 Rex. 332
Car. Sigonius. 405 Cassianus. 168
Car. Simplex Fræ. Cassinas cœnobium
Rex. 252 spoliatum. 318
Carpocrates Gno- Cassiodorus. 188
sticorum auctor. Cassius. 139
131 Castella regni ini-
Carrarij. 337. à tium. 270
Venetis extincti. Castor. 21
360 Castrucius Luce
Carthago 44. post dominus. 311. a-
captam Troiam mathemate itus
condita. 44. ve- interit. 342
tigalis facta à Catacuzenus in-
Luctatio Cos. 85 tor Caloioannis
Carthago noua ca- Gracorum Regis
pta. 88. subacta. 344. Constan-
89. deleta. 94. tinopoli tyrannidem occupat.
colonia facta. 107 345
Carthaginenses S. Catharina Se-
Sardiniam subigunt. nensis. 348
transcunt in Si- Catharina virgo
cilium. 85. debel- Alex. mariyr à
luntur. 85 Maximino. 156
Casimirus ex mo- Catharina Medi-
nacho Rex Polo- cia. 370
nia. 370

R E R V M.

ces Hærico Fræ. Charilaus Rex La-
eisci Regis fil. cedam. 41
nabit. 391 Charondas. 69
Catholicorum per- Chilpericus ex Re-
secutio à Valen- ge Franc. mona-
te Imp. 165. Ho- chus. 216
norici Vandalo- Chios ins Cennensi-
rum Regis in A- bus à Paleologo
frica. 183 Copro- Impe. data. 213 à
nymis. 18. Leo- Turcis occupata.
nis Porphyroge- 403
niti. 221. Bal- Chores. 13
by Iconomachi. Christernus Rex
229 Dania. 388
Cato Uticensis cur Christus promissus
dictus. 106. eius 9. in larario A-
exitus. ibid. lex Imp. 145
Catullus. 102 Christi Crucifixi
Caudina furca. 80 effigies à Iudaic
Cecrops. 15 acta in Crucem.
Censores. 71 218. lancea ad
Censorinus. 143 Pont. missa. 378
Centauri. 22 Christianorū per-
Cephalenia suba- secutio prima
cta. 91 Neroniana. 129.
Cereemonia. 13 altera Domitiana,
Certamen inter 126. fuit A-
Franc. & Hispa. lexand. Imp. 143
de regno Neapo. Maximino. 144.
382 Decio. 146. Va-
Chamius. 3 leriano. 147. Au-
reliano

INDEX

liano. 150. Dio. Claudius II. Imp.
 cletiano. 153 144
 permulta millia Cleantes. 85
 concremata. 154 Clemens Rom. Pöt.
 sub Maximiano 129
 Galerio. Lu. Clem. Alexandri-
 cinio. 159. in Per- nus. 139
 fide. 175 Clem. Pseudopont.
 Christophorus Co- 284
 lumbus nouum Clem. V. s.alem Pöt.
 Orbem aperit. Lugd. translu-
 379 lit. 334
 Chrysippus. 85 Clem. VII. Pont.
 Chrysoloras Gra- 389
 cas litteras in Clem. VIII. Pont.
 Italiam reuoca- 412
 uit. 358 Clementia pater-
 Cimon Miltiadi na in liberos.
 fil. 69 160
 Cincij audacia. Cletus & Anacle-
 280. ignominia. tus Pont. extin-
 ibid. 126
 Circumcisio. 7 Clodius Balbinus
 Circus Max. 55 Au. 143. diem
 B. Clara à Monte obiit. ibid.
 falco. 330 Clodionus Rex
 Claudiannus. 175 Francie. 183
 Claudi Nero Imp. Clælia virgo Rom.
 118. eius ac Bri- 64
 tannici filij mors Cohors. 30
 118 Cohors imperato-
 ria

R E R V M.

via purgata. 141 rificatus abra-
 142 gatus. & Ama-
 Colarentius Roma deo datus. 400
 dominatum oc- Concordata Fran-
 cupat. 341. vin- cia. 385
 ctus ad Pontif. Conon Dux Aethen.
 mittitur Aue- 74
 nionem. 345 Conradus Cas. 252
 Colossus. 123 Imp. 249
 Coloss Solis. 136 Conrad. III. Cas.
 Colossus euerfus. 296
 205 Cenr. Abbas. 307
 S. Columbanus. Conr. Cas. credulus.
 201 220
 Columella. 116 Conradinus Rex
 Columna Traiana. Germ. 224
 128. Antoniana. Consalius Dux co-
 134 gnom. Magnus.
 Comititia in Francia 360
 de nouo Rege Constans Imp. 162
 creando. 414 eius mors. 161
 Commodus Imper. Const. II. Imp. 202
 155 honorifice Roma
 Concilium Nica- excepimus. ibid.
 num. 160. Lug- urbis abstulit
 dun. sub Grego. ornamenta. 202
 X 325. Lateran. Constantinus II.
 384 Tridenti. Imp. 162. nece-
 400 tus. 161
 Concilio Basileen- Constantinus III.
 si, Eugenio Pon- Imp. 201
 V Con-

INDEX

- Constant. IV. Pogonatus. 204
Constantin. V. Copronymus Imp. 215. cur Copronymus dictus ibidem. vita decessit. 218.
Constantinus Pon. Rom. 208
Constantinus Porphyrogenit. 219. oculis orbat. ibid.
Constantinus Porphyrogenit. Imp. Gracorum. 237. à filio necatur. 256.
Constantinus Gracorum Imp. 270
Constantinus Monomachus Gracorum Imp. 243.
Constantin. Ducas Grac. Imp. 280.
Constantinus Imp. 162. Arrianus 161
Constantius Chlorens Cas. 154
Constantinopolis noua Roma. 161
Constantinopolitanum imperium redit ad Gracos. 322
Consules creati cœpri. 62
Consul primus è plebe 77
Consentio ab armis ad ius reuocata. 239
Corcalus Rex. 22
Corcyra à Regerio capta. 298
Corinthus deleta. 94 colonia. 107
Corinthus, Achaia & Peloponnesus pars, Athena item & Africa à Turcis subacta 373
Cornelius Cossus. 71
Cosmas & Damianus. 154
Cosmus vexillifer. 366
Cosmus Medices vexillifer.

R E R V M.

- vexillifer creatus occupat principatum. 393
Cosm. Magnus Etruria Dux appellatus. 404
Cantor. 82
Crates Thebanus. ibid.
Cratinus. 72
Crescentius Rom. Consul. 266. cum socijs suspensio extinctus. ibi.
Creta subacta. 101
à Saracenis occupata. 219
Crispi. Cas. mors. 269
Crassus Rex Lyd. 59
Crux sacra in Persidem ablata. 198
maximo honore restituta. 199
Crucis religio. 194
S. Crucis titulus reperiens. 378
Cruciata. 287
Cresias Gnidius bist. 75
Curia Hostilia. 53
Curia Rom. XXX. 49
Curius. 83
Cyaxares Med. Rex 57
Cyclopes. 20
Cynegirus. 65
Cyprianus Pontif. 21
Cyprus à Turcis oppugnata. capta.
Cyr. Hieros. Epif. 168
Cyrus Rex Persarum Seruio Regi Rom. suppar. 59.
primus Rex Pers. ibid. diem obiit. 60

D

- Acia Roma. imperio adiuncta. 128 à Carolo Magno subacta. 222
Dadalus. 22
Dagobertus Rex V 2 Fran-

R E R V M.

Francia.	200	David.	28
Dalida.	25	Debora.	18
Dalmatia Roman-		Decemviri.	70
imperio adiun-		Decius fil. patrem	
cta.	173	imitatus.	82
Damasus Pontif.		Decius Imp.	146
168		Decretum de Pas-	
Damiata capta.		chate à Victore	
316. expugnatur		Pont 139 de com-	
319		munionem per fe-	
Damna imperij Ro-		rias Paschatis à	
man.	115	Zephyrino Pont.	
Danaus.	17	140. de bonis ec-	
Dania cum Haral-		cles. in pios; u-	
do Rege baptif-		sus conferendis.	
mo expiatur.		143	
259		Decretales.	319
Dania regna Lu-		Decuma	7
theri peste infe-		Deipara imago pro	
cta.	388	10. Imp. trium-	
Daniel captivus.		phat.	292
56		Delitia.	5
Duntes Aldigerius		Demetrius Phale-	
334		rens.	86
Dardania.	13	Demetrius Seleuci	
Dardanius. ibid.		fil.	93
Darius Persarum		Demigratio in Æ-	
Rex.	63	gyptum.	10
Darius Nohus		Democritus.	69
Rex Pers.	65	Demothenes.	79
Dathar.	13	Deorum origo.	5
		Defi-	

R E R V M.

Desiderius Rex Lō-		Dionys. Alexandri.	
gobar. à Carolo		150	
Magno victus.		Dionys. Arcopagit.	
regn. exustus.		119	
218		Dio. Carthusianus	
Desiderij Abb. insi-		367	
gnis modestia in		Dion. Halicarnas-	
Pontificatu re-		saus.	119
cusando.	286	Dionys. Tyrannus.	
Deucalion.	15	74	
Diagoras.	72	Discordia inter Bo-	
Diffator primus.		nifacium VIII.	
63		& Phil. Regem	
Dido. 40. sibi ipsi		Franc.	332
manus intulit.		Dissensio inter Pōr.	
41		& Imp.	301
Diluvium.	3	Dominicus dies	
Dio Cassius.	136	Paschati consti-	
Dio Syracusanus		tutus ab Hygi-	
expellit Dionys.		nio Pont.	132
Tyrannum.	78	Domitianus Imp.	
Diocletianus Imp.		125. spectaculo-	
153. imperium		rum studiosus.	
deponit. 155 hor-		ibid. eius lauda-	
torum cultura		bilis vox.	126
addictus ibi ve-		Donatio veterum	
neno seipsum ne-		Imp. confirmata.	
cavit. ibid.		258	
Diod. Siculus hist.		Donatus Gram.	
108		161	
Diog. Cynicus.	81	Donus Rom. Pont.	
		V 3	103

INDEX

103	Effugium hostibus
Druſus Caſ. 112.	aperiendum. 351
veneno obiit. 115	Egeſippus. 134
Ducatus tres ab	Eglon. 18
Albonio inſtitu-	Eleazari fortitudo
ti. 193	92
Duces XXX. Lon-	Electores imperij.
gobardorum. 94	264
Ducinus & Marg.	Eliaſ. 35. in caelum
coniux flagitio-	raptus. 37
ſa ſecta auctores	Elisabeth Regin.
ſupplicio afficiū	Anglia, regni
tur. 336	titulo ſpoliata.
Durandus. 344	402
Dydimus. 168	Elſeus. 37. mortem
Dinaſtarum varia	obiit. 41
ſonditio. 347	Empedocles. 70

E

Brietas. 37.	Ennius poeta. 90
Eccelinus Pa-	Enochus. 2
tauſij Tyrannus.	Epaminondas The-
321. reſciſſo vul-	banorum Dux
nere moritur.	75. pugnando ce-
ibid.	cidit. 78
Eccleſia Antioche-	Ephesus condita.
na fundatur.	22
116	Ephori. 46
Eduardus VI. Rex	Ephremus. 168
Anglia. 397	Epictetus. 134

Epicuſ.

R E R V M.

Epicurus. 82	Theodoſij capti-
Eprii regio ſubacta.	na. 180
95	Eudus. 18
Episcopatus in In-	Eugenius. & Ar-
dia & Oriente	bogastes Tyran.
inſtituti. 399	170
Equites Pij inſti-	Eugenius IV. Pont.
tuti. 401	Florentiam pro-
Equitum celeſtium	fic ſciſcitur. 365
ſurma pro Fran-	Euodius. 178
co Rege pugnan-	Euod. Ticinenſis E-
tes viſa. 403	piſc. 185
Eriphyla. 23	Eupolis. 72
Eſaiſ Proph. 49	Euripides. ibid.
Eſaus. 8	Europa. 17
Eſdras. 70	Eusebius Caſ. 161
Eſſenſis Card. Le-	Euſtratinus. 299
gatus in Fran-	Eutropius 167
cia	Eutychius Patriar-
Eſther. 75	cha Conſt. 195
Etheocles. 23	Excommunicatio-
Eua. 1	nis viſ. 278
Eubæa inſ. à Tur.	Exploratores. 13
cis capta. 377	Equilinus mons. 98
Euberij exitus.	Ezechias Rex Iud.
172	49
Eudocia uxor Ar-	
chadij. 172	
Eudocia uxor Va-	
lentiniani ac filia	

INDEX

F.

F Abiorum elades.
66

Fabius *Quinz.*

123

Fabritius. 83

Fames, lues. 412

Fannus. 20

Fausinus pro re-

ligione casus.

Feciales. 54

Federicus II. Imp.

315. eius vesa-

nia. 317. Pontifi-

ciam diuionem

occupat. 307. ab-

rogatur. ipsius

imperio in Con-

cilio laud. ibi-

d. m. profigatur

à Parmensibus.

318. eius nequi-

tia ibid. exitia-

lis exitus. 319

Federicus Sicilia

Rex. 331

Fed. Cascum coniu-

ge Roma Augu-

stus appellatur.

371

Fed. III. Cas. 399

Fed. Felirius Dux

Vrbini. 376

Feder. Rex Neapol.

376

Fed. Saxonū Dux

à Carolo V. Cas.

victus, captusq.

394

Felicitas Rom. pro

Christo enecta.

135

Felicitatis huma-

na rarum exem-

plum. 160

Felix Pseudo Pont.

Basilea basilif-

cum peperit. 368

Ferdinandus Rex

Sicilia. 319

Ferd. Rex Neapol.

377

Ferdin. & Elisabe.

Hispan Reges.

378. ille Catho-

licus ab Innoc.

appellatus. 379

Ferdin. Cortesius

Mexico subacto,

populos Chri-

stianis

R E R V M.

Rianis inicit

sacris. 347

Ferd. Alphonfi fil.

Rex Neapolita.

381

Ferd. II. Neapo-

lim recuperat.

382

Ferd. Cas. 399

Feria Latina. 61

Ferraria inuenta.

2

Ferraria ab Esten-

sibus occupata.

341

Fesula euerse. 267

Fidone capta. 49

Firmus Tyran. 165

Flaminia via. 85

Flandria Baptiza-

ta. 202

Flandria bona pars

recepta. 408

Fl. Blondus. 371

Fl. Constantius

Chlorus Imper.

156. Christiano-

rum fautor. 260.

obiit. ibi.

Fl. Constantinus

Magnus Imper.

158. à Syluestro

Pont. baptiza-

tur. 159. eius

triumphus. ibid.

modestia. 160.

dictum. ibi. cre-

dulitas. 161

Fl. Vespasianus Im-

per. 122. eius fa-

cilitas in audien-

do. 123. morien-

tis elogium. ibi-

dem.

Fl. Vopiscus. 154

Florentia condita.

224. liberata.

381. 339. eius no-

bilitas à plebe

exacta. 343

Florentini emunt

à Rodulpho Cas.

libertatem. 329

Carolo Duci Ca-

labria se dedunt.

Pissi. potiuntur.

360. eorum opes

aucta. 267. faci-

nus eorundem.

349

Florianus brevis

Imp. 311

V 5 Florus

INDEX

Florus. 128
 Fœdus inter Car.
 Magnum & Ni-
 cephorum. 222
 Formosus Portuen-
 sis. Episc. 190-
 minia notatus.
 241. acta rescissa
 247. Romanus
 Pont. 246. in in-
 tegrum restitui-
 tur. 243
 Fortunat. poeta.
 192
 Forum Traianum.
 128
 Franci baptizan-
 tur una cum
 Clodoveo Rege
 174. Venetis bel-
 lum inferunt.
 223. Mediolan.
 pulsi. 284
 Francorum clades
 in vadum Vene-
 tiarum. 224. Par-
 mam prope. 281.
 ad S. Quinti-
 num. 398
 Francicum im-
 perium defi-
 cit. cum annos
 LXXXIV. per-
 durasset. 244. ad
 Italicos princi-
 pes demoluitur.
 ibid.
 Francie regnum,
 ab Angelis occu-
 patum. 364
 B. Francisca Rom.
 361
 Franciscus I. Rex
 Francorum Me-
 diolanum reci-
 pit. 185 capi-
 tur ab Hispanis.
 389
 Fr. Baroncellus Ro-
 me occupat do-
 minatum. 347
 per Rentium ex-
 tinguitur. ibi-
 dem.
 Fr. Gonzaga Man-
 tua Marchio.
 365
 Fran. Maria Dux
 Urbini. 376
 Fran. à Paulo in
 Beato.

K E R V M

Beatorum nu-
 merum relatus.
 387
 F. Petrarcha Be-
 nedicti XI. iussu
 Rom. laurea do-
 natus. 342. eius
 virtus. 370. l'ice.
 expulsus. 370.
 Venetorum ope
 Papiam expu-
 gnat. Mediola-
 no potitur. Dux
 Mediolanensis
 salutatur. 371
 Fran. Viciardinus
 395
 Fr. Xaverius è So-
 ciet. Iesu ultimi
 Orientis popu-
 los imbuat E-
 uangelio ibi-
 dem.
 Fr. Danduli cognō.
 Canis, peniten-
 tia ac submissio.
 338
 Fraterculorum se-
 cta. 333. damna-
 ta. 311
 Fraxinetum occu-
 patum à Sara-
 cenis. 245
 Fridericus Caesar.
 299. eius obsti-
 quium erga Pon-
 tif. 300. arro-
 gantia. 301. re-
 gni Italici pos-
 sessionem despe-
 rat. 303. Vene-
 tijs veniam ab
 Alex. Pont. pe-
 tit. 303. ad bel-
 lum sacrum pro-
 fectus. in flu-
 mine obruitur.
 305
 Frumentum. 17
 Fucinus lacus. 118
 Fulco Rex Hieros.
 295
 Sanctus Fulgen-
 tius. 187
 Furius Camillus.
 114
 F. 6 G. 7

INDEX

Grac. imperij maiestas absoleta. 354
Grac. imperiū extractum. 372
Granata urbs de Mauris recepta. 378
Gratianus Valentianiani fil. 165.
Imp. 167
Gratianus. 299
Gregorius Magnus Pont. 196. eius liberalitas. *ibid.* mors. 197
Greg. Episc. Turo-nensis. 198
Greg. II. Pont. 211
Greg. III. Pont. factum memorabile.
Gregor. VII. Pont. Salernum petit. 212
Gregorius IX. Decretalium auctor 319
Gregorio XII. Pontificatus abrogatur. 360. Pontifi-
catus insignia deponit. 361. è Pontifice Cardinali.
 362
Grego. XIII. Pont. 405
Gregor. XIV. Pont. 412
Greg. Ariminensis. 344
S. Grego. Diaconus Card. 195. commentarij in lob.
ibid.
Greg. Nazianzen. 164
Greg. Nissenus. 168
Greg. Thaumaturgus. 150
Guelforum & Gubellinorum factiones. 301
Guisius Dux per insidias occisus. 411
Guisius Card. Regis Franci iussu necatus. *ibi.*
Guleta arx à Turcis capta. 406
Gulielmus Rex Siciliae

RERV.

cilie anathema Harmodius tyrannicida. 62
bellum mouet. Haymo. 225
 300. supplex in Hebraea lingua. 4
gratiam à Pont. Hebraorum Reges.
recipitur. *ibi.* 27. regna duo.
 dem. feudatarius Rom. Pontii. 32
 302
Gulielmus Bonus Helena Paridis. 24
Sicilia Rex, feudatarius Pontif. Helias. 35
 303
Gyges. 52
Gylippus Lacedam. Heliogabalus. Imp. 140
 Dux. 72
Gymnasium Paris. Helis Sacerdos. 84
 224 Patavinum. Henricus Cas. 268
 317 Rom. ab Eugenio IV. instructum. 371. à Leone X. celebris factum. 386
 H
 H
 203
Haomarus Sarac. Rex. 200
cilie anathema Harmodius tyrannicida. 62
bellum mouet. Haymo. 225
 300. supplex in Hebraea lingua. 4
gratiam à Pont. Hebraorum Reges.
recipitur. *ibi.* 27. regna duo.
 dem. feudatarius Rom. Pontii. 32
 302
Gulielmus Bonus Helena Paridis. 24
Sicilia Rex, feudatarius Pontif. Helias. 35
 303
Gyges. 52
Gylippus Lacedam. Heliogabalus. Imp. 140
 Dux. 72
Gymnasium Paris. Helis Sacerdos. 84
 224 Patavinum. Henricus Cas. 268
 317 Rom. ab Eugenio IV. instructum. 371. à Leone X. celebris factum. 386
 H
 H
 203
Haomarus Sarac. Rex. 200
 274. eius temeritate.

INDEX

- ritas. 275
 Henr. IV. Cas. 278.
 simoniacus, ibi.
 ob simoniam ex-
 communicatus.
 280. popularium
 fides illi subtra-
 hitur. 281. eius
 poenitentia insi-
 gnis. 282. regni
 titulo ac iure ex-
 utus. 285. Viscar-
 di metu ex urbe
 fugit. 285. à Ma-
 thildis copijs vi-
 ctus. 285. regno
 spoliatus à filio.
 ibid. & 288. in
 miseriam reda-
 ctus. ibid.
 Henr. primus Co-
 mus Lusitania.
 288
 Henr. V. Cas. 289
 eius violentia.
 ibid. respiciens
 redit in gratiam
 cum Pont. 290
 Henr. VI. August.
 309 Sicilia poti-
 tur ibi. Rex Sici-
 lia. ibi. eius scui-
 tia, rapina, vic-
 lentia. ibi.
 Henrico Cas. Au-
 gustalia insignia
 à Pontifice missa.
 335
 Henr. VII. Cas. 336
 veneni suspitione
 moritur. ibid.
 Henr. VIII. Anglia
 Rex schismaticus.
 328 catholi-
 cos infestat. ibi.
 Anglia caput di-
 ei vult. 349 regni
 iure spoliatus.
 ibid.
 Henr. Rex Pol. ad
 fratrum regnū
 Francia revoca-
 tus. 406
 Henric. Navarra
 Rex. 409. Franc.
 Rex salutatur.
 414. Rex à Pon-
 tific. appellatus.
 414
 Henr. Rex Franc.
 societatem inis-
 cum Rege Na-
 varra.

R E R V M.

- Narra. 412. à Hieronymus. 268
 Canobita Do- Hier. Vida. 378
 min. occiditur. Hieronymi Balbi
 ibid. dictum. 387
 Heraclitus. 69 Hierosolyma incen-
 Heraclius Imper. sa. 56 refecta. 70
 199 cum templo e-
 Hercules. 22 versa. 91. refe-
 Herodes primus lu- ctā. 94. à Pom-
 dea Rex. 110. A- peio capta, at
 lienigena nuncu- muris nudata.
 patus. ibi. 101. muri refe-
 Herod. Agrippa. ctī. ibid. à Tito
 115. verminum capta ac deleta.
 tate confectus. 122. refecta ab
 119 Elío Adriano
 Herod. Ascalonita. Imp 130 direp-
 115 ta. 198. recepta.
 Herod Antipa ibid. 199. à Saracenis
 diem obiit. 17 capta. 202 cap-
 Herodianus histor. ta à Turcis. 283.
 146 recepta 287 rur-
 Herodes. 21 sus amissa. 305.
 Herodotus Themi- redempta. 317. à
 stoclis aequalis. Parthis diruta.
 67 319
 Hesiodus. 45 S. Hilarius Picta-
 Hieron. Syracusa- norum Antistes.
 rum Rex. 69 84 163.
 Hieronymus Rex Hippas. 641
 Syracus. 87 Hippocrates. 70
 Hispania

INDEX

Hispania in prouinciam redacta. 88.
deficit ab auctore. 111
Hispania classis Genuesis uicta uinæ calcis beneficio. 366
Hispanorum clades Carasulana. 394.
Gerbensis. 400
Holofernes. 52
Homerus senior Salomone. 31
Homicidium. 2
Horatius. 111
Hor. Cocles. 63
Horatii Rom. tres. 52
Honorius Pontif. 313
Honorius Theodosij Imper. fil. Caesar creatus. 170. Imp. 172 diem obiit. 175
Honorici mors. 183.
Horarum Quadragenarum suppli-

cationis fructus. 415
Hospitalarij. 337.
opibus aucti 292
Rhodum capiunt, inde Rhodij Equites appellati. 337.
Hugo Arelatenfis Rex Italia. 253.
Marocæ beneficio Roma potitur. 254. Consul Roma creatus urbem regit. ibi. eius prudentia. 254 impotentia animi. ibi.
Hugo Vif. 299.
Hugo Capetus Francie regno potitur 264
Hugonotorum exdes 406
de Hugonotis uictoria. 403
Hungaria. 247
Imperatori uetigalis 271
Hungari Christiani

R E R V M.

ni facti. 239. 1. Italiam populantur 251. Venetia penetrant armis. ibidem. pæne deleti. 318. iterum Italiam populantur. 254. populantur tertio. 256. eorum clades. 252. & 255. exercitus maximus. 257. clades longè maxima. 369
Humiliatorum origo. 301
Hyterni Christo se aggregant. 177
Hybernia Romano Pont. uetigalis facta. 313
Hydrus occupata. 377. recepta. ibidem.
Hyginus Pont. pro religione casus. 132.
Iacobus Patriarcha. 8
Iacobi Apost. interitus. 118
Iac. Apost. pugnat pro Hispanis 232
Iacobus Galdora. 363
Iacob. Rex Aragonia. 329
Iacob. Sicilia Regis magnitudo animi 331
Iac. Sadoletus. 387
Iaco. Comes Armeniacus. 356
Iabel. 18
Iamblicus. 167
Ianiculum. 54
Iannus. 19. eius templum. 51
Iannus iterum clausus. 85
Iannus Parthasius. 387.
Iapetus. 11
Iaphetus. 4
Iaponia

INDEX

Iaponie Legati ad I. zabel. 35
 Greg. Pont. 410 Ignatius Antio-
 chenus Episcop. 21
 Iason. 21
 Iauarinum. com- 129
 pluraq. Hunga- Ignatius Loidla
 ria oppida in di- Auct. Soc. Iesu
 tionem Caf. re- 385
 daſta. 415
 Iconomachi nomen 11æricus Rex Van-
 unde. 210 dalorum Catho-
 licos fouet. 187
 Idolorum origo. 5 Illyrici. 85
 Iechoniae Rex Iud. Illyricum Rom. im-
 captiuus cum no- perio adiunctum.
 bilitate. 56
 Iehus. 33 & 35
 Ieiunium Quæ- 21
 drag. ſime a Te- Imaginum ſacrarū
 leſphoro Pontif. cauſa ſubleua-
 132 tur. 255
 Ieiunia quatuor Imola urbs condi-
 anni temporum. ta. 194
 143 Imperij propaga-
 tio. 5
 Iephites. 23 Imp. Byzantiꝝ ob-
 Ieremiae Prophet. ſeſſus 205. ſti-
 54 pendiaris Bul-
 Ieroboas Rex pri- garorum. 205
 mus Iſraelita- Romano Pontif.
 rum. 32 pedes oſculatur.
 Ieſus Chriſtus ex 208
 Maria Virgine Imp. duo pater &
 genitus. 113 filius. 219
 Impe-

R E R V M.

Imperium ad Ita- 378
 licos Principes Innoc. IX. Pont.
 deuoluitur. 244 412
 Imperium Roman. Inquiſitionis ſacra
 extinctum 181 officium. 379
 ad Francos per- Inſubres. 85
 uenit, ad Ger- Inſula maris Æ-
 manos deuolu- gei & Ionij Ve-
 tum. 257 netis data. 311
 Imperij Rom per- Inuidia. 2
 turbatio. 143 Ioachas rex Iudæe
 Inachus Iſaaci a- captiuus. 56
 qualis. 9 Ioachimus Abbas.
 India Baccho ſub- 308
 acta. 19. item ab Ioāna Regina Nea-
 Emmanuele Lu- pol ſponſum ne-
 ſitania Rege. cat. 344 eius re-
 387 gnum à Marti-
 Indis pax data. 111 no V. abrogatum.
 Innoc. II. à Re- 362
 gerio captus in Ioanna Virgo Lo-
 bello cum Sicilia tharinga ab An-
 Regem appellat. glo Rege crema-
 296 ta. 365
 Innoc. III. Pont. Ioannis Baptiſta
 310 ac Stephani in-
 Innocent. IV. Pont. ferrius. 116
 39 Ioan. Euangelista
 Innoc. VI. Pontif. relegatus. 126
 347 Ioan. Pontifex. 187
 Innoc. VIII. Pont. morte multatus.
 ibidem

INDEX

ibidem.
 Ioannes VI. Pontif. 208
 Io. VIII. Pont. falso famina fuisse dicitur. 240
 Ioan. Patriarcha Alex. Elecmefynarius. 198
 Ioan. X. Pont. necatus. 254
 Ioan. Anglia Regis sacrilegia. 312.
 eiusdem poenitentia memoranda. ibi.
 Ioann. XXI. sedem Auentione locat. 339. ad XXV. miliones auri in thesauris reliquit.
 Ioann. XXII. Pontificatu spoliatur in Concilio Constant. 361
 Ioan. Audacis Burgundia fil. 314.
 eius temeritas. ibid.
 Ioan. Baptista interitus. 116
 Io. Basilus Moscouia Dux. 409
 Io. Bentiuolus Bonon-Tyran. 382
 Io. Boccatus. 350
 Ioann. Capistranus Franciscanus. 372
 Ioan. Carafa ex Comite Montorij, Dux Paliani. 398
 Ioann. Chrysostomi Patr. Constant. exilium. 172
 Ioann. Columbinus auctor Iesuatorum. 350
 Ioann. Comnenus Grec Imper. 292
 sagitta veneno illisa interit. 291
 Ioan. Ducat. Impe. Trapez. 320
 Ioan. Galeacius Vicecomes Mediolani Princeps. 353
 Dux appellatus

R E R V M.

sus à Vincet. 378.
 Caf. 366 eius opes mirè aucte. 356. dissipate 360
 morte improuisa obit. ibid.
 Ioan. Iouianus Pontanus. 378
 Ioan. Huniatis Prefecti Hungariae virtus. 370
 Ingentem Turcis intulit cladem. 372
 Ioan. Medices Pont. Legatus captus. 384
 Io. Palaeologus Imp. Grac. ad Pontif. venit. 362
 Ioan. Scotus. 334
 Ioan. Vermis. 356
 Ioan. Villanus. 334
 Ioan. Verellefcus Legatus Pont. ditionem recipit. 366.
 Io. Theodo. fil. Impe. Trapez. 321
 Ioann. Tritemius. 378.
 Ioas Rex Iud 39
 Rex Samaria. 41
 Ioathas. 45. Rex Iudae captiuus. 56
 Iobus. 11
 Iocasta. 23
 Ioiadas. 39
 Iorachas.
 Ionathas Dux Iudor. 185. purpuratus. ibi.
 Ioras. 37
 Iosaphat. 35
 Iosephus. 10
 Ios. Iudaeus. 123
 Iofias Rex Iud. 56.
 Iofues. 16
 Ionianus Impe. 164
 mortem obijt. ibidem.
 Iohita pro religione casa. 131
 Irene Augusta. in Lesbum relegata. 223
 Irenaeus. 136
 Ifaacns. 8.
 Ifaan-

INDEX

Isaacus Angelus Istri in ditionem
Imperator Gra- Pont. Rom. reda-
cor. 307. eius sa- sti. 91
crilegium diui- Itali, & Italia.
ritus vindica- 14
tur 209 *Italicis populis vrbs*
Isaacus Comne- data. 99
nus Gracorum Italia in Iustina-
Imp. 280. eius ni ditionem re-
auaritia ibid. ex data per Beli-
Imp monachus. sarium. 188. im-
ibid. eius pœni- perio Orientis
rentia felix. ibi- adiuncta. 191
dem. instituta. 218
Isabella Anglia Re- populata ab Hū-
gina Eduardum garis. 239
II. virum suum Italiam diuina tu-
in vinculis ha- tatur providen-
buit. 312 tia. 263
Isdegerdes Persar. Italorum conspi-
Rex. Theodosij ratio in Francos.
iunioris tutor. 381
172 *Italia.* 20
S. Isidorus iunior. Iubilæum Clem. VI.
201 ad L. annum re-
Ismael. 8 uocatur. 346
Ismael Sophus Iubilæum seculare.
Pers. Rex. 380 357
Isocrates. 26. 78 Iubilæum ad XXV.
Israhel. 9 annum à Xysto
Israhmij Iudi. 22 renocatum. 377
Iudas

R E R V M.

Iudas Machabeus perit. 370
suppar Africano Iulia. Didius Im-
maiori. 92 per. 137
Iudæa Tribus 16 Iulius mensis. 107
Iudæa stipendiaria Iul. Cesar. Octa-
facta. 101 uianus cur di-
Iudæi liberati. 59 stus. 109
ad Baptismum Iul. Capitolinus.
compulsi 200 155.
Hispania expul- Iul. Nepos. 181
si. 379. croceis Iul. Pollux. 124
pileis insignes. Iul. II. Pont. mili-
397 tatis. 383
Iudeorum venesi- Iul. III. Pont. 396
cium in Germa- Iulus. 26
nia. 348 Iuppiter Abrah-
Iudices Hebraeorū. misuppar. 8
18 Iupp. Capitolinus.
Iuditha. 52 56
Iugurtha Rex in Imp. Ferretius. 48.
triumpho ductus opima spolia tu-
96 lit 48. 71. 5. de
Iulia Augusti fi- Antemnatibus
lia. 112 triumphauit. 48
Julianus annus. Imp. Latialis. 61
107. Imp. Stator. 48
Julianus Apostata Iuriconsultorum
Imp. 163. occu- foetus. 138
buit. 164 Ius Civile in pau-
Julianus Cafari- ca volumina re-
nus Card. 367 dictum. 191

INDEX

Ius. Ciu. Rom. in Iustitia amor. 168
Longobardia in- Iuuenalis. 126
troducitur. 294 Iuuenius poeta.
in gymnasijs ex- 161
plicatur. ibid.

Iustinus Philos. K
132. eius Apolo- K Alendarium
gia dua. ibid. & nouum. 410
ex Philosopho
Christianus ac
martyr. 135

Iustinus Compila- L
tor. 132 L Abdon. 24
Iustinus Imper. & Lacus Regil-
subulco. 186 lus. 64
Iustinus II. Imp. Laetius Firmia-
192 nus. 161

Iustinianus Imp. Ladislaus Rex Nea-
188. in Euty- po. 355. regnis
chiam lapsus ha- iure ab Alexan.
resim. 191. men- Vspoliatur. 361
te captus mori-
tur. 191

Iustinianus II. Lainus. 12
248 Lambertus Imper.
Rhinometus 248
Imp. 206. naso Lamoehus & Ni-
mutilatur. 207 cius Duces A-
Bulgaritis ar- theniensium. 72
mis recipit im-
perium. 208 Laomedon. 21
Latij cultus. 20
Latina littera. 20

Lati-

R E R V M.

Latini subacti. 55 tabularum. 70
Latinus. 24 Syllane. seu Cor-
Lat. Syluius. 28 nelie. 98. Agra-
Latium depopula- ria à Caf. perla-
tum. 241 ta. 103. Iulia.
Lauinium condi- 107. Iustiniani
tum. 24 Imp. 191

Laurentius Dia- Legio fulminatrix
conus marty. 134
147 Legionenses Reges.
Laurent. Iustin. 214

367 Legionenseregnum.
Laur. Mediceima- 270
gnitudo animi. Leo Magnus Pont.
cedit è vita. 378 178

Lauretana domus. Leo I. Imp. 180
330 eius populares

Laurecus Dux Re- iureiurando à
gis Franc. 389 Pont. absoluti.
S. Leander Hispal. 211

Epif. 197 Leo Isaur. Icono-
Lex de pronocatio- machus Imp. 110
ne ad Pap. 62. de imperium illi ab-
duabus tertijs rogatum à Gre-
partibus suffra- go. III. Pont. 213

giorum Comit. Leo IV. Porphyro-
Pont. 303 genitus Impera-
213. Cur dictus

Luges Phoroncia Porphyrogeni-
Hebraorum. 13. sus. ibi. febri pe-
Licurgi Draco- rit. ibid.
nes. 56. XII.

X 2

Leo

INDEX

Leo III. Pont. ad Lia. 9
 Carolum consu- Libanus sophist.
 git. 167
 Leo Armenius Im- Liberij Rom. Pont.
 per. Grac. 226 exilium. 162
 vitam amittit Libertas in ciuita-
 cū imperio. 228 tibus Italia v-
 Leo X. Pont. 275 surpari capta.
 eius pietas. ibid. 261
 Leo X. Pont. 385 Librorum impri-
 Italia expulsi mendorum ra-
 Francos. 386. lit- tio inuenta. 368
 terarum fautor. Licinius Caf. 156
 387 Orientis Imper.
 Leonardus Areti- 159. ob infeitiam
 nus. 371 litteris infestus.
 Leonidas Rex Spar- ibid. vitam cum
 tiatarum. 67 imperio perdidit
 Leonina vrbs ab 160
 Henrico patitur. Ligures à Rom.
 284 subacti. 85
 Leontius Imp. de- Lingua intempe-
 fectio naso defor- rantia exitialis.
 matus. 207 262
 Leonigildus Rex. Linguarum varia-
 193 tas. 4
 Lesbos inf. Cata- Linus. 19. Liranius
 luffo Genuensi 344
 data. 348 Littere in Italia.
 Leutrica pugna. 20. Conrado III.
 78 regnante reui-
 uiscunt

RERVM.

uiscunt. 299 Lotharius Imper.
 Lituania Christo 232. ex Imper.
 se adiungit. 351 monachus. 235.
 Polonia adiun- eius hereditas
 cta. ibid. inter liberos di-
 uisa. 236
 Liuita Augu. vxor. Lotharius II. Caf.
 112. diem obiit. 292. ab Innoc.
 115 Pontif. creatur
 Linus Poeta. 91 Augustus. 294
 Lombardia ciuita- pacat Italiā. ibi.
 tes ab Imper de- Lothus. 7. Luca
 ficiunt. 303 subacta. 356
 Longobardia à Nar- Lucani 83
 fere reuocati in Lucanus poeta. 120
 Italiam. 194 Lucenses libertatē
 Longobardia seu emunt à Rodul-
 Longobardia vnde pho Caf. 329
 dicta. 193. eius subiguntur. 356
 regnum extin- Luchinus Viceco-
 ctum. 303. ab mes. 342
 Imp. deficit. 303 S. Lucia martyris
 Longinus patri- corpus Conflan-
 cius, primus Ex- tinopolim missū.
 archus Italia. 273.
 192 Lucilius poeta. 95
 Lotharingia à Lo- Lucius Britannia
 thario appellata. Rex baptizatur.
 232 135
 Lotharius Rex Ita- L. Abuleius Magus
 lia, Modoetia 132
 coronatur. 229

INDEX

L. Brutus. 61. Reges exigit. *ibid.*
 eius severitas in filios. 62
 L. Catilina coniuratio. 102
 L. Lucullus. Ludou. IX. Gallia
 L. Mummius. 94 Rex. 319. captus
 L. Sylla. 96 à Turcis dimittitur. 319 ad Tumen-
 L. Verus Imp. 133 tum pestilentia moritur. 325
 Lucianus Athenus. 129
 Lucretia. 61 Lud. Bauarus Cas.
 Lucretius. 102 338
 Ludi Circenses. 55 Lud. Pseudo Augustus Nicolaum
 Ludovic Pius Imper. 227. eius donatio. & explicatio 228. in pristinum gradum restituitur. 230
 paterna demencia in liberia. *ib.*
 eius mors. 231
 Ludo. Rex Italia. Lud. Aquileiensis
 Lud. II. Imp. 236. Patriarcha vi-
 Nicolaum Pont. ctoria. naualis.
 sumo honore excipit. *ibid.* 373
 Ludo. Ballus Imp. Lud. Sfortia Mo-
 242 rus ex tutore
 Dux Medio. 381
 captus.

R E R V M.

captus. 382 Lycia subacta. 123
 Lud. XII. Rex Fræ. Lycurgus Elisei fe-
ibid. re aqualis. 41
 Lud. Hunga. Rex à Lysander Rex La-
 Solimano cum ced. 74
 exercitu casus.
 390. Lues capiti
 infesta. 409
 Luitprandus Rex
 Longobar. Mar-
 telli metu urbis
 obsidione soluit.
 312
 Luitprandus Dia-
 conus Ticinensis
 261
 Lusitani in ditio-
 nem Pop. Roma.
 redacti. 91
 Lusitania recepta.
 94. stipendiaria
 E. R. 198. ad
 Hisp. redit. 408
 Lustrum institu-
 tum. 57
 Lutesia obsidio. 411
 à Duce Parmesi
 obsidione excepta.
ibid.
 Lutherana secta di-
 nifio. 388

M

Macedonia sub
 acta. 91
 Macedonius hære-
 siarcha. 163. Ere-
 mita. 169
 Machabæorum vir-
 tus. 92
 Macrobius. 134
 Massæus Ægius
 poeta. 367
 Magia inuentor. 5
 Magnitudo animi
 alijs inuicta. 306
 Magistratus gratis
 mandati. 142
 Mahometes auctor
 Saracenorum. 199
 Rex Turcarum.
 357
 Constantinopolim
 capit. 372. Im-
 per. appellantur.
 372
 X 4 Ma

INDEX

Maioranus. 180
 Mammaeae Severi
 mater. 141. cum
 filio cesa. 143
 Manasses Rex Iud.
 51
 Manfredus ex tu-
 tore Tyrannus.
 321
 Mangomerius Hen-
 rici Regis inter-
 fector. 406
 Manna 13
 Mantuanus poeta.
 385
 Manuelis Graec.
 Imp. obitus. 304
 humanitas. ibid.
 munificentia. ib.
 Marathonis pu-
 gna. 65
 Marcellinus Pont.
 martyr. 154
 Marcellus. Lucius
 & Caius Aug.
 nepotes. 112
 Marcellus Pontif.
 Martyr. 157
 Marcellus Ilitrium
 hebdomadarum
 Pont. gessit. 327
 Marcius Cariola-
 nus. 66
 Marcus & Mar-
 cellianus fratres
 martyres. 154
 M. Ant. Orator. 98
 M. Ant. Cleopatram
 in matrimonium
 ducit. 110. utro-
 rumque mors.
 ibid.
 M. Ant. Columna
 ditione spoliatus
 197
 M. Ant. Muretus
 405
 M. Anton. Pius. 131
 eius iustitia. ibid.
 laudanda vox.
 ibid.
 M. Ant. Tyrannus
 107.
 M. Atilius Regu-
 lus. 84
 M. Aur. Antoninus
 Verus Imp. 133.
 à Pio adoptatus.
 ibid.
 M. Aur. Ant. He-
 liogabalus Imp.
 140. Anton. Ca-
 racalla.

R E R V M.

racallae filius cre-
 debatur. ibi. eius
 nequitia. ibid.
 Sardanapali co-
 gnom. ibid.
 M. Bruti mors. 109
 M. Curtius inbia-
 tum terra desi-
 lit. 78
 M. Crassus dines.
 102. templum
 Hieros. diripit.
 103. ab hoste oc-
 ciscus. 103
 M. Lepidus in ordi-
 nem coactus. 110
 M. Livij Drusi sedi-
 tio. 97
 M. Manl. Capitoli-
 nus. 74. è Capi-
 tolio deturba-
 tur. 77
 M. Marcelli Nola-
 ni victoria. 87
 Syracusas capit.
 88. explorans oc-
 ciditur. eius cor-
 pus humatum ab
 Annibale. ibid.
 M. T. Cicero natus
 96. Pater patria
 appellatus. 102.
 in exilium eijci-
 tur. ibid. reduci-
 tur. ibid. Imp. è
 Cilicia. 49. ob-
 truncatus cum
 Rep. pariter con-
 cidit. 52
 M. Val. Cornutus
 79
 M. Varro. 102
 Marci Evang. cor-
 pus Venetias tra-
 latum à Iusti-
 niano Venet. Du-
 ce 234
 Mardocheus. 75
 Mardonius Dux
 Persarum. 68
 Margarita Cæs. fi-
 lia. 390
 Marg. Austriaca
 Octavio Farnes-
 so nubit. 393
 Maria Regina An-
 glia. 397
 B. Maria trium-
 phus. 304
 Marinus Turrianus
 Mediol. Dux 321
 Marinus Conradus
 X 5. 405

INDEX

405
 Mars. 9
 Martialis. 126
 Martianus Imper. 178. eius dictum
 ibid. interitus. 180
 S. Martinus Turo. Episc. 167
 Martini Pont. relegatio. 202
 Mart. IV. Pontif. 327.
 Mart. V. Pont. 362. eius egregium dictum. 362
 Mart. Luther debacchatur in Pont. Rom. 385
 Martinus Corolianus. 66
 Martyres sub Diocletiano. 154
 Martyres septem Ephesi dormientes. 377
 Masinissa Rex. 88
 Massillus Rex Maurorum à Carolo victus. 224
 Masinus Gr. Al-

bertus Sealigeri
 Verona Tyranni. 342
 Materna institutio 141. 188
 Mathathias. 92.
 Mathildis Pseudopont. fugat. 280
 Mathildis donatio. 289
 Mathusales. 3
 Mattheus, seu Masfeus Vicecomes ab exilio renouatus. 336. Mediolani dominus 311
 Matthias Hungaria Rex 375. sacro bello propositus. ibid.
 Mauritius Pseudopontifex. 290
 Mauritius Tiberij gener. 195. Imp. ibid. optat poenas luere in hac vita. 197. eius fortitudo in suo, ac suorum exitio. ibid.

Man-

R E R V M.

Mausoleum. 79
 Maxentius Maximiani Herculei fil. 155. Rome Tyrannus. 157
 Tiberi perijt. 159
 Maximianus Imper. 153
 Maximianus Herculeus imperij collega. 154
 Massilia occisus. 155
 Maximilianus Caesar. 380
 Maximilianus Dux Mediol. 184
 Maximilianus II. Cas. 401
 Maximinus Imper. 143. nobilitatis hostis. 143. eius caput circumlatum. ibid.
 Maximinus Cas. 156
 morbo periijt. ibid.
 Maximinus in Orientis tyranni-

dom exercebat. 156. 157
 Maximus Pupianus Aug. 143. occiditur. 144
 Maxim. Tyrannus. 168.
 Max. Taurinensis Episc. 178
 Max. Tyr. Romam capit. 175. interfecit. ibi.
 Medea. 22
 Medicei ab exilio renouantur. 366
 Florentia principatum recipiunt. 384
 Mediolanenses ad Pontif. auctoritatem redeunt. 279.
 Mediolanum à Federico Imp. obsidetur. 300. euersum. 478. magnificentius instauratum. 303. capitum à Francis. 382
 L. G. Me

INDEX

Megasthenes. 82
 Melchisedechus. 7
 Melita Rhodijs E-
 quitibus attri-
 buta. 387. à Tur-
 cis oppugnata.
 402
 Memphis manibus
 nudata. 79
 Menander. 82
 Mendacium exi-
 tiale. 236
 Menenius Agrip-
 pa. 65
 Mensis Quintilis,
 siue Iulius. 107
 Mercurius. 15
 Meroueus Rex Frã.
 175
 Mesopotamia pro-
 uincia facta. 128
 Metellus Creticus.
 101
 Methone urbs Ve-
 netorum fœde-
 ratorum. 373
 Metij supplicium.
 53
 Mexicum ab Hi-
 span. subactum.
 372

Mexicani & Æ-
 thiopici Legati
 ad Clemen. VII.
 Pont. 331
 Michael Archang.
 in monte Gar-
 gano. 183
 Mich. Calepharus
 ex Imp. 272
 Mich. ex Imp. mona-
 chus. ibid. oculis
 orbatus. ibid.
 Michael Europa-
 lata Imp. Græc.
 226
 Mich. Balbus Imp.
 Græc. 229
 Mich. Ducas Imp.
 Græc. 283
 Mich. Palæologus.
 ex tutore Tyran.
 320. Constanti-
 nopolis potitur.
 322
 Mich. Porphyroge-
 nitus Græc. Im-
 per. 233. eius ne-
 quitia. 237
 Michael Straton-
 ius Græc. Imp.
 277

Milo

RERV.

Milo Crotoniat. Ita. 375
 69
 Miltiades. 65
 Minerva. 9
 Minos. 17. 19. 22
 15.
 Minotaurus. 22
 Mirandula expu-
 gnata. 384
 Mithridatis mors.
 64
 Mitylene Gatalu-
 sio Genuensi da-
 ta. 148
 Modestia certamen
 in Pontificatu.
 291
 Mocian.
 Monastica vitapro
 grauissimo sup-
 plicio indicata.
 335
 Mongomerius. vi-
 de Mongomerius.
 406
 Mōtis ferrati Mar-
 chionum origo.
 258
 Mora optimis con-
 filijs inimica.
 265
 Moravia Hunga-
 ria regno. ndia
 Ita. 375
 Moscouia baptiza-
 tur. 261
 Moses. 12. interit.
 15.
 Musica inuenta. 2
 Mutina capta. 384
 Mutius Scanola.
 64
 Mynæ. 27
 N
 Næuius. 90
 Narses Pers.
 Rex ductus in
 triumpho. 155
 Eunuchus. 193
 rabie perijt.
 193
 Nachas Propheta.
 29
 Nauarra regni ori-
 go. 231
 Nauar. regnū trāſſe
 ad Francos. 338
 Nauarra ab Hispā.
 Rege subacta.
 385
 Naues Antiatum.
 80
 Naumachia. 125
 Neapolis per aqua
 ductum

INDEX

ductum capta. Nicephor. Logotheta
 188. 369. capta ta Imper. Grac.
 à Tosila. 190. 225. eius auari-
 monibus nuda- ria. ibid. ipsius
 ta 321. occupa- caput stipiti in-
 ta ab Hungaris. fixum spectaculo
 344. recepta 382. fuit. 226
 ad Hispan. redit. Nicephor. Phocae
 ibid. Imp. Grac. 259
 Neapolitanorum de saxis appetitus.
 Rege discordia. 260
 366 Nicephor. Botho-
 Neemias. 70 niata. Grac. Imp.
 Nembrothus. 4 284
 Neptunus. 8 Nicephor. Callistus
 Nero Claudii priu- 334
 gnus imperij he- Nicias. 72
 res. 118. Imp. 119 S. Nicolaus. 161
 Urbis partem in- Nicolaus II. Pont.
 cendit. 120. eius castitatem Sa-
 luxus. 120. au- cerdotii adstrin-
 ditus. ibid. Cru- git. 278. simo-
 delitas. ibidem. niam damnat.
 mors. 121 ibid.
 Nerva Cocceius Nicol. III. Pontif.
 Imp. 126. eius 326
 laudabilis vox. Nicolaus Piccimi-
 ibid. nus Vicecomes
 Nicephorus Patri- Dux. 152
 tius Imp. Grac. Nicol. V. eodem an-
 322. 223. no Episc. Card.
 Pont.

R E R V M

Pontif. creatus. dem.
 371 Numus B. Petri in
 Nicol. Vitellius Ti- Anglia. 235
 ferni Regulus. Nuptiarum à Sa-
 376 cerdote consecra-
 Ninus. 5. solo a- darum institui-
 quata. 57 tum. 235
 Ninus. 5 Nisa urbs. 19
 Ninus minor. 6
 Niobe. 19
 Noes. 3
 Normania. 243
 Normani cum Re- Bedientia. 8
 ge baptizati 161 Occha Fran-
 Anglia regno po- ciscanus. 340
 riuntur. 282 Occidentia impa-
 Normanorum ad- rium discer-
 uentus in Italia rum à barbaris.
 272 179
 Nomania in fidem Ochoxias. 38
 Francorum ve- Othauis Consul.
 nit. 301 108
 Nuceria Saraceno- Othau. Farnesius
 rum. 317 Dux Camerini.
 Numa Pompilius. 393
 50 Odenatus. 142
 Numantina euerfa. Odoacer Rex Heru-
 95 lorum positur I-
 Numetia. Imp. 152 talia. 181 ad Ra-
 in Oriente init nonnam oppres-
 imperium. ibi- sus. 182
 Oecum.

INDEX

- Occumenicus. 225
 Oedipus. 29
 Oenotrus. 15
 Ogygium diluvii. 10
 Olinarius Carafa Card. 376
 Olybrius. 181
 Olympiades instituta. 45
 Olympici Iudi. 22
 Oppida Pont. ditionis ad libertatem à Florentinis excitata. 349
 Oppidorum Pontif. domini exorti. 343. eorumdem defectio à Ponti. 349
 Oraculum Delphicum. 19
 Orbis terrarum à Triumviris divisus. 108
 Orchades subacta. 118
 Orchanus Rex Turcar. regnum propagat. 344
 Orcus. 17
 Ordo militia S. Iacobi. 232. Cluniacensis. 251. Humiliatorum. 274. 301. Carthusianus. 289. Cisterciensis. ibi. Clavauallensis. ibi. Templariorum & Hospitaliorum. 291. Teutonicorum. 292. 307. Calatraua. ibi. L. Iacobi. ibi. Redemptionis Captiuorum, Cruciferosorum, Heremitarum S. Angu. Carmelitarum, Domini canorum, Franciscanorum. 313. Seruitarum. 330. Nouus aduersus Saracenos. 337. Minimorum S. Fracisci à Paula. 375. Equitum S. Michaelis. ibi. Equitum S. L.

R E R V M.

- zari restitutus. 401. S. Stephani iachatus. ibid. Humiliatorum extinctus. 404
 Orestes. 181
 Organa in templis adhiberi cepta. 203
 Orientis imperium redit ad Latinos. 311
 Origenes. 142
 Orosius. 168
 Orpheus. 21
 Ostia urbs condita. 54.
 Ostrogothi. 174
 Osho Syluius Imp. 121
 Otho Rex German. 256. eius clementia insignis. 257. Mediolani, Rex Italia appellatus. 300
 Otho I. Imp. cogn. Magnus. 258. eius seueritas in aduersarios Romanos. 258.
 Otho II. Imp. 261. eius conuiuium sanguinarium. 262. sanguinarius appellatus. ibi. à Gracis capus. ibi.
 Otho III. Imp. 263. cum Maria coniuge Roma imperij insignibus ornatur. ibidem. eius iustitia. 264. nudis adit. pedibus Archangelus Mich. templum. 266.
 Otho IV. Imp. 312. abrogatum illi imperium. ibidem.
 Otho Episcopus. Frisingensis. 299
 Othomanus primus Rex Turca. 342
 Othaniel. 18
 Ouidij exilium. 112
 Ozias. 42

INDEX

P

- P** Acuius. 94
 Pazaietes Rex
 Turc. 154. ven-
 dit Grac. impe-
 rium. ibi à Ta-
 merlane Tartar.
 Rege in cauea
 ferrea reserva-
 tus. 357
 Palaologus Gr Im-
 per. 325. anathe-
 mate notatur à
 Martino IV.
 328.
 Paliani Dux capi-
 te multatus.
 400.
 Palladius Episcop.
 177
 Pandulphus Ca.
 puanus Prin-
 cept in German.
 relegatus. 268.
 269.
 Panatius Philoso.
 94
 Pannonia Roman.
 imp. adiuncta. 112
- Panormum à Pisis
 direptum. 277
 Pantheon ab Agrip-
 pa conditum. 112
 Papinianus. 139
 Papyrius Cursor.
 80
 Pares XII. Fran-
 cia. 224
 Paris. 24
 Parisina heretico-
 rum cades. 406
 Parma Pont. tradi-
 ta. 385
 Parmenides. 70
 Parrasus. ibid.
 Pascha. 12
 Passerini 337. Man-
 tuam occuparunt.
 340
 Paterna clementia
 in liberos. 231
 Patres Roma. 48
 minorum gentium
 54.
 Patriarcha. 9
 Patr. Armenius
 396. Assyrius.
 ibid.
 Patriarchatus tres
 in nouo Orbe in-
 stituti

R E R V M.

- fituti. 392
 S. Patritius. 177
 Patritij Rom. 48
 195
 Paulinus. 175
 Paulus Christianus
 efficitur. 116
 Paulus IC. 199
 213
 S. Paul. Eremita.
 161
 Paul Diacon. 225
 P. Vrsinus. 356
 P. Venetus. 358
 Paul. II. Pont. 375
 Paulus III. Pontif.
 391.
 P. Æmilius. 395
 P. Iouius. ibi.
 Paul. IV. Pont. 397
 fratrum filios e-
 jcit. 399
 P. Manutius. 405
 Pausania proditio.
 68
 Pausanias. 130
 Pax cum Gothis.
 174. inter Vene-
 tos & Genuen-
 ses. 352. inter
 Hisp. & Franc.
 Reges constituta
 415.
 Pelasgi. 20
 Pelagius II. Pont.
 195
 Pelagius regius iux-
 uenit Asturia
 regnum instituit.
 213
 Peloponnesus. 19
 Pelops. 19
 Perianther. 58
 Pericles. 71
 Persa. 19. à Sarace-
 nis subacti. 200
 Persarum imperium.
 59. clades ad
 Plateam. 68. re-
 gnum ad Mace-
 donas transit 81
 Regina baptiza-
 ta. 202
 Perses in triumpho
 ductus. 91
 Persis imperio Ro-
 man. adiuncta.
 128
 de Persis triumphus.
 154
 Persens. 19
 Persus poeta. 119
 Persia subacta.
 356

Pernu

INDEX

Perusini à Pontif.
domiti. 394
Pessilentia Roma.
196. Litanij depulsa. ibid. aerox.
in Italia. 204.
longè maxima.
346
Petrarcha. 344
Petrus Angelus Ba-
rogæus. 405
Petrus Apost. Ro-
man venit. 118.
Roma constituit
sedem. 119
Petrus & Paulus
Apost. pro Roma-
nia pugnant. 352.
eorum ades dire-
pse. 285
Petrus Damianus.
277. eius aucto-
ritas. 279
Petr. Leonis schif-
ma. 293
Petrus Lombardus
299
Pet. Antioch Con-
stantinop. Imp.
313
Petrus Arragonia
Rex Sicilia re-
gnopotitur. 328
à Martino Pont.
regio tit. exutus
Eccl. hostis indi-
catur. ibid. eius
insolentia. ibid.
exitialis exitus.
329
Petr. Ruber. Parm.
342
Petr. Bombus. 354
Petr. Aloysius Par-
ma Dux à si-
carijs necatur.
395
Petrus Porpinia-
nus. 405
Petrus Victorius.
ibid.
Patri & Pauli A-
postol. interitus.
120
S. Petri patrimo-
nium. 290
Petri Caponis vir-
tus. 381
Rhaetantis incen-
dium. 15
Phalanx Macedo-
nica. 79
Phalaris

R E R V M.

Phalaris Tyrannus
58
Pharao Rex. 7
Pharnaces Rex si-
mul visus & vi-
ctus. 96
Phase, seu Pascha.
12
Phidias. 70
Philippus Rex Ma-
ced. 79. debella-
tus. 90
Philippi pater &
fil. Imp. 145
Philip. exul salu-
tatur Imp. 306
Philippicus Barda-
danes Imper. 211
ipsi oculi effossi.
ibid.
Philip. Rex Franc.
333
Philippus Pulcher
Rex Fran. Flan-
driam occupat.
331. à Bonifacio
regni iure priua-
tus. 333. veniam
orans in piorum
cœtum recipitur
334
Philipp. Maria Vi-
cecomes paternâ
ditionem reci-
pit. 363. confectis
litteris Eugenii
Pont. oppugnat.
365. eius huma-
nitas in capti-
vos Reges. 366.
Picenum occu-
pat. 365. Conci-
lium Basileense
corrumpit. 367
Philipp. Landgra-
uius Hassie à
Car. V. Cæs. vi-
ctus, captusque.
395
Philo Iudæus.
Philostratus. 134
Phineas. 15
Phocas Imperator.
198. obtruncatus
199
Phœnicia adempta
101
Pharoneus. 9
Phryxus. 21
Piaxetus Selimi
fraude necatur.
385
Picenum

INDEX

Picenum à Sarace- 373
 nis occupatum. Pius III. breuiff.
 323 Pont. 383
 Piccininus Viceco- Pius IV. Pont. 400
 mitis Dux. 368 Pius V. Pont. 402
 Picus. 20 eius auctoritas
 Pilati mors. 117 apud Caesar. 304
 Pindarus. 59 eius diploma de
 Pipinus Dux Au- non alienandis
 strasia. 209. Rex pontificia ditio-
 Franc. à Zacha- nis oppidis. 402
 ria Rom. Pontif. Placentia Pontif.
 appellatus. 216 tradita. 384.
 Aquitania sub- Petr. Aloysio
 git. 217. eius do- Farnesio data.
 natio. 218. Ludo- 394
 uicum Patrem Placidia Honorij
 abdicare imperio Imper. soror,
 cogit. 230 uxor Aithaulphi
 Pisa subacta. 357 173
 liberata. 381 Placilla Theode-
 subacta à Flo- sij Imper. uxor.
 rentinis. 383 169
 Pisani à Genuensibus debellari. 76
 293. eorum opes Plato. 90
 aucta. 267 Plautus.
 Pisistratus. 58 Plebis Rom. secessio
 Pius Pont. marty- in sacrum mon-
 rium subit. 135 tem. 69
 Pius 14. Pontif. plinius iunior. 118
 Pius 14. Pontif. senior. 123. in-
 cendio montis cendio montis
 Ves-

R E R V M.

Vesunij, eiusque ne collega factus
 cinere obrutus. 103. Consul cum
 124 dictatoria pote-
 Plutarchus. 129 state. ib. necatus
 Pluto. 8 105
 Pollio Trebellius. Pomp. Trogus. 130
 155 Pöponius Mela. 116
 Pollux. 21 Pontianus Pontif.
 Polonia cum Mies- pro religione ca-
 lao Duce bapti- sus. 144
 zatur. 259 Pons publicius. 54
 Poloni Reges ex Pont. Roman. ma-
 Boemia. 350. eo- iestas. 302. in
 rum clades. 369 Pontif. ditioe
 Poloni Regis mi- noui domini ex-
 feranda mors. orti. 340. 343
 370 Pentus in provin-
 Polybius hist. 94 ciam redacta. 101
 Polycarpus pro Populorum defectio
 Christo enectus. ab Imp. 211
 135 Porphyrius Plotini
 Polycleetus. 70 discipulus. 146
 Polycrates. 58 Porfena Hetrusco-
 Polynices. 23 rum Rex. 64
 Pomærium Roman. Portus Romanus.
 prolatum. 107 119
 112 Possidonius. 175
 Pompeius Magnus Posthumius. 148
 cur appellatus. Praconis sententia
 99 141
 Pompeius Conf. sè- Prator Urbanus. 78
 Pra-

INDEX

Praxiteles. 73
 Priamus. 24. 22
 Priscianus Gram-
 maticus. 132
 Probus Imp. 158
 Proclus. 177
 Proclus Mathem.
 185
 Procopius Tyrann.
 Procopius hist. 192
 Proculus Adami-
 tarum parens.
 131
 Prometheus.
 Propertius. 111
 Proscriptio Sylla-
 na. Senatorum à
 Triumviris. 108
 Proserpina. 17
 Prosper. Aquitan.
 177
 Prudentius. 175
 Prussia baptizatur
 261
 Pseudo philippus
 Rex capius. 91
 Ptolemais deleta.
 329
 Ptolemaeus Lagis fil.
 Hierosolymam
 capis. 83

Ptolemaeus Phila-
 del. 85
 Ptolemaeus Asiro-
 log. 132
 P. Decius se deuo-
 net pro exercitu.
 80
 P. Rupilius Caesar.
 95
 P. Sernilius Isau-
 ricus. 100
 Pulcheria Theodo-
 sij innioris soror
 172

Pygmalio. 44
 Pyrrhus Rex Epi-
 rotarum. 83
 Pyraum. 68
 Pythagoras primus
 se Philos. dixit.
 58

Q. Cincinnatus.
 68
 Q. Curtius. 111
 Q. Fabius Max.
 Cunctator. 87
 Quirinalis mons.
 58

Raba-

RERV.

R

Abanus. 223
 Rabbanus hi-
 sto. 232
 Rabbi Moses. 299
 Rachele. 9
 Rachis Rex Longo-
 bard Benedicti-
 num habitum
 sumit. 215
 Raduiculus. 307
 Ranimirus primus
 Rex Aragonie.
 271
 Rauenna à Pontif.
 recepta. 384
 ad Rauennam cla-
 des. 384
 Rauennatum Ec-
 clesia ad Roma.
 Pontif. auctori-
 tatem redit. 204
 Rebecca. 8
 Reges Siluij. 26
 Reges Rom. exacti.
 16
 Reginaldus Polus
 Card. Angliam
 erroribus expur-
 gato. 397
 Regino Abbas. 290
 263
 Regis exemplum.
 232
 Regnorum diuisione
 à Ludouico Pio
 facta. 228
 Rhemigius Rhe-
 mens. Episc. 183
 Remus. 48. morte
 multatus. 48
 Renatus Neapolit.
 regno potitur.
 388
 Rentius necatus.
 347
 Rhadagasius Goth.
 Rex fame ene-
 stus. 172
 Rhadamanthus. 17
 19
 Rhea Siluia. 43
 Rheta, Lycurgi le-
 ges. 42
 Rhinotmeti cognom-
 en unde indi-
 tum. 207
 Rhodus. 123. à Sa-
 racenis capta.
 205. capta à
 Y Turcis

INDEX

Turcis. 387
Rhœtia Rom. Imperat. adiuncta.
 III
Ricardus Capua Princeps. 279
Ric. à S. Victore. 299
Ric. Visigothorum Rex. 197
Ritus Graecis permissi. 368
Robertus Viscardus. 278. ex hoste patronus Ecclesie. ibid. eius incrementa. 293. bellum cum Imper. Grac. 283
Rob. Dux Apulia à Nicol. II. Pont. 278
Rob. Imp. Constantinop. 314
Rob. Rex Neapoli. 336
Rob. Caf. 359
Roboas. 31
Radulphus Rex Italia. 253

Rodulph. Caf. 326
Rodulph. Agricola. 378
Rodulph. II. Caf. 407
Rogerus Dux Apulia & Calabria. 286. Apuliam & Calabriam Sicilia adiecit. 291. feudatarius Pontif. 269. 273. Rex Sicilia. 293. male partis exiit. ibidem. excommunicatur. 296
Roma in Palatio monte condita. 46. quo tempore cond. 42. à Gallis incensa. 77. à Camillo refecta. 77. partim à Nerone reincensa. 120. tyrannide Maxentij liberata. 159. ab Alarico Goth. Rege

RERV.

ge capta. 173. ab Athaulpho cetera corrassa. 173. capta à Maximiano Tyrano. 179. à Gensericò Vandalorum Rege. ibid. & à Rimerico Gothorum. 181. subacta à Theodori. Goth. Rege. 182. Belisario se dedit. 189. quartum à Got. capitur. 190. ab Authari Longobardorum Rege obfessa. 195. per occasionem leporis capta 146 iterum capta. 285. capta à Viscardo, & ex parte incensa. ibidem.
Rome ornamenta ab Constante ablata. 202. veteris Reipub. forma renovata. 255. fames atrox, ac pestilens. 285. urbis disceptio. 389
Romanus puer. Imper. Grac. 259
Roman. Argyropolus Imp. Grac. 270
Rom. Regis insignia ab Hetruscis. 55
Romani ab Innoc. deficiunt. 296
Romanorum clades ad Ticinum. 87. ad Thrasimenum. ibidem. ad Cannas. ibidem. de Saracenis victoria nautalis. 335. clades. 235. superbia. 297. 203. ab Eugenio Pontif. fracta. 297
Roman. Diogenes Grac. Imper. à Turcis captus. 283

INDEX

Romulus Syluius. 235
40 Saladinus Turca
Romulus & Re- Egypto potitur.
mus. 46 305. eius memo-
rabile funus.
Romul. primus Rex 310
Rom. 47
Roncauallésis Frä- Salaminia victo-
corum clades. 67
224. Sallustius. 102
Rostia. 80 Salomon. 30
Rubrum mare di- Samaria condita.
uisum. 12 34
Rupertus Abbas. Samaria & Israe-
295 litici regni ex-
Ruffi ad Christum cidium. 49
traducti. 242 Samnium deletū.
83
S Samson. 25
Samuel. 27
Samus. 123
Sabinus pro reli- Samazarius. 378
gione caesa. 131 Sanctius Garfias.
Sacerdotum Apost. 231. eius inuen-
ordo à B. Laur. tum. 231
Iustin. institut. Sappho. 59
tus. 361 Sara.
Sacra Iouis Ericij. 7
53 Saracena secta di-
Sacrificia. 2 uisa. 203
Saguntus deleta. Saraceni regni ori-
86 go. 200
Salernitanus prin- Saraceni, Roderi-
co

KERYM.

eo Rege victo. xantur 333 pul-
Hispania potiu- si ex Hispania.
tur. 212. 370000 378. eorum 405.
vno pralio caesa. anilia vno pre-
213. Apuliam lio caesa. 213
vexant, Anco- Sardanapalus Af-
nam diripiunt, syriorum Rex
Bauarium occu- ultimus. 43
pant. 232. onusti Sardes. 59
prada submer- Sardinia. 362. à
guntur. 234. A- Saracenis suba-
puliam & Ca- sta. 212. Fede-
labriam occu- ricio Aragonia
pant 237. Syra- Regi concessa.
cusas capiunt. 335
238. Campania Saturnus. 719
expulsi. ibi Ta- Saturnini seditio-
rentum recipiunt. 97
243. Fraxinetū Saul. 27
occupat. 410. Saxones à Carolo
Calabria, Apu- Magno ad Chri-
lia, Benevento sti fidem com-
potiuntur. 252. pelluntur. 219.
domiti Garilia- caligeri. 337. eo-
num se recipiunt. rum opes aucta.
ibid. Garliana 341. deleti à Car-
expulsi, casique rarijs. 360
252. Fraxineto Scanderbechi Epi-
eiectione. 255. pulsi rotarum Ducis
ex Italia & Si- egregia virtus.
cilia. 282. bapti- 370. Turcarum
Y. 33 terrar

INDEX

terror. *ibid.* Seculum aureum.
 19
 Schisma grauissi-
 mum. 321. subla-
 rum. 331
 Scipiones ab Asdru-
 bale in Hispania
 casti. 88
 Scipio Africanus.
ibid. eius tempe-
 rantia. *ibidem*
 bellum in Afri-
 cam transfert.
 89. eius exilium
 91
 Scipio Æmilianus.
 qui & Africa-
 nus minor. 94
 Sclauī baptizati.
 299. eorum cla-
 des. 257
 Scodra urbs à Tur-
 cis capta. 377
 Scotia. 177
 Scoti & Hyberni
 Christo se aggre-
 gant. 177
 Scythi & Indis
 pax data. 111
 Sebastian. Lusita-
 ni Regis interi-
 tus. 408
 Sedecias Rex Iud.
 postremus. 56
 Sedes Pontif. Romæ
 à Greg. XI. re-
 lata. 349
 Sedoanus in Fran-
 corum potesta-
 tem redigitur.
 338. eius persi-
 dia. 238
 Sedulius. 175
 Segethū expugna-
 tum. 402
 Seianus Tiberij cru-
 delitatem acuit.
 115
 Seleucus Philome-
 tor. 92
 Selencia imperio
 Rom. adiuncta.
 128.
 Selimus Turc. Imp.
 385
 Semeias Propheta.
 34
 Semiramis. 5
 Semus. 3
 Sena capta, Cos-
 moq. concessa. 396
 Senator

R E R V M.

li secundus 100.
 à suis occisus.
ibid.
 Senatus Roman. is-
 que peregrinus.
 347
 Senatores Rom. cæ-
 tum. 48
 Senatores bini Rō.
 345
 Seneca Philos. 120
 Septimius Senerus
 Imperat. 197.
 eius sententia.
 139. arcus. *ibid.*
 vox humana fe-
 licitatis cōtem-
 ptrix. *ibid.* vul-
 gare de Septimio
 dictum. *ibi.*
 Septuaginta In-
 terp. 86
 Sergius Galba Im-
 per. 121
 Sergius Rom. Pont.
 207
 Serici artificium
 allatum in Gre-
 ciam. 192. in I-
 talem aduectū.
 298
 Serpens aneus. 14
 Sertorius Dux nul-
 li secundus 100.
 à suis occisus.
ibid.
 Seruia Turc. Re-
 gi stipendiaria.
 364
 Seruilius Ala. 71
 Seruitus Babylon.
 Iud. 56
 Sernius Tullius. 57
 Sertius. 3
 Senerus. 180
 Senerus Sulpitius.
 168
 Seneritatis exem-
 plum in affectu.
 141
 Sfortia perit in
 flumine. 363
 Sybilla Regina.
 309
 Sibylla Cumana.
 55
 Sicani. 20
 Sichaus. 44
 Sicilia. 20. prima
 prouincia Popu-
 Rom. facta. 88.
 recuperata. 188.
 depopulata.
 205. à Sa-
 Y 4 rae-

INDEX

vacenis occupata. 230. à Graecis recepta de Sacracenis. 273
 Sicilia Reges Hierosolymitaniregni titulum habent. 317
 Siculi. 20
 Sicula Vespera Fræcorum cade nobiles. 327
 Siebert. Rex Fræc. 204. sic monachus. Sisebutus Rex Hisp. 200
 Sigeric. Rex Goth. 174
 Sigismundus. Rex Hungaria. 353
 fuga sibi consulit. 354
 Sigism. Cas. 368
 ab Eugenio IV. ritè appellatur Augustus. 365
 Sigismund. Polonia Regis obitus 405
 Sigismund. Transilvania Princi. 405
 pi de Turc. vistoria. 415
 Silesia Hungaria regno adiecta. 375
 Silius Italicus. 123
 Simeon Metaphrastis. 250
 Simon Dux Ind. 93
 Simon puer omnes Christi cruciatu expertus est. 377
 Simonides. 59
 Sisana. 17
 Sisebutus Rex Hispan. 200
 Societas IESV à Paulo III. comprobata. 394
 Socrates. 177. 72
 Solinus. 128
 Solis defectio maxorem ac mortè Ludov. Augusto parit. 231
 Soles tres exortii. 109. duo in calovisi. 259
 Solimanus Turc. Imp.

RERVM

Imp. 287. 386 à Vienna repulsus. 190. mortem obijt. 403
 Sophia Aug. 192
 Sophocles. 72
 Soter Pont. mortem subit. 135. ipsius institutum de consecrandis per Sacerdotem nuplij. ibid.
 Zozomenus. 177
 Sparta 11. in servitute relicta. 90. occupata. 373.
 Spartus. 11
 Speusippus. 81
 Sphinx. 23
 Spiridion Antistes Trimituntis. 160
 Sp. Cassius. 71
 Sp. Melius. 66
 Stationes. 196
 Statius. 116
 Stauratius Imper. Græc. 226
 S. Stephanus Saxi obrutus. 116
 Stephan. II. Rom. Pontif. à Pipino Rege Franc. honorificentissime excipitur. 216
 Steph. IV. Pont. à Ludovico Aug. per honorifice exceptus. 227
 Steph. I. Rex Hung. cum tota gente baptizatur. 260
 Steph. Barthorinus Rex Pol. 406. 409
 Stefichorus. 59
 Stilico per tutelam tyrannidem affecit. 171. cum Eucherio fil. interfectus.
 Strabo. 111
 Strigonia à Ioann. Franc. Aldobrandino recepta. 414
 Suetonius. 119
 Suenia domita. 94
 Sueni evocati. 173
 Suffragij ius Populi Rom. ademptum comitij Pont. 225
 Suidas. 225
 Y 5 Sylla

INDEX

Sylla Dictator 99.

sponte se abdicat

dictatura ibid.

misere interit.

ibid.

Sylva Masia. 54

Sylvius Pontif.

189

Syluester II. Pont.

falsò Magus est

habitus. 265

Sylvius. 25

Sylu. Athys. 33

Syluij Reges. 26

Symmachus. 186.

morte multatus.

ibid.

Symphorosa prore-

lig. casa. 131

Syphax Numidie

Rex capitur. 89

Syracusa capta.

218

Syria adempta. 101

à Turc. subacta.

386

T

Tacitus. 128

Tacitus Imper.

150. eius mode-

stia. 150

Tamerlanes Rex

Tartarorum. 358

eius filiorum di-

scordia. ibid.

Tancredus Rex Sic.

308

Tarentum receptū.

89. 243

Tarquinius Priscus

Rex Roman. 55.

Superbus. 61

Tartari magna A-

sia & Europa

parte potiuntur.

318. potiuntur

Perside & Me-

sopotamia. 322.

baptizantur. 325

eorum Rex Me-

to Christianus.

318

Taurinum & alia

Sabaudia oppi-

da

RERVM.

da à Francis ex-

pugnata. 393

Tauris. urbs regia

Persis adempta.

386

Taurus. 22

Templum Salomo-

nis conditum.

30

Templ. Pacie. 125.

desflagramit. 136

Templ. S. Maria ad

Nives. 163. S.

Sophia. 191.

Aquisgrana.

203

Templarij. 291. à

Rege Franc. ex-

tingiti. 137

Terentius. 94

Terre motus An-

tiocchia. 129

Tertullianus. 199

Tencer. 19

Theatinorum Or-

do institutus.

394

Theba. 19

Thebaorum legio

eadem passa. 154

Thebalanus Dux

262

Ferraria. 259

Themistius Philos.

166

Themistocles. 65.

eius exilium. 68

pietas in patria.

68

Theodora Aug. pie-

tas. 233. virtus

ac sapientia. ibi-

dem.

Theodoretus. 177

Theodoricus Clodo-

uei, seu Ludoui-

ci gene. 184. diem

obiit. 189

Theodorus Beza

Geneu. haresiar-

cha. 401

Theod. Lascharus

Imper. Trapez.

320. eius egregia

virtus ac victo-

ria. ibid.

Theod. Laschari fil.

Imper. Trapez.

320.

Theodor. Martyr

in acie pro Gra-

corum pugnat.

262

Theo-

INDEX

Theodōsius Orien- S. Thom. Aquinas.
 sis Aug. 167. 168. 325
 Ambrosio paret. Thom. Card. Ebo-
 169. racensis perit ab
 Theodos. Arcadij Henrico Anglia
 fil. heres imperij. Rege. 392
 172. puer anno Thracia subacta.
 rum octo. ibid. 123. pars eius a-
 Theodos. II. iun. missa. 348
 Imper. 172. 175. Thrasybulus. 58
 diem obiit. 177 Athenas liberat
 Theophilus Icono- 74
 machus Grac. Thucydides. 71
 Imp. 230 Thyestes. 22
 Theophrastus. 82 Tiberinus. 37
 Theophylactus. 225 Tiberis flu. unde
 Theopompus Rex La- dictus. 37. eius
 cedem. 46 inundatio. 196
 Theopompus. 82 Tiberius Nero Im-
 Themas Antonia- per. 114. eius e-
 na. 199 logium. ibidem.
 Thermopyla. 67 mors. 115
 Theauri male par- Tib. I. Imp. 149.
 ti male dissipant- eius benignitas.
 tur. 270 ibid.
 Thebytes. 35 Tib. III. Absima-
 Theseus. 22 rus Imp. 207
 Thessalia subacta. Tib. Gracchus coe-
 94. sus à Scipione
 Thessalonicensium Nascia. 95
 cades à Theodo- Tibullus. 111
 sio Imp. 320 Tiburia excidium.

REXVM.

297
 Tibures domiti. 190. à Narsese
 victus casuque.
 297 191. eius huma-
 Ticinā Longobard. nitas acustitia.
 regia. 193 190
 Tigranes. 101 Trapezantiū impe-
 Timantes. 70 rj origo. 311
 Titanes. 7 Trapez. imperium
 Titus Vespas. filius exorsum. 374
 122. humani ge- Tribus Iudaea. 16
 noris delicta. 124 Beniaminiana.
 T. Livius. 111 27
 T. Mālius Torqua- Tribuni militum
 tus. 79. eius se- plebis. 65
 ueritas in filium Triptolemus. 17
 80. Trismegistus. 18
 Titus Imp. 124. e- Triumphi Casaris.
 ius facilitas ac 106
 liberalitas. ibid. Triumphi Constā-
 cōmendāda vox. tini monumen-
 124. ta. 159
 Tobias. 50. eius be- Triumviratus O-
 nignitas. 50. pa- ctanij, Lepidi, &
 tientia. 50. Antonij. 108
 Tolstun Vāsigotho- Troas. 19
 rum regia. 193 Troia eversa. 24
 de Saracenis re- Trophāa Miltiadis.
 ceptum. 188 65
 Tomyris Scytharū Tros. 19
 Regina. 60 Tullus Hostilius
 Torila Goth. Rex. Rex Rom. 52
 Tunc

INDEX

Tunetum captum.

84. captum à Io.

Austriaco, sed
breui amissum.

407

Tunetanus Rex

vestigialis fa-

ctus. 325

Turca Hierosolym.

diripiunt. 269.

an. Christi ML.

exorti. 277. ma-

gna parte A-

sia potiuntur.

283.

Turcarum insignis

clades. 372. de

Turcis victoria

naualis. 373. eo-

rundem clades.

413.

Turnus. 24

Turpinus Rhemen-

sis Episc. 224

Turris Babel. 4.

Crescentij. 265

Tusculanorum au-

dacia. 302

Tyresias vates. 23

V.

Valens Oriens
tis Imp. 165

Arrianus. 166

vinus comburi-

tur. 166

Valentinianus Im-

per. 165

Valentinian. II.

Imp. 167. in Oc-

cidentis impe-

rium restitutus.

169. strangula-

tus. 170

Valen. III. fil. Pla-

cidia. 174. Imp.

177. casus. 180.

Valerius Max. 116

Valerianus Imper-

pro scabello est.

147

Vallachia Turc. Re-

gi stipendiaria.

365.

Vallia Rex Goth.

174

Vallis umbrosa in-

stitutum. 269

Vallum

R E R V M.

Vallum in Britan-

nia. 139

Valtherus Dux A-

thenarum. 343

Vandali euocati.

171

Vestigal feudi no-

mine impositum.

297

Vegetius. 167

Vei capti. 73

Velleius Patercu-

lus. 116

Venati periculosa.

143

Veneta urbis origo.

178

Venetiarum urbs

libera. 223

Veneti ex Scalige-

ris crescunt. 342

Ferrariapotun-

tur, sed inter-

dicto à Pontif.

multati. 337.

Laudum & Pla-

centiam occu-

pant. 371. Cy-

pra inf. potiun-

tur. 377. com-

pulsi in angu-

stias. 383. pacem

cum Turca fan-

ciunt. 406. eo-

rum discordias

223. periculum.

352

Ventridius Bassus.

111

Veturia. 66

Venus. 9

Veritas Principibus

ignota. 145

Vesunij montis in-

cendium. 124

Via Appia. 82

Viccomitum opes

dissipata. 360

Vicegradum à Io.

Er. Aldobradino

receptum. 414

Vittichindus. 263

Vichiza Hisp. Regis

libido insignis,

& contumacia.

212

Victor Pont. 199

Victor. III. Pont.

286

Victorem securitas

vincit. 226

Victoria de Sara-

cenis

INDEX

cenis Afris. 286 *Vita longitudo.* 3
Victoria insolentia. *Vitellinus Imp.* 121
 290 *Viriges Rex Goth.*
Victorinus Rhetor. 188. *captus. ibi.*
 161 *Vladislavus Rex Pol.*
Vido Rex Italia. 351. *Hungaria.*
 144. *Imperator.* *Poloniaque Rex.*
 245 369
Vido Turrianus. *Vlpianus.* 199
 336 *Vlpus Traianus*
Vigilius Pont. 191 *Imper.* 127. *eius*
Viminalis mons. 58 *dictum.* 128
Vincentius Belua- *Volusianus Imper.*
censis hist. 319 146
S. Vincentius Fer- *Vrbanus Pont. pro*
reus. 355 *Christo casus.*
Vincislavus Caf. 350 143
Vincislavus imperium *Vrbannus II. Pontif.*
abrogatum. 357 286
Vindelici Romano. *Vrbanus IV. Pont.*
Impe. adiuncti. 323
 151 *Vrba. V. Urbem re-*
Vinum. 3 *nistr.* 348
Virgilius. 111 *Vrbanus VII. Pont.*
Virgo Scipara in 411
calum migrat. *Vrbs condita.* 2
 119 *Vrbs Leonina.* 235
Viriatus latro. 147 *Septicollis.* 53
Visigothi. 174 *Vrians.* 29
Vitalianus Pontif. *Vsücmassanus Pers.*
 203 *Rex in Tureas à*
 Ponti

RERV.

Pontif. incitatus *Zelevus.* 69
 373. *Victorius* *Zeno Stoicorū pa-*
retulis egregias. *rens.* 82
 373 *Zeno Oriētis Imp.*
Vulcanus. 9 182. *sepultus est*
 viuus. 183
 X *Zenobia ducta in*
 triumpho. 150
 X *Antippos La-* *Zephyrinus Pont.*
 ced. Dux 84 140
Xenocrates. 81 *Zauxis.* 70
Xenophon. 76 *Zimiscus Imp Gra.*
Xerxes. 67 269
Xystus II. Pontif. *Zizimus Maho-*
 147 *metis fil. Romā*
Xystus IV. Pontif. *ad Pont. mitti-*
 375 *tur.* 378
Xystus V. Pontif. *Zoe Aug. relegata.*
 410 272. *cum Theo-*
 dora sorore im-
 peravit in O-
 rientē. 273
 Z *Acharius Pro-* *Zopyrus Babylonī*
 phet. 36 *Regi suo prodit.*
Zach. Rom. Pontif. 64
 215 *Zoroaster magia*
Zacynthus inf. 91 *inuentor.* 5

EINIS.

Oratunculula ante Divinum offitium
pro opportunitate dicenda.

Ad Matutinum

Dñe Jesu Cñe in unione illig oracis
qm̃ in horto angustiatz languineo su-
dore sudore Patri obtulisti etiam tor-
mentis, quod tñ sicut latro captz ligatz
tractz conspuitz pedibz calciatz totamq; noc-
tem durissime ab impijs tractatz fustiz
offitio tñ hoc Matutina laudis obsequium
humiliter deprecando ut illis accepta
re digneris in compendia tot plagarum
tui vivis et regnas &c.

Ad Primam

Dñe Jesu Cñe in memoria quoniam
alegarum vitionis illudion pas hora
dñi tñ Pilato presentatz ibi reus
fallorum criminis ab iniquis Pontifici-
bus facta pro nobis pertulisti et tñ obtu-
listi. Hoc exis nri et omis obsequium
susceptione ne dedignetur tñ patri
eterno gratum sit in unione tui amo-
ris. Tui vivis &c.

Ad Tertiam

Dñe Jesu Cñe qui hora tua decubito
flagellatz capz et ignominioso spinis
coronatz fustiz et omis orare tñ adoran-
cupio et hoc sit obsequium servitutis
meae pro te regem eternis proficere
et appere. Tui vivis &c.

Ad Sextam

Dñe Jesu Cñe qui hora diei tñ trans-
posuisti manibz et pedibz et cruce probat
populisti et tñ Pri eterno tñ tñ obtulisti
hoc laudis sacrificium a nobis deprecando
suscipere et tñ offerre ut sit acceptum
in obsequio tua unione. Tui vivis &c.

Ad Nonam

Dział _____

Znak _____

Nr inw. 1182

